

RAASEPORIN PERUSOPETUK- SEN PAIKALLINEN OPETUSSUUNNITELMA 2016

Vahvistettu sivistyslautakunnassa 8.3.2016

Tarkistettu ja päivitetty elokuu 2019

Kappale 6. Oppimisen arviointi päivitetty kesäkuu 2020

Sisällysluettelo

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA.....	6
2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	7
2.1 Arvoperusta	7
2.2 Oppimiskäsitys.....	8
2.3 Vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet	8
3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	12
3.1 Perusopetuksen tehtävää täydentävät paikalliset painotukset.....	12
3.2 Laaja-alainen osaaminen	12
4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	15
4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen.....	16
4.2 Tavoitteiden täsmentäminen ja kehitystyö kouluissa	17
4.3 Opetuksen eheyttämisen toteuttaminen.....	19
4.4 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen	19
5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄN KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	21
5.1 Oppilaan osallisuus	21
5.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	22
5.2.1 Kasvatuskeskustelu käytännössä.....	22
5.3 Vuosikurssiin sitomaton opiskelu (opiskelu oman opinto-ohjelman mukaan)	23
5.3.1.Oppimissuunnitelma	24
5.3.2 Oppilaan arviointi ja todistukset.....	24
5.4 Yhdysluokkaopetus	24
5.5 Joustava perusopetus	24
5.6 Opetus erityisissä tilanteissa	26
5.6.1 Sairaalaopetus.....	26
5.6.2 Opetus kaupungin resurssiluokassa	27
5.7 Muut hyvää ja turvallista koulupäivää tukevat toimet	27
5.7.1 Kouluruokailu.....	27
5.7.2 Koulumatkat ja kuljetukset.....	28
5.7.3 Kerhotoiminta	29
5.8 Yhteistyö	29
5.8.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	29
5.8.2 Yhteistyö esikoulun kanssa	30
5.8.3 Yhteistyö iltapäivätoiminnan kanssa	30
5.8.4 Yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	31
6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA	32
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.....	32
6.1.1 Formatiivinen arviointi.....	32
6.1.2 Summatiivinen arviointi.....	33
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet	33
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi.....	36
6.4 Työskentelyn arviointi	37

6.5 Käyttäytymisen arviointi.....	37
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	39
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	39
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan.....	40
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	40
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	41
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	41
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi	42
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa	42
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa	43
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.....	43
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi.....	43
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin.....	44
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	44
6.11 Todistukset	44
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	45
6.11.2 Lukuvuositodistus	45
6.11.3 Välitodistus	47
6.11.4 Erotodistus.....	47
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus	48
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	50
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat	51
7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA	52
7.1 Ennaltaehkäisevän työn strategiat ja varhainen puuttuminen.....	52
7.2 Tiedonsiirtokeskustelujen periaatteet	53
7.3 Yleinen tuki	54
7.3.1 Yleisen tuen muodot.....	55
7.3.2 Tuki oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin ruotsi tai suomi	55
7.4 Tehostettu tuki	56
7.4.1 Pedagoginen arvio tehostetun tuen järjestämistä varten	56
7.4.2 Oppimissuunnitelma	57
7.5 Erityinen tuki	57
7.5.1 Pedagoginen selvitys erityisen tuen päätöstä varten	58
7.5.2 Päätös erityisestä tuesta	59
7.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	59
7.6 Koulunkäynnin ja oppimisen tuen muodot.....	60
7.6.1 Ohjaus	60
7.6.2 Tukiopetus	60
7.6.3 Erityisopetus	61
7.6.4 Opetus erityisten painoalueiden mukaan	62
7.6.5 Yksilöllistetty oppimäärä	63

7.6.6.	Opetuksesta vapauttaminen.....	63
7.6.7	Pidennetty oppivelvollisuus	64
7.6.8	Tulkitsemis- ja avustajapalvelut.....	65
7.7	Opetus toiminta-alueittain.....	66
7.7.1	Oppimisen tuki.....	66
7.7.2	Motoriset valmiudet	67
7.7.3	Kommunikaatiotaidot	69
7.7.4	Sosiaaliset valmiudet.....	70
7.7.5	Kognitiiviset valmiudet	72
7.7.6	Päivittäiset taidot	74
8.	OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN.....	77
8.1	Yhteisöllinen oppilashuolto	77
8.2	Yksilökohtainen oppilashuolto	78
8.3	Oppilashuollon järjestäminen	78
8.4	Oppilashuollon ohjausryhmä	80
8.5	Koulun oppilashuoltoryhmä	80
8.6	Yhteistyö ja tiedottaminen	81
8.7	Monialainen yhteistyö	81
8.7.1	Työnjako oppilashuollossa	81
8.8	Keskustelut ja konsultaatit	84
8.9	Muu monialainen yhteistyö	84
8.10	Ennaltaehkäisevä työ koulun oppilashuoltoryhmässä.....	84
8.11	Oppilashuollon kokonaistarve ja käytävissä olevat oppilashuoltopalvelut	87
8.12	Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen	87
8.12.1	Yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa ja oppilaanohjauksessa	87
8.12.2	Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyys- ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa	89
8.12.3	Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä	90
8.12.4	Kaupungin koulujen järjestyssäännöt ja koulun omat viihtyvyyssäännöt	90
8.12.5	Poissaolojen seuranta ja toimenpiteet.....	91
8.12.6	Onnettomuuksien ennaltaehkäisy, ensiavun järjestäminen ja oppilaiden hoitoon ohjaaminen	91
8.12.7	Tupakoinnin ja päihteiden käytön vastainen ennaltaehkäisevä työ	91
8.12.8	Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen	92
8.12.9	Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa... ..	93
8.12.10	Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa	97
8.12.11	Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet	97
8.12.12	Miten psykososiaalinen tuki ja jälkihoito järjestetään	97
8.12.13	Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille	97
8.12.14	Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen.....	98

8.12.15 Kriisisuunnitelman seuranta	98
8.13 Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen	98
8.13.1 Oppilaan oikeus saada oppilashuollon koulukuraattori- ja psykologipalveluja.....	99
8.13.2 Ohjaaminen oppilashuollon kuraattori- tai psykologipalveluihin.....	99
8.13.3 Oppilaan oikeus saada oppilashuollon kouluterveydenhoitopalveluja	101
8.13.4 Asiantuntijaryhmän asettaminen	101
8.14 Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuranta	102
9. Tuntijako, kieliohjelma, oppiaineet	103
9.1 Raaseporin peruskoulujen tuntijako	103
9.3 TVT opetuksessa.....	104
9.3.1 Kehitystavoitteet	104
9.3.2 Osaamistavoitteet	104
9.4 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 1 - 2	107
9.5 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 3 - 6	129
9.6 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 7 - 9	184

Paikallisen opetussuunnitelman liitteet

- liite 1 Järjestyssäännöt
- liite 2 Kasvatuskeskustelun toteuttamisen menettelytavat
- liite 3 Menettelytavat ja toimenpiteet oppilaan poissaoloissa
- liite 4 Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista
- liite 5 Menettelytavat erilaisissa tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa
- liite 6 Menettelytavat, jos oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti
- liite 7 Toiminta kiusaamisepäilytilanteessa
- liite 8 Ohjaus oppilashuollon palveluihin
- liite 9 Suostumus asian käsittelemiseksi asiantuntijaryhmässä

Raaseporin perusopetuksen paikalliseen opetussuunnitelmaan liittyvät suunnitelmat

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Raaseporin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma
- Raaseporin kriisi- ja turvallisuussuunnitelma
- Raaseporin kolmiportaisen tuen käsikirja
- Raaseporin oppilashuollon käsikirja

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

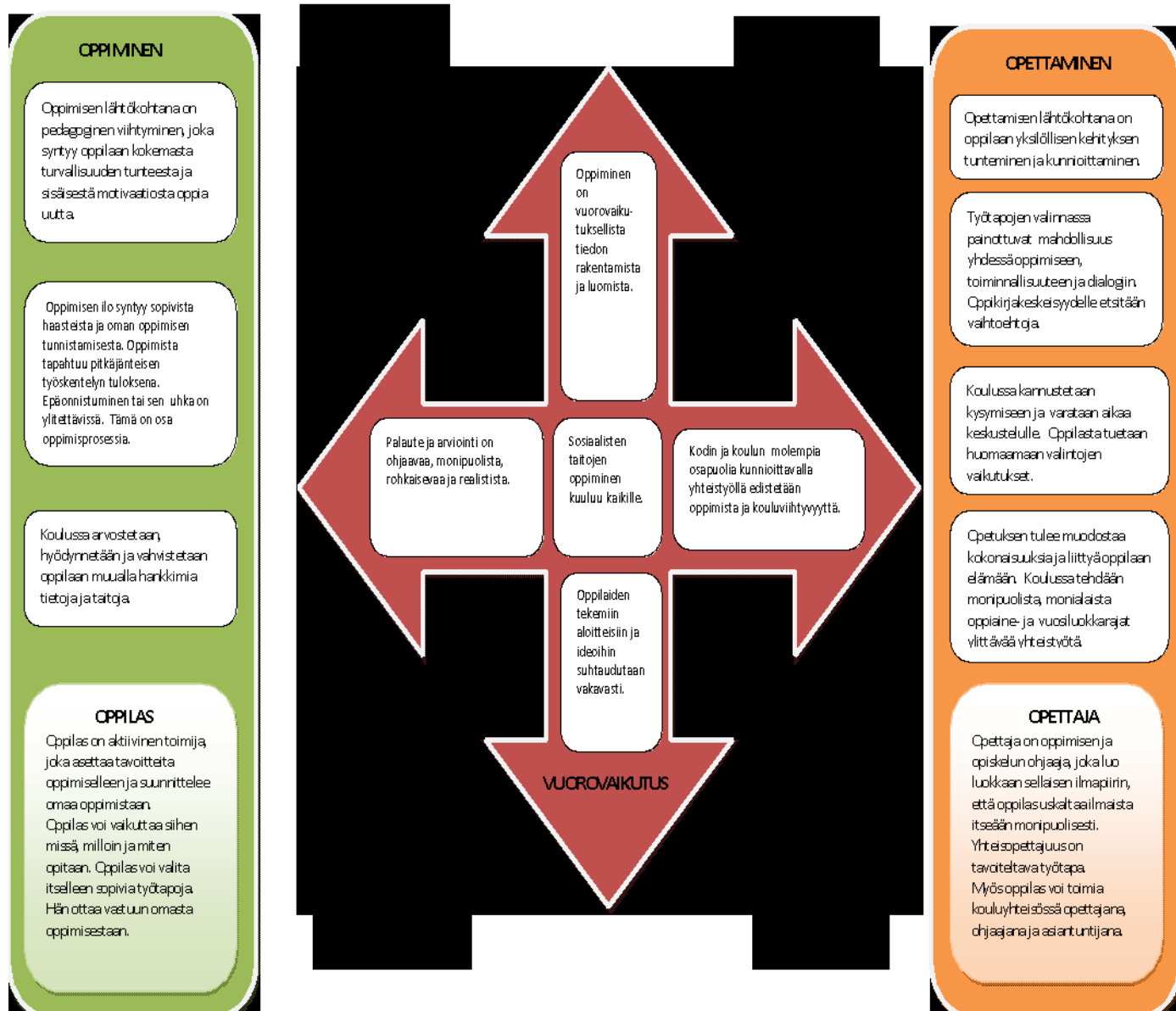
Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen 2014 antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa on erityisesti painotettu lapsen oppimisen polun jatkuvuutta esikoulusta perusopetuksen kautta aina lukiokoulutukseen saakka. Paikallisiin opetussuunnitelmiin sisältyy tästä syystä yhteisesti määriteltyjä elementtejä. Jatkuvuutta edistävät erityisesti arvoperustan, oppimiskäsityksen, oppimisympäristön ja työtapojen sekä toimintakulttuurin kehittämisen kuvauksissa.

2.2 Oppimiskäsitys

Oheinen kuvio konkretisoi opetussuunnitelman perusteiden mukaista oppimiskäsitystä.

2.3 Vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet

Oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnan, käytön ja kehittämisen paikallinen ohjaus määrittellään alla olevissa vuosiluokkakokonaisuuksien 0-2, 3-6 ja 7-9 erityispiirteiden yhteenvedoissa. Myös laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin liittyvä opetus ja toiminta kuvataan niissä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet yksittäisissä oppiaineissa ovat kuten perusteissa. Järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla tuetaan ja seurataan laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista, tehdään matriisin avulla. Koulut laativat kuvaukset lukuvuosisuunnitelmaan sen mukaan.

1.-2. luokat

YKSILÖLLISESTI YHTEISÖNSÄ JÄSENEÄ	
	<p>KOULULAISEKSI KASVAMINEN ”Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.”</p>
<p>OPPIMISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET Koulun tilojen ja lähiympäristön joustava hyödyntäminen, jotta voitaisiin käyttää monipuolisia tapoja oppia ja työskennellä Tarkoituksenmukainen tekninen välineistö Avoin vuoropuhelu oppilaiden kanssa tavoitteena oppimisympäristön, työvälineiden ja palveluiden kehittäminen</p>	
<p>OPPILAS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ryhmään kuuluminen ● itseluottamuksen vahvistaminen
<p>TYÖTAVAT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● havainnollisuus ● yhdessä tekeminen ja toiminnallisuus ● leikki ● pelillisuus ● mielikuvitus ● tarinat
<p>TIEDOT JA TAIDOT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oppimisen ilo ● onnistumisen kokemukset ● riittävä haasteellisuus ● omatoimisuus ● itsenäinen työskentely ● yhdessä toimiminen ● perustaidot <ul style="list-style-type: none"> ● sosiaaliset taidot ● kielelliset taidot ● motoriset taidot ● matemaattiset taidot
<p>TUKI JA OHJAUS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● varhainen puuttuminen
<p>ARVIOINTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● oppimisen jatkuva seuranta ● kannustava palaute

3.-6. luokat

YKSILÖLLISESTI YHTEISÖNSÄ JÄSENEÄ	
	OPPIJANA KEHITTYMINEN "Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen."
OPPIMISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET Koulun tilojen ja lähiympäristön joustava hyödyntäminen, jotta voitaisiin käyttää monipuolisia tapoja oppia ja työskennellä Lähtökohtana oppilaiden mahdollisuudet ja halu vaikuttaa oppimisympäristöönsä Koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen huomioidaan Tarkoituksenmukainen tekninen välineistö Huomioidaan koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen	
OPPILAS	<ul style="list-style-type: none">● itsensä hyväksyminen● omien rajojen ja oikeuksien tunnistaminen ja puolustaminen● oman vastuun ja velvollisuuksien ymmärtäminen● tiedon jakaminen
TYÖTAVAT	<ul style="list-style-type: none">● toiminnallisuus● tekeminen ja tutkiminen● kokemuksellisuus● eheytetty opetus● yhdessä ja yksin oppiminen● oma suunnittelu● osaamisen osoittaminen/ilmaiseminen● aktiivisuus ja vastuun otto
TIEDOT JA TAIDOT	<ul style="list-style-type: none">● opiskelutaidot● perustaitojen vahvistaminen ja täydentäminen● uudet oppiaineet● eettisten ja moraalisten kysymysten pohdinta
TUKI JA OHJAUS	<ul style="list-style-type: none">● opintojen seuranta ja opintojen etenemisen varmistaminen
ARVIOINTI	<ul style="list-style-type: none">● oppimisen jatkuva seuranta● kannustava palaute

7.-9. luokat

YKSILÖLLISESTI YHTEISÖNSÄ JÄSENEÄ	
	YHTEISÖN JÄSENEÄ KASVAMINEN "Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen."
OPPIMISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET Koulun tilojen ja lähiympäristön joustava hyödyntäminen, jotta voitaisiin käyttää monipuolisia tapoja oppia ja työskennellä. Tarkoituksenmukainen tekninen välineistö ja työasemat, jotka mahdollistavat monipuoliset oppimistavat. Avoin vuoropuhelu oppilaiden kanssa oppimisympäristön, materiaalien, työvälineiden ja palvelujen kehittämisestä.	
OPPILAS	<ul style="list-style-type: none">● oman kehityksen ymmärtäminen● itsensä hyväksyminen● päämäärätietoinen työskentely● tietojen vaihtaminen● vastuunotto<ul style="list-style-type: none">● itsestä● omista opinnoista● kavereista● lähiympäristöstä
TYÖTAVAT	<ul style="list-style-type: none">● motivoivuus● interaktiivisuus● itsenäisyys
TIEDOT JA TAI DOT	<ul style="list-style-type: none">● hyvät edellytykset peruskoulun jälkeisille opinnoille● tietoja ja taitoja<ul style="list-style-type: none">● syvennetään● rikastetaan● laajennetaan● yhdistetään koulun ulkopuolella opittuun
TUKI JA OHJAUS	<ul style="list-style-type: none">● monipuolinen ohjaus● opintojen loppuunsaattamisen varmistaminen● tietoon pohjautuva, realistinen käsitys omista mahdollisuuksista
ARVIOINTI	<ul style="list-style-type: none">● vuorovaikutteisuus● ohjaavuus● kannustavuus

3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävää täydentävät paikalliset painotukset

Kaksikielisuuden edistäminen on Raaseporissa perusopetuksen tehtävää täydentävä paikallinen piirre. Vaalimme kaksikielisyyttä kulttuurista moninaisuutta edistävänä tekijänä. Kaksikielisuuden edistämällä pyrimme rakentamaan kaupungin, jossa oppilaat viihtyvät, toimivat luontevassa yhteistyössä, toimivat vastuullisesti ja osoittavat molemminpuolista kunnioitusta. Kaksikielisyys edistää oppilaiden kielitaidon kehittymistä sekä tukee kummankin kieliryhmän yksilöllistä ja paikallista identiteettiä.

Kaksikielisuuden edistämistä toteuttaa perusopetuksen pakollinen kieliohjelma, jossa toista kotimaista kieltä opiskellaan ensimmäisestä vuosiluokasta lähtien. Peruskoulut tekevät aktiivista yhteistyötä yli kielirajojen. Suomen- ja ruotsinkielisten naapurikoulujen yhteistyö voi olla esim. oppilaskuntien yhteistä toimintaa, oppilasvaihtoa ja mahdollisuuksia saada opetusta toisella kotimaisella kielellä. Perusopetuksen kerho- ja iltapäivätoimintaa tarjotaan mahdollisuuksien mukaan kaksikielisenä ja milloin se on tarkoituksenmukaista.

3.2 Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet toteutetaan laaja-alaisen osaamisen eri alueilla seuraavasti:

Osa-alue	Esikoulu	lk. 1-2	lk. 3-6	lk 7-9
L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen		Oppii tekemään havain- toja, tiedostaa oppimaan oppimisen perusteet, rohkaistuu asettamaan kysymyksiä, saa oh- jausta ilmaisemaan oman mielipiteensä.	Oppii etsimään löytä- mään ja tuottamaan tie- toa yksin ja ryhmässä, tekee yksinkertaisia joh- topäätöksiä, suhtautuu kriittisesti tietoon, saa oh- jausta oman oppimistyy- lin tunnistamiseen ja sii- hen sopivien työtapojen valitsemiseen, yksinker- taisten hypoteesien aset- taminen ja niiden testaa- minen.	Oppii tuottamaan, arvioi- maan, muokkaamaan ja hyödyntämään tietoa; rohkaistuu tiedon tarkas- telemiseen eri näkökul- mista; johtopäätösten ve- täminen, informaation to- tuusarvon punnitseminen yhdessä ja yksin; oman tietämyksen reflektointi; omien mielipiteiden ana- lysointi, ilmaiseminen ja puolustaminen; hypotee- sien asettamisen ja tes- taamisen harjaannutta- minen; johtopäätösten tekeminen ja esittäminen.
L2 Kulttuurinen osaami- nen, vuorovaikutus ja il- maisu		Oppii tuntemaan elinym- päristöään ja sen kult- tuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia,	Omaksuu tietoa Suomen kulttuurisesta ja katso- muksellisesta perin- teestä, ihmisoikeuksista	Tietämys kansainväli- sestä kulttuuriperinnöstä, perinteet, historiallisten tapahtumien seuraukset

		uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriin; ohjataan empatiaan, toisten arvostamiseen ja kunnioittamiseen sekä harjaantumaan sosiaalisissa valmiuksissa.	ja muiden kulttuurien katsantokannoista, kehittyä arvostamaan erilaisia ihmisryhmiä ja kansoja, saa mahdollisuuksia pohdita erilaisia mielipiteitä ja moraalisia kysymyksiä, osoittaa empatiaa ja toimii eettisesti.	ja jäljet nyky-yhteiskunnassa, tarjotaan mahdollisuuksia kulttuurikoemuksiin ja -tulkintoihin, kulttuuriperinnön ja kulttuurin tutkiminen.
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		Saa ohjausta ravinnon ja liikunnan merkityksestä terveydelle, oman toiminnan ja tekojen sekä niiden seurausten ymmärtäminen, tunnetaitojen kehittäminen, vaaratilanteiden tunnistaminen koulumatkalla, koulun pihassa ja miten ne ovat vältettävissä, koulun järjestys- ja viihtyvyyssääntöjen kunnioittaminen sekä omien tekojen seurausten ymmärtäminen.	Oman toiminnan seurausten ymmärtäminen ja sen mukaan toimiminen, terveyden ja hyvinvointiin myönteisesti/ kielteisesti vaikuttavien asioiden ymmärtäminen, empatian ja ymmärryksen osoittaminen niille ihmisille, joiden terveys ja hyvinvointi ovat horjuneet, aikakäsityksen vahvistaminen, arjen vaaratilanteiden tunnistaminen ja niissä tilanteissa toimiminen.	Tietämys teknologiasta, sen kehityksestä ja vaikutuksista eri aloilla; järkevien teknologisten valintojen tekeminen ja niiden pohtiminen; oman talouden suunnittelu ja hoitaminen, omien oikeuksiansa ja velvollisuuksiansa tunnistaminen kulluttajana, eettisten ja kestävien valintojen tekeminen.
L4 Monilukutaito		Lyhyehköjen tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvan yhdistäminen tiedolliseksi kokonaisuudeksi eri oppiaineissa, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, lähiympäristön yksinkertaisten symbolien tunnistaminen.	Monipuolisiin teksteihin tutustuminen, tekstien etsiminen, lukeminen, tulkitseminen ja tuottaminen eri yhteyksissä, tekstin, kuvan, puheen ja liikkeen yhdistelyn valmiuksien harjaannuttaminen erilaisissa esityksissä eri oppiaineissa; tekstin, kuvan ja äänen hyödyntäminen eri tarkoituksissa ja mainoksissa.	Multimodaalisten valmiuksien harjaannuttaminen ja niiden analysointi, hyödyntäminen, käyttäminen ja muokkaaminen eri tilanteissa, eri kulttuurien monimuotoisten perinteiden tunteminen, millaisissa tarkoituksissa multimodaalisuutta hyödynnetään.
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		Ks. oppilaan taitotasot TVT-suunnitelmassa	Ks. oppilaan taitotasot TVT-suunnitelmassa	Ks. oppilaan taitotasot TVT-suunnitelmassa
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		Tunnistaa lähiympäristön eri ammattiryhmiä	Tunnistaa eri ammattiryhmiä ja ymmärtää niiden merkityksen toimivassa yhteiskunnassa, ymmärtää, että ammatit ovat ihmisten luomia ja että ne kehittyvät ihmisten tarpeista, ammattien jatkuva ja luova kehittyminen, oma-aloitteellisuuden oppiminen, yksinkertaisten palveluiden ja tuotteiden luominen yksin ja yhdessä ryhmän	Eri ammateissa tarvittavien tietojen ja valmiuksien tunteminen, yhteiskunnan eri työtehtäviin tutustuminen käytännössä, työn taloudellisen arvon ymmärtäminen, oman ja perheen talouden suunnittelu ja ennakointi, hankkia pidempiaikaista kokemusta jonkin tuotteen tai palvelun luomisesta ja myymisestä, työ-

			kanssa sekä niiden multimodaalinen kommunikointi.	prosessin ja tuotteen laadun yhteys tulokseen ja menestykseen.
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen		Demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, käytännön toiminnan myötä syntyvä luonnon ja kaiken elollisen arvostaminen, arjen yksinkertaiset toimet kestävä elämäntavan hengessä.	Demokratian periaatteisiin tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, enemmistöpäätösten kunnioittaminen, perustellun mielipiteen julkinen ilmaiseminen, asiallisen keskustelun ja argumentoinnin oppiminen, toisten mielipiteiden kunnioittaminen, vastuun ottaminen omasta koulutyöstä ja opiskelusta, kierrätyksen ja ympäristönsuojelun keskeisten periaatteiden oppiminen.	Saada mahdollisuuksia neuvotella, välittää ja ratkaista ristiriitoja, syventyä tasa-arvon tasavertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä sosiaalisen pääoman käsitteisiin, tuntee kansalaisyhteiskunnan erilaiset vaikutuskeinot, median rooli ja vaikutusvalta, ymmärtää miten aikaisempi yhteiskuntakehitys ja ympäristöpolitiikka vaikuttavat tämän päivän yhteiskuntaan, luonnonsuojelun kehitys ja globaali ympäristövaikuttaminen.

Yksittäisissä kouluissa työskennellään laaja-alaisen osaamisen hyväksi yllä olevan kuvauksen mukaan. Lukuvuoden toiminnan arvioinnissa tulevat laaja-alaisen osaamisen opettamisen toimenpiteet ja järjestelyt tarkastetuiksi. Laaja-alaisen osaamisen mukaisen opetuksen arviointi ja kehittäminen kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät.

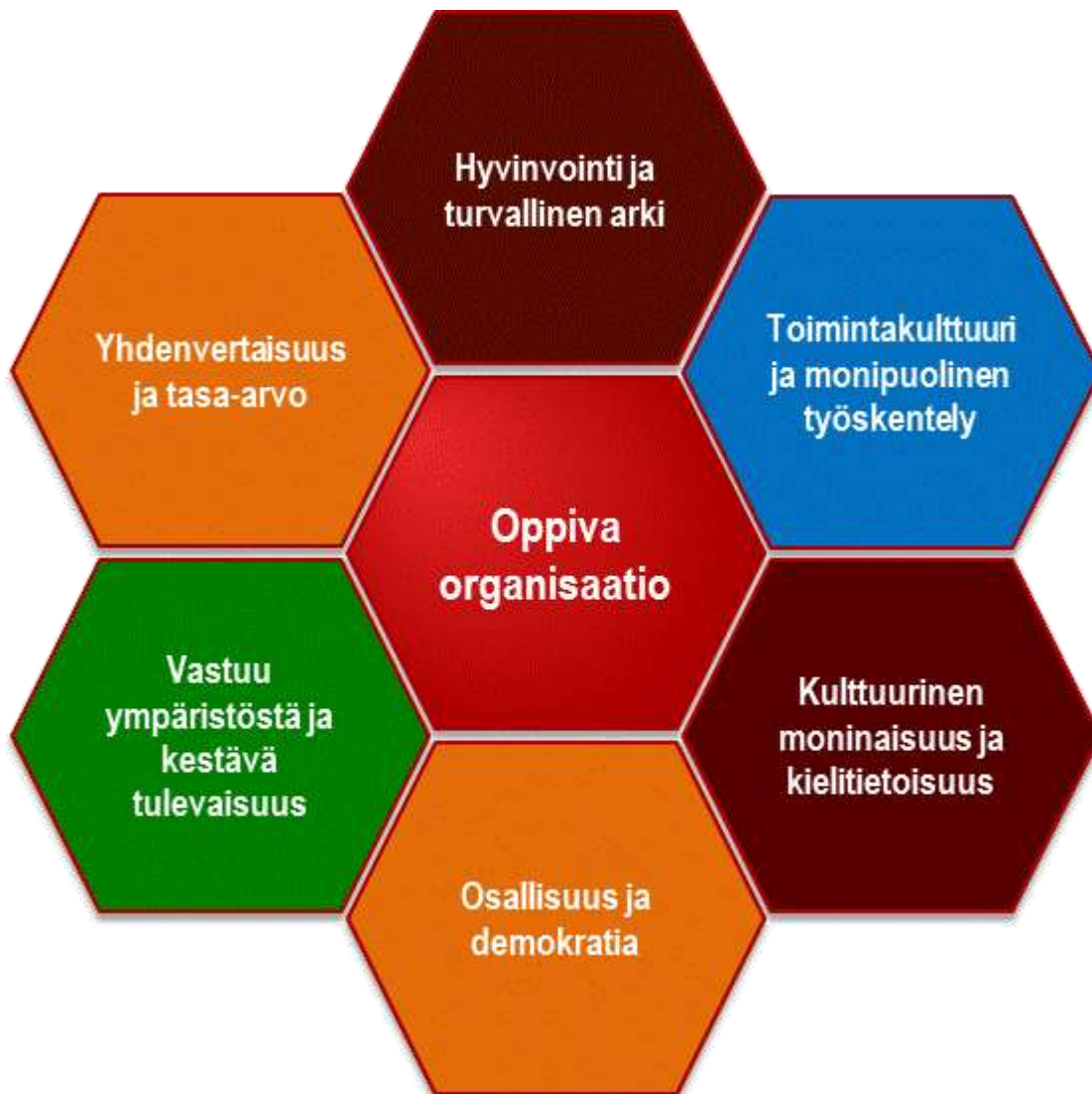
Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä sekä millä tavalla arvope-
rusta ja opetuksen eheyttäminen konkretisoidaan.

Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita
ja tapoja.

Perusopetuksessa kaikki käytännöt
rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita.

Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja
vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava
keskustelu.

4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen

Toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet toteutetaan seuraavan kuvauksen mukaisesti:

1. Oppiva yhteisö

Ammatillinen kehittyminen, yhteistyö, yhdessä oppimisen mahdollistavat työskentelymenetelmät tulevat koulutyössä huomioiduiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- oppilaiden osallisuus
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet

2. Hyvinvointi ja turvallinen arki

Ohjaus, liikunta, oppilashuolto ja kiusaamisen vastainen työ tulevat koulutyössä huomioiduiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- ohjaus
- oppilaiden osallisuus
- työtapojen kehittäminen
- oppilashuoltotyö

3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely yhdistettyinä luovaan, tutkivaan ja ratkaisukeskeiseen suhtautumistapaan tulevat koulutyössä huomioiduiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- oppilaiden osallisuus

4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Erilaisuuden kunnioittaminen, kansainvälistyminen sekä yksilöiden ja ryhmien välinen ymmärrys tulevat koulutyössä huomioiduiksi mm. seuraavissa osioissa

- kaksikielisyyden edistäminen, joka Raaseporissa täydentää perusopetuksen tehtävää
- oppilaiden osallisuus
- monipuoliset vuorovaikutteiset työtavat

5. Osallisuus ja demokratia

Osallisuus ja demokratia tulevat koulutyössä huomioiduiksi mm. seuraavissa osioissa

- oppimiskäsitys
- oppilaiden osallisuus
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö lähiympäristön toimijoiden kanssa

6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tulevat koulutyössä huomioituiksi mm. seuraavissa asioissa

- oppimiskäsitys
- oppilaiden osallisuus
- kaksikielisyyden edistäminen, joka Raaseporissa täydentää perusopetuksen tehtävää
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet

7. Vastuu ympäristöstä ja kestävä tulevaisuus

- eko -sosiaalinen sivistys
- vuosiluokkakokonaisuuksien erityispiirteet
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- oppilaiden osallisuus
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö lähiympäristön toimijoiden kanssa

Kouluissa toimintakulttuurin kehittämistä edistetään ja arvioidaan lukuvuosisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden kautta.

4.2 Tavoitteiden täsmentäminen ja kehitystyö kouluissa

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään tavoitteet toimintaa, oppimisympäristöä ja työtapoja, yhteisiä toimintaperiaatteita, yhteistyötä ja muuta käytännön toimintaa koskevilla asioilla seuraavan taulukon mukaan:

4.3 Opetuksen eheyttämisen toteuttaminen

Koulun toimintakulttuurin lähtökohtana on opetuksen eheyttämisen periaate. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Oppilaita ohjataan yhdistämään koulussa opittuja eri tiedonalojen tietoja ja taitoja omaan arkeensa ja ympäröivään yhteiskuntaan sekä käyttämään niitä oman maailmankuvansa jäsentämisessä.

Opetuksen eheyttäminen toteutetaan ja tehdään näkyväksi seuraavien tekijöiden avulla

- jatkuvuus luokkakokonaisuuksien erityispiirteissä
- koulun yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa
- koulun vuosiluokkatasot ja oppiainerajat ylittävä opetus ja toiminta
- yhdysluokkaopetus
- valinnaisten opintojen toteuttaminen
- työelämään tutustumisjaksojen suunnittelu ja toteuttaminen
- teemapäivät, leirikoulut

4.4 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen

Kaikilla kaupungin peruskoulujen oppilailla on mahdollisuus osallistua oppimiskokonaisuuksiin ja saada tutkia heitä kiinnostavia asioita ja ilmiöitä toteuttamalla vähintään yhden oppimiskokonaisuuden jokainen lukuvuosi. Kokonaisuuksien kesto suunnitellaan sillä tavalla, että oppilailla on mahdollisuus syventyä sisältöön ja työskennellä päämäärätietoisesti ja monipuolisesti.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetuksen tavoitteita ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

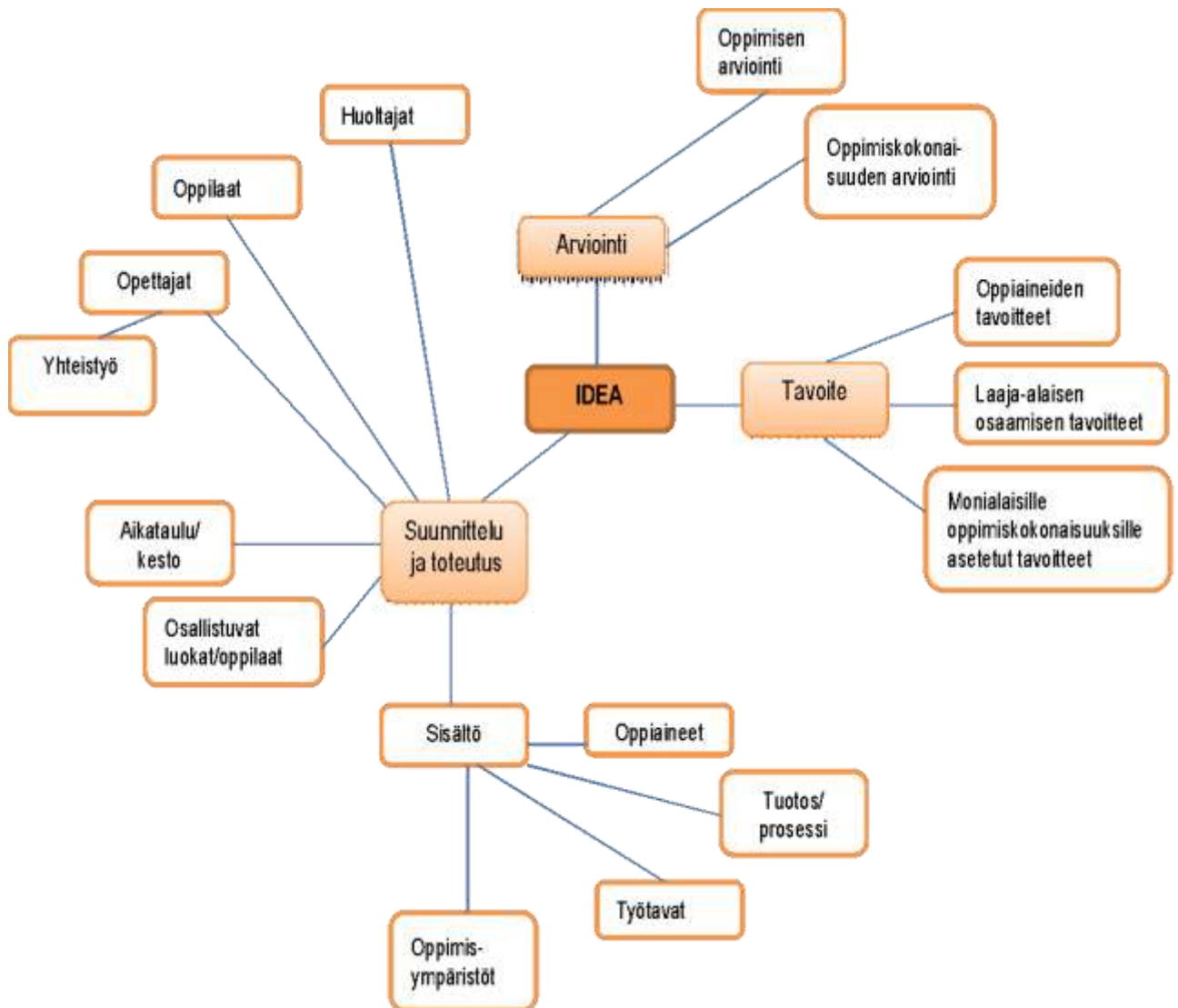
Oppimiskokonaisuuksien tavoitteena on käsitellä konkreettisesti sellaisia asioita ja ilmiöitä, jotka laajentavat oppilaan kokemusmaailmaa.

Koulut kuvaavat jokavuotisessa lukuvuosisuunnitelmassaan, miten oppimiskokonaisuudet toteutetaan. Opetuksen toteuttaminen kuvataan seuraavasti:

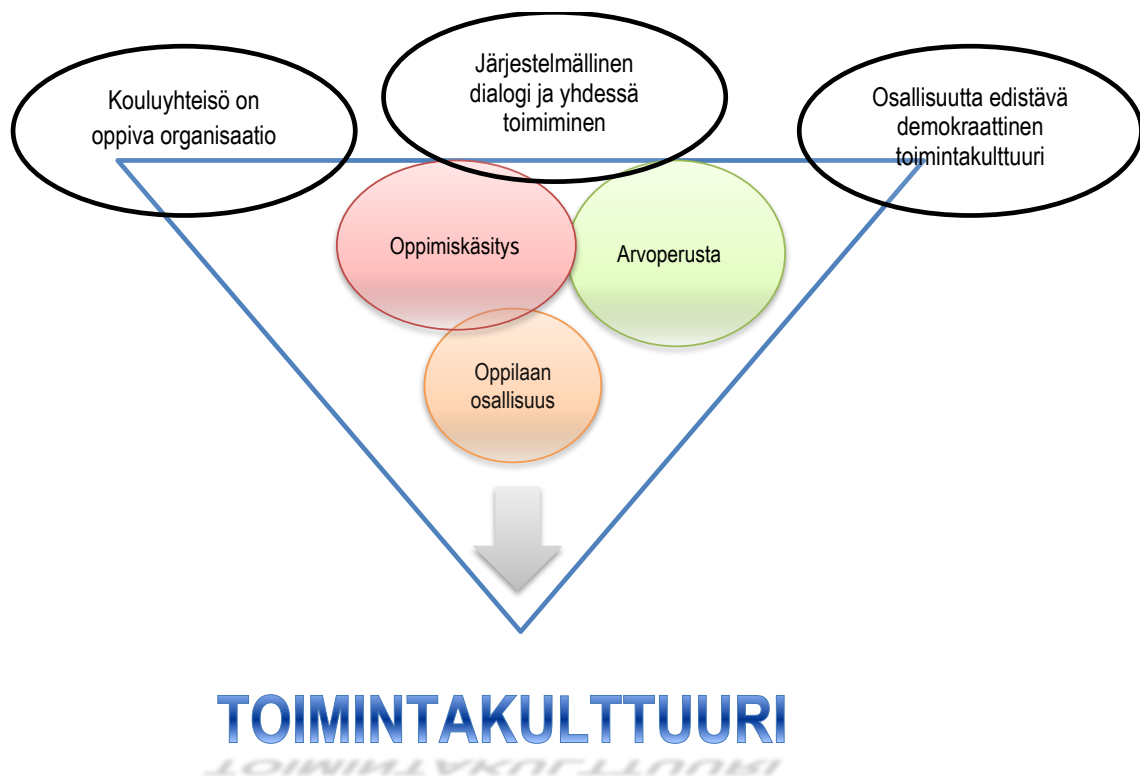
- Oppilaiden osallistuminen oppimiskokonaisuuksien sisällön luomisessa
- Tavoitteet
- Mitkä oppiaineet ja laaja-alaisen osaamisen alueet sisältyvät kokonaisuuteen
- Mitkä luokat/vuosikurssit osallistuvat työskentelyyn
- Toteuttamisen ajallinen kesto
- Arvioinnin periaatteet; oppilaiden suorittama oppimiskokonaisuuden työskentelyn arviointi

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen tehdään oppiaineiden välisessä yhteistyössä ja niin, että koulun muuta toimintaa hyödynnetään. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana kokonaisuuksien toteuttamisessa kokonaisuuden tavoitteiden edellyttämällä tavalla. Kokonaisuuksien sisällöt valitaan toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden mukaan. Toteuttamisessa huomioidaan myös mahdollisuudet yhteistyöhön esiopetuksen kanssa.

Suunnittelun lähtökohtana on henkilökunnan yhteistyön ja oppilaiden näkökulmien ja mielipiteiden tuottama yhteinen ajatus sisällöstä. Alla oleva kaaviokuva toimii monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun ja toteuttamisen tukena.

5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄN KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Oppilaan osallisuus

Oppilaita on kuultava ennen sellaisten suunnitelmien ja sääntöjen vahvistamista tai sellaista päätöksentekoa, jotka vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa. Oppilaille on taattava mahdollisuus sanoa mielipiteensä koulun toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä, oppimisympäristöstä sekä oppimista ja hyvinvointia edistävästä toimenpiteistä koulussa.

Oppilaan osallisuuden toteuttamisen muodot ovat seuraavat

- opettajien päivittäin tarjoama ohjaus ja vuoropuhelu oppilaiden kanssa,
- oppilaskuntatoiminta,
- oppilaan mahdollisuus koulun opetuksen ja muun toiminnan jatkuvaan arviointiin viihtyvyys- ym. kyselyjen muodossa

Oppilaskuntatoiminnan tavoitteet ovat

- taata oppilaiden osallisuus sekä parantaa heidän vaikutusmahdollisuuksiaan,
- vahvistaa oppilaiden itsetuntoa,
- harjoittaa oppilaiden valmiuksia ja osaamista keskustelussa, neuvottelemisessa ja demokraattisten päätösten tekemisessä,
- kannustaa itsenäisyyteen ja aloitekykyisyyteen
- edesauttaa yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentumista
- kasvattaa aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kaikissa peruskouluissa on nimetty oppilaskunta. Oppilaskuntaan kuuluvan oppilaan tehtävinä ovat

- osallistua säännöllisesti järjestettäviin kokouksiin
- ilmoittaa oppilaskuntatoiminnasta vastaavalle opettajalle asioita käsiteltäviksi oppilaskunnan kokouksissa,
- valmistella käsiteltäviä asioita luokkakeskusteluihin ja kysymyksenasetteluihin
- kertoa luokissa oppilaskunnan käsittelemistä asioista
- 7 - 9 -luokan oppilasedustaja osallistuu tarvittaessa koulun henkilökuntakokouksiin

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, miten oppilaskuntatoiminta järjestetään ja miten sitä seurataan.

5.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Raaseporin kaupungin peruskoulujen järjestyssäännöt (Liite 1) ovat voimassa kaikissa kouluissa ja ne kuuluvat koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Yhteisten järjestyssääntöjen lisäksi koulussa voidaan laatia viihtyvyyssäännöt. Sääntöjen tavoitteena on edistää sisäistä järjestystä ja rauhallisen ja turvallisen opiskeluympäristön muotoutumista. Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana ja koulun tilaisuuksissa.

Säännöt on laadittu perusopetuslain pohjalta. Muilta osin noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Rikkomusten tapahtuessa opettaja ja rehtori voivat käyttää lain sallimia kurinpitokeinoja.

Säännöt ja koulun kurinpidolliset toimet esitellään ja niistä keskustellaan jokaisen lukuvuoden alkaessa

- henkilökunnan,
- oppilaiden ja
- huoltajien kanssa.

5.2.1 Kasvatuskeskustelu käytännössä

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen puuttumisen toimenpide, jos oppilas häiritsee opetusta tai muutoin rikkoon koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkavasti (Perusopetuslaki 35 a§). Keskustelun tavoitteena on oppilaan käytöksen parantaminen sekä hänen hyvinvointinsa lisääminen kouluyhteisössä. Kasvatuskeskustelu tulee järjestää mahdollisimman pian keskusteluun johtaneiden tapahtumien jälkeen.

Kasvatuskeskustelu pidetään sellaisissa tapauksissa, joissa

- o oppilas on rikkonut kaupungin peruskoulujen järjestyssääntöjä
- o oppilas on toistuvasti rikkonut koulun viihtyvyyssääntöjä,
- o oppilas toistuvasti laiminlyö koulutyöskentelynsä,
- o oppilas on ollut luvatta poissa koulusta.

Kasvatuskeskustelu käydään pääasiassa seuraavien periaatteiden mukaan (menettelytavat ja rakenne kuvataan tarkemmin liitteessä 2)

- Kasvatuskeskustelun pitää ensisijaisesti luokanopettaja/luokanvalvoja tai ai-
neenopettaja ja se opettaja, joka on havainnut rikkomuksen. Koulukuraattori
osallistuu keskusteluun tarvittaessa.
- Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan keskustelusta ja hänelle tulee varata mahdolli-
suus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se auttaa teon yksilöin-
nissä sekä koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi
käytettävien keinojen täsmentämisessä
- Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilmaan (syy, läsnäolijat ja päivämäärä) kohtaan
Tuki=>Toimenpiteet=>Lisää uusi=>Kasvatuskeskustelu.

Mikäli oppilas toistaa rikkomuksensa, pidetään toinen kasvatuskeskustelu saman mal-
lin mukaan. Mahdolliseen kolmanteen keskusteluun osallistuvat rehtori ja oppilaan
huoltaja. Jos oppilas syyllistyy samaan rikkomukseen kolmannen keskustelun jälkeen,
hänelle annetaan jälki-istuntoa tai kurinpitörangaistus riippuen siitä, mikä katsotaan
tarkoituksenmukaiseksi ja mitä perusopetuslaki kurinpitörangaistuksista määrää.

Koulun henkilökunta arvioi tapauskohtaisesti, milloin kasvatuskeskustelun järjestämi-
nen oppilaalle on tarkoituksenmukaista. Tarpeen vaatiessa kurinpidollinen rangaistus
voidaan määrätä, vaikka kolmea kasvatuskeskustelua ei ole käyty.

Oppilashuollon piirissä laadittavat ja vuosittain tarkastettavat suunnitelmat (Suunni-
telma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä turvalli-
suuden edistäminen sekä toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa)
kuvaavat menettelyjä muilta osin. Nämä suunnitelmat esitellään henkilökunnalle, op-
pilaille ja huoltajille vuosittain ja niiden sisällöstä keskustellaan.

5.3 Vuosikurssiin sitomaton opiskelu (opiskelu oman opinto-ohjelman mu- kaan)

Opetus voidaan järjestää sillä tavalla, että oppilas opiskelee oman opinto-ohjelman
mukaan vuosiluokkiin sidotun opetuksen sijaan. Jokaiselle kokonaisuudelle määritel-
lään tavoitteet ja sisällöt. Opintokokonaisuudet voivat muodostua niin, että opinnot kes-
tävät lukuvuotta lyhyemmän tai pidemmän ajan.

Lukuvuoden työskentelyn jälkeen oppilas siirretään seuraavalle luokalle. Yhdeksän-
nellä luokalla oppilas lasketaan ko. luokan oppilaaksi, kunnes hän on saanut perus-
koulun päättötodistuksen tai eronnut koulusta. Mahdollisuudesta opintojen etenemisen
estävän opintokokonaisuuden suorittamisesta erityisessä kokeessa ja luokalle jättämi-
sestä yleisen opintomenestyksen perusteella on voimassa, mitä perusopetusasetuk-
sen 11 § 1 ja 2 momentissa määrätään.

Rehtori päättää oman opinto-ohjelman mukaisesta opiskelusta sen jälkeen, kun oppi-
laan tuen tarvetta arvioiva monialainen ryhmä on käsitellyt asian ja oppilasta ja huol-
tajaa on kuultu.

5.3.1.Oppimissuunnitelma

Jos päätös oman opinto-ohjelman mukaan opiskelusta on tehty, on oppilaalle laadittava oppimissuunnitelma. Suunnitelmassa päätetään seuraavat asiat:

- oppilaan opinto-ohjelmaan sisältyvät opintokokonaisuudet
- opintokokonaisuuksien suoritusjärjestys,
- opintokokonaisuuksien suorittamisen aikataulu,
- arvioinnin periaatteet,
- oppilaalle oman opinto-ohjelman suorittamiseksi annettava tuki
- huoltajan oppilaalle antama tuki
- mahdolliset erityiset tavoitteet.

5.3.2 Oppilaan arviointi ja todistukset

Lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan todistus hänen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja hänet siirretään seuraavalle luokalle. Oppilas jää luokalleen vain siinä tapauksessa, että hänen yleinen opintomenestyksensä on heikkoa. Oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen heti, kun hän on suorittanut oppimäärät hyväksytysti.

5.4 Yhdysluokkaopetus

Kaupungin kouluissa opetusta voidaan järjestää yhdysluokassa. Yhdysluokka perustetaan joko pienten oppilasmäärien tai pedagogisten syiden perusteella.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään vertais- ja mallioppimista kantavina pedagogisina periaatteina. Oppilaiden ikä, tiedot, valmiudet ja kokemukset huomioidaan opetusta eriytettäessä. Yhdysluokassa mahdollisuudet opetuksen integrointiin lisääntyvät. Erityistä painoa annetaan oppilasryhmien ja yksittäisten oppilaiden päivittäiselle pedagogiselle ohjaukselle.

Yhdysluokkaopetus toteutetaan vuorokurssiopetuksena. Myös vuosikursseihin sitomatonta opiskelua voidaan soveltaa. Opetusryhmän jakamiseksi opiskellaan osa oppikurssista vuosikurssin mukaan.

Koulut, joissa käytetään yhdysluokkaopetusta, voivat soveltaa tuntijakoa vuorokurssittaisen opiskelun ja lukujärjestyksen palkittamisen mahdollistamiseksi. Koulun luku- vuosisuunnitelmassa täsmennetään yhdysluokat sekä miten tuntijakoa sovelletaan.

5.5 Joustava perusopetus

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä, ehkäistä syrjäytymistä ja turvata, että oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen. Joustavalla perusopetuksella tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä mo-

niammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Joustavan perusopetuksen toimintaa ohjaa koulun lukuvuosisuunnitelmassa täsmennettävä ohjausryhmä, johon kuuluu koulun ja oppilashuollon edustajia.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7 - 9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan joustavan perusopetuksen toimintaan oppilaan ja hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella. Joustavaa perusopetusta järjestävän koulun rehtori täsmentää aloituspaikkojen enimmäismäärän ennen hakuajan alkamista.

Hakeminen ja valinta joustavaan perusopetukseen tehdään seuraavasti:

1. Koulun henkilökunta informoi oppilasta ja huoltajaa vaihtoehtoisesta tavasta suorittaa peruskoulu.
2. Oppilas ja huoltaja jättävät joustavaan perusopetukseen hakemuksen maaliskuun loppuun mennessä. Hakemukseen liitetään oppilaan oma vapaamuotoinen perustelu.
3. Hakuajan päätyttyä kaikki hakijat ja huoltajat haastatellaan. Haastattelut suoritetaan joustavaa perusopetusta järjestävän koulun rehtori, jopo-luokan opettaja ja lähettävän koulun oppilashuollon edustaja yhdessä.
4. Lopullisen ehdotuksen oppilasvalinnasta tekee ko. ryhmä.

Oppilasvalinnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että oppilas

- haluaa muuttaa koulunkäyntinsä suuntaa
- haluaa saada peruskoulun päättötodistuksen
- haluaa ja kykenee osallistumaan työpaikkaopiskeluun
- pystyy työskentelemään erilaisissa ryhmissä ja että hänellä on rohkeutta kohdata uusia ihmisiä ja tilanteita
- haluaa oppia uusia asioita ja opiskella myös itsenäisesti
- omaa valmiudet ottaa vastaan tukea myös koulun ulkopuolelta, jos siihen ilmenee tarvetta
- saa huoltajiltaan tukea koulunkäyntiinsä.

Oppilasvalintaehdotuksesta päättävä ryhmä voi tarvittaessa pyytää asiantuntijalausuntoja ehdotuksensa tueksi.

5. Kaikki hakijat saavat opetuspäällikön tekemän hallintopäätöksen valinnan tuloksesta. Päätös tehdään lukuvuodeksi kerrallaan.

Joustavaan perusopetukseen valitulle oppilaalle vahvistetaan oppimissuunnitelma, jonka laatimisesta ja Wilmaan viennistä vastaa joustavan perusopetusryhmän opettaja. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Joustavan perusopetuksen oppilaat opiskelevat yleisen opetussuunnitelman mukaan ja ovat oikeutettuja kaikkiin oppilashuoltopalveluihin.

Suomenkielistä joustavaa perusopetusta järjestetään Karjaan yhteiskoulussa ja ruotsinkielistä Ekenäs högstadieskolassa.

5.6 Opetus erityisissä tilanteissa

5.6.1 Sairaalaopetus

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityisiä toimia esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista.

Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.

Sairaalaopetuksen luonne

Sairaalaopetus tukee oppilaan oppimisen jatkuvuutta. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman lähikoulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan opetuksen ja tuen järjestämisessä on hyödynnettävä monialaisia verkostokokouksia riittävässä laajuudessa. Päättäneen sairaalaopetusjakson jälkeen oppilas palaa pääsääntöisesti omaan lähikouluunsa.

Osastohoidossa olevat oppilaat

Tammipuiston koulu on Raaseporin kaupungin erityiskoulu, joka järjestää opetusta Tammiharjun sairaalan (HYKS) lapsi- ja nuorisopsykiatrisen osaston potilaille. Mikäli oppilas siirtyy psykiatriseen osastohoitoon, saa oppilas opetusta automaattisesti sairaalakoulun yksikössä, eikä asiasta tarvitse erikseen sopia. Opetusta ja tukea järjestetään siinä määrin kuin se oppilaan terveys ja pedagogiset erityistarpeet huomioon ottaen on perusteltua. Osasto-oppilaille voi olla erilaisia hoitoon liittyviä tapaamisia koulupäivän aikana. Pääsääntöisesti oppilaille tulee kuitenkin järjestää opetusta oman vuosiluokan tuntijaon mukaan. Oppilaan tuntimäärä muodostuu hänen opetukseen osallistumisen kykynsä mukaan.

Avohoidossa olevat oppilaat Erikoissairaanhoidon avohoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään pääsääntöisesti oppilaan lähikoulussa. Oppilaalle tulee järjestää opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaalla tulee opetuksessa olla käytössään riittävä tuki (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki, luku 7). Tarvittaessa opetus voidaan järjestää perusopetuksen tuntijaosta poiketen tai erityisin opetusjärjestelyin (Perusopetuslaki 18 §). Järjestelyistä on tehtävä hallintopäätös ja ne kirjataan oppilaan HOJKSiin. Jos lähikoulun tuki ei ole riittävää, voidaan opetus järjestää sairaalakoulun resurssiluokassa.

5.6.2 Opetus kaupungin resurssiluokassa

Resurssiluokka on tukimuoto psyykkisistä ja/tai sosiaalisista vaikeuksista ja tunne-elämän häiriöistä kärsiville oppilaille. Oppilaan resurssiluokkaopetuksen järjestelyistä sovitetaan yhdessä huoltajan, oppilaan sekä resurssiluokan henkilökunnan kanssa. Resurssiluokka on osa Tammipuiston koulua ja tarjoaa tukea ja opetusta sekä ruotsinkielisille että suomenkielisille oppilaille. Luokassa työskentelevät erityisluokanopettaja, sairaanhoitaja ja koulunkäyntiavustaja. Resurssiluokka tarjoaa pienehkölle oppilasryhmälle opetusta hoitoon ja tukeen yhdistettynä, tukee oppilaan perhettä ja olemassa olevaa hoitosuhdetta sekä oppilaan koulunkäyntiä hänen lähikoulussaan. Resurssiluokan työskentelyn tavoitteena on, että oppilas pystyy osallistumaan perusopetukseen ja etenemään opinnoissaan. Oppilas voi saada resurssiluokan tukea osan kouluvuodesta yhdistettynä opetukseen omassa lähikoulussa. Opetuksen lisäksi resurssiluokan toiminta tarjoaa yksilöllistä tukea ja ohjausta päivittäisten rutiinien ja sosiaalisten tilanteiden hallinnassa.

5.7 Muut hyvää ja turvallista koulupäivää tukevat toimet

5.7.1 Kouluruokailu

Kouluruokailulla voidaan edistää kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys sekä ruokailuhetken hyvinvointia edistävä vaikutus. Viihtyisä kouluruokailu lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä. Oppilaiden osallistumisen ja koulun yhteisöllisyyden tukemiseksi oppilaita annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun ja ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa niin, että kasvatustavoitteet saavutetaan. Henkilökunnan suhtautuminen kouluruokaan ja ruokailuun on kasvatuksellisesti avainasemassa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja tuetaan yhdessä oppilaiden kehitystä.

Opetushenkilökunta ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä seuraavasti:

<i>Koulun ruokaraati</i>	<i>Koulun ja ruokahuollon henkilöstön yhteistyö</i>	<i>Järjestäjätason yhteistyö</i>
--------------------------	---	----------------------------------

<p>Ryhmä oppilaita, vastaava opettaja ja ruokahuolto- henkilöstön edustaja/edustajia (koulun emäntä tai vastaava kokki, suurkeittiön kokki, jakelukeittiön henkilöstö)</p> <p>Kehittää ja arvioi ruokailun järjestämistä (ruokailuvuorot, valvonta, kalustus, ruokamerkinnot, dieetit jne.)</p> <p>Kehittää ja arvioi ruokailutilan viihtyisyyttä</p> <p>Toimii tarpeen mukaan makuu- tuomarina</p> <p>Ruokaraadin kokoukset kirjataan ja annetaan tiedoksi osallisille. Aterian laatua sekä ruokailun viihtyisyyttä ja järjestystä arvioidaan säännöllisesti mm. kaikille koulun oppilaille suunnatuilla kyselyillä.</p>	<p>Tätä toteuttaa koulussa asetettu tiimi, joka koostuu koulun opettajakunnan ja oppilashuollon ammattihenkilöstön jäsenistä.</p> <p>Tiimin tehtävänä on arvioida ja kehittää ruokailutilanteita mm. seuraamalla säännöllisesti ruokailuun osallistumista, arvioida ruuan ja ruokailutilanteiden laatua ja suunnitella koulu- ruokailuun liittyvä yhteistyö huoltajien kanssa.</p>	<p>Toteutetaan pitämällä yksi kokous lukukaudessa</p> <p>Kokoukseen osallistuvat rehtorit ja koulun emäntä</p> <p>Kokouksen kutsuvat koolle ruokahuollon päällikkö ja opetus- päälliköt</p>
---	--	---

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan ruokailutilanteiden järjestäminen, miten oppilaiden erityistarpeet huomioidaan, koulun ruokaraadin kokoonpano sekä koulun opettajien ja ruokahuoltohenkilöstön yhteistyö.

5.7.2 Koulumatkat ja kuljetukset

Kaupungin koulukuljetusten periaatteet sekä lomakkeet maksuttoman ja maksullisen koulukuljetuksen anomiseksi ovat kaupungin kotisivuilla. Sivuilta löytyy myös tietoa reiteistä ja liikennöitsijöistä. Periaatteisiin sisältyvät oppilaan, huoltajan ja kuljettajan koulukuljetuksiin liittyvät pelisäännöt.

Jos kuljetusaikataulut aiheuttavat oppilaille odotusta koulun alkaessa tai päättyessä, koulu järjestää valvonnan odotuksen ajaksi. Mikäli koulun tietoon tulee häirintää, kiusaamista tai väkivaltaa koulumatkalla, tulee osapuolten huoltajille välittömästi ilmoittaa tapahtuneesta ja tarvittaessa tukea huoltajia tapahtumain kulun tarkemmassa selvittämisessä.

5.7.3 Kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on lukuvuosisuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä.

Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoiminta on vapaaehtoista.

Kerhotoiminta antaa opettajalle mahdollisuuden oppilaidensa eri puolten parempaan tuntemiseen, mikä osaltaan edistää opettajan valmiutta ottaa opetuksessaan huomioon oppilaiden vahvuudet ja tarpeet.

Tavoitteena on, että jokaisessa koulussa on kerhotoimintaa. Koulun rehtori vastaa myös koulunsa kerhotoiminnasta. Koulun kerhotarjontaan voi kuulua ulkoisesti rahoitettua toimintaa.

5.8 Yhteistyö

Erilaisten yhteistyön muotojen tavoitteina ovat lapsen ja nuoren oppimisen edellytysten edistäminen sekä hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen koulussa. Yhteistyötä tehdään monella tasolla: sisäisesti henkilökunnan välillä ja ulkoisesti eri tahojen kanssa.

Rehtori ja opettajainkokoukset organisoivat koulun sisäistä yhteistyötä toiminnan suunnittelun, kehittämisen ja arvioinnin kautta. Ulkoisessa yhteistyössä ovat mukana kaupungin eri yksiköt, muut opetuksen järjestäjät, yhdistykset ja instituutiot, jotka eri tavoin tukevat koulun toimintaa. Seuraavassa esitellään muutamia kaupungin perusopetuksessa olevia yhteistyömalleja.

5.8.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Koulun tulee olla yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun välinen hyvä yhteistyö edistää lapsen ja nuoren oppimista, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa.

Yhteistyön tarkoituksena on, että jokainen oppilas saa opetusta, ohjausta ja tukea kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaan. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa.

Koulun henkilökunnan tulee tiedottaa huoltajille opetussuunnitelmasta ja sen sisällöstä ja oppilaille vahvistetuista oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Huoltajille annetaan yhdessä opettajan ja oppilaan kanssa arvioida koulun toimintaa ja osallistua sen kehittämiseen. Tämä edellyttää koulun henkilökunnalta aktiivisuutta ja että huoltajan, opettajan ja oppilaan roolit yhteistyössä ovat selkeät.

Suuri osa kodin ja koulun välisestä tiedottamisesta hoidetaan Wilman avulla. Huoltajien tapaamiset järjestetään vanhempainiltoina (luokkataso ja koulun taso) ja tarvittaessa henkilökohtaisina tapaamisina. Koulun on aloitteellinen vanhempain tapaamisten järjestämisessä. Vanhempainiltoja ja muita henkilökohtaisia tapaamisia tulee järjestää tarpeeksi usein, jotta huoltajat pysyvät ajan tasalla koulun tapahtumista ja pystyvät osallistumaan koulun kehittämiseen. Luokanopettaja/luokanvalvoja järjestää vähintään yhden vanhempainillan luokalleen ja vähintään yhden kehityskeskustelun/oppilas lukuvuodessa. Henkilökohtainen yhteys kotiin on erityisen tärkeä tilanteissa, joissa oppilas tarvitsee tukea koulunkäynnissään. Huoltajille tulee tiedottaa opetuksen järjestämisestä ja siinä tapahtuvista muutoksista.

Huoltajien työskentely vanhempainyhdistyksissä on edellisten lisäksi tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyötä.

5.8.2 Yhteistyö esikoulun kanssa

Esikoulun ja alkuopetuksen välisen yhteistyön ensisijaisena tarkoituksena on tehdä tulevien oppilaiden siirtyminen kouluun mahdollisimman turvalliseksi ja sujuvaksi.

Esikoululaisille järjestetään koulukäyntejä lähikouluun ja tapaamisia tulevan opettajan ja tulevien luokkatovereiden kanssa. Opettajat tutustuvat esikoulun toimintaan, sisältöihin ja työtapoihin. Yhteistyö käsittää myös esikoulun ja alkuopetuksen opetussuunnitelmat.

Tarkemmat kuvaukset yhteistyöstä löytyvät luvuista 6 ja 7.

5.8.3 Yhteistyö iltapäivätoiminnan kanssa

Tavoitteena tässä on tukea lapsen hyvinvointia ja turvallisuutta kokopäiväisesti. Tarkoitus on luoda toimintaan jatkuvuutta ja edetä kohti kokonaista koulupäivää. Toiminta yksiköissä on erilaista ja se kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

5.8.4 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Kaupungin muut yksiköt (kirjasto, museot, uimahalli, kulttuuritoimisto ja pelastuslaitos) ovat luonnollisia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa koulut voivat järjestää yhteistä toimintaa. Koulut tekevät yhteistyötä myös seurakunnan ja lähiympäristönsä yhdistysten kanssa. Koulu vanhempainyhdistys on monissa yhteyksissä oivallinen linkki kodin ja koulun välillä.

Oppilashuoltotyössä koulut ovat yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.

Peruskoulut tekevät yhteistyötä erilaisten hankkeiden muodossa useiden toisen asteen oppilaitosten kanssa.

6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arviointiin.

Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Opettaja suunnittelee arviointia ja tiedottaa arvioinnista siten, että oppilaan ja huoltajan oikeus

saada riittävästi ja säännöllisesti tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työstä ja käyttäytymisestä toteutuu lukuvuoden aikana.

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositorjunta, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositorjuntaan sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päätösarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana, että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö koulu yhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Käyttäytymisen tavoitteena on, että oppilas:

- *käyttäytyy asiallisesti sekä noudattaa laadittuja järjestyks- ja viihtyvyys-sääntöjä*
- *ottaa toiset huomioon ja kunnioittaa muita*
- *antaa muille työrauhan*
- *auttaa muita*

Arvioinnin kriteerit ovat seuraavat:

arvosana	kriteerit
10	<ul style="list-style-type: none"> • käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti • on huomaavainen kaikille • tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa • tervehtii ystävällisesti • uskaltaa puuttua rakentavasti epäkohtiin, joita huomaa ympärillään • auttaa apua tarvitsevia • noudattaa poikkeuksetta yhteisiä sopimuksia • arvostaa oppimisympäristöään ja huolehtii siitä ja toimii yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi
9	<ul style="list-style-type: none"> • käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti • on huomaavainen kaikille ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa • tervehtii ystävällisesti • auttaa apua tarvitsevia • noudattaa yhteisiä sopimuksia • arvostaa oppimisympäristöään ja huolehtii siitä
8 (hyvä käyttäytyminen)	<ul style="list-style-type: none"> • käyttäytyy yleensä hyvin ja kohteliaasti • tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa • tervehtii ystävällisesti • noudattaa lähes aina yhteisiä sopimuksia • pystyy huolehtimaan oppimisympäristöstään
7	<ul style="list-style-type: none"> • tulee yleensä toimeen toisten kanssa • käyttäytymiseen joudutaan toisinaan puuttumaan • noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia • pystyy halutessaan huolehtimaan oppimisympäristöstään
6	<ul style="list-style-type: none"> • on pulmia yhteistyössä toisten kanssa • noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia • käyttäytymiseen joudutaan usein puuttumaan • on piittaamaton oppimisympäristöstään • suhtautuminen koulutyöhön on enimmäkseen kielteistä • syyllistyy kiusaamiseen koulussa.
5	<ul style="list-style-type: none"> • ei tule toimeen toisten kanssa • käyttäytymiseen joudutaan erittäin usein puuttumaan • ei noudata yhteisiä sopimuksia • suhtautuminen koulutyöhön on kielteistä • koulunkäynti on vakavasti häiriintynyt oppilaan käytöksen takia • vahingoittaa oppimisympäristöään • syyllistyy kiusaamiseen koulussa.
4	<ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan välitä yhteisistä sopimuksista • käyttäytyminen on uhkaavaa ja häiritsee koulun turvallisuutta ja viihtyvyyttä • erityistoimenpiteistä huolimatta oppilaan koulunkäynti ei suju

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, luokanopettaja/aineenopettaja tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Tiedottamisen ajankohta tulee suunnitella niin, että oppilaalle annetaan mahdollisuus suoriutua paremmin jäljellä olevan lukuvuoden aikana hylätyn arvosanan välttämiseksi. Opettaja tiedottaa rehtoria hyvissä ajoin, jos oppilas on vaarassa tulla hylätyksi tietyssä tai tietyissä aineissa.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.

Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä koulun lukuvuosisuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä (rehtorin päätös).

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden lopussa lukuvuositolodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja jatkaa lukuvuoden päätyttyä opintojaan seuraavana lukuvuonna.

Oman opinto-ohjelman mukaan opiskelevan oppilaan opintokokonaisuudet koostuvat pakollisista ja valinnaisista oppiaineista. Pakolliset opintokokonaisuudet perustuvat opetussuunnitelman ainekohtaisissa osissa kuvattuihin vuosiluokkakohtaisiin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin. Valinnaiset opintokokonaisuudet perustuvat valinnaisien oppiaineiden sisältöihin ja tavoitteisiin.

Oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan ne opintokokonaisuudet, jotka oppilaan tulee selvittää saadakseen lukuvuositolodistuksen.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositolodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettävien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa.

Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

Vuosiluokilla 1–3 perusopetuksen tuntijakoa vastaavat valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti. Vuosiluokilla 4–9 arvioidaan numeroin ne valinnaiset aineet, jotka käsittävät vähintään kaksi vuosiviikkotuntia.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelemaan oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Arvosanan korottamisen periaate kirjataan valinnaisen aineen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suo-

riutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskelemaan kohde- tai kielikyöpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinakaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päätötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

Todistusten ja välitodistusten muodot Raaseporissa:

	väliraportit/välitodistukset	lukuvuositodistus
vuosiluokat 1–3	oppimiskeskustelu välitodistus, sanallinen arvio	sanallinen arvio + hyväksytty/hylätty
vuosiluokat 4–6	oppimiskeskustelu välitodistus (ja mahdollinen täydentävä arvio)	numeroarviointi (ja mahdollinen täydentävä sanallinen arvio)
vuosiluokat 7–9	oppimiskeskustelu välitodistus (ja mahdollinen täydentävä sanallinen arvio)	numeroarviointi (ja mahdollinen täydentävä sanallinen arvio)

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet

lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntiedon tieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmassa määritellään, milloin välitodistukset annetaan.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioiduissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioidavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikykykieli.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimäärästä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen

nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

7.1 Ennaltaehkäisevän työn strategiat ja varhainen puuttuminen

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen tarkoittaa sitä, että opetus järjestetään sillä tavalla, että sekä yksittäisen oppilaan että opetusryhmän edellytykset, tarpeet ja kyvyt otetaan siinä huomioon. Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista edellytyksistään lähtien kokea onnistumista oppimisessaan, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja kehittyä ihmisenä. Lähtökohtana tässä on käsitys, jonka mukaan oppiminen on prosessi, jossa aikaisemmat tiedot muodostavat pohjan uudelle tiedolle. Tätä prosessia vahvistavat osallisuus, kannustavuus, tuki ja erilaiset virikkeet.

Opetuksen eriyttäminen on keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Oppilasta ohjaamalla pyritään löytämään kullekin soveliaita tapoja oppia. Eriyttäminen suunnitellaan ja toteutetaan ottamalla huomioon esim. esim.

- sisällöt
- oppimisympäristö
- joustavat ryhmittelyt
- oppimistyylit
- työskentelynopeus
- eri mielenkiinnon kohteet ja valmiudet
- materiaalien ja apuvälineiden käyttö

Eriyttäminen voi tarkoittaa erilaisia järjestelyjä: esim. palkkituntien käyttö, valmiit muistiinpanot tai tukisanat, äänikirjat, jne. Joustavat ryhmittelyt ovat eriyttämisen keino silloin, kun ryhmiä muodostetaan tietyksi ajaksi tai oppimistyylin tai –vauhdin mukaan.

On tärkeitä kiinnittää huomiota oppilaiden osallisuuteen ja heidän mahdollisuuksiinsa vaikuttaa omaan oppimiseensa ja opiskeluunsa. Eriyttämisellä on tärkeä rooli oppimismotivaation herättämisessä ja ylläpitämisessä sekä oppilaiden vastuuntunnon kehittämässä. Opettaja saa opetuksen eriyttämisessä tukea yhteistyöstä toisten opettajien, asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa.

Perusopetuslaki takaa oppilaalle oikeuden opiskella ensisijaisesti omassa lähikoulussa ja sellaisessa perusopetusryhmässä, johon hän ikänsä puolesta kuuluu. Oppilaan oppimisessaan ja kehittämisessään tarvitsema tuki tulee niin pitkälle kuin mahdollista järjestää oppilaan omassa lähikoulussa.

Tuen järjestämistä ohjaavat seuraavat periaatteet:

- koko järjestelmä pyrkii ennaltaehkäisevään toimintaan,
- mahdollinen tuen tarve havaitaan varhaisessa vaiheessa,
- kodin ja koulun välinen yhteistyö nähdään keskeisenä voimavarana,
- yleisopetuksessa annettavaa tukea kehitetään moniammatillisena ja hallintokuntien välisenä yhteistyönä,
- tuen suunnittelussa huomioidaan opintojen nivelvaiheet,
- opetusryhmät ovat tarkoituksenmukaisia.

Tavoitteena on, että jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti ja oikean vahvuksena. Koulun rehtori vastaa siitä, että tuki toteutetaan.

Tuki on suunniteltava sillä tavalla, että sitä voidaan antaa systemaattisesti, pitkällä tähtäimellä ja sen jatkuvuudesta huolehtien. Toiminta edellyttää tiivistä moniammatillista yhteistyötä. Koordinoivana tahona Raaseporissa toimii kaupungin monialainen oppilashuoltoryhmä, jonka tehtäviin kuuluvat mm. kehittää ja koordinoida kaupungin oppilashuoltoa ja siihen liittyvää verkostotoimintaa sekä seurata koulu- ja päivähoitoikäisten terveyttä ja hyvinvointia.

7.2 Tiedonsiirtokeskustelujen periaatteet

Nivelvaiheissa käytävien tiedonsiirtokeskustelujen tarkoituksena on, että vastaanotettava koulu saa tarvittavat tiedot opetuksen järjestämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla ja niin, että jatkuvuus lapsen oppimisessa huomioidaan. Nivelvaiheen tuki edellyttää määrätietoista yhteistyötä esikoulun ja koulun välillä.

Tiedonsiirtokeskustelut lapsen siirtyessä esikoulusta alkuopetukseen toteutetaan seuraavien periaatteiden mukaan:

Yksittäisen lapsen valmiuksia, osaamista ja tuen tarvetta koskevat keskustelut

- esikoulun henkilökunta täyttää yhdessä huoltajan kanssa lomakkeen, jossa otetaan kantaa siirrettävään tietoon
- esikoulun opettaja ja vastaanottavan koulun rehtori/1. luokan tuleva luokanopettaja ja/tai erityisopettaja käyvät keskustelun

Keskustelun sisältö

- työskentely- ja opiskelunvalmiudet sekä keskittymiskyky
- sosiaaliset valmiudet, tunteiden ilmaisu ja työskentelyvalmiudet
- motorinen ja visuumotorinen hahmottaminen
- kielelliset valmiudet
- matemaattiset valmiudet, looginen ajattelu ja kyky tehdä johtopäätöksiä
- käyttäytyminen opetustilanteissa
- tuen tarve

Opettajat informoivat rehtoria tulevasta oppilasryhmästä koulun 1. luokan opetusryhmien muodostamiseksi.

Yksittäisen oppilaan tuen tarvetta koskevat oppilashuollon ammattihenkilöiden väliset keskustelut

- informaatio siirtyy koulukuraattorilta koulukuraattorille, psykologilta psykologille ja neuvolan terveydenhoitajalta kouluterveydenhoitajalle

Jos oppilaan tueksi on perustettu asiantuntijaryhmä, ottaa ryhmän vastuuhenkilö yhteyttä lapsen huoltajaan asiantuntijaryhmän työn jatkosta ja mahdollisista ryhmän uusista jäsenistä koulunkäynnin alkaessa.

Oppilaan siirtyessä kuudennelta seitsemännelle luokalle, käydään tiedonsiirtokeskustelut, jotta vastaanottava koulu saa tarvittavat tiedot opetuksen ja mahdollisen tuen jatkuvuuden turvaamiseksi ja järjestämiseksi oppilaan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Tiedonsiirtokeskustelut käydään seuraavien periaatteiden mukaan:

Yksittäisen oppilaan valmiuksia, osaamista ja tuen tarvetta koskevat keskustelut

- oppilaan luokanopettaja/erityisopettaja ja vastaanottavan koulun tuleva luokanvalvoja ja/tai erityisopettaja käyvät keskustelun

Keskustelun sisältö

- työskentely- ja opiskeluvalmiudet sekä keskittymiskyky
- sosiaaliset valmiudet, tunteiden ilmaisu ja työskentelykyky
- kielelliset valmiudet
- matemaattiset valmiudet, looginen ajattelu ja kyky tehdä johtopäätöksiä
- käyttäytyminen opetustilanteissa
- tuen tarve

Oppilashuollon ammattihenkilöiden yksittäisen oppilaan tuen tarvetta koskevat keskustelut

- informaatio siirtyy koulukuraattorilta koulukuraattorille, psykologilta psykologille ja neuvolan terveydenhoitajalta kouluterveydenhoitajalle

Jos oppilaan tueksi on perustettu asiantuntijaryhmä, ottaa ryhmän vastuuhenkilö yhteyttä oppilaaseen ja hänen huoltajaansa asiantuntijaryhmän työn jatkosta ja mahdollisista ryhmän uusista jäsenistä koulunkäynnin jatkuessa.

7.3 Yleinen tuki

Opiskelun yleinen tuki kuuluu kaikille oppilaille. Kaikki oppilaat saattavat jossain perusopetuksen vaiheessa olla tuen tarpeessa. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada laadukasta perusopetusta, oppilaan ohjausta ja tukea oppimiselleen ja koulunkäynnilleen koulun työpäivinä. Koulutyössä tulee huomioida oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset. Koulun toimintakulttuuria ja toimintatapoja tulee kehittää sillä tavalla, että ne tukevat yhteistyötä, osallisuutta, toisten kunnioittamista ja hyvinvointia. Huolenpito, kannustavuus ja myönteinen tunnelma kouluyhteisössä edistävät oppilaan oppimista ja kehitystä.

Opettaja vastaa siitä, että hänen opetuksensa suunnittelu ja toteuttaminen pohjautuvat oppilaiden edellytyksiin ja tarpeisiin. Opettajan tehtäviin kuuluu arvioida oppilaiden tuen tarvetta ja tarjota tukea kaikissa opetustilanteissa. Opettaja seuraa ja arvioi oppilaiden oppimista ja kehitystä, jotta yksittäisen oppilaan tuen tarve havaitaan mahdol-

lisimman varhain. On tärkeää, että oppimisen vaikeudet havaitaan aikaisessa vaiheessa. Opettajan tehtävä on antaa tukea heti sen tarpeen ilmaannuttua ja puuttua tekijöihin, jotka estävät oppimista.

Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja menetelmiä, jotka ottavat huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia. Opettajan tulee ohjata oppilaita tunnistamaan omat edellytyksensä, vahvuutensa ja haasteensa kehityksessään. Oppilaan tietoja ja taitoja arvioitaessa on käytettävä sellaisia menetelmiä, joiden avulla oppilas pystyy osaamisensa parhaiten osoittamaan.

7.3.1 Yleisen tuen muodot

Yleistä tukea annetaan rajoitetun ajan opetuksen tietyssä vaiheessa ja kun oppilaan tuen tarve on vähäinen ja lyhytaikainen. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää seuraavia tukimuotoja:

- opetuksen eriyttäminen,
- kodin ja koulun yhteistyö,
- oppilaan ohjaus
- joustavat ryhmittelyt
- oppimissuunnitelma,
- apuvälineet ja tukimateriaalit
- tukiopetus,
- osa-aikainen erityisopetus,
- koulunkäyntiavustajapalvelut
- oppilashuollon palvelut.

Jos oppilas osallistuu koulun kerhotoimintaan tai ohjattuun iltapäivätoimintaan voi ko. toiminta olla oppilaalle yleistä tukea.

Useat näistä tukimuodoista kuvaillaan lähemmin kappaleessa otsikon *Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot* alla. Nämä tukitoimet ovat koulun jokapäiväistä toimintaa.

7.3.2 Tuki oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin ruotsi tai suomi

Vieraasta kulttuuritaustasta tulevat oppilaat kuuluvat kolmiportaisen tuen järjestelmään. Heikot tiedot/taidot suomen kielessä ei ole riittävä peruste erityiselle tuelle, vaan tällaiselle oppilaalle tarjotaan koulukielen opetusta omassa lähikoulussaan. Oppilaalle tehdään tarvittaessa oppimissuunnitelma yleisessä tuessa. Opintomenestystä ja mahdollista tehostetun tai erityisen tuen tarvetta seurataan säännöllisesti. Oppilas saa kotikielen opetusta, mikäli vähintään neljän oppilaan opetusryhmä saadaan luotua.

Maahan muuttaneille oppilaille voidaan järjestää korkeintaan yhden lukuvuoden kestävää valmistavaa opetusta. Opetuksen tavoitteet ovat

- antaa oppilaalle riittävä kielitaito ja muut valmiudet yleisopetukseen siirtymistä varten
- edistää lapsen kotoutumista suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan sekä
- mahdollisuuksien mukaan antaa tietoja ja taitoja yleisen oppimäärän mukaan.

Muun äidinkielen omaaville oppilaille voidaan antaa suomi toisena kielenä -opetusta sekä oman äidinkielen opetusta (äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi).

7.4 Tehostettu tuki

Jos oppilas tarvitsee laajempaa tukea kuin mitä yleisen tuen puitteissa pystytään tarjoamaan, tulee laatia arvio oppilaan mahdollisesta tehostetun tuen tarpeesta. Arvio tehdään, mikäli oppilas tarvitsee säännöllistä tukea tai useita tukitoimia samanaikaisesti pystyäkseen seuraamaan opetusta. Tehostettu tuki on suunnitelmallista, säännöllistä ja pitkäaikaisempaa tukea, jota annetaan pedagogisessa arvioissa esille tulleiden oppimisen esteiden ja haasteiden perusteella.

Tehostetun tuen piirissä voidaan käyttää kaikkia tuen muotoja, lukuun ottamatta koko-aikaista erityisopetusta ja oppimäärän yksilöllistämistä. Yleensä seuraavien tukitoimien merkitys kasvaa:

- eriyttäminen
- osa-aikainen erityisopetus,
- yksilöllinen ohjaus,
- joustavat ryhmittelyt,
- opiskelun erityiset painoalueet sekä
- kodin ja koulun yhteistyö.

Tehostetun tuen aikana oppilas opiskelee pääsääntöisesti yleisopetuksen ryhmässä. Tukitoimena voidaan jonkin oppiaineen opetus järjestää pienryhmässä.

Eriyttäminen on huomioitava myös oppilasarvioinnissa. Koe- ja arviointitilanteet on järjestettävä sillä tavalla, että oppilaan osaaminen saadaan mahdollisimman hyvin esiin. Arvioinnin perusteista on tiedotettava huoltajille.

Tehostettu tuki kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta. Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että oppilaan huoltajille tiedotetaan arvioinnin periaatteista.

7.4.1 Pedagoginen arvio tehostetun tuen järjestämistä varten

Tehostetun tuen aloittamisen tulee perustua kirjalliseen pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppiminen ja koulunkäynti kokonaisuutena,
- oppilaan saama yleinen tuki,
- oppilaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet sekä edellytykset ja oppimisen tuen tarve,
- arvio siitä, millaisia tukitoimia oppilas tarvitsee ja
- tehostetun tuen tarpeen arvio.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää arviota tehtäessä. Huoltajaa on informoitava siitä, että arviota ollaan tekemässä, jotta hän voi asiantuntemuksellaan auttaa sen laatimisessa. Jatkuva ja säännöllinen yhteydenpito huoltajaan on tärkeää

tuen tarpeen arvioinnissa, tehostetun tuen suunnittelussa ja sen onnistuneessa toteutamisessa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että pedagoginen arvio oppilaalle tehdään. Vastaaminen tarkoittaa sitä, että luokanopettaja/luokanvalvoja hoitaa tarvittavan yhteydenpidon huoltajiin ja informoi heitä siitä, että arvio tehdään ja sopii siitä, miten huoltajien asiantuntemus arvion laadinnassa otetaan huomioon.

Arvion voi tehdä yksi opettaja tai useampi opettaja yhdessä. Työhön osallistuu oppilashuollon henkilöstöä ja/tai muita asiantuntijoita. Pedagoginen arvio käsitellään yksittäisen oppilaan asioista vastaavassa moniammatillisessa ryhmässä, jonka kutsuu koolle oppilaan luokanopettaja/-valvoja. Arvion perusteella ryhmä ratkaisee, aloitetaanko tehostettu tuki ja minkälaisia tukitoimia oppilaalle järjestetään.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa myös siitä, että rehtoria informoidaan tehostetun tuen ratkaisusta. Rehtori vasta omalta osaltaan siitä, että tuki toteutetaan. Opettaja vastaa siitä, että oppimissuunnitelmassa määritelty tuki annetaan suunnitellussa laajuudessa ja ne kirjataan asianmukaisesti.

7.4.2 Oppimissuunnitelma

Tehostetun tuen piirissä olevalle oppilaalle on laadittava oppimissuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin edistymistä, opetusjärjestelyjä ja tukitoimia, joita oppilas tarvitsee. Tehostetun tuen toimenpiteet, aloittamisen ajankohta sekä tuen seuranta kirjoitetaan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää yleisopetuksessa ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen piirissä.

Henkilökohtainen oppimissuunnitelma perustuu luokanopettajan/luokanvalvojan, aineopettajan ja erityisopettajan yhteiseen arvioon oppilaan tuen tarpeesta opetuksen seuraamiseksi ja opinnoissa etenemiseksi. Huoltajille on varattava mahdollisuus osallistua omalla asiantuntemuksellaan. Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että suunnitelma tehdään ja viedään Wilmaan. Ne oppilaan opettajat, joita suunnitelman sisältö koskee, ovat vastuussa siitä, että tukitoimet huomioidaan opetuksessa.

Oppimissuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa.

7.5 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Oppilaille, joilla on laajoja oppimisen vaikeuksia tai muita ongelmia eri alueilla ja useissa oppiaineissa, tulee antaa erityistä tukea. Tätä tukea järjestetään yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden puitteissa. Kaikkia Raaseporin peruskouluissa käytettävissä olevia tukikeinoja voidaan tällöin hyödyntää. Erityinen tuki koostuu erityisen tuen päätöksessä määritellystä erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukikeinoista.

Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden oppimääriä voidaan yksilöllistää. Erityisen tuen päätöksellä voidaan kokoaikainen erityisopetus järjestää pienryhmässä. Kun oppilaan opetus tapahtuu pienryhmässä, voidaan tarvittaessa poiketa sovellettavasta tuntijaosta, oppiaineista ja aihekokonaisuuksista.

7.5.1 Pedagoginen selvitys erityisen tuen päätöstä varten

Erityisen tuen aloittaminen perustuu kirjalliseen pedagogiseen selvitykseen. Pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- miten oppilaan oppiminen etenee,
- oppilaan oppiminen ja koulunkäynti kokonaisuutena,
- oppilaan saaman tehostetun tai aikaisemman erityisen tuen vaikutukset,
- oppilaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet oppimisen edellytykset sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityiset tarpeet,
- arvio siitä, millaisia tukitoimia oppilas tarvitsee,
- järjestetäänkö jonkin oppiaineen/joidenkin oppiaineiden opiskelu yleisen vai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti,
- mikä on oppilaan pääasiallinen opetusryhmä, ja
- arvio erityisen tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää arviota tehtäessä. Huoltajaa on informoitava siitä, että selvitystä ollaan tekemässä, jotta hän voi asiantuntemuksellaan auttaa sen laatimisessa. Jatkuva ja säännöllinen yhteydenpito huoltajaan on tärkeää tuen tarpeen arvioinnissa, erityisen tuen suunnittelussa ja sen onnistuneessa toteuttamisessa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa siitä, että pedagoginen selvitys oppilaalle tehdään. Vastaaminen tarkoittaa sitä, että luokanopettaja/luokanvalvoja hoitaa tarvittavan yhteydenpidon huoltajiin ja informoi heitä siitä, että selvitys tehdään ja sopii siitä, miten huoltajien asiantuntemus selvityksen laadinnassa otetaan huomioon.

Oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat tekevät selvityksen. Oppilashuollon ammattihenkilö/-henkilöitä ja/tai muita asiantuntijoita on mukana laadinnassa. Selvitystä voidaan täydentää lääketieteellisellä tai psykologisella lausunnolla tai sosiaalisella selvityksellä.

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa, että rehtoria informoidaan siitä, että monialainen ryhmä ehdottaa oppilaalle erityistä tukea.

Oppilaan erityisopettaja tai erityisluokanopettaja vastaa siitä, että oppilaan opettajien laatimat selvitykset kootaan yhteen. Koottu pedagoginen selvitys käsitellään yksittäisen oppilaan asioista vastaavassa moniammatillisessa ryhmässä, jonka kutsuu koolle oppilaan luokanopettaja/-valvoja. Selvityksen perusteella ryhmä tekee ehdotuksen erityisestä tuesta.

7.5.2 Päätös erityisestä tuesta

Päätöksen oppilaan erityisestä tuesta tekee opetuspäällikkö pedagogisen selvityksen perusteella.

Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätehtään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä määrätään

- oppilaan opetuksen järjestämispaikka ja pääsääntöinen opetusryhmä,
- oppilaan mahdollisesti tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä oppilaan tarvitsemat muut mahdolliset palvelut sekä
- tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen kuten oppimäärän yksilöllistäminen.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Päätös tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä sekä aina, kun oppilaan tuen tarve muuttuu. Tarkistamista varten tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään uusi päätös.

Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Pedagogisen selvityksen perusteella opetuspäällikkö tekee hallintopäätöksen erityisen tuen päättymisestä. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

7.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Jos oppilaalle on tehty päätös erityisestä tuesta, on hänelle laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmassa määritellään oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen järjestäminen. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

HOJKS:n laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa, mikäli tälle ei ole ilmeisiä esteitä. Vastuu HOJKS:n laatimisesta on

- luokanopettajalla silloin, kun oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä luokilla 1-6
- luokanvalvojalla, oppilaan muilla opettajilla ja erityisopettajalla yhteisesti silloin, kun 7 – 9 luokan oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- erityisluokanopettajalla silloin, kun oppilas opiskelee pienryhmässä.

7.6 Koulunkäynnin ja oppimisen tuen muodot

7.6.1 Ohjaus

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta eri oppiaineiden opiskelussa ja ehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on niin ikään oppilaan persoonallisuuden kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjauksen tarkoituksena on lisätä oppilaiden itsetuntemusta niin, että omien vahvuuksien ja kehitysmahdollisuuksien löytäminen helpottuu. Ohjaus auttaa ja tukee oppilasta tuntemaan yhteenkuuluvuutta ja toimimaan ryhmän jäsenenä. Ohjaus on tärkeä hyvinvointia edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä tekijä.

Ohjauksen tarkoituksena on auttaa oppilasta onnistumaan perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskeluvaiheita ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan kykyä tehdä perusopetuksen aikaisia ja sen jälkeisiä valintoja ja ratkaisuja. Opintojen edessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo, jonka tehtävänä on tukea erityisesti sellaisia oppilaita, joilla on vaikeuksia opinnoissaan ja joilla on riski syrjäytyä toisen asteen koulutuksesta tai työelämästä.

Ohjaustoiminta jatkuu koko perusopetuksen ajan. Jatkuvuus turvataan ohjauksesta huolehtivien opettajien yhteistyöllä perusopetuksessa ja opintojen nivelvaiheissa.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtaidoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

7.6.2 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilölliset tehtävät sekä yksilöllinen ajankäyttö ja ohjaus.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana.

Tukiopetusta antaa ensisijaisesti oppilaan oma luokan- tai aineenopettaja. Ns. läksypua tai läksyjen tekemistä valvotusti voidaan järjestää kouluavustajan tai iltapäivätoiminnan henkilöstön toimesta. Luokanopettaja/luokanvalvoja tai tukiopetusta antava opettaja informoi huoltajia siitä, että oppilas saa tukiopetusta, tukiopetuksen laajuudesta ja siitä, miten tukiopetus on järjestetty.

Tukiopetusta tulee antaa riittävän usein ja riittävässä laajuudessa, jotta sillä on merkitystä oppilaan opintojen edistymiselle. Opettajat vastaavat siitä, että oppilaille annettu tukiopetus tulee asianmukaisesti kirjatuksi.

7.6.3 Erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tarkoituksena on tukea ja parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaalle ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajan tuella on keskeinen merkitys opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan yksilöopetuksena, samanaikaisopetuksena tai joustavasti pienryhmäopetuksena. Osa-aikaista erityisopetusta antaa koulun erityisopettaja tai kiertävä erityisopettaja. Tarvittaessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajien, opettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa myös erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle.

Kokoaikainen erityisopetus: opetus pienryhmässä

Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai sairaalaopetuksen puitteissa. Erityisopetuksessa pienryhmässä tai sairaalaopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Oppimäärän yksilöllistämistä tulee harkita tilanteissa, joissa on ilmeistä, että oppilas ei selviydy yleisestä oppisisällöstä hyväksytysti. Yksilöllistäminen edellyttää päätöstä erityisestä tuesta. Yksilöllistäminen voi koskea yhtä tai useampaa oppiainetta. Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on

opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet HOJKSissa määriteltyjen yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan.

Erityisopetusta pienryhmässä annetaan Hakarinteen, Kiilan ja Kirkonkylän kouluissa sekä Karjaan yhteiskoulussa. Ruotsinkielistä erityisopetusta pienryhmässä järjestetään seuraavissa kouluissa: Höjdens skola, Österby skola, Seminarieskolan, Ekenäs högskolegymnasiet, Katarinaskolan ja Karis svenska högstadium.

Kun oppilaan opiskelu on tarkoituksenmukaista hoitaa pienryhmässä, on menettely pienryhmään sijoittamisessa seuraava:

1. Kirjallinen pedagoginen selvitys laaditaan.
2. Selvitys käsitellään oppilaan tuen tarvetta arvioivassa ryhmässä, jossa todetaan, että oppilas tarvitsee opetusta pienryhmässä.
3. Kutsutaan koolle kokous käsittelemään ko. tarvetta
 - a) Peruskoulun aloittavaa esikoululaista koskevaan kokoukseen osallistuvat lapsen esikouluopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, rehtori ja/tai erityisluokanopettaja siitä koulusta, jossa pienryhmäopetus on tarkoitus järjestää sekä lapsen huoltajat.
 - b) Peruskoulun oppilasta koskevaan kokoukseen osallistuvat oppilaan opettaja ja lähikoulun erityisopettaja, rehtori ja/tai erityisluokanopettaja siitä koulusta, jossa pienryhmäopetus on tarkoitus järjestää sekä lapsen huoltajat.
4. Opetuspäällikkö tekee erityisestä tuesta päätöksen, jossa määrätään oppilaan pääasiallinen opetusryhmä.

7.6.4 Opetus erityisten painoalueiden mukaan

Opiskelun erityiset painoalueet ovat eriyttämisen muoto. Opiskelun järjestäminen painoalueiden mukaan saattaa auttaa oppilasta hänen saadessaan keskittyä määrättyihin opiskelun osa-alueisiin, kun hän tilapäisesti on kykenemätön käyttämään koko oppimiskapasiteettiaan. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt ja säilyttämään opiskelumotivaationsa ja itseluottamuksensa. Erityisiä painoalueita voidaan harkita oppilaille, joiden on vaikea selvittää oppikurssista hyväksytyin arvosanoin esim. keskittymisvaikeuksien, heikon motivaation tai ylivoimaisilta tuntuvien vaatimusten vuoksi. Kyseeseen voivat tulla myös oppilaat, jotka ovat jääneet jälkeen opinnoissaan runsaiden poissaolojen takia tai joiden arvioidaan olevan syrjäytymisvaarassa. Kun oppilas saa keskittyä olennaiseen, jää hänelle voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opiskelun erityisiin painoalueisiin keskittynyt opetus on useimmiten luonteeltaan väliaikainen ratkaisu, ja opetuksen sisältöjä lisätään oppilaan edistymisen mukaisesti.

Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana ja painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Painoalueet määritellään oman vuosiluokan keskeisistä opetussuunnitelmassa täsmennetyistä sisällöistä. Oppilaan tavoitteena on edelleen saavuttaa vuosiluokkansa tavoitteet, joten painoalueet eivät voi yksilöllistetyistä tavoitteista poiketen olla esim. alempien vuosiluokkien sisältöjä tai tavoitteita. Kun oppilalle suunnitellaan erityisiä painoalueita, ovat lähtökohtana oppilaan vahvuudet ja osa-alueet, joita voidaan vahvistaa ja kehittää.

Painoalueiden määrittelyssä on olennaista löytää opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden kannalta keskeiset sisällöt. Perusteissa on määritelty oppimisen tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaiset sisällöt. Hyvän osaamisen kuvaukset ja kriteerit (arvosana 8) ovat tärkeä ohjenuora oppilasta arvioidessa, koska erityisten painoalueiden mukaan opiskeltaessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin.

Painoalueet kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin niissä oppiaineissa, jotka eivät ole yksilöllistettyjä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöstä oppimissuunnitelmaan kirjatut painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan ja huoltajan tulee tietää, miten painoalueisiin keskittynyt osaamisen näyttö näkyy oppilaan arvioinnissa todistukseen merkityn arvosanan muodostumisessa.

Oppilaille, joilla on laajoja ja pitkäaikaisia oppimisvaikeuksia, on oppimäärien yksilöllistäminen edelleen ensisijainen opiskelun tukimuoto.

7.6.5 Yksilöllistetty oppimäärä

Kaiken opetuksen ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Mikäli ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä ja hänen oppimis- ja kehitystarpeidensa mukaisiksi. Tavoitteiden tulee olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppilas, joka opiskelee yksilöllistettyjen tavoitteiden mukaan, etenee opinnoissa omaan tahtiinsa. Yksilöllistetyn tavoitteet toimivat opettajien suorittaman arvioinnin pohjana.

Oppimääriä voi yksilöllistää vain silloin, kun oppilaalle on tehty päätös erityisestä tuesta. Ennen erityisen tuen päätöstä tehtävässä pedagogisessa selvityksessä tehdään arvio siitä, tarvitseeko oppilaan oppimääriä yksilöllistää ja missä oppiaineissa näin tehdään. Päätöksessä täsmennetään, missä oppiaineissa oppimäärä on yksilöllistetty. Sisällöt ja tavoitteet määritellään tarkemmin henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Oppilasta ja hänen huoltajiaan on informoitava siitä, mitä mahdollisia seurauksia oppimäärän yksilöllistämällä on tuleville opinnoille.

7.6.6. Opetuksesta vapauttaminen

Oppilaan voidaan vapauttaa oppimäärän opiskelusta erityisen painavasta syystä. Oppimäärän opiskelusta vapauttamisesta on tehtävä perusopetuslain 18 §:n mukainen hallintopäätös. Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta.

7.6.7 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos lapsella ei ole vammaisuuden tai sairauden perusteella mahdollista saavuttaa perusopetuksen tavoitteita yhdeksässä vuodessa, alkaa lapsen oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin kuin perusopetuslaissa säädetään. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Pidennettyä oppivelvollisuutta on hyödynnettävä ennen kuin lapsi aloittaa koulunkäynnin. Pidennetyn opetusvelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten opetus voidaan järjestää seuraavin vaihtoehtoisin tavoin:

- lapsi osallistuu vapaaehtoiseen esiopetukseen sinä vuonna, jolloin hän täyttää 5 vuotta, jatkaa yhden vuoden oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen 1. vuosiluokalla,
- lapsi aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, jolloin hän täyttää 6 vuotta ja aloittaa seuraavana vuonna 1. vuosiluokan,
- lapsi aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, jolloin täyttää 6 vuotta ja osallistuu kaksi vuotta esiopetukseen ja aloittaa 1. vuosiluokan vuotta myöhemmin, jolloin täyttää 8 vuotta. Tällöin tehdään erillinen hallintopäätös koulun aloittamisesta yhtä vuotta säädettyä myöhemmin.

Huoltajan tulee saada riittävän varhaisessa vaiheessa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valintojen seurauksista.

On erityisen tärkeää huomioida esikoulun ja koulun välinen yhteistyö ja tiedonkulku pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten ollessa kyseessä. Opetuspäällikkö tekee päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta. Huoltajan suostumuksella lähetetään kopio päätöksestä myös lapsen tulevan lähikoulun rehtorille. Perusopetuksen 1. vuosiluokalle siirryttäessä on nivelvaiheen yhteistyön suuntaviivat huomioitava.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten tukeminen

Erityisopetus

Kun lapselle tehdään päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, on tehtävä myös päätös erityisestä tuesta. Sen vuoden aikana, jolloin lapsi suorittaa ensimmäistä vuottaan oppivelvollisena esikoulussa, on lapsella oikeus erityisopetukseen. Riippuen lapsen oppimisien tarpeista ja edellytyksistä, erityisopetusta antaa erityslastentarhanopettaja tai vastaanottavan koulun erityisopettaja. Lapselle on laadittava henkilökohtainen suunnitelma esiopetuksen järjestämisestä. Suunnitelmassa määritellään erityisopetuksen järjestäminen lapsen oppivelvollisuusvuoden aikana esikoulussa.

Lapsen aloittaessa koulunkäynnin on laadittava opetuksen järjestämisestä koskeva henkilökohtainen suunnitelma, johon sisältyy selvitys lapsen saamasta erityisopetuksesta. Erityisopetus voidaan järjestää joko osa-aikaisena, jos oppilas osallistuu opetukseen yleisopetuksen ryhmässä, tai kokoaikaisena pienryhmässä. Erityisen tuen päätöksessä määritellään ne oppiaineet, jotka oppilas mahdollisesti suorittaa yksilöllistetyn opetussuunnitelman mukaisesti. Näiden oppiaineiden tavoitteet määritellään henkilökohtaisessa suunnitelmassa. Suunnitelman laatiminen tapahtuu yhteistyössä huoltajan kanssa siten kuin tässä opetussuunnitelmassa määritellään.

Opetusryhmä

Kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas integroidaan yleisopetukseen, saa opetusryhmässä olla enintään 20 oppilasta. Jos oppilasta opetetaan pienryhmässä yhdessä erityisen tuen piiriin kuuluvien oppilaiden kanssa, saa ryhmässä olla enintään kymmenen (10) oppilasta. Ryhmän enimmäiskoko voidaan ylittää, jos se on oppilaiden edellytysten tai opetuksessa käytettävien työskentelytapojen vuoksi perusteltua, eikä järjestely vaaranna oppilaiden opetuksen tavoitteiden saavuttamista (Perusopetusasetus 2 § 2 mom.).

Muut opetusjärjestelyt

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä. Kaikki oppiaineet voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin päätöksessä erityisestä tuesta ja pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuulvalle oppilaalle laaditussa suunnitelmassa määrätään (Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 9 §).

7.6.8 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi saada tilapäistä tai pitkäaikaisempaa tukea oppimiseensa kouluavustajalta. Avustajan tuki yleisopetuksessa voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko ryhmälle.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Avustaja ohjaa oppilasta myös koulukuljetuksissa, ruokailutilanteissa, välituntivalvonnassa ja osallistuu luokan ulkopuoliseen toimintaan sopimuksen mukaan. Avustajapalvelun tarkoituksena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään, edistää oppilaan itsenäistymistä ja aloitekykyä sekä lisätä oppilaan itseluottamusta.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Oppilaan po. palvelujen tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista.

Opetuspäällikkö päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista.

7.7 Opetus toiminta-alueittain

Mikäli opetusta ei voida järjestää oppiaineittain laaditun opinto-ohjelman mukaan oppilaan vaikean kehitysvamman tai sairaus ja oppilas tulee vapauttaa perusopetuksen koko oppikurssista, on opetus järjestettävä toiminta-alueittain. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus edellyttää opetuspäällikön hallintopäätöstä erityisestä tuesta ja yksilöllisen suunnitelman laatimista oppilaalle.

Opetus on järjestettävä seuraavien toiminta-alueiden mukaan:

- motoriset taidot
- kommunikaatiotaidot
- sosiaaliset taidot
- päivittäiset taidot
- kognitiiviset taidot

Mahdollisuudet integroida toiminta-alueittain järjestettävää opetusta tarvitseva oppilas yleisopetukseen harkitaan tilannekohtaisesti.

7.7.1 Oppimisen tuki

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevien oppilaiden kohdalla on huomioitava monia eri seikkoja. Oppiminen tapahtuu asteittain ja jokainen aste edellyttää erilaista työtapaa. Oppilas tarvitsee erilaisia tukitoimia. Monella oppilaalla, jolla on kehitysvamma, autismi, neuropsykiatrisia toimintarajoitteita, monitoimintaesteitä tai kieli- ja kommunikaatiovaikeuksia, on muista poikkeavia aistitoimintoja, jotka on otettava huomioon oppimisessa.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevia oppilaita koskee erityinen koulunkäyntituki. Jokaiselle yksittäiselle oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa (HOJKS) määritellään oppilaan tarvitsema tuki sekä kuvataan opetuksen sisältö.

Oppilas oppii seuraavasti:

- tutustuu johonkin aiheeseen

- harjoittelee tuen avulla jotakin
- harjoittelee itsenäisesti jotakin
- osaa/käyttää/hallitsee/yymmärtää
- soveltaa

Oppilas voi tarvita seuraavia tukitoimia:

- fyysistä ohjausta ja rajoittamista
- suullista ohjausta tai viitottua ohjausta, sysäystä aloittaa ja saada tehtävä/ohje tarpeeksi rajattuna
- kertausta ja mallia, vaihtoehtoisia ratkaisuja, varjostusta
- jäsennetyn päiväohjelman (kuvat, askel - askeleelta -ohjeet)
- harjoitella tilanteita etukäteen, esim. leikin, draaman, sosiaalisten kertomusten kautta
- harjoitella sitkeyttä (missä/kuinka kauan/miten lopettaa)
- aikaa valmistautua tuleviin tehtäviin/tapahtumiin
- rajoitettua tekemisaikaa tai lisäaikaa tehtävän suorittamiseen häiriötöntä oppimisympäristöä (sermit, kuulosuojaimet, työpaikan valinta)

7.7.2 Motoriset valmiudet

Motorisella kehityksellä on selvä yhteys kaikkeen oppimiseen. Motoriikan kehittyminen ei ole tärkeää ainoastaan tasapainolle, koordinaatiokyvyille ja lihasvoimalle, vaan vaikuttaa myös käsitykseen omasta itsestämme ja kokonaiskehitykseemme. Motoriikan kehitys on oleellisesti yhteydessä muihin toimintoihin, etenkin kognitiivisiin, sosiaalisiin ja päivittäisiin valmiuksiin ja kommunikaatioon. Kun osaamme liikkua, voimme tutkia, toimia ja saada kokemuksia, mikä johtaa oppimiseen. Liikkumalla maailmassa saamme kuvan siitä, mitä osaamme tehdä ja miten reagoimme eri tilanteissa. Liikkuesamme toisten ihmisten parissa, saamme myös sosiaalista harjoitusta.

Karkeamotorinen kehitys tapahtuu kahta tärkeää liikunta-akselia pitkin; päästä alas jalakoihin ja sitten kehon keskilinjalta ulospäin. Hienomotoriikka pääsee kehittymään, kun oppilas on tietoinen omasta kehostaan ja hänellä on hyvä karkeamotorinen pohja. Hienomotorinen kehitys käy käsi kädessä näön kehittymisen kanssa.

Tavoite ja tarkoitus

Motoristen valmiuksien oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan käsitystä omasta kehostaan, edistää oppilaan karkea- ja hienomotoriikkaa ja antaa oppilaalle mahdollisuudet harjoitella valmiuksiaan monipuolisesti arkipäivän eri tilanteissa. Opetuksen tulee sisältää motoristen valmiuksien suunnittelua ja ohjausta sekä elementtejä, jotka kehittävät oppilaan tasapainoa, koordinaatiokykyä, rytmitajua, sitkeyttä ja lihasvoimaa.

Oppimisen tuki

Jotta oppilaan motoriikkaa voidaan kehittää optimaalisesti, tarvitaan kodin ja koulun yhteistyötä. Muita oppilaan tukiverkoston kuuluvia toimijoita voivat olla esim. fysioterapeutit, ergoterapeutit, urheiluseurat.

Tietoisuus kehosta ja kehon hallinta:

- katseen kiinnittäminen ja katseella seuraaminen kaikkiin suuntiin
- ryhti (lihaskäntävyys ja kehon vireystaso), ruumiin liikkeiden hallinta, liikkeiden ennakointi
- ruumiinosien suhde toisiinsa (vasen, oikea)
- keho ja sen suhde ympäristöön ja muihin ihmisiin
- iho, aistihavainnot ja kosketus (pallohieronta, kaverihieronta)
- liikkeiden ja liikesarjojen, irstysten, ilmeiden ja eleiden matkiminen
- rentoutus

Karkeamotoriset valmiudet:

- seisoa, kävellä, istua, hyppiä, juosta, kontata, kieriä, ryömiä, kiivetä
- tasapaino
- pään asennon hallinta
- heitto ja pallon käsittely (pyörittää, heittää, tarkkuusheitto, ottaa koppi ja potkia)
- silmä - jalka -koordinaatio (tanssiaskel, imitaatio, kävely portaissa, twist -hyppely)

Sitkeys ja lihasvoima:

- leikin loppuunsaattaminen
- kyky juosta, hypätä, hypellä tietyn ajan (kiertoarjoittelu ja intervalliharjoittelu)
- kyky suorittaa motoriikkarata useaan kertaan tietyssä ajassa (esim.)
- tehdä liikkeitä keskittyneesti, säädellä voimaa

Kehon rytmi:

- kävellä fysiologisesti oikein (jalat osoittavat eteenpäin, hyvä ryhti)
- kulkea tahdissa, käyttää käsivarsia kävellessä (vrt. sauvakävely)
- tietoisuus pulssista
- liikkua rytmisesti: rytmivaihtelut (nopeasti, hitaasti, kevyesti, kömpelästi)

Tasapaino ja koordinaatio:

- notkeusharjoituksia: oppilaan luonnollisen notkeuden ja sulavuuden säilyttäviä harjoituksia
- tasapaino (tasapainotella jonkun päällä, tasapainotella jotakin kädessä, tasapainotella pitämällä jokin ruumiinosa lattiassa, tasapaino kohdistamalla katse)
- kehon keskiviivojen ristiminen, pyöriminen, keinuminen
- pään liikkeiden tasapainotus

Spatiaalinen kyky; oppilaan kyky suunnistaa ajassa ja paikassa:

- löytää tietystä kohdasta toiseen sisällä ja ulkona
- siirtyä paikasta toiseen tietyssä ajassa

- kävellä eri materiaalien päällä, erilaisissa tiloissa

Hienomotoriset valmiudet:

- ottaa kiinni ja päästää irti esineestä, siirtää esine kädestä toiseen, käyttää molempia käsiä yhtäaikaan (esim. käyttää vetoketjuja)
- hallita käden eri otteet
- oikea/vasen dominanssi
- rutistaa ja repii palasiksi, muotoilla, purkaa ja rakentaa
- piirtää, värittää linjojen sisällä
- käyttää saksia

7.7.3 Kommunikaatiotaidot

Toimiva kommunikaatio on ehdottoman tärkeää. Voidakseen toimia yhdessä muiden kanssa on ratkaisevaa, että henkilö pystyy ymmärtämään ja tekemään itsensä ymmärretyksi. On myös tärkeää, että muutkin kuin oppilaan läheiset ymmärtävät, mitä oppilas tarkoittaa ja että oppilas osaa kommunikoida eri ympäristöissä.

Toiminta-alue kommunikaatiotaidot jakautuvat osa-alueisiin itseilmaisuus, matkiminen, ilmaisujen ymmärtäminen, sanavarasto sekä äänenkäyttö.

Tavoite ja tarkoitus

Toiminta-alueen kommunikaatio tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet ilmaista itseään tavalla, joka itse kullakin parhaiten toimii. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä ymmärtää ja ilmaista itseään, lähtökohtana oppilaan nykyinen kykytaso ja edellytykset. Jokainen oppilas tarvitsee tavan, jolla hän ilmaisee itseään ja pystyy kommunikoimaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Antamalla oppilaalle suuremmat mahdollisuudet ilmaista itseään ja kommunikoida, voi oppilas osallistua useampiin toimintoihin ja useammassa ympäristössä sekä kotona, koulussa että muualla yhteiskunnassa.

Oppimisen tuki

Kommunikaatiotaitojen opetuksessa voidaan käyttää useita tukimuotoja. Tarvittaessa voidaan ottaa käyttöön vaihtoehtoiset ja täydentävät kommunikointimenetelmät (ACC), kuten merkit, kuvat, puhekoneet ja digitaaliset apuvälineet. Kommunikaatiotaitojen eri osatavoitteita voidaan harjoitella ja tavoitella joko puhuen tai ACC:n avulla. Oppilaalle on hyvä selventää ja visualisoida sekä kielenymmärrys että kielellinen ilmaisu. On tärkeätä, että oppilaan verkostossa käytettävät kommunikaation tukimuodot ovat johdonmukaisia ja yhteisiä, jotta oppilas pystyy kommunikoimaan kaikissa ympäristöissä.

Itsensä ilmaiseminen:

- tuntee tarvetta kommunikoida, ilmaisee tahtoa ja toivomuksia (mielipide, argumentointi), on vuorovaikutuksessa (kysymykset ja vastaukset)
- katsekontakti, huomion herättäminen (pyytää apua), huomion jakaminen
- fyysinen kontakti

<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee itseään eri tavoin, käyttää omaa nimeä, käyttää sosiaalisia ilmaisuja, tervehtii, sanoo kiitos ja ole hyvä • osallistuu keskusteluun, käsittää puheenvuoron, aloittaa ja lopettaa keskustelun
Matkiminen: <ul style="list-style-type: none"> • toistaa eleitä, liikkeitä, liikesarjoja, ääniä, merkkejä
Ilmaisujen ymmärtäminen: <ul style="list-style-type: none"> • esinepysyvyys • havaitsee ääniä (auditiivinen diskriminointi) • orientaatiokyky, ajan, paikan ja suunnan käsitteiden ymmärrys • reagoi vuorovaikutukseen, omaan nimeensä, ymmärtää ja noudattaa ohjeita ja sääntöjä • tulkitsee symboleja • ymmärtää eleitä, ilmeitä ja kehon kieltä • toistaa ja kuvailee
Sanavarasto: <ul style="list-style-type: none"> • käyttää substantiiveja, verbejä ja adjektiiveja • käyttää pronomineja • käyttää ajan, paikan ja suunnan ilmaisuja • käyttää synonyymejä • taivuttaa sanoja
Äänenkäyttö: <ul style="list-style-type: none"> • kokeilee omalla äänellään ja muilla äänillä • säätelee äänen voimakkuutta ja artikuloi

7.7.4 Sosiaaliset valmiudet

Sosiaalisiin valmiuksiin kuuluvat kaikki osa-alueet, jotka kehittävät interaktiivisia valmiuksia ja jotka harjaannuttavat oppilaan arkeen kuuluvien tunteiden hallinnassa. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistua ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Opetuksen tulee luoda turvallisuutta ja kunnioitusta muita ihmisiä kohtaan, edistää lähimmäisen rakkautta ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä ja syventää niitä perussääntöjä, joita sovelletaan ihmisten välisessä kanssakäymisessä.

Tavoite ja tarkoitus

Sosiaalisten valmiuksien oppimisessa tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä toimia yhdessä toisten kanssa ja olla mukana sosiaalisessa yhteisössä. Tarkoituksena on harjoitella sosiaalisia valmiuksia ja antaa oppilaalle työkaluja, joita hän voi hyödyntää arkipäivän elämässä.

Oppimisen tuki

Sosiaalisten valmiuksien opettamisessa on käytettävissä useita tukimuotoja ja toimenpideohjelmia. Oppilaan sosiaalisen kehityksen tukemiseksi voidaan käyttää esim. sosiaalisia kertomuksia, eri käyttäytymisohjelmia sekä draamaa ja terapiamuotoja. Tuki sopeutetaan oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan ja se on mahdollisimman monipuolista ja kattavaa. Työskentely alkaa sosiaalisesta yhteispelistä yhden aikuisen kanssa, jatkuu saman ikäisten ja lopulta ryhmän kanssa.

<p>Kontaktin ottaminen:</p> <ul style="list-style-type: none">• kiinnittää huomion ja ottaa katsekontaktin• ottaa kontaktin aikuisiin, tovereihin ja ryhmään• tulkitsee ja käyttää ilmeitä ja eleitä
<p>Vuorottelu:</p> <ul style="list-style-type: none">• osallistuu ryhmäaktiviteetteihin ja toimii ryhmässä• antaa ja ottaa, odottaa vuoroaan, hyväksyy eriävän mielipiteen• noudattaa ohjeita
<p>Käyttäytymisen hallinta:</p> <ul style="list-style-type: none">• kärsivällisyys, impulssikontrolli• pystyy rauhoittumaan• ottaa vastaan ja antaa myönteistä ja kielteistä palautetta, oppii epäonnistumaan
<p>Käytös:</p> <ul style="list-style-type: none">• tervehtii ja sanoo "Hei"• sanoo "Kiitos" ja "Ole hyvä"• pyytää anteeksi ja sanoo anteeksi• käyttäytyy hyvin eri tilanteissa
<p>Tunteiden kuvaaminen:</p> <ul style="list-style-type: none">• tunnistaa eri tunteet itsessään ja muissa• ilmaisee erilaisia tunteita ja vastaa toisten tunteisiin asiallisesti
<p>Leikki ja vapaa-aika:</p> <ul style="list-style-type: none">• leikkii itsekseen, yhdessä, pareittain ja ryhmässä• pelaa pelejä (pystyy voittamaan ja osaa hävitä)• osallistuu roolipeleihin/roolileikkeihin• erottaa mielikuvituksen ja todellisuuden toisistaan• kehittää itselleen vapaa-ajan toimintaa
<p>Haastava käytös:</p> <ul style="list-style-type: none">• tunnistaa miellyttävät tai haastavat tilanteet• tunnistaa oman haastavan käytöksensä ja sen ennusmerkit• ymmärtää eri käytöstapojen seuraukset• löytää vaihtoehtoisia ratkaisuja käytökselleen ja harjoittelee ratkaisumalleja

7.7.5 Kognitiiviset valmiudet

Kognitiivinen kehitys on "ajattelun kehittymistä". Ihmisen jatkuvan kehittymisen ja kypsymisen edellytys on kognitio. Kehityspsykologit ovat pyrkineet jaottelemaan kognition iän, kehitystason tai älykkyyden mukaan. Kognitio käsittelee perustavaa laatua olevia ihmisen psykologisia toimintoja ja kuuluu olennaisesti yhteen ihmisen persoonallisuuden kehittymisen kanssa ja vaikuttaa hänen itseluottamukseensa.

Kognitiivisilla toiminnoilla tarkoitetaan kykyä ottaa vastaan ja hankkia tietoa, työstää, muistaa ja käyttää hyväkseen tätä tietoa sekä olla luova. Muisti, päätöksenteko, tunteet, tarkkaavaisuus, ajattelu, oppiminen, tietoisuus, ongelmaratkaisu ja havainto ovat kognitiivisia toimintoja. Kognitiiviseen kykyyn kuuluu myös kielellinen osaaminen. Kognitio ei siis ole yksittäinen toiminto, vaan useita enemmän tai vähemmän toisistaan riippuvaisia toimintoja. Toiminta-alue on jaettu seuraaviin osa-alueisiin: jaettu tarkkaavaisuus ja kontakti, syy – seuraus -suhde, ongelmanratkaisu, matemaattiset käsitteet, numerot ja lukumäärät.

Tavoite ja tarkoitus

Kognitiivisten valmiuksien oppimisen tulee stimuloida ja harjoittaa aisteja. Oppimisen tavoitteena on oppilaan aktivoiminen ja että hän oppii käyttämään aistejaan ympäristön hahmottamiseen. Oppimisedellytykset ovat sidoksissa oppilaan kypsytyteen ja aikaisempiin kokemuksiin. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas kehittää sellaisia kognitiivisia valmiuksia, joita hän voi käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla arkipäivässään. Kognitio kehittyy erilaisten kokemusten kautta. Toiminnan tavoitteena on oppia lajittelemaan, luokittelemaan, vertaamaan, asettamaan järjestykseen, oppimaan käsitteitä (muodot, värit, sijainnit, aika, suunta) ja loogista päättelykykyä. Nämä perustavaa laatua olevat valmiudet tarvitaan jatkuvaan kognitiiviseen oppimiseen.

Oppimisen tuki

Toiminta-alueen mukaista opetusta saava oppilas tarvitsee usein erilaisia korvaavia, täydentäviä, konkreettisia ja/tai tukea tarjoavia apuvälineitä. Osaa apuvälineistä käytetään uudelleen oppimisessa ja osasta tulee vakituinen osa arkipäivää.

Syy - seuraus -vaikutusta voidaan tukea erilaisten aika-apuvälineiden, kuten kuvakaavioiden, asiakaavioiden, tiimalasin, kalenterin ym. avulla. Ongelmanratkaisua tuetaan erilaisilla apuvälineillä, jotka räätälöidään jokaiselle oppilaalle yksilöllisesti. Matemaattisten käsitteiden ja lukujen ja lukumäärien oppimisessa on tärkeää käyttää kaikkia aisteja ja työskennellä konkreettisesta abstraktiin. Yleistykset, kertaus ja motivointi ovat ratkaisevia oppilaan oppimisessa.

Jaettu tarkkaavaisuus ja kontakti:

- katseen kohdistaminen ja katseella seuraaminen (seuraa aktiivisesti ympäristöään)
- esineiden esiin ottaminen ja laatikkoon asettaminen, piilotetun esineen etsiminen
- kuunteleminen; paikallistaa ääni ja havaita ääni eri suunnista, tunnistaa ympäristön ääniä

Syy ja seuraus:

- reagoi, kun toiminta alkaa, on käynnissä, päättyy
- ennakoi tapahtumia
- tunnistaa päivärutiinit ja ymmärtää, mihin kelloa käytetään
- valitsee kahdesta tai useammasta vaihtoehdosta, tajua, mitä puuttuu, järjestää loogiseen järjestykseen
- käsittää tekojensa seuraukset (mennyt aika/tuleva aika)
- odottaa
- ymmärtää aika-apuvälineet
- erottaa päivä ja yö, aamu ja ilta, arki ja viikonloppu, aamupäivä ja iltapäivä, eilen, tänään ja huomenna
- tunnistaa tärkeät päivät ja juhlapäivät (syntymäpäivänsä)

Ongelmanratkaisu:

- konstruoi (rakentaa palikoista tms.); rakentaa samanlaisen ja jotakin muistuttavan
- kokoaa palapelin
- pyrkii ratkaisemaan ongelman toimimalla, käyttämällä opittuja ratkaisuja, löytää omia ratkaisuja, pyytää apua
- käyttää apuvälineitä

Matemaattiset käsitteet:

- ymmärtää symboleja (konkreettisesta abstraktiin)
- löytää samanlaisia (väri, muoto, koko, muita ominaisuuksia)
- lajittelee ja luokittelee (yhden tai useamman ominaisuuden perusteella)
- tunnistaa värejä ja muotoja, nimeä värejä ja muotoja
- tunnistaa ominaisuuksia ja nimeää ominaisuuksia (koko, pituus ym.) {suuri-pieni, pitkä - lyhyt, korkea-matala, leveä-kapea, paksu-ohut, raskas-kevyt, nopea-hidas, vanha-nuori, ym.}
- järjestää koon mukaan (tai muun ominaisuuden mukaan)
- piirtää muotoja ja eri kokoja
- tunnistaa suunta- ja sijaintikäsitteet {ylös, alas, lähellä, kaukana jne.}
- tunnistaa paikallissijamuodot {sisällä, päällä, alla, edessä, takana, vieressä, jne.}
- tunnistaa perustavaa laatua olevat matemaattiset käsitteet {sama, yksi, monta, vähän, ei yhtään, useita, puolet, jne.}
- ymmärtää järjestysluvut
- ymmärtää aikakäsitteet {nyt, sitten, ensin, viimeksi, pian, odota, aikaisemmin/myöhemmin, jne.}

Luvut ja määrät:

- lorulasku, laskea kymmeneen esikuvan mukaan
- ymmärtää ja noudattaa yksi yhdelle -periaatetta
- tunnistaa määrä
- vähentää tai lisätä mallin mukaan, ottaa oikea määrä mallin mukaan
- järjestää numerot oikeassa järjestyksessä, tunnistaa ja lajitella numeroita, nimetä ja kirjoittaa numeroita

7.7.6 Päivittäiset taidot

Itsenäisen elämän perustana ovat päivittäiset taidot. Arjesta selvitäkseen on oppilaan hallittava useita erilaisia valmiuksia.

Tavoite ja tarkoitus

Tavoitteena on, että jokainen oppilas osallistuu yhä enemmän päivittäiseen toimintaan. Tarkoituksena on myös, että jokaisesta oppilaasta tulee niin itsenäinen kuin mahdollista. Tavoitteet asetetaan ja opetus järjestetään oppilaan valmiuksista ja edellytyksistä lähtien. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia harjoittaa ja kehittää oppilaan motorisia valmiuksia, kommunikaatiotaitoja, tieto- ja kommunikaatioteknisiä valmiuksia sekä sosiaalisia ja kognitiivisia valmiuksia. Ne vahvistavat puolestaan valmiuksia päivittäisissä rutiineissa.

Oppimisen tuki

Oppilaan monipuolista kehitystä auttaa se, että koti, koulu ja oppilaan muu verkosto työskentelevät yhdessä samojen tavoitteiden hyväksi ja tavoitteiden toteuttamiseksi. Visuaalista tukea voidaan mieluusti käyttää päivittäisten taitojen oppimisessa.

Ruokailutavat

- käsihygienia
- noudattaa oikeaa järjestystä ruokaillessa (alkuruoka, pääruoka, jälkiruoka)
- hakee itse ruokansa, ottaa sopivat annokset, syö itsenäisesti (käyttää ruokailuvälineitä ja lasia/mukia, serviettiä, kuoria, leikata, levittää voita, kaataa kannusta, hallitsee suun liikkeet)
- noudattaa hyviä pöytätapoja, huomioi pöytänaapurin, sanoo kiitos ja ole hyvä, tarjoaa muille

Puhtaus, henkilökohtainen hygienia

WC-käynnit

- hallitsee tarpeensa, yhdistää tarpeen wc:ssä käyntiin, ilmaisee tarpeen käydä wc:ssä
- tulkitsee wc-symbolit, selviää itsenäisesti wc-käynnistä (huolehtia vaatteista, hoitaa hygienia)
- käyttää vesihanaa (säättää lämpötila ja virtaus), käyttää käsipyyhettä, pitää wc-tilan puhtaana ja siistinä

Peseytyminen ja kylpemistavat

- käyttää vesihanaa ja säättää veden lämpötila
- annostelee saippuan/shampoon oikein
- pesee ja kuivaa kädet, kasvot, kehon ja hiukset
- hampaiden harjaus
- huolehtii ulkonäöstään; kuivaa nenänsä, niistää, pesee kädet tarvittaessa
- kampa ja harjaa hiukset

Riisuminen ja pukeminen

- riisuu ja pukee vaatteet itsenäisesti, hallitsee napit, vetoketjun, tarrakiinnitykset, sitoo kengännauhat

- tuntee vaatteiden etu- ja selkäpuolen, oikean ja nurjan puolen, kengät oikeissa jaloissa
- tarkistaa, että vaatteet istuvat kunnolla (esim. paita, myssy)
- ripustaa vaatteet naulakkoon
- valitsee vaatteet eri tilanteisiin (sää, eri tilaisuudet)

Lähiympäristö ja yhteiskunta

Suunnistaminen lähiympäristössä; toimii itsenäisesti ja asiallisesti:

- luokkahuoneessa, koulukyydissä, koulurakennuksessa, koulun pihalla
- yleisissä tilaisuuksissa
- liikenteessä (jalankulkijana, pyöräilijänä, joukkoliikenteessä)
- palvelu- ja vapaa-ajan laitoksissa (esim. kaupassa, kirjastossa, uimahallissa, postissa ym.)

Valmiudet lähiympäristössä ja yhteiskunnassa

- avaa eri tyyppisiä ovia ja selviää erilaisista ovenkahvoista
- käyttää avaimia ja erilaisia ovikelloja
- ostaa matkalipun
- käyttää rahaa
- suunnittelee arkea (kalenteri)
- käyttää puhelinta
- omaa it-valmiuksia

Turvallisuus

- sanoo/välittää oman nimensä
- sanoo/välittää omat/huoltajan yhteystiedot
- erottaa tutut ja vieraat ihmiset
- pitäytyy osoitetulla/turvallisella alueella
- tietää, mitä tehdä, jos on eksynyt
- oppii noudattamaan sääntöjä oman turvallisuuden takaamiseksi, pyytää apua
- tunnistaa vaaralliset tilanteet, esineet ja aineet
- tunnistaa varoitussymbolit (kuvat, signaalit)
- osaa tarvittaessa käyttää 112 -palvelua

Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään opetuksessa. Tavoitteet asetetaan niin, että ne ovat oppilaan näkökulmasta realistisia ja tarkoituksenmukaisia. Yksittäisen oppiaineen tavoitteita saattaa sisältyä toiminta-alueisiin, mikäli oppilas on vahva jossakin oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa voidaan eri toiminta-alueitten tavoitteita integroida. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen sisältyy myös kuntoutusta ja hoitoa. Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät oppilaan opettajien, muun henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden yhteistyötä.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi on aina sanallinen. Mikäli yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä sisältyy johonkin toiminta-alueisiin, voidaan tämä kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

8. OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Oppilashuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvuympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuoltoon sisältyvät tämän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettu kouluterveydenhuolto, **Valtioneuvoston asetus** neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) sekä lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

8.1 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimenpiteitä, jotka tähtäävät oppilaiden oppimisen, hyvinvoinnin, terveyden, sosiaalisen vastuun, vuorovaikutuksen ja osallisuuden edistämiseen koko oppilaitoksessa. Lisäksi tavoitteena on terveen ja turvallisen oppimisympäristön luominen. Yhteisölliseen oppilashuoltoon panostaminen on kaikkien oppilashuollon piirissä toimivien tehtävä.

Jokaisen oppilaitoksessa oppilaiden kanssa työskentelevän on toimissaan pyrittävä edistämään oppilaan ja koko oppilaitoksen hyvinvointia sekä yhteistyötä kodin ja oppilaitoksen välillä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnista oppilaitoksessa.

Oppilaiden ja aikuisten väliset suhteet ovat yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevan oppimisympäristön rakentamisen perustekijöitä. Kaikki koulussa työskentelevät (riippumatta heidän ammattinimikkeestään) ovat vastuussa oppilashuollosta ja heillä on ensikädessä velvollisuus havainnoida oppilaiden yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuollon tarve.

Oppilashuolto

- kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille
- toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa
- on yhteisöllistä ja myös yksilöllistä tukea (yhteisöllisen oppilashuollon osaluueesta riippuen)
- järjestetään monialaisessa yhteistyössä kaupungin sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kesken

Oppilashuollon tehtävänä on

- osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa
- edistää myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä
- tarvittaessa puuttua ilmeneviin ongelmiin
- kehittää, seurata ja arvioida koko kouluyhteisön hyvinvointia
- seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea

oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhdessä huoltajan kanssa

- huolehtia siitä, että oppilaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen liittyvät tarpeet huomioidaan koulun arjessa.

8.2 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia

1. kouluterveydenhuollon palveluja,
2. psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä
3. monialaista yksilöllisesti kohdentuvaa oppilashuollon panostusta, joka annetaan asiantuntijaryhmässä.

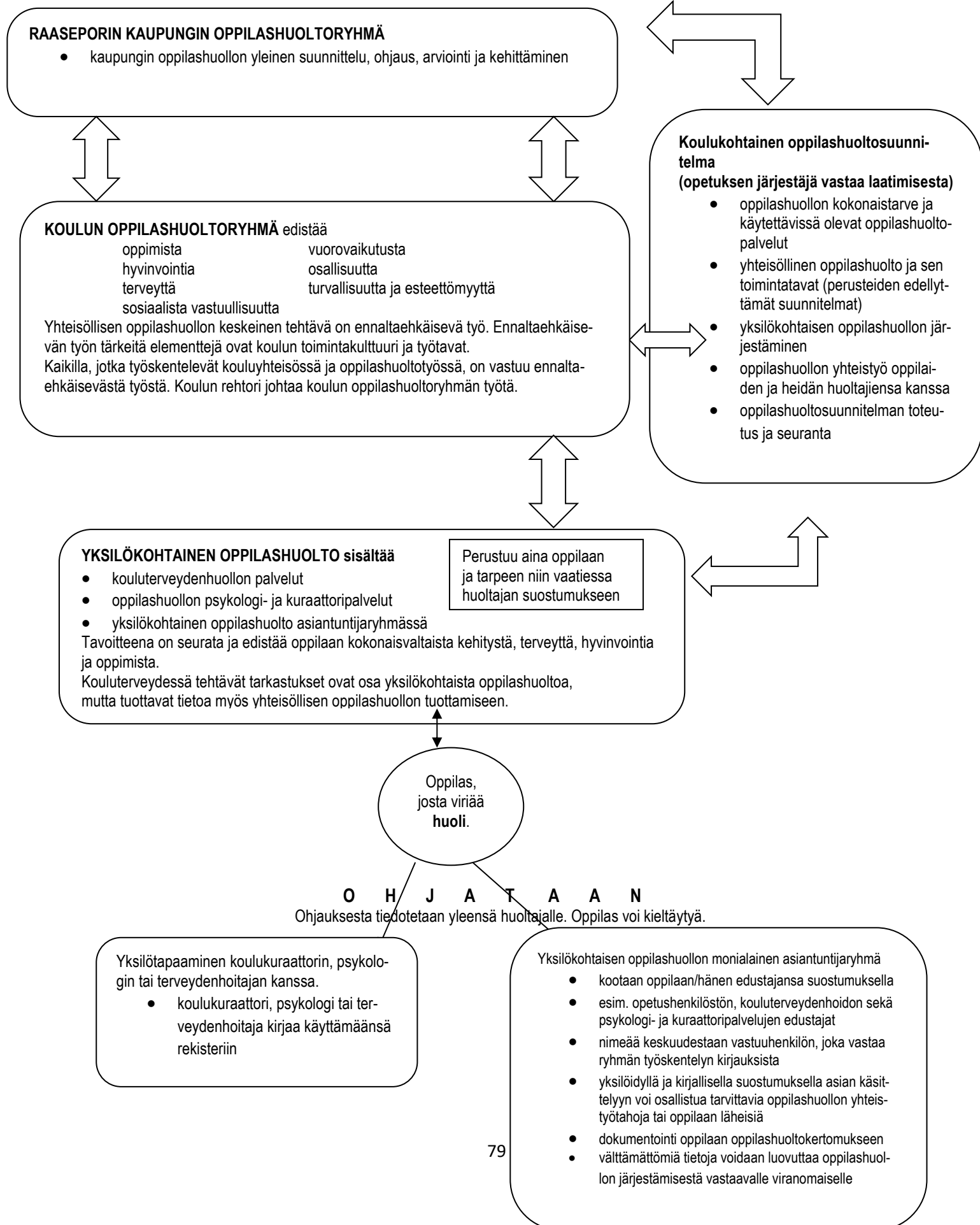
Tuen tarpeen selvittämistä koskevat asiat ja miten oppilashuollon palvelut järjestetään yksittäiselle oppilaalle tai tietylle oppilasryhmälle ovat tapauskohtaisesti asetettavan monialaisen asiantuntijaryhmän tehtävä. Asiantuntijoita voidaan nimittää po. ryhmään ainoastaan oppilaan tai hänen huoltajansa luvalla (jos oppilaalla ei ole ikänsä ja kehitystasonsa perusteella edellytyksiä arvioida tätä).

8.3 Oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuoltotyötä tehdään kolmenlaisissa oppilashuoltoryhmissä:

1. Raaseporin kaupungin oppilashuoltoryhmä on ohjausryhmä, joka vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista
2. Jokaisessa koulussa on koulun oppilashuoltoryhmä, joka vastaa oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista koulussa,
3. Tarvittaessa yksilökohtaiset oppilashuollon palvelut käsitellään oppilaskohtaisesti asetettavissa asiantuntijaryhmissä.

OPPILASHUOLLON JÄRJESTÄMINEN RAASEPORISSA

8.4 Oppilashuollon ohjausryhmä

Raaseporin kaupungin oppilashuoltoryhmä vastaa oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista kaupungin kouluissa. Oppilashuoltoryhmän työtä johtaa sivistystoimenjohtaja. Ryhmän jäseniä ovat

- sivistystoimenjohtaja
- opetuspäälliköt
- varhaiskasvatuspäällikkö
- johtava koulukuraattori
- koulussa työskentelevä psykologi
- vapaa-aikapäällikkö
- ylihoitaja
- koululääkäri

Raaseporin oppilashuoltoryhmä ei osallistu yksittäisten koulujen oppilashuoltotyöhön eikä yksittäisten oppilaiden asioiden käsittelyyn. Oppilashuoltoryhmä seuraa oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia kaupungin kouluissa.

8.5 Koulun oppilashuoltoryhmä

Lasten ja nuorten kasvuympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttumisen myötä on oppilashuolto tullut entistä tärkeämmäksi osaksi koulun ydintoimintoja. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatusta ja opetustehtävään. Koulun oppilashuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää sellaista toimintakulttuuria, joka lisää yhteisöllisyyttä ja kaikkien sosiaalista hyvinvointia koulussa. Oppilashuollon tulee olla ennaltaehkäisevää koko koulua tukevaa toimintaa. Moniammatillinen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä.

Jokaisessa koulussa on moniammatillinen oppilashuoltoryhmä

- jonka koollekutsuja ja johtaja on koulun rehtori,
- joka johtaa yhteisöllistä oppilashuoltotyötä koulussa ja vastaa siitä
- joka tukee koulunkäyntiä sekä lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä ennaltaehkäisevällä oppilashuoltotyöllä
- jonka jäseninä ovat mm. koulukuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi. Koulun oppilashuoltoryhmään voi lisäksi kuulua opettajien, erityisopettajien, oppilaiden, opinto-ohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden edustaja, mutta jonka kiinteä koostumus voi vaihdella koulun koon ja edellytysten mukaan; ryhmän kokoonpano täsmennetään vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun oppilashuoltoryhmä toimii yleisten kokouskäytäntöjen mukaan ja pitää kokouksistaan pöytäkirjaa.

Koulun rehtori vastaa siitä, että henkilökunta, oppilaat, huoltajat ja yhteistyökumppanit saavat tiedot oppilashuollon kuvauksesta paikallisessa opetussuunnitelmassa ja sen koulukohtaisesta soveltamisesta. Huoltajia on erityisesti informoitava siitä, miten yksittäinen oppilasasia oppilashuollossa tulee vireille ja valmistelluksi.

Rehtori vastaa siitä, että koulun oppilashuollon suunnitelma laaditaan ja että sitä arvioidaan. Suunnitelma sisältyy koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja se päivitetään vuosittain.

8.6 Yhteistyö ja tiedottaminen

Yhteydenpito koulun ja kodin välillä hoidetaan tavallisesti vanhempainkokouksilla, arviointikeskusteluilla, väli- ja lukuvuositorjennuksilla sekä verkkotyökalu Wilman avulla. Huoltajiin otetaan aina yhteys, kun henkilökunta tuntee huolta oppilaan terveydestä tai hyvinvoinnista ja on ohjaamassa oppilasta oppilashuoltopalvelujen piiriin. Huoltajiin otetaan aina henkilökohtaisesti yhteyttä myös silloin, jos oppilas on ollut luvattomasti poissa koulusta, joutunut kurinpitotoimien kohteeksi tai häneltä on evätty opetus loppupäiväksi.

Oppilashuoltotyön rakenne ja periaatteet esitellään huoltajille koko koulun yhteisessä vanhempainillassa syksyllä. Kaupungin oppilashuoltohenkilöstö osallistuu vanhempain tapaamisiin ja esittelevät itsensä ja toimintansa. Kaupungin kotisivuilla on tietoa oppilashuollon organisaatiosta ja rakenteesta.

8.7 Monialainen yhteistyö

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville. Oppilashuolto järjestetään moniammatillisena yhteistyönä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen välillä niin, että oppilashuollosta tulee toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltopalveluihin kuuluvat kuraattori- ja psykologipalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Tarvittaessa on tehtävä yhteistyötä myös muiden toimijoiden kanssa.

8.7.1 Työnjako oppilashuollossa

Rehtorin tehtävät

- vastata siitä, että oppilashuollon suunnitelmat, jotka koskevat kouluyhteisön turvallisuutta ja hyvinvointia, on tehty, että ne tarkistetaan vuosittain ja että koulussa työskentelevät henkilöt tuntevat suunnitelmat
- vastata siitä, että opetukseen käytettävät tilat ja niiden varustus ovat turvallisuussäännösten mukaisia
- vastata siitä, että tieto turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvistä puutteista ja riskeistä ilmoitetaan niistä vastaaville tahoille
- valmistautua kouluyhteisössä tehtäviin tarkastuksiin koulun oppilashuoltoryhmässä keräämällä turvallisuutta ja hyvinvointia koskevat tarvittavat tiedot ja kerätä opettajien, oppilaiden ja huoltajien näkemykset asiassa.

Luokanopettajan/luokanvalvojan tehtävät

Luokkaan ja yksittäisiin oppilaisiin liittyen

- keskustella luokkansa kanssa säännöllisesti koulun arkeen liittyvistä sekä opettajakokouksen tai rehtorin päättämistä ajankohtaisista asioista
- seurata ja olla selvillä oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä mahdollisista vaikeuksista
- vastata yhteydestä huoltajiin sellaisissa tapauksissa, joissa oppilas tarvitsee yleistä, tehostettua tai erityistä tukea tai muita oppilashuollon toimenpiteitä
- vastata pääasiallisesti siitä, että pedagogiset arviot ja selvitykset tulevat tehdyiksi sekä laatia oppimissuunnitelmat ja HOJKS:it

- seurata oppilaan poissaoloja ja selvittää niissä mahdollisesti ilmeneviä epäselvyyksiä
- seurata oppilaan koulumenestystä ja tiedottaa siitä säännöllisesti oppilaalle ja hänen huoltajalleen

Kodin ja koulun yhteistyöhön liittyen

- tiedottaa oppilaille ja huoltajille lukujärjestyksestä, koulun järjestyssäännöistä ja yleensä ajankohtaisista asioista
- pitää yhteyttä oppilaan huoltajiin ja järjestää säännöllisesti vanhempainkokouksia
- käydä arviointikeskustelu oppilaan huoltajan ja oppilaan kanssa

Asiantuntijayhteistyöhön liittyen

- olla yhteistyössä kouluterveydenhuollon kanssa laajan terveystarkastuksen yhteydessä luokilla 1, 5 ja 8
- tehdä yhteistyötä erityisopettajan, opinto-ohjaajan, koulukuraattorin ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa oppilaan koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvissä asioissa.

Koulukuraattorin tehtävät

Koulukuraattori on sosiaalialan asiantuntija koulussa. Koulukuraattorityön keskeisenä tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia, koulunkäyntiä ja oppimista sekä edistää opiskelijan sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Lisäksi työn tavoitteena on edistää opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä perheiden ja läheisten kanssa. Työtä tehdään yksilö- ja yhteisötasolla. Useimmiten kuraattori työskentelee käyttäytymisen, sosiaalisten suhteiden, perheeseen liittyvien asioiden, tunne-elämän pulmien ja opiskelujärjestelyjen sekä oppimisen parissa. Opiskelija voi itse hakeutua kuraattorin asiakkaaksi tai hän voi ohjautua asiakkuuteen huoltajien, oppilaitoksen työntekijän tai muun tahon (esim. nuorisotoimi, lastensuojelu) ohjaamana. Koulukuraattorin työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää.

Koulukuraattoripalvelut ovat esi- ja perusopetuksen oppilaille sekä toisen asteen ammatillisen opetuksen ja lukion opiskelijoille. Esiopetuksessa koulukuraattorin työ painottuu esikoulukohtaisen oppilashuoltoryhmän työskentelyyn, konsultaatioon ja nivelvaihtoyöskentelyyn.

Koulukuraattorin tehtävät koostuvat

- yksilökohtaisesta asiakastyöstä
- yhteisöllisestä työstä
- opetussuunnitelman mukaisesta oppilas- ja opiskelijahuoltotyöstä
- verkosto- ja yhteistyöstä eri viranomaisien ja muiden tahojen kanssa
- kehittämis- ja suunnittelutyöstä
- konsultaatiosta

Kouluterveydenhoitajan tehtävät

Kouluterveydenhuolto on opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoittama osa oppilashuoltopalveluja. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin palvelut.

Kouluterveydenhoitajan tehtäviin kuuluvat

- seurata ja edistää oppilaiden kasvua, kehitystä sekä terveyttä ja hyvinvointia vuosiluokkien mukaan. Yksilökohtainen terveyden- ja sairaanhoito vuosittaisine terveystarkastuksineen, jotka 1.-, 2- ja 8. –luokilla ovat laajoja ja sisältävät myös lääkärintarkastuksen; laaja terveystarkastus kattaa monipuolisesti oppilaan fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin sekä myös perheen hyvinvoinnin,
- yksilökohtaisesti ja ryhmässä tapahtuva terveystarkastus ja ennaltaehkäisevä valistustoiminta,
- terveellisen ja turvallisen kouluympäristön sekä kouluhyvinvoinnin edistäminen; kouluterveydenhuolto on osa oppilaitoksen terveystarkastuksiin liittyvää monialaista yhteistyötä,
- tukea oppilaan vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustyössään,
- huolehtia oppilaiden suun ja hampaiden terveydestä,
- mahdollisimman varhain huomata ja tukea oppilaan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen, tukea pitkäaikaissairaiden lapsien omahoitoa yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa ohjata lapsi lisätutkimuksiin ja jatkokohoittoon,
- hankkia tarvittavat erikoistutkimukset oppilaan terveydentilan määrittämiseksi.

Psykologin tehtävät

Terveyskeskuksen mielenterveysyksikön psykologit (lasten ja nuorten tiimi) vastaavat koulupsykologipalveluista. Psykologit osallistuvat Raaseporin oppilashuollon työskentelyyn eri tasoilla. Psykologin tehtäviin kuuluvat yleisen hyvinvoinnin kehittäminen ja seuranta, ongelmien ennaltaehkäisy kouluissa sekä korjaava työ.

- Psykologi osallistuu yksittäisten koulujen oppilashuoltoon. Painotus tässä on ennaltaehkäisevässä työssä. Tarkoituksena on edistää hyvinvointia ja turvallisuutta koko koulu yhteisössä.
- Yksilökohtainen oppilashuolto on suuri osa psykologin työtä. Painopiste on yksittäisessä oppilaassa ja hänen verkostossaan. Psykologi tekee usein yhteistyötä opettajan ja muun kouluhenkilökunnan kanssa. Työ on luonteeltaan tuen tarjoamista. Opettaja voi konsultoida psykologia yksittäisen oppilaan asioissa ja psykologi tarjoaa myös oppilaalle mahdollisuuksia tukikeskusteluihin. Psykologi osallistuu oppilaan hoidon tarpeen arviointiin ja ohjaa oppilaan/perheen tarvittaessa saamaan lisätukea sekä osallistuu verkostokokouksiin.
- Psykologi tekee tarvittaessa tutkimuksia, joilla selvitetään oppimisen tai koulukäynnin vaikeuksia ja koulumenestystä. Tutkimusten jälkeen psykologi osallistuu oppilaalle tarkoitettujen tukitoimien suunnitteluun ja seurantaan.
- Psykologi käy tukikeskusteluja oppilaan kanssa, kun oppilaan psyykkisestä voinnista on huoli tai kun oppilaan käytös on muuttunut. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan psykologi osallistuu tällaiselle oppilaalle tarkoitettujen tukitoimien suunnitteluun ja seurantaan.
- Psykologi voi osallistua yksilökohtaisen oppilashuollon asiantuntijaryhmään.

8.8 Keskustelut ja konsultaatiot

Opettaja saa keskustella oppilaan asioista muiden opettajien tai sellaisten asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaiden tuen suunnittelu ja toteuttaminen kuuluvat. Keskustelut tulee rajoittaa sellaisiin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä opetuksen tai tuen järjestämiseksi käytännössä. Keskustelujen tarkoituksena on, että oppilas saa tarvittavan tuen oikeaan aikaan. Työnsä tueksi opettajalla saattaa olla tarve konsultoida erityisopettajaa tai psykologia. Tarvittaessa konsultaatiossa voidaan mainita myös oppilaan nimi huolimatta siitä, että käsitellään salassapidon alaisia tietoja.

Laki ei edellytä, että yllä kuvatun kaltaiset keskustelut kirjataan. Jos kyseessä on konsultaatio, tulee esimerkiksi psykologin kirjata lausuntonsa tarvittaessa omaan potilasrekisteriinsä.

8.9 Muu monialainen yhteistyö

Koulun oppilashuoltotyö on usean tahon yhteistyötä, esim. nuorisotyö, lastensuojelu, poliisi, erikoissairaanhoido ja kolmas sektori. Silloin, kun on tarkoituksenmukaista, kutsutaan yhteistyötahoja keskusteluun koulun oppilashuoltoryhmässä.

8.10 Ennaltaehkäisevä työ koulun oppilashuoltoryhmässä

Koulun oppilashuoltoryhmä vastaa hyvinvointia ja viihtyvyyttä edistävästä toiminnasta koulu yhteisössä. Koulun oppilashuoltoryhmän tehtäviin kuuluvat

- arvioida oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
- arvioida koulun oppilashuolto ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen laajuus

Oppilashuoltoryhmä vastaa yhteisen oppilashuollon suunnitelmista ja miten yhteisen oppilashuollon toteuttamisessa edistetään koulu yhteisön ja -ympäristön terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Tämä tehdään huolehtimalla siitä, että koulussa on määriteltä koulun oppilashuoltosuunnitelma, toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa, suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen. Osia näistä sisältyy yhteiseen paikalliseen opetussuunnitelmaan. Muut osat täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa seuraavasti:

SISÄLTÖ	OPS = yhteinen opetussuunnitelma LVS = koulun lukuvuosisuunnitelma	OPS	LVS
1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut			
Oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö		X	X
Oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan		X	X
2. Yhteisöllinen oppilashuolto			
Toimenpiteet kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.			X
Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt			X
Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa		X	
Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa		X	
Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä		X	
Kaupungin koulujen järjestyssäännöt ja koulun omat viihtyvyyssäännöt		X	X
Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen (sekä luvalliset että luvattomat poissaolot)		X	
Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus		X	
Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen		X	X
Viihtyisän ja turvallisen kouluruokailun järjestäminen		X	X
Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet		X	X
<u>a) Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä</u>			
Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen Edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla		X	X

Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän, että sen kohteena olevan osalta,		X
Yhteistyö huoltajien kanssa		X
Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa	X	X
Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille		X
Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi		X
<u>b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa</u>		
Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa	X	
Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa	X	X
Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,	X	
Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen	X	X
Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille	X	
Toimintavalmiuksien harjoittelu sekä		X
Suunnitelman arviointi ja päivittäminen	X	
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen		
Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa	X	
Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa,		X
Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä,	X	
Oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä,	X	
Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä	X	
Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys sekä	X	

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.	X	
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa		
Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa		X
Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille		X
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	X	

8.11 Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Suositus koulukuraattoreiden osalta on 600 oppilasta/koulukuraattori ja korkeintaan kolme yksikköä. Koulupsykologien osalta suositus on 600-800 oppilasta/koulupsykologi ja korkeintaan kolme yksikköä. Kouluterveydenhuollossa suosituksena on 2100 oppilasta/koululääkäri ja 600 oppilasta/kouluterveydenhoitaja. Jos kouluterveydenhoitaja työskentelee kahdella tai useammalla koululla, on resurssisuositus 500 oppilasta/terveydenhoitaja.

8.12 Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen

8.12.1 Yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa ja oppilaanohjauksessa

Yhteistyön tarkoituksena on luoda jatkuvuutta ja turvallisuutta lapsen ja oppilaan oppimisessa. Yhteistyö tarkoittaa lapsen/oppilaan ohjaamista nivelvaiheissa sekä henkilökunnan päämäärätietoista yhteistyötä, jotta opetus pystytään järjestämään parhaalla mahdollisella tavalla.

Kaikissa nivel- ja siirtymävaiheissa on tavoitteena joustava ja turvallinen siirtyminen seuraavalle tasolle, mikä edellyttää myös oppilaan osallisuutta. Koulutuksen siirtymävaiheet ovat

1. siirtyminen esikoulusta alkuopetukseen,
2. siirtyminen luokalta 6 luokalle 7,
3. siirtyminen perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen.

a) *Siirtyminen esikoulusta alkuopetukseen*

Esikoulusta alkuopetukseen siirtyvän lapsen tukeen liittyvien periaatteiden tarkoituksena on tutustuttaa lapset koulunkäyntiin niin, että siirtymisestä tulee mahdollisimman sujuva ja turvallinen. Siirtymävaiheen tuen toteuttaminen edellyttää päämäärätietoista yhteistyötä esikoulun ja koulun henkilökunnan välillä.

Yhteistyö ja tuki esikoulusta alkuopetukseen siirryttäessä toteutetaan seuraavasti:

- esikoululaiset tutustuvat kouluvuoden aikana omaan lähikouluunsa esikouluopettajan ja alkuopettajan suunnittelemana tavalla
 - esikoululaisilla ja oppilailla on yhteistä toimintaa
- kummioppilaat tukevat 1 -luokkalaisten koulun aloittamisessa
- kevätlukukauden aikana tuleva luokanopettaja tutustuu esikoululaisiin ja esikoulun toimintaan vierailemalla esikoulussa
- esikoululaiset tutustuvat lähikouluunsa koulujen tutustumispäivän aikana; päivän ohjelma on esikouluopettajan ja luokanopettajan yhteisesti suunnittelema
- koulut järjestävät tulevien 1 –luokkalaisten huoltajille vanhempainkokouksia.

b) *Tuki siirryttäessä luokalta 6 luokalle 7*

Kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtyvän lapsen tukeen liittyvien periaatteiden tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat koulunkäyntiin 7 – 9 –luokilla niin, että siirtymisestä tulee mahdollisimman sujuva ja turvallinen. Tässä yhteydessä käytävien siirto-keskustelujen tavoitteena on, että koulu saa sellaiset tiedot, että opetus pystytään järjestämään parhaalla mahdollisella tavalla. Samalla huomioidaan jatkuvuus lapsen oppimisessa. Siirtymävaiheen tuen toteuttaminen edellyttää päämäärätietoista yhteistyötä esikoulun ja koulun henkilökunnan välillä.

Yhteistyö ja tuki kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle siirryttäessä toteutetaan seuraavasti:

- luokanopettaja ja erityisopettaja informoivat vastaanottavan koulun opettajia tuen tarpeesta olevista oppilaista
- mikäli oppilaalla on asiantuntijaryhmä, niin ryhmän vastuuhenkilö sopii oppilaan/huoltajien kanssa ryhmän olemassa olosta jatkossa
- tuen tarve tarkistetaan uudelleen ennen kuin oppilas aloittaa 7. luokan ja uudet päätökset erityisestä tuesta tehdään kuudennen luokan lopulla
- vastaanottavan koulun rehtori, oppilaanohjaaja (mahdollisesti muuta henkilöstöä) ja kummioppilaat vierailevat kuudesluokkalaisten luona heidän lähikoulussaan
- kuudesluokkalaisten tutustuvat uuteen kouluunsa koulujen tutustumispäivänä
- vastaanottava koulu järjestää informaatioillan tuleville oppilaille ja heidän huoltajilleen toukokuussa kuudesluokkalaisille
- syyslukukauden alussa järjestetään uusille 7. –luokkalaisille ryhmäytymispäivä, jonka aikana he tutustuvat toisiinsa
- kummioppilastoiminta on aktiivista ja näkyvää
- syyskuussa järjestetään vanhempainilta uusien 7. –luokkalaisten huoltajille

c) *Tuki siirryttäessä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen*

Salassapidon alaisia tietoja voidaan siirtää ainoastaan huoltajan luvalla silloin, kun oppilas siirtyy perusopetuslain piiristä muuhun koulutukseen (esim. lukioon tai ammatilliseen koulutukseen). Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan kuitenkin salassapitosäännöksistä huolimatta viipymättä siirtää uudelle opetuksen järjestäjälle (Perusopetuslaki 40 §, 4 mom.).

Yhteistyö ja tuki peruskoulusta toisen asteen koulutukseen siirryttäessä toteutetaan seuraavasti:

- oppilaanohjaus on tärkeää perusopetuksen päättövaiheessa
- oppilaanohjaajat seuraavat oppilaiden sijoittumista toisen asteen koulutukseen
- oppilasta ohjataan monipuolisesti toisen asteen koulutuspaikan valinnassa
 - opinto-ohjaajan tunnit sekä vastaanottoajat
 - aineenopettajien ja luokanvalvojan ohjaus
 - opintokäynnit oppilaitoksiin ja työpaikoille sekä TET-jaksot
 - huoltajille suunnatut tiedotustilaisuudet
 - koevalinnat
 - työ- ja elinkeinotoimiston ammatinvalintapalvelut
 - koulutusoppaat, esitteet, sanomalehdet

d) *Siirtyminen sairaalakoulusta omaan lähikouluun*

Lasten ja nuorten psykiatria vastaa tarvittavien verkostokokousten ja Tammipuiston koulu kokousten järjestämisestä. Kokouksiin osallistuvat lähikoulun rehtori/luokanopettaja/-valvoja ja oppilaan asiantuntijaryhmä. Tuen tarve määritetään ja tarpeellinen informaatio sairaala-aikana tehdyistä tutkimuksista yms. luovutetaan tässä vaiheessa. Sairaala-aikana toteutettavien lähikouluun totuttautumisen jaksojen tarve arvioidaan ja niiden toteutus suunnitellaan. Tavoitteena on, että sairaalaopetus voisi tarjota ohjausta ja tukea lähikoululle siirtymäkauden aikana.

8.12.2 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden edistämiseksi suoritetaan kolmen vuoden välein lakisäätteiset tarkastukset (Terveystarkastuslaki 16 §). Koulun oppilas huoltoryhmä seuraa tarkastuksissa esiin tulleita puutteita ja toimenpiteitä vuosittain.

Tarkastukset toteutetaan koulu yhteisön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta vastaavien tahojen yhteisissä kokouksissa. Tarkastuksiin osallistuvat

- työsuojeluvaltuutettu
- työsuojelupäällikkö
- yksikön kouluterveystarkastaja
- työterveyshuollon edustaja
- kiinteistön omistajan edustaja (Tilahallinto)
- Eteläkärjen ympäristöterveyden edustaja (vastuu yhteydenpidosta pelastusviranomaisiin)
- rehtori
- yksikön oppilashuollon edustaja
- opettajien edustaja
- oppilaiden edustaja
- huoltajien edustaja

Kokouksen kutsuu koolle terveystarkastaja Eteläkärjen ympäristöterveydestä.

Koulun oppilashuoltoryhmässä valmistaudutaan tarkastuksiin keräämällä turvalliseen ja terveelliseen kouluympäristöön sekä hyvinvointiin liittyviä tietoja opettajilta, oppilailta ja huoltajilta.

8.12.3 Yhteistyö terveystiedon ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhuoltotyötä tehdään sekä yksilö- että ryhmätasolla. Neuvontatyöhön osallistuvat kouluterveydenhoitajat. Oppilaille suunnattava terveystiedon neuvonta tukee terveellisten elämäntapojen, hyvän fyysisen kunnon sekä mielenterveyden merkitystä.

Terveystiedon opetus:

Opetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden osaamista terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden alueilla. Opetuksen lähtökohdaksi on, että terveys ymmärretään fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn funktiona. Oppilashuollon ammattihenkilöt osallistuvat terveystiedon opetukseen sekä koulun erilaisiin teemapäiviin.

Kaupungin peruskouluissa sovelletaan seuraavia toimintatapoja:

- Profylax -hampashoitaja/suuhygienisti pitää oppitunteja luokilla 1, 2, 4, 7 ja 9.
- Hygieniahoitaja pitää oppitunteja luokilla 1-6.
- Seksuaalivalvosta järjestävät yhteistyössä luokanopettaja/-valvoja ja
- kouluterveydenhoitaja

Oppitunteja ensiavussa järjestetään yhteistyössä kouluterveydenhoitajan, opettajan ja paikallisten toimijoiden kanssa (esim. Punaisen Ristin osasto).

8.12.4 Kaupungin koulujen järjestyssäännöt ja koulun omat viihtyvyssäännöt

Raaseporin kaupungin koulujen järjestyssäännöt (liite 1) ovat voimassa kaupungin kaikissa peruskouluissa ja ne ovat osa koulujen lukuvuosisuunnitelmia. Yhteisten järjestyssääntöjen lisäksi koululla voi olla omat viihtyvyssääntönsä, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Näiden järjestyssääntöjen avulla edistetään koulun sisäistä järjestystä ja hyvää ilmapiiriä, jotta opiskelu sujuu rauhallisesti ja turvallisesti. Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana ja koulun tilaisuuksissa.

Säännöt on laadittu perusopetuslain pohjalta. Muilta osin seurataan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sääntöjen rikkomisesta opettaja tai rehtori voivat ryhtyä lain määrittämiin kurinpidollisiin toimiin. Järjestyssäännöt ja kurinpidolliset toimet esitellään ja niistä keskustellaan jokaisen lukuvuoden alkaessa

- henkilökunnan,
- oppilaiden ja
- huoltajien kanssa.

8.12.5 Poissaolojen seuranta ja toimenpiteet

Oppitunnin pitänyt opettaja merkitsee poissaolon Wilmaan.
Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa poissaolojen seurannasta.
Tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään heti, kun huoli oppilaan poissaoloista herää.

Sairaustapaus	Muut syyt	Luvatun poissaolo
Huoltaja on velvollinen ennen koulupäivän alkua ilmoittamaan oppilaan poissaolosta luokanopettajalle/-valvojalle.	Huoltaja on velvollinen anomaan vapaata koulusta etukäteen. Se, joka myöntää vapaan (luokanopettaja/-valvoja enintään kolmeksi päiväksi, rehtori tätä pitemmät vapaat), merkitsee poissaolon etukäteen Wilmaan.	Luokanopettaja/-valvoja pyrkii välittömästi selvittämään, missä oppilas on, mikäli häntä ei näy koulussa, eikä huoltaja ole ilmoittanut poissaolosta. Jos oppilas on ollut luvatta pois koulusta, luokanopettaja/-valvoja ottaa asian esille huoltajan kanssa. Kasvatuskeskustelu käydään ja tarvittaessa oppilas ohjataan koulukuraattorille.

Oppilaan poissaolon menettelytavat kuvataan tarkemmin liitteessä 3.

8.12.6 Onnettomuuksien ennaltaehkäisy, ensiavun järjestäminen ja oppilaiden hoitoon ohjaaminen

Onnettomuuksia ennaltaehkäistään koulujen riskikartoituksilla sekä työyhteisön ja kiinteistöjen tarkastuksilla. Koulun hyvinvoinnin ja fyysisen ympäristön tutkimukset ja tarkastukset ovat osa ennaltaehkäisevää työtä.

Koulun turvallisuudesta keskusteleminen ja turvallisuuden edistäminen kuuluvat myös oppilaskunnan tehtäviin. Oppilaiden mielipiteet ja kokemukset toimivat pohjana onnettomuuksien ehkäisylle.

Ensiavun järjestäminen ja oppilaiden hoitoon ohjaaminen kuvataan koulujen oppilas-huoltosuunnitelmissa.

8.12.7 Tupakoinnin ja päihteiden käytön vastainen ennaltaehkäisevä työ

Terve elämäntyyli ja terveelliset elintavat ovat merkittävä osa koulun kasvatustehtävää. Koulun suhtautumistapa, tiedotus sekä muut ennaltaehkäisevät toimet (mm. asenne- ja arvokeskustelut) tähtäävät siihen, että oppilas tarkastelee kriittisesti suhtautumistaan tupakkaan, alkoholiin ja muihin päihteisiin.

- Koulun järjestys- ja viihtyvyyssäännöt sekä toimintakulttuuri tukevat tupakoinnin ja päihteidenkäytön vastaista ennaltaehkäisevää työtä.
- Oppilashuollon ammattihenkilöstö tekee ennaltaehkäisevässä työssä yhteistyötä eri viranomaisten kanssa.
- Oppilaiden terveydentilaa ja elintapoja seurataan kouluterveydenhuollon vuosittaisilla kyselyillä. Laajat terveystarkastukset antavat tietoa oppilaiden ja perheiden päihteiden käytöstä.

- Oppilaiden päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä, terveystiedon opetuksessa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään Kouluterveyskyselyn tuloksia. Nämä tulokset huomioidaan, kun tehdään suunnitelmia ja asetetaan tavoitteita seuraavalle lukuvuodelle.

Menettelytavat erilaisissa tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa kuvataan tarkemmin liitteessä 5.

8.12.8 Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

PoL 29§:n mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Perusopetuslain 36§:n 3 momentissa määrätään, että oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Fyysinen väkivalta on tönimistä, tuuppimista, potkimista, läimäyttämistä, liikkumisen estämistä, lyömistä, hiuksista repimistä, esineillä heittämistä, teräaseella vahingoittamista tai kuiristamista. Väkivalta voi olla hyvinkin monenlaista.

Jokaisen aikuisen velvollisuus on puuttua väkivaltaiseen käyttäytymiseen. On ensiarvoisen tärkeää, että kaikilla koulussa, sekä aikuisilla että oppilailta, on samanlainen, ehdottoman torjuva suhtautuminen väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään. Aktiivinen myönteinen vaikuttaminen koulun viihtyvyyteen on kaikkien koulussa olevien vastuulla. Turvallisuus, kunnioitus ja myötätunto aikuisten ja oppilaiden kesken mahdollistaa myönteisen ilmapiirin koulussa.

Menettelytavat väkivaltaisen käyttäytymisen tapauksessa on kuvattu liitteessä 6.

Seksuaalisen häirinnän tapauksissa toimitaan toistaiseksi Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan (Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa, OPH 2018).

Koulujen henkilökunnan yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa on tärkeää, jotta uudet oppilaat tuntevat olonsa turvalliseksi uudessa koulussa. Koulun yhteiset tilaisuudet ja vanhempainyhdistyksen panostukset tukevat koulun yhteisöllisyyttä ja erilaisuuden kunnioittamista. Oppilaat voivat harjoitella mielipiteidensä esiin tuomista myös herkissä asioissa.

Koululla on velvollisuus kaikissa häirintä-, kiusaamis- ja väkivaltatilanteissa puuttua ilmeneviin ongelmiin yhteistyössä huoltajien kanssa. Kiusaamisesta on kyse, kun oppilas systemaattisesti joutuu yhden tai useamman oppilaan negatiivisten tekojen kohteeksi. Se, että tätä tapahtuu useamman kerran ja toistuvasti, on kiusaamisen tunnusmerkistöä. Yksittäiset häiriöt, riidat tai tappelut eivät ole kiusaamista.

Kiusaaminen voi olla

- sanallista
- fyysistä

- psyykkistä
- nettikiusaamista.

Kaikkien on yhteisesti sitouduttava toimimaan kiusaamista vastaan. Kiusaamista ennalta ehkäisevät mm.

- toimiva välituntivalvonta
- kummioppilastoiminta tai kaverituki
- säännölliset kiusaamista koskevat keskustelut ja tiedottaminen siitä, mitä voi tehdä, jos joutuu tai tietää jonkun joutuneen kiusaamisen kohteeksi
- kiusaamista ehkäisevät toimintaohjelmat
- viihtyvyysskyselyt
- teemapäivät ja projektit, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuutta
- luokanopettajan/-valvojan keskustelut yksittäisten oppilaiden ja luokan kanssa
- luokkakeskustelut

Jokaisessa koulussa on henkilökunnan edustajista asetettu ryhmä, jonka tehtävänä on ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin, kun kiusaamisepäily tai kiusaamistapaus tulee ryhmän tietoon. Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, millä tavalla toimitaan yksilö-, ryhmä- ja koulutasolla ja miten yhteydenotto kotiin tehdään sekä miten yhteistyö huoltajien ja muiden viranomaisten kanssa järjestetään.

Kiusaamiseen puuttumisen polku on liitteessä 7.

8.12.9 Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Turvallisuuden lähtökohtana on riskikartoitus: riskien tunnistaminen, arviointi ja hallintakeinot. Ns. inhimillinen tekijä on pääosassa turvallisuutta luotaessa. Koulun henkilöstön tietoisuus säännöksistä, kyky tiedottaa säännöksistä ja turvallisuuteen liittyvistä asioista sekä kyky toimia säännösten edellyttämällä tavalla on kaikkein tärkeintä.

Toiminta koulun kriisitilanteissa tähtää siihen, että oppilaalle tai koulu yhteisölle kriisistä aiheutuva haitta jää mahdollisimman pieneksi. Toiminnassa painottuvat harkinta, oppilaan oikeusturva, turvallisuus, tiedonkulku ja hienotunteisuus. Rehtori huolehtii siitä, että tarvittavat tahot saavat riittävät ja asianmukaiset tiedot tapahtuneesta. Tällaisia tahoja ovat esim. huoltajat, luokanvalvoja, -opettaja, oppilashuoltoryhmä ja asiaan kuuluvat ulkopuoliset tahot. Koulun on tarkasti dokumentoitava kaikki kriiseihin ja niiden ennakkointiin liittyvät toimet. Tämä on kaikkien oikeusturvan kannalta aivan keskeinen asia.

Jokaisessa koulussa on tähän opetussuunnitelmaan integroidut turvallisuussuunnitelman osa. Rehtori vastaa siitä, että nämä on tehty. Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Rehtori huolehtii myös siitä, että alkusammutus- ja ensiapukurssit suorittaneita aikuisia on koulussa suositusten edellyttämä määrä. Samoin rehtori huolehtii yhdessä muiden

viranomaisten kanssa siitä, että koulun ensiapuvälineistö on asianmukaisessa kunnossa. Sammutuskalusto on tarkastettava vuosittain.

Koulun henkilökunnalla ja oppilailta tulee olla tiedot toimintaohjeista erilaisia turvallisuutta vaarantavia tilanteita varten. Suunnitelmat on päivitettävä ja käytävä läpi henkilökunnan kanssa vuosittain. Itse toimintaa on harjoitettava sillä tavalla, että todellisissa vaaratilanteissa pystytään toimimaan suunnitellulla tavalla.

Koulujen toiminta Raaseporissa perustuu riskien ja uhkien minimointiin. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan pääpaino on ennalta ehkäisyssä. Lisäksi tarvitaan tietyt tekniset valmiudet, joiden avulla jonkin riskin tai uhan realisoituessa pystytään järjestelmälliseen, nopeaan ja tulokselliseen toimintaan. Tämän takia kaikissa kouluissa on pidettävä seuraavat perustason asiat kunnossa/huolehdittava seuraavat asiat kuntoon:

- yhteystiedot (huoltajat, muut yhteistyötahot) ajan tasalla
- koulun kriisiryhmän jäsenten vastuualueet on määritelty
- poistumisteiden merkinnät
- työsuojelun toimintaohjelma (työturvallisuuslaki 738/2002)
- räjähdyssuoja-asiakirjat (ATEX)
- turvallisuuskansio (Sisäasiainministeriön julkaisun 40/2009 mukainen sisältö)
- tarvittava määrä erityiskoulutuksen (alkusammutus, ensiapu, tulityöt) saanutta henkilökuntaa
- turvallisuusohjeet ja valvontavastuut koulun ulkopuolella tapahtuvaa opetusta varten on määritelty
- pelastus- ja kriisisuunnitelman mukaisia harjoituksia järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa
- uusi henkilöstö perehdytetään turvallisuutta edistävän osion asiakirjoihin ja käytänteisiin.

Perustason lisäksi koululla tulee olla

- kriisiviestintäsuunnitelma
- työpisteiden turvallisuus ja turvasuojaus huolehdittu
- henkisen kriisiavun valmiudet
- henkilöturvallisuuden laitetekninen minimitaso

Koulun kriisiryhmä

Jokaisella koululla on oltava kriisiryhmä, jonka kokoonpano on todettu koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Kriisityö on luonteva osa koulun yhteisöllistä oppilashuoltoa. Koulun oppilashuoltoryhmä tai osa siitä voi toimia koulun kriisiryhmänä. Ryhmän sisäinen työnjako ja tehtävät on kirjattava lukuvuosisuunnitelmaan. Koulun kriisiryhmän toiminnasta sekä mahdollisten kriisitilanteiden toimenpiteistä vastaa rehtori. Rehtorin ollessa poissa siirtyy vastuu vararehtorille.

Koulun kriisiryhmän tehtävä on varautua koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin traumaattisiin tilanteisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa seuraavia asioita:

- huolehtia siitä, että koulua koskevat tärkeät suunnitelmat ovat ajan tasalla ja että niiden toimivuutta harjoitellaan riittävästi,
- organisoida toiminta ja päättää toiminnan laajuudesta kriisitilanteissa vakavusarvion perusteella.

Rehtorin tulee kriisitilanteissa tehdä välitön arvio kriisin vakavuudesta ja tarvittaessa ottaa nopeasti yhteys sivistystoimen kriisiryhmään.

Kuolemantapaus koulussa

Asiasta on viipymättä vietävä ensimmäinen tieto rehtorille, joka tiedottaa siitä opettajakunnalle.

Mikäli kyseessä on oppilaan kuolema

- kuolemasta kerrotaan koko koululle
- pidetään muistotilaisuus huoltajien toiveiden mukaan
- koulu lähettää surunvalittelunsa menehtyneen oppilaan kotiin
- keskustellaan luokissa tilanteesta ja sen herättämistä tunteista mahdollisesti asiantuntevan kriisityöntekijän avulla.

Koulun työntekijää koskevassa kuolemantapauksessa

- kuolemasta kerrotaan koko koululle
- pidetään hiljainen hetki/muistotilaisuus
- tapaus käsitellään luokissa mahdollisesti kriisityöntekijän tuella (opettajan tai avustajan kuolemantapaus).

Lähiomaisen kuolemantapauksessa

- omaisten ja oppilaiden kanssa keskustellaan, miten asiasta tiedotetaan
- oppilaalle järjestetään mahdollisuudet keskusteluihin.

Oppilaan kuolema koulussa tai koulumatkalla

- koulun rehtori on heti yhteydessä poliisiin ja pelastusviranomaisiin
- toimitaan sovelletusti kohdan c) ohjeiden mukaan
- rehtori on myöhemmin yhteydessä omaisiin ja toimitaan sovelletusti yllä olevien ohjeiden mukaan (oppilaan kuolema).

Väkivaltatilanne/väkivallan uhka

Mikäli oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti, tilanteeseen tuleva aikuinen

- pyytää tarvittaessa apua lähimmältä koulun aikuiselta tai koulun oppilaalta
- poistaa muut oppilaat tilanteesta
- pyrkii laillisin keinoin lopettamaan väkivaltatilanteen
- huolehtii siitä, että rehtori saa tiedon tilanteesta
- ottaa tarvittaessa yhteyden poliisiin.

Tilanteen rauhoituttua toimitaan oppilashuollon käytäntöjen mukaan.

Aseellinen uhka

- hälytä heti poliisi paikalle numerosta **112**
- tiedota uhasta eteenpäin rehtorille ja mikäli mahdollista kaupungin kriisiryhmän jäsenelle
- pyri lukitsemaan kulkuväylät ja ikkunat
- pidä oppilaat luokassa ja lukitse luokan ovi
- pysyttele oppilaiden kanssa luokan lattialla poissa ovilta ja ikkunoista ja noudata poliisin ohjeita
- tilanteen rauhoituttua, siirry oppilaiden kanssa kokoontumispaikalle.

Pommiuhka puhelimesta

- kuuntele ja kirjoita muistiin soittajan viesti
- tiedota uhasta heti rehtorille tai kriisiryhmän jäsenelle
- hälytä poliisi paikalle **112**
- tyhjennä koulu nopeasti pelastussuunnitelman mukaisesti

Pommiuhka sähköpostilla tai tekstiviestillä

- tallenna uhkaus ja säilytä todisteena
- toimi pommiuhkaohjeen mukaan

Vakava onnettomuus tai sairastuminen

Tilanteeseen saapuva aikuinen arvioi tilanteen ja pyrkii selvittämään, mitä on tapahtunut. Tämän lisäksi hän

- pyytää lisäapua tarpeen mukaan eikä vaaranna omaa tai muiden turvallisuutta
- pyrkii pelastamaan hengenvaarassa olevat ja estämään lisäonnettomuudet
- huolehtii ensiavusta
- välittää tiedon rehtorille ja poistaa ulkopuoliset henkilöt onnettomuuspaikalta
- ottaa vakavissa onnettomuuksissa heti yhteyden hätänumeroon **112**

Koulun henkilökunta tai paikalla oleva terveydenhoitaja antavat ensiavun. Muita hoitotoimenpiteitä tarvitsevat loukkaantuneet toimitetaan terveysasemalle tai sairaalaan.

Tulipalo

Tulipalon sattuessa sen havainnut tai siitä tiedon saanut aikuinen ilmoittaa kiireesti rehtorille, joka käynnistää pelastussuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

Kemikaali- ja kaasuvuoto

Rehtori (tai vararehtori) käynnistää pelastussuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

8.12.10 Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

Kaupungin valmiusryhmä

Vakavassa kriisitilanteessa on otettava yhteys johonkin kaupungin valmiusryhmän jäseneseen.

Kaupungin valmiuden johtoryhmään kuuluvat kaupunginjohtaja, kaupungin johtoryhmä, Tammisaaren Energian toimitusjohtaja, Raaseporin Veden toimitusjohtaja sekä kaupungin tiedottaja.

8.12.11 Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Rehtori vastaa pääsääntöisesti tiedottamisesta koulussa ja huoltajille. Hän ohjaa henkilöstöä toimimaan rauhallisesti ja harkitsee, onko koulun kriisiryhmä kutsuttava koolle. Hänen on myös arvioitava, mitkä muut asian hoitamisen (tai muun asianosaisuuden) johdosta välttämättömät tahot tarvitsevat viipymättä tietoja. Tällaisia ovat esim.

- kaupungin valmiusryhmä
- kaupungin muu johto (virkamiehet, luottamushenkilöt)
- huoltajat
- muut koulut
- työterveyshuolto
- kaupungin henkilöstö.

Kännyköiden välityksellä tieto yleensä leviää oppilaiden kautta salamannopeasti ympäristöön. Siksi virallisen tiedottamisen on oltava nopeaa ja luotettavaa, jotta tilanteen kääntyminen kaoottiseksi vältetään. Tietyissä tilanteissa (lähinnä vakavat, akuutit kriisit sekä yleistä mielenkiintoa herättävät tilanteet) on käytettävä myös koulun ja kaupungin kotisivuja. Tällöin toimitaan yhteistyössä kaupungin tiedotushenkilöstön kanssa ja sovitaan tapauskohtaisesti tiedottamisen työnjaosta. Näin taataan rehtorille edellytykset toimia koulu yhteisönsä turvana.

Onnettomuustilanteissa tiedottamista hoitavat poliisi ja pelastusalan viranomaiset. Tiedotus pyritään alusta lähtien hoitamaan järjestelmällisesti. Medialle tulee (tapauskohtaisesti) osoittaa tarkoituksenmukainen paikka, josta tiedottaminen hoidetaan.

8.12.12 Miten psykososiaalinen tuki ja jälkihoito järjestetään

Psykososiaalinen tuki ja jälkihoito suunnitellaan koulun oppilashuoltoryhmässä.

8.12.13 Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Suunnitelma menettelytavoiksi äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa esitellään ja siitä keskustellaan jokaisen lukuvuoden alkaessa

- henkilökunnan kesken ja
- oppilaiden kanssa.

Huoltajille annetaan tietoja koulun menettelytavoista äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa ja siitä, miten tiedottaminen koteihin sellaisissa tilanteissa järjestetään.

8.12.14 Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen

Suunnitelma menettelytavoiksi äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa päivitetään jokaisen lukuvuoden alussa. Kaupungin oppilashuoltoryhmä seuraa suunnitelman ajankohtaisuutta kokouksissaan. Koulun rehtorin tehtävä on huolehtia, että kouluun koskevat suunnitelmat ovat ajan tasalla ja että perehdyttäminen ja harjoittelu hoidetaan. Tämä tehdään yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa. Suunnitelmien mukaisia harjoituksia on järjestettävä vuosittain.

8.12.15 Kriisisuunnitelman seuranta

Kaupungin oppilashuoltoryhmä seuraa, että kriisisuunnitelmat ovat ajanmukaisella tasolla ja että ne päivitetään jokaisen lukuvuoden alussa. Rehtorin tehtävänä on huolehtia siitä, että yksittäisen koulun suunnitelmat on päivitetty, että kouluyhteisön jäsenet ovat tietoisia suunnitelmien sisällöstä ja että harjoituksia järjestetään vuosittain. Tämä tehdään yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa.

8.13 Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen.

Hyvinvointia ja koulun yhteisöllisyyttä tukevan oppimisympäristön perusta ovat oppilaiden ja aikuisten väliset hyvät suhteet. Jokaisella koulussa työskentelevällä on ammatinimikkeestä huolimatta vastuu oppilashuollosta ja he ovat ensi kädessä vastuussa yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuoltotarpeen havaitsemisesta.

Oppilaan oma mielipide otetaan huomioon suunniteltaessa häntä koskevia yksilökohtaisen oppilashuollon toimenpiteitä ja ratkaisuja hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. On tärkeätä, että oppilas luottaa hänen asioitaan käsittelevään ryhmään, jotta yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteet (edistää oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista kokonaisuutena) voidaan saavuttaa. Tästä syystä oppilaan pitää hyväksyä asiantuntijaryhmän koostumus. Yksilöidyllä kirjallisella luvalla ulkopuoliset voivat osallistua asiantuntijaryhmän toimintaan.

Oppilaalla on oikeus kieltäytyä oppilashuollon palveluista. Huoltajalle on ilmoitettava, mikäli oppilas ohjataan oppilashuollon palveluihin. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää

oppilaalta oppilashuollon palveluja eikä asiantuntijaryhmän kokoontumista oppilaan kanssa, mikäli oppilas tätä haluaa.

8.13.1 Oppilaan oikeus saada oppilashuollon koulukuraattori- ja psykologipalveluja

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä oppilaalle myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Oppilashuollon henkilöstö kirjaa oppilaan käynnin omiin ohjelmiinsa.

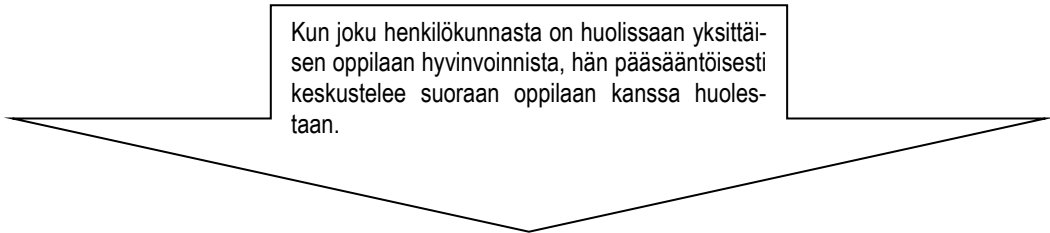
8.13.2 Ohjaaminen oppilashuollon kuraattori- tai psykologipalveluihin

Jokaisella opetuksen ja oppilashuollon parissa työskentelevällä on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin heti, kun hänessä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Oppilas voidaan ohjata oppilashuollon koulukuraattori- tai psykologipalveluihin seuraavasti.

Huolta voivat aiheuttaa esimerkiksi seuraavat asiat:

- oppilaan poissaolot
- oppilas on jatkuvasti väsynyt
- ongelmat kaverisuhteissa
- perhetilanteen muutokset
- motivaation puute koulunkäynnissä
- muutokset oppilaan mielentilassa

Oppilaiden ja aikuisten väliset suhteet ovat tärkeä hyvinvointia edistävän oppimisympäristön ja kouluyhteisöä vahvistavan ilmapiirin luomisessa. Jokaisella koulussa työskentelevällä aikuisella on vastuu oppilashuollosta. He ovat ensisijaisesti velvollisia havaitsemaan yhteisöllisen tai yksilökohtaisen oppilashuollon tarpeen.

Kun joku henkilökunnasta on huolissaan yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista, hän pääsääntöisesti keskustelelee suoraan oppilaan kanssa huolestaan.

Jos mahdollista, ottaa huolta tunteva yhdessä opiskelijan kanssa yhteyttä koulukuraattoriin tai psykologiin ja antaa tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.
 Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, kertoo henkilö oppilaalle, että hän ilmoittaa koulukuraattorille tai psykologille tilanteesta.
 Henkilö ilmoittaa koulukuraattorille tai psykologille yhteydenoton syyn.

Opettaja ilmoittaa oppilaan huoltajalle ohjauksensa oppilaan oppilashuoltopalveluihin.

Opettaja kirjaa tähän tarkoitettuun lomakkeeseen päivämäärän, jolloin oppilas on ohjattu oppilashuoltopalveluihin (liite 8).

<p>Oppilas käy koulukuraattorin tai psykologin luona.</p>	<p>Oppilas voi kieltäytyä menemästä kuraattorille tai psykologille. Oppilaan huoltaja ei voi kieltää oppilasta käyttämästä oppilashuollon palveluja.</p>
	<p>Jos oppilas kieltäytyy menemästä kuraattorille tai psykologille, tämä kirjataan siihen tarkoitettuun lomakkeeseen (liite 8).</p>
<p>Koulukuraattori tai psykologi kirjaa oppilaan käynnin omaan asiakasrekisteriinsä.</p>	<p>Koulukuraattori tai psykologi kirjaa omaan asiakasrekisteriinsä, mikäli oppilas ei saavu keskustelemaan. Hän informoi myös ohjauksen tehnyttä henkilöä.</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Muiden toimenpiteiden tarve harkitaan yhdessä.</p>

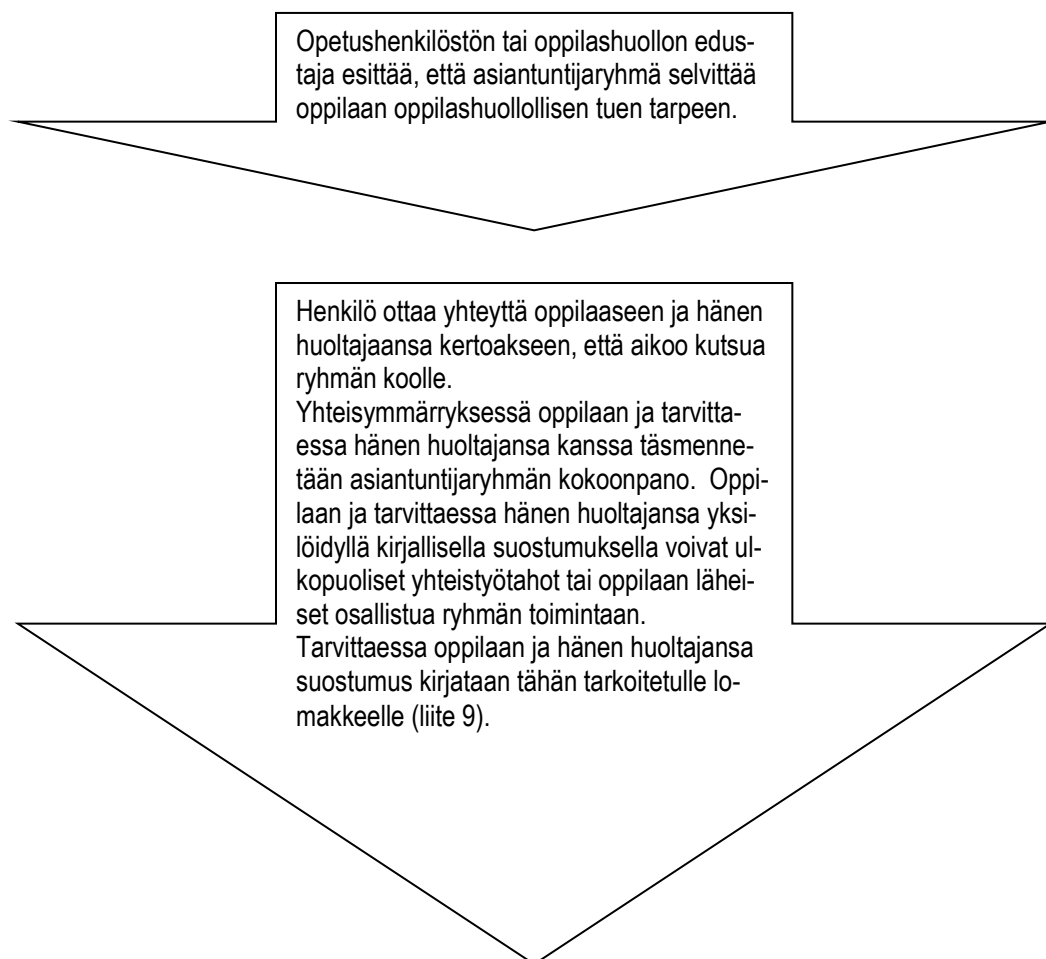
8.13.3 Oppilaan oikeus saada oppilashuollon kouluterveydenhoitopalveluja

Terveydenhoitajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Mikäli kouluterveydenhoitaja ei ole paikalla koulussa, on oppilaalla oltava mahdollisuus saada puhelimitse yhteys kouluterveydenhoitajaan.

Kun opettaja ohjaa oppilaan kouluterveydenhoitajalle, ei kirjausta tarvitse tehdä. Kouluterveydenhoitaja kirjaa oppilaan käynnin omiin ohjelmiinsa.

8.13.4 Asiantuntijaryhmän asettaminen

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

Jos oppilas kieltää asiantuntijaryhmän kokoamisen, voi kouluhenkilökunta konsultoida oppilashuollon henkilöstöä siitä, miten oppilaan tuki voitaisiin järjestää. Sellaisissa tapauksissa on myös lastensuojeluilmoituksen tekemistä harkittava.

Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka kutsuu asiantuntijaryhmän koolle jatkossa ja kirjaa ryhmän oppilashuoltotyön.

Vastuuhenkilön tulee kuulua koulun oppilashuollon henkilöstöön.

Kun yksittäisen oppilaan asiaa käsitellään asiantuntijaryhmässä, on seuraavat asiat kirjattava: yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, asian aiheasian viireille panija, toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet, toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon liittyvät kirjaukset tehdään oppilaan oppilashuoltokertomukseen Wilmassa. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot. Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilöt avaavat kirjaukset vain jäsenilleen. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Opetuspäällikkö vastaa oppilashuoltorekisteristä.

Kun oppilas siirtyy toiselle koulutustasolle, asiantuntijaryhmä päättää viimeisessä kokouksessaan, keitä kuuluu työtä mahdollisesti jatkavaan asiantuntijaryhmään.

8.14 Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Kaupungin oppilashuoltoryhmä seuraa, että oppilashuoltosuunnitelmat laaditaan paikallisen opetussuunnitelman ja koulun lukuvuosisuunnitelman välistä työnjakoa noudattaen (sivut 65 –67). Koulujen lukuvuosisuunnitelmat opetussuunnitelma- osioineen hyväksytään viimeistään kesäkuussa ennen uuden lukuvuoden alkamista. Tämän jälkeen koulun oppilashuoltoryhmä rehtorin johdolla päivittää sisällön. Koulun oppilashuoltoryhmä päättää, miten päivityksessä tarvittava informaatio kerätään.

9. Tuntijako, kieliohjelman, oppiaineet

9.1 Raaseporin peruskoulujen tuntijako

Aine/vuosikurssi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Aidinkieli, kirjall.		14				18			10	42
	7	7	5	5	5	4	3	3	4	43
A1-kieli						9			7	16
	1	1	2	2	2	2	2	2	3	17
B1-kieli						2			4	6
						2	1	1	2	6
Matematiikka		6				15			11	32
	3	3	4	4	4	4	4	3	4	33
Ympäristöoppi		4				10				14
	2	2	2	2	3	3				14
Biologia									7	7
							2	3	2	7
Fysiikka, kemia									7	7
							2	3	2	7
Terveystieto									3	3
							1	1	1	3
LT aineet yht.						14			17	31
Uskonto/ET		2				5			3	10
	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi						5			7	12
Historia				1	1	1	2	2		7
Yhteiskuntaoppi					1	1			3	5
Musiikki		2				4			2	8
	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Kuvataide		2				5			2	9
	1	1	2	1	1	1	1	1		9
Käsityö		4				5			2	11
	2	2	2	1	1	2	2			12
Liikunta		4				9			7	20
	2	2	2	2	2	3	2	3	2	20
Kotitalous									3	3
							3			3
Val. taito- ja taideaineet						6			5	11
				2	2	1	1	2	2	10
Taito- ja taideaineet								0	0	62
										62
Oppilaanohjaus									2	2
							1	0	1	2
Valinnaiset aineet									9	9
					2	2		3	3	10
Minimituntimäärä										222
Tuntijako Raasepori, mukana valinnainen A2										234
Tuntijako Raasepori, mukana valinnainen B1										226
Valinnainen A2-kieli									12	12
			2	2	2	2	2	2	2	14
Valinnainen B2-kieli										0
										0
Tuntijako Raasepori										
sis. A2	20	20	24	24	28	28	30	30	30	234
sis. B1	20	20	22	22	26	28	29	29	30	226

Oppiainetta käsityö opiskellaan 1 – 6 –luokilla teknisenä työnä ja tekstiilityönä yhtä paljon.

9.2 Raaseporin peruskoulujen kieliohjelma 1.8.2016

- A-kieli : toinen kotimainen kieli, opiskelu aloitetaan vuosiluokalla 1
- A2-kieli : vapaaehtoinen englanti, opiskelu aloitetaan vuosiluokalla 3
- B1-kieli : englanti, opiskelu aloitetaan vuosiluokalla 6
- B2-kieli : ranska ja saksa, valinnaiset opinnot aloitetaan vuosiluokalla 8

9.3 TVT opetuksessa

Digitaalinen tekniikka on nykypäivän oppilaille elämäntapa ja tärkeä osa nuorisokulttuuria. Nuoret käyttävät digitaalisia työkaluja verkostoitumiseen, kommunikointiin, tiedon hakuun ja sen tuottamiseen. Opetuksen tehtävänä on siten luoda oppilaille edellytykset käyttää tieto- ja viestintätekniikan työkaluja sekä hyödyntää niitä oppimisessa. Opetuksessa oppilaiden on saatava mahdollisuus hyödyntää nykyaikaista tieto- ja viestintätekniikkaa siten, että heillä on valmiudet osallistua yhteiskuntakehitykseen, jatko-opintoihin ja työelämään yhtäläisillä ehdoilla.

Kaikkien opettajien tulee luontevasti integroida TVT päivittäiseen toimintaan. Opettajat käyttävät TVT:a määrätietoisesti työssään luokassa yhtenä opetusvälineenä ja yhtenä opetusmenetelmänä muiden joukossa tukeakseen ja tehostaakseen oppimista ja integrointia. Opetuksessa tekniikkaa käytetään esityksissä, tiedonhaussa ja oppilaiden työvälineenä. Tavoitteena on, että opettaja osaa ohjata oppilasta ja toimia esimerkkinä myös silloin, kun on kyse eri teknisten apuvälineiden käytöstä.

9.3.1 Kehitystavoitteet

TVT –valmiuksien tavoitteena peruskoulun loppuvaiheessa on, että oppilaalla on tiedot ja valmiudet käyttää TVT:a monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri oppiaineissa. Oppilasta kannustetaan käyttämään käytettävissä olevaa laitteistoa, käsittelemään sitä varovasti ja pitämään huolta yhteisestä omaisuudesta. Opetuksessa opettajan pitää koko ajan huomioida ja hyödyntää sellaisia tietoja ja valmiuksia, joita oppilaat ovat hankkineet koulun ulkopuolisessa toiminnassa ja integroida nämä osaksi opetus-suunnitelman osaamistavoitteita. Mediaopetukseen ja -kasvatukseen panostetaan kasvavan mediakentän asettamien vaatimusten mukaan, ja sosiaalisten medioitten käyttöä oppimisessa tuetaan.

9.3.2 Osaamistavoitteet

Kokonaisvaltainen tavoite on, että kaikki oppilaat osaavat käyttää TVT:a oppimisen apuvälineenä sekä hakea, tutkia, tallentaa, tuottaa, esitellä ja vaihtaa tietoa ja kommunikoida teknologian avulla. Oppilas osaa hakea tietoa verkosta ja tarkastelee sitä kriittisesti, vertaa ja muokkaa löytäänsä tietoa.

Oppilaalla tulee olla käytännön työvalmiudet, tiedonkäsittelyvalmiudet ja kyky tehdä yhteistyötä ja kommunikoida, tuntee tietoturvallisuus ja -etiikka. Tieto- ja viestintätekniikan perusvalmiudet ovat jokaisen peruskoululaisen oikeus ja jokaisella opettajalla on velvollisuus opettaa niitä. Oppilaan tulee tasapuolisen opetuksen nimissä saada perusvalmiudet huolimatta siitä, mitä koulua hän käy tai kuka häntä opettaa.

Oppilaan tulee osata luokilla 1 - 3

Tekniikka ja työtap

- käynnistää ja sulkea laite ja oheislaitteet
- kosketusnäytön hallinta
- keskeiset käsitteet
- harjoitella sujuvaa näppäimistön käyttöä ja tutustua 10-sormijärjestelmään
- tuottaa monipuolisia tekstejä hyvää tekstinkäsittelytapaa noudattaen
- tulostaa tekstiasiakirja
- leikata, kopioida ja liittää tekstiä
- valokuvata ja käyttää kuvia monipuolisesti eri tuotoksissa
- käyttää liikkuvaa kuvaa ja äänitteitä monipuolisesti eri tuotoksissa
- tutustua pilvipalveluihin

Tiedonhaku ja -käsittely

- luoda uusi, tallentaa, avata ja poistaa tiedostoja
- avata web-kohteita annetuilla web-osoitteilla
- harjoitella tiedon etsimistä hakusanoja käyttäen

Etiikka ja turvallisuus

- laitteen ja ohjelmien käyttö koulun sääntöjen ja suosituskärajoiden mukaisesti
- salasanat ja tietoturva

Oppilaan tulee osata luokilla 4-6

Tekniikka ja työtap

- syventää jo opittuja taitoja
- käyttää sujuvasti näppäimistöä
- tuottaa monipuolisia tekstejä hyvää tekstinkäsittelytapaa noudattaen
- käyttää sähköpostia monipuolisesti (lähettää ja ottaa vastaan sähköpostia ilman liitteitä ja liitteiden kanssa, osoitekirja)
- kiinnittää huomiota ergonomiaan ja sen tärkeyteen
- käyttää pilvipalveluja (GAPE)

Tiedonhaku ja -käsittely

- tiedostonhallinta
- siirtää tiedostoja laitteesta toiseen
- luoda kansioita
- tutustua kirjastopalveluihin tiedonhaun yhteydessä (mielellään yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa)
- suunnitella tiedonhankinta
- lähdekritiikki: eri lähteistä saadun tiedon vertailu, valinta ja käyttö
- mediatieto/mediakritiikki: kriittinen suhtautuminen median välittämään tietoon ja sisällön eettinen arviointi sekä sisällön luotettavuus ja merkitys kommunikaatiossa ja asiayhteydessä

Etiikka ja turvallisuus

- tietoturvallisuuden periaatteiden noudattaminen kaikessa työssä
- eettinen käyttäytyminen ja hyvän tavan ja muiden käytösmääräysten noudattaminen internetissä
- tuntea tekijänoikeuksien periaatteet
- tuntea luotettavuus- ja turvallisuuskysymykset internetin käytön yhteydessä
- yhteiset sopimukset viestintävälineiden käytössä

Oppilaan tulee osata luokilla 7-9

Tekniikka ja työtapa

- tallentaa, toistaa ja muokata ääntä sekä liikkuvaa kuvaa
- kirjoittaa teknisesti sujuvasti ja virheettömästi hyödyntäen tekstinkäsittelyohjelmien ominaisuuksia
- työskennellä sähköisessä oppimisympäristössä
- tuntee periaatteet, joiden mukaan tuotetaan sisältöä verkkoon esim. blogi ja vlogit
- käyttää tietoteknistä laitteistoa ja ohjelmia sekä tietoverkkoa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti
- tuntee eri ohjelmien yhteiset toimintaperiaatteet ja käyttää niitä uusissa ohjelmissa
- käyttää taulukkolaskentaohjelman perusominaisuuksia
- tietoturva: tuntee päivitykset sekä käyttämänsä laitteen tarvitsemat suojaukset, tiedostaa virusten aiheuttamat uhat ja tavat suojautua niiltä

Tiedonhaku ja -käsittely

- käyttää internetiä itsenäisesti, monipuolisesti ja kriittisesti tiedon hankkimisessa
- käsitellä, esittää ja tulkita sekä havainnollistaa tietoa ja tuloksia monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri ohjelmien avulla

Etiikka ja turvallisuus

- tuntee lähdekritiikin ja tekijänoikeuksien periaatteet
- ilmaista itseään monipuolisesti [kirjoittaen, kuvaten (still ja liikkuva kuva), piirtäen] ja vastuullisesti nettamediassa sekä tulkita muiden tietoja
- ymmärtää sähköisen kommunikaation lähtökohdat ja tavoitteet ja tulkita sitä tältä pohjalta
- osallistua aktiivisesti ja vastuullisesti työhön eri nettiympäristöissä
- antaa palautetta netissä ja käyttää hyväkseen saamaansa palautetta

9.4 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 1 - 2

9.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Tavoitteet	1.	2.
	<p>T1 Oppilas haluaa ottaa kontaktia toisiin ja omaksuu vuorovaikutuksessa aktiivisen ja toisia kunnioittavan roolin uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan osaa kuunnella keskittyen esimerkiksi keskustelua, äänenlukua, ohjeita osaa tuoda esille kiinnostuksen kohteitaan ja tehdä kysymyksiä</p> <p>T2 Oppilas harjaantuu työskentelemään parin kanssa ja erikokoisissa ryhmissä aktiivisena ja vastuullisena ryhmän jäsenenä ymmärtää ihmisten ja heidän työskentelytapojensa moninaisuuden käyttää mobiililaitteita yhteistyön ja vuorovaikutuksen välineinä</p> <p>T3 Oppilas kokee itsensä hyväksyttynä ja arvokkaana ja että hänellä on annettavaa toisille rohkaistuu ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan eleillä, ilmeillä, puhumalla, kirjoittamalla ja draaman avulla</p> <p>T4 Oppilas oppii arvioimaan omaa toimintaansa puhujana, kirjoittajana, kuuntelijana ja esittäjänä tunnistaa tunteita sekä itsessään että toisissa ja pystyy sopeuttamaan toimintaansa vallitsevan tilanteen mukaiseksi sisäistää oppijoiden moninaisuuden ja hyväksyy erilaisuuden</p>	<p>T1 Oppilas haluaa ottaa kontaktia toisiin ja omaksuu vuorovaikutuksessa aktiivisen ja toisia kunnioittavan roolin uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan osaa kuunnella keskittyen esimerkiksi keskustelua, äänenlukua, ohjeita osaa tuoda esille kiinnostuksen kohteitaan ja tehdä kysymyksiä</p> <p>T2 Oppilas harjaantuu työskentelemään parin kanssa ja erikokoisissa ryhmissä aktiivisena ja vastuullisena ryhmän jäsenenä ymmärtää ihmisten ja heidän työskentelytapojensa moninaisuuden käyttää mobiililaitteita yhteistyön ja vuorovaikutuksen välineinä</p> <p>T3 Oppilas kokee itsensä hyväksyttynä ja arvokkaana ja että hänellä on annettavaa toisille rohkaistuu ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan eleillä, ilmeillä, puhumalla, kirjoittamalla ja draaman avulla</p> <p>T4 Oppilas oppii arvioimaan omaa toimintaansa puhujana, kirjoittajana, kuuntelijana ja esittäjänä tunnistaa tunteita sekä itsessään että toisissa ja pystyy sopeuttamaan toimintaansa vallitsevan tilanteen mukaiseksi sisäistää oppijoiden moninaisuuden ja hyväksyy erilaisuuden</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<p>Erilaisia pelejä ja leikkejä</p> <p>Arkielämän keskustelutilanteita, kuulumisten kertomista, omien ajatusten, mielipiteiden ja kokemusten ilmaisemista</p> <p>Kuuntelemisen ja omalla vuorolla toimimisen harjoittelua,</p> <p>kysymysten teon harjoittelua</p> <p>Annetaan paljon tilaisuuksia vuorovaikutukseen</p>	<p>Erilaisia pelejä ja leikkejä</p> <p>Arkielämän keskustelutilanteita, kuulumisten kertomista, omien ajatusten, mielipiteiden ja kokemusten ilmaisemista</p> <p>Kuuntelemisen ja omalla vuorolla toimimisen harjoittelua, kysymysten teon harjoittelua</p> <p>Annetaan paljon tilaisuuksia vuorovaikutukseen</p> <p>Erilaiset pari- ja ryhmätehtävät,</p>

	<p>Erilaiset pari- ja ryhmätehtävät, yhteistoiminnalliset työtavat Erilaisia ilmaisuharjoituksia Omista kokemuksista kertominen, kirjoittaminen, esittäminen Erilaisia tunneharjoituksia vahvuuksien tunnistamista vertaisarviointia, palautteen antamisen harjoittelua</p>	<p>yhteistoiminnalliset työtavat Erilaisia ilmaisuharjoituksia Omista kokemuksista kertominen, kirjoittaminen, esittäminen Erilaisia tunneharjoituksia vahvuuksien tunnistamista vertaisarviointia, palautteen antamisen harjoittelua</p>
Tekstien tulkitseminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<p>T5 Oppilas kuuntelee mielellään lukemista ja ymmärtää kuulemansa kiinnostuu lukutaidosta ja sen oppimisesta ja säilyttää motivaation koulunkäynnin edetessä etenee lukutaidossa yksittäisistä tavuista ja sanoista kohti lauseita ja pidempiä tekstejä omien edellytystensä mukaisessa tahdissa T6 Oppilas tuntee käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva T7 Oppilas osaa kysellä saadakseen tietoa tekee tarkkoja havaintoja kuvista osaa aakkosjärjestyksen löytää tarvitsemansa tiedon sopivantasoisesta kirjasta harjoittelee internetin käyttämistä tiedonhakuun harjoittelee kriittistä suhtautumista saatuun tietoon ja ymmärtää, että kaikki löydetty tieto ei välttämättä ole totta T8 Oppilas kiinnostuu lukemisesta myös vapaa-ajallaan ja nauttii siitä osaa kertoa ja keskustella lukemastaan pystyy käyttämään lukemaansa esimerkiksi kuvallisen ja draamallisen ilmaisun lähteenä</p>	<p>T5 Oppilas kuuntelee mielellään lukemista ja ymmärtää kuulemansa innostuu lukutaidosta ja sen oppimisesta ja säilyttää motivaation koulunkäynnin edetessä etenee lukutaidossa yksittäisistä tavuista ja sanoista kohti lauseita ja pidempiä tekstejä omien edellytystensä mukaisessa tahdissa T6 Oppilas harjoittelee käsitteiden äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva käyttämistä T7 Oppilas osaa kysellä saadakseen tietoa tekee tarkkoja havaintoja kuvista osaa aakkosjärjestyksen ja harjoittelee sen soveltamista tiedonhaussa löytää tarvitsemansa tiedon sopivantasoisesta kirjasta harjoittelee internetin käyttämistä tiedonhakuun harjoittelee kriittistä suhtautumista saatuun tietoon ja ymmärtää, että kaikki löydetty tieto ei välttämättä ole totta T8 Oppilas kiinnostuu lukemisesta myös vapaa-ajallaan ja nauttii siitä osaa kertoa ja keskustella lukemastaan pystyy käyttämään lukemaansa esimerkiksi kuvallisen ja draamallisen ilmaisun lähteenä</p>

Keskeiset sisältö-alueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Tarinoita, kertomuksia, runoja, sähköistä materiaalia, tietokirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtiä Monenlaisia tekstejä Erilaisen tiedon käsitteleminen Erilaisia tekstejä: satuja, lastenromaaneja, runoja, sanoma- ja aikakauslehtiä Kirjastokäyntejä, kirjailijavierailuja, kirjavinkkausta Sähköisiä kirjoja	Tarinoita, kertomuksia, runoja, sähköistä materiaalia, tietokirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtiä Monenlaisia tekstejä Erilaisen tiedon käsitteleminen Erilaisia tekstejä: satuja, lastenromaaneja, runoja, sanoma- ja aikakauslehtiä Kirjastokäyntejä, kirjailijavierailuja, kirjavinkkausta Sähköisiä kirjoja
Tekstien tuottaminen		
Tavoitteet	1.	2.
	T9 Oppilas osaa kertoa asioita valmiiden kuvien avulla käyttää mielikuvitustaan tarinan keksimiseen käyttää taitojensa mukaan kuvia ja/tai kirjoitettua tekstiä tarinan tuottamiseen ja omista kokemuksista kertomiseen T10 Oppilas kirjoittaa sanoja ja lyhyitä lauseita osaa kirjoittaa muistilappuja ja viestejä käyttää kekseliäisyyttä viestejä luodessaan harjoittelee pienten kertomusten kirjoittamista T11 Oppilas osaa piirtää isot ja pienet tekstauskirjaimet löytää kirjaimet ja muut tarvittavat merkit näppäimistöltä oppii sanojen oikeinkirjoitusta tunnistaa ja oppii käyttämään tavutusta, sanavälejä ja lausetunnuksia (isot alkukirjaimet ja lopetusmerkit)	T9 Oppilas osaa kertoa tarinan käyttää mielikuvitustaan tarinan keksimiseen käyttää taitojensa mukaan kuvia ja/tai kirjoitettua tekstiä tarinan tuottamiseen ja omista kokemuksista kertomiseen T10 Oppilas kirjoittaa pieniä kertomuksia osaa kirjoittaa muistilappuja ja viestejä käyttää kekseliäisyyttä viestejä luodessaan T11 Oppilas osaa piirtää isot ja pienet tekstauskirjaimet löytää kirjaimet ja muut tarvittavat merkit näppäimistöltä kirjoittaa sanatasoisesti lähes oikein käyttää tavutusta, sanavälejä ja lausetunnuksia (isot alkukirjaimet ja lopetusmerkit)
Keskeiset sisältö-alueet	1.	2.
	Sadutus Kuvasarjoja, sarjakuvia, videoita iPadin käyttäminen Äänen ja kuvan yhdistämistä kirjoitettuun tekstiin Erilaisten tekstien tuottamista käsin ja tietokoneella/mobiililaitteilla Huomioidaan kaupungin tv-suunnitelma	Sadutus Kuvasarjoja, sarjakuvia, videoita iPadin käyttäminen Äänen ja kuvan yhdistämistä kirjoitettuun tekstiin Erilaisten tekstien tuottamista käsin ja tietokoneella/mobiililaitteilla Huomioidaan kaupungin tv-suunnitelma

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
Tavoitteet	1.	2.
	<p>T12 Oppilas tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen yhteyden mutta myös niiden eron opettelee käyttämään eri tilanteissa niihin soveltuvaa kieltä</p> <p>T13 Oppilas nauttii lastenkirjallisuuden kuuntelemisesta osaa valita itselleen sopivantasoista luettavaa</p> <p>lukee vapaa-ajallaan oma-aloitteisesti tutustuu lähikirjastoon ja osaa käyttää sen palveluita</p> <p>T14 Oppilas arvostaa omaa äidinkieltään ja sen monimuotoisuutta tunnistaa ympäristön kaksikielisyyden ja arvostaa myös muita äidinkieliä</p>	<p>T12 Oppilas tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen eron käyttää eri tilanteissa niihin soveltuvaa kieltä</p> <p>T13 Oppilas nauttii lastenkirjallisuuden kuuntelemisesta osaa valita itselleen sopivantasoista luettavaa</p> <p>lukee vapaa-ajallaan oma-aloitteisesti tutustuu lähikirjastoon ja osaa käyttää sen palveluita</p> <p>T14 Oppilas arvostaa omaa äidinkieltään ja sen monimuotoisuutta tunnistaa ympäristön kaksikielisyyden ja arvostaa myös muita äidinkieliä</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
	<p>Kielellisen tietoisuuden harjoituksia esim. riimittelyä</p> <p>Erilaisia keskusteluja, ryhmätoimintaa</p> <p>Kirjoitettujen tekstien tulkintaa</p> <p>Lastenkirjallisuutta opettajan ääneen lukemana, isompien oppilaiden järjestämät lukutuokiot, äänikirjat</p> <p>Kirjastokäynnit, kirjavinkkausta, koulukirjastot, lukukilpailut (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p> <p>Kalevala, kalevalanpäivä</p> <p>Koulukonsertit, teatterivierailut mahdollisesti yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa</p> <p>Koulun omat juhlat, avoin estradi -tyyppiset tapahtumat, päivänavaukset (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p>	<p>Kielellisen tietoisuuden harjoituksia esim. riimittelyä, runoja, loruja, sanontoja, erilaisia ilmaisutapoja, kielellä leikkittely,</p> <p>Erilaisia keskusteluja, ryhmätoimintaa</p> <p>Kirjoitettujen tekstien tulkintaa Lastenkirjallisuutta opettajan ääneen lukemana, isompien oppilaiden järjestämät lukutuokiot, äänikirjat</p> <p>Kirjastokäynnit, kirjavinkkausta, koulukirjastot, lukukilpailut (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p> <p>Kalevala, kalevalanpäivä</p> <p>Koulukonsertit, teatterivierailut mahdollisesti yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa</p> <p>Koulun omat juhlat, avoin estradi -tyyppiset tapahtumat, päivänavaukset (tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa)</p>

9.4.2 Toinen kotimainen kieli

9.4.2.1 A1 –kieli, ruotsi

Tavoitteet	1.	2.
	<p>Oppilasta kannustetaan kiinnostumaan ruotsin kielestä ja havainnoimaan kaksikielistä elinympäristöään myönteisesti Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsin kielen kulttuurin erityispiirteisiin</p>	<p>Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin (laulut, leikit, lorut...) Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsin kielen kulttuurin erityispiirteisiin. Vahvistetaan aiemmin opittuja taitoja</p>
Keskeiset sisältö-alueet	1.	2.
	<p>tervehtiminen ja hyvästeleminen esittäytyminen luokkasanastoa minä ja perheeni, koti värit, numeroita, kello hedelmät ja vihannekset kaupassa, eläimet ja luonto viikonpäivät, harrastuksia kehon osat vuodenaikoihin ja juhliin liittyvät laulut, lorut, leikit lisäksi vuodenvuoroon kuuluvat juhlapäivien nimet ja asiaankuuluvat toivotukset mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan (esim. isänpäivä, Halloween, Lucia-päivä, joulukuun ystävänpäivä jne....)</p>	<p>edellisen lukuvuoden aiheiden/sanaston toistuvaa kertaamista ja syventämistä minä ja perheeni persoonapronominit toivotuksia, kohteliaisuusfraaseja kotiseutu, luokkahuone, liikenne numeroita, kuukaudet, vuodenaajat kotieläimet, ruokailuun liittyvät verbit kasvat vaatteita, sää Suomi ja pohjoismaat: nimet ja liput vuodenaikoihin, juhliin ja aihepiireihin liittyvät laulut, lorut, leikit lisäksi vuodenvuoroon kuuluvat juhlapäivien nimet ja asiaankuuluvat toivotukset mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan (esim. isänpäivä, Halloween, Lucia-päivä, joulukuun ystävänpäivä, pääsiäinen, äitienpäivä...)</p>

9.4.2.2 Äidinkielenomainen ruotsi

Tavoitteet	1.	2.
	<p>Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin. Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin.</p>	<p>Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin. Oppilaat kehittävät ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Oppilaat ohjataan pohtimaan ja syventymään ruotsin kielen taitoihin ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin. Vahvistetaan aiemmin opittuja taitoja</p>

Keskeiset sisäl- töalueet	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> • tervehtiminen ja hyvästeleminen • esittäytyminen • minä ja perheeni • koti • arkipäivä, viikonpäivät • leikkikalut • harrastukset • kehon osat • numeroita • värit • kaupassa • hedelmät ja vihannekset • eläimet ja luonto • aakkoset • laulut, leikit ja lorut • kalenterijuhlat 	<ul style="list-style-type: none"> • koti • kotiseutu • koulu ja luokkahuone • liikenne • kotieläimet • kuukaudet, vuodenaajat • kalenterijuhlat • kasvat • numeroita • kello • vaatteita • ruumiinosat • sää • laulut, leikit ja lorut • oikeinkirjoitus

9.4.3 Matematiikka

Matematiikka	1	2
Tavoitteet	<p>T1: pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaavaa ja itseluottamusta</p> <p>T3: kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintä-tekniologiaa hyödyntäen</p> <p>T4: ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan</p> <p>T5: ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja</p> <p>T6: tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä</p> <p>T7: perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</p> <p>T11: tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin</p>	<p>Kaikki tavoitteet seuraavia painottaen</p> <p>T2: oppilas kehittää taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa</p> <p>T8: oppilas kehittää sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita</p> <p>T9: oppilas tutustuu geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p> <p>T10: oppilas ymmärtää mittaamisen periaatetta</p> <p>T12: harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan</p>
Keskeiset sisällöt	1	2
Matemaattinen ajattelu	<p>-löytää säännönmukaisuuksia luku- ja kuviojonoissa</p> <p>-vertailee ja järjestää lukuja</p> <p>-harjoittelee tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista</p>	<p>havaitaan syy- ja seuraussuhteita.</p> <p>-tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan</p>

Luvut ja laskutoimitukset	<ul style="list-style-type: none"> - lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välinen yhteys - havainnoi ja arvioi lukumääriä - kirjoittaa numeroita ja ilmaisee lukumääriä - järjestysluvut - yhteen- ja vähennyslasku lukualueella 0-20 ja sen jälkeen lukualueella 0-100 - harjoittelee päässä laskua - tutkii lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista, perehtyy lukujen 1–10 hajotelmiin - perehtyy kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla - ymmärtää vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa - vertailee lukuja 	<ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee yhteenlaskua lukualueella 0 – 1000 - yhteen- ja vähennyslasku allekkain muistinu-merolla ja lainauksella lukualueella 1 – 100 - harjoitellaan matemaattisia käsitteitä yhteen-, vähennys- ja kertolaskussa - luetaan ja järjestetään lukuja 100:an asti - kertolaskun käsite konkreettisin esimerkein - lukujen 1-5 ja 10 kertotaulut - jakamisen käsitteen perusteiden ymmärtäminen - vaihdannaisuus kertolaskussa - tutustuu liitännäisyyteen kertolaskussa - pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin apuvälineitä käyttäen - yksinkertaisia murtolukuja, esim. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$
Geometria ja mitaaminen	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee tunnistamaan puoli- ja tasatunnit - piirtää yksinkertaisia kuvia 	<p>Käsittelee suureita pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja raha sekä harjoittelee niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä.</p> <p>Tutustuu keskeisiin mittayksiköihin millimetri, senttimetri, metri, kilometri, kilogramma ja gramma, litra ja desilitra, minuutti ja tunti, euro ja sentti.</p> <p>Muuntaa mittayksiköitä</p> <p>Tunnistaa ja nimeää käsitteet piste, suora, jana, suora kulma, kulma, ympyrä, kolmio, neliö, nelikulmio</p>
Tietojenkäsittely ja tilastot	tulkitsee yksinkertaisia taulukkoja ja tilastoja	<ul style="list-style-type: none"> - etsii ja rekisteröi tietoa - laatii yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdia-grammeja

9.4.4 Ympäristöoppi

1. luokka

Tavoite	T 1 Uteliaisuus T 2 Oma edistyminen T 5 Kysymysten kysymisen/muodostaminen	T 2 Oma edistyminen T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 10 Ryhmässä toimiminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen	T 5 Kysymysten kysymisen/muodostaminen T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 12 Käsitteiden käyttäminen T 15 Reflektointi	T 1 Uteliaisuus T 5 Kysymysten kysymisen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen
Oppiaineen osa-alueet	Minun kehitykseni 0-7v Minun kehoni Minun aistini	Itsensä ja toisten kunnioittaminen	Liikenne ja lähiympäristö	Sää
Keskeinen sisältö	Oma kehitys Kehon rakenne Aistit	Fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy	Turvallisen liikkumisen harjoittelu Koulun säännöt ja ympäristö	Lämpötila, symbolit/merkit, vaatetus

T 1 Uteliaisuus T 2 Oma edistyminen T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu	T 2 Oma edistyminen T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen	T 1 Uteliaisuus T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen	T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi
Kasvit ja eläimet elinympäristössään	Pohjapiirros	Tutkimukset	Kestävä elintapa
Esim. puut, hyönteiset lähiympäristössä. Omat viljelmät ja edellytykset elämälle	Pohjapiirroksen luominen ja siinä suunnistaminen	Luontoon liittyvät tutkimukset. Oma keho ja aistit. Kokeilut ilman ja veden kanssa. Omat viljelmät	Kompostointi
Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla Tavoite T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T10 Ryhmässä toimiminen T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi	Lähiympäristön tärkeiden rakennusten tunteminen. Lähiympäristön luontoalueiden esim. rannat, metsät, kalliot, vesistöt, luontopolut, niityt		

2. luokka

Tavoite	T 1 Uteliaisuus T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen	T2 Oma edistyminen T 10 Ryhmässä toimiminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi	T 10 Ryhmässä toimiminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi	T 2 Oma edistyminen T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu	T 1 Uteliaisuus T 2 Oma edistyminen T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu
---------	--	---	---	--	--

	T 15 Luonnon tutkiminen				T 12 Käsitteiden käyttäminen T 15 Luonnon tutkiminen
Oppiaineen osa-alueet	Ihmiskeho	Henkisten valmiuksien harjoittelu	Psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistäminen	Vuodenajat	Kasvit ja eläimet elinympäristösään
Keskeinen sisältö	Ihmiskehon osat ja toiminnot		Signaalien tunnistaminen, liikunta, hygienia, ruoka, lepo, rutiinit, terveys, harrastukset ja vapaa-aika, leikki ja liikkuminen. Itsestään huolehtimisen perusteet arjessa	Luonnon huomioiminen ja tutkiminen esim. Luontoruudun avulla	Esim. Linnut lintulaudalla, lähiympäristön pieneläimet

T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Uteliaisuus T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 8 Turvallisuus, ohjeiden noudattaminen T 9 Tekniikka T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen T 13 Kuvien ja mallien tulkitseminen T 15 Reflektointi	T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 9 Tekniikka T 12 Käsitteiden käyttäminen T 15 Reflektointi	T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 5 Kysymysten kysyminen/muodostaminen T 6 Huomioiminen ja kokeilu T 7 Järjestäminen ja kuvailu T 12 Käsitteiden käyttäminen T 14 Ilmaisu ja motivoiminen T 15 Reflektointi
Pihakartta	Tutkimukset	Ruoka ja vesi	Kestävä elintapa
Pihakartan teko ja siinä suunnistaminen	Ihminen ja ihmisen toiminta (rakennettu ympäristö) Arjen elektroniikka ja asiat esim. magneetit, kodin elektroniikka (lamput, jääkaappi, teroitin, jouset, liikkuvat lelut)	Mistä syömämme ruoka ja juomamme vesi tulee?	Kierrätys ja lajittelu Viihtyisä koti
Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla: Tavoite T 1 Uteliaisuus T 3 Ympäristön käsittäminen T 4 Tutkiminen ja retket T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 12 Käsitteiden käyttäminen	Lähiympäristön tärkeiden rakennusten tunteminen. Lähiympäristön luontoalueiden esim. rannat, metsät, kalliot, vesistöt, luontopolut, niityt Paikallisten järjestöt ja harrastusmahdollisuudet. Eri ikäryhmien yhteistyö omalla paikkakunnalla esim. ohjelmaa eläkeläisjärjestöissä		

9.4.5 Uskonto

Evankelis-luterilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä omaa uskontoa kohtaan tutustutaan oman uskonnon käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä omaa uskontoa kohtaan tutustutaan oman uskonnon käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 1-2	1.	2.
Suhde omaan uskontoon	Perheen ja suvun uskonto tai katsomus, erilaiset perheet Joulu ja pääsiäinen, niihin liittyvät Raamatun kertomukset ja perinteet Muut keskeiset Raamatun kertomukset, kristilliset perinteet ja tavat Kristillisen elämänkaaren juhlat, niiden sisältö, merkitys ja viettotavat Kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyvät virret ja musiikki	Kristinuskoon ja seurakuntaan liittyvät keskeiset käsitteet ja symbolit Joulu ja pääsiäinen, niihin liittyvät Raamatun kertomukset ja perinteet-Muut keskeiset Raamatun kertomukset, kristilliset perinteet ja tavat Kristillinen jumalakäsitys Kirkkorakennus
Uskontojen maailma	Oppilaiden lähiympäristön uskonnot, niiden keskeiset tavat ja juhlat	Oppilaiden lähiympäristön uskonnot, niiden keskeiset tavat ja juhlat -Uskonnon monimuotoisuus -Uskonnottomuus otetaan huomioon
Hyvä elämä	-Elämän ja ihmisarvon kunnioitus -Omat teot ja niiden seuraukset -Vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta -Toisen asemaan eläytyminen	-Erilaisuuden hyväksyminen -Oppilaan elämäkysymysten pohdinta -Kultainen sääntö -YK:n Lasten oikeuksien sopimus

Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä tutustutaan käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin tutustutaan vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun 	<ul style="list-style-type: none"> herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä tutustutaan oman lähiympäristön uskonnollisuuteen rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen ohjataan eettisyyden ja vastuun ottamiseen

	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 1-2	1.	2.
Suhde omaan uskuntoon	<p>Perheen ja lapsen oma elämä, erilaiset perheet, muut kirkot ja katsomukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • ortodoksina oleminen • oma perhe, erilaiset perheet <p>Oman uskonnon piirteitä, keskeisiä käsitteitä, sanastoja ja symboleja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pyhä Kolminaisuus, Jumala, Jeesus, Jumalan Poika, Neitsyt Maria, Raamattu • pyhiä ihmisiä esim. pyhä Nikolaus • kirkolliset tavat: ristinmerkki, ikoni, tuohus, lampukka • risti • enkelit, suojelusenkeli • Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän ikoneja • ehtoollinen <p>Rukous</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmissanaiset rukoukset esim. Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistöppäri <p>Oma seurakunta ja ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiä juhlia</p> <ul style="list-style-type: none"> • pappi, kanttori, ponomari • käyttäytyminen kirkossa <p>Kirkkovuosi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kristuksen syntymä ja Kristuksen ylösnouseminen, pääsiäinen • virpominen 	<p>Minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti</p> <p>Raamattu kirkon kirjana</p> <p>Kirkkorakennus: kirkon osat ja sisältö</p> <p>Erilaisia jumalanpalveluksia: liturgia, hautajaiset</p> <p>Pyhä ja arki</p> <p>Herran rukous ja Jeesuksen rukous</p> <p>Kirkkovuosi</p> <ul style="list-style-type: none"> • teofania ja Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen • joulupaasto ja suuri paasto <p>Pyhittävä asia</p> <ul style="list-style-type: none"> • sakramentti, kaste, mirhalla voitelu, kummi <p>Ikoni</p> <p>Evangelistat ja apostolit</p> <p>Jumalansynnyttäjä, Jumalanäiti</p> <p>Nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä</p>

Uskontojen maailma	<ul style="list-style-type: none"> • ekumeeniset perheet, kristillisyys perheessä • erilaiset perheet • oman koulun uskontoja, uskonnottomuus • omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiäkin 	<ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon piirteitä • koulun lähialueen uskontoja, • uskonnottomuus • omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiäkin • erilaisia ortodoksisia perinteitä
Hyvä elämä	<ul style="list-style-type: none"> • huolenpito, toisesta välittäminen • elämä ja kuolema • omatunto, anteeksiantaminen, vapaus ja vastuu • epäitsekkyys, rehellisyys • kirkkovuoden alku: luomakunnan päivä, luomiskertomus, vastuu ympäristöstä • rakkaus esim. tuhlaajapoika, Joosef-kertomuksia • minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti 	<ul style="list-style-type: none"> • vastuu ympäristöstä • hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä • paasto, hyvän tekeminen • eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus • laupias samarialainen • hyvä elämä: "Kun minulla oli nälkä...te annoitte minulle" • huolenpito, toisesta välittäminen, • anteeksiantaminen, rakkaus esim. tuhlaajapoika • lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä

Islamilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<ul style="list-style-type: none"> • herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä • tutustutaan käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin • tutustutaan vuodenviertoon, juhliin ja tapoihin • rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • herättää mielenkiintoa ja ymmärrystä • tutustutaan oman lähiympäristön uskonnollisuuteen • rohkaistaan ajatteluun ja tunteiden ilmaisuun • ohjataan oikeudenmukaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen • ohjataan eettisyyden ja vastuun ottamiseen • luodaan mahdollisuuksia vapaaseen mielipiteiden esittämiseen ja kuuntelemiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 1-2	1.	2.
Suhde omaan uskontoon	<p>Oman perhe</p> <ul style="list-style-type: none"> • tavat ja perinteet • juhlat • islamilainen kalenteri • oikeudet ja velvollisuudet <p>Islamin opin perusteet</p>	<p>Oman perhe</p> <ul style="list-style-type: none"> • tavat ja perinteet • juhlat • islamilainen kalenteri • elämäntapa <p>Islamin opin perusteet</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● Allah (Jumala) ● Profeettojen tarinat ● profeetta Muhammedin elämä ja esimerkki ● Koraani pyhänä kirjana ● islamin pilarit ● rukous ● moskeija 	<ul style="list-style-type: none"> ● Allah (Jumala) ● Profeettojen tarinat ● profeetta Muhammedin elämä ja esimerkki ● Koraani pyhänä kirjana ● islamin pilarit ● rukous ● moskeija <p>Muslimin uskonnolliset velvollisuudet</p>
Uskontojen maailma	<p>Lähiympäristön uskonnollisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tavat ● juhlat ● uskonnolliset rakennukset <p>Suvaitsevaisuus.</p>	<p>Lähiympäristön uskonnollisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tavat ● juhlat ● uskonnolliset rakennukset <p>Muslimit muualla maailmassa</p> <p>Islamin monimuotoisuus</p>
Hyvä elämä	<p>Elämän, ympäristön ja luonnon kunnioittaminen</p>	<p>Elämän, ympäristön ja luonnon kunnioittaminen</p> <p>YK:n lapsen oikeuksien julistus</p> <p>Erilaisuuden kunnioittaminen</p>

9.4.6 Elämänkatsomustieto

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<p>T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua</p> <p>T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluun ja tunteitaan eri tavoin</p> <p>T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua</p> <p>T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä</p> <p>T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia</p> <p>T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä</p> <p>T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua</p> <p>T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluun ja tunteitaan eri tavoin</p> <p>T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua</p> <p>T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä</p> <p>T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia</p> <p>T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä</p> <p>T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa</p>
Keskeiset sisältöalueet	1.	2.
Kasvaminen hyvään elämään	leikkien, satujen ja tarinoiden kautta toisen kohtaamista ja toisen asemaan asettumista hyvä, oikea ja väärä satujen moraalisten opetusten tarkastelu	leikkien, satujen ja tarinoiden kautta toisen kohtaamista ja toisen asemaan asettumista hyvä, oikea ja väärä satujen moraalisten opetusten tarkastelu
Erilaisia elämäntapoja	perhe ja suku erilaisia elämäntapoja uskonnon tapakulttuuri (vuoden kiertoon ja ihmisen elämänkaareen liittyvät juhlat)	oman koulun muista kulttuureista tulleiden lasten tapoihin ja juhliin perehtymistä muiden maiden lasten elämää muinaissuomalaisia satuhahmoja uskonnon tapakulttuuri (vuoden kiertoon ja ihmisen elämänkaareen liittyvät juhlat)
Yhteiselämän perusteita	säännöt ja sopimukset kotona ja koulussa oikeudet ja velvollisuudet kotona ja koulussa kaveritaidot riita ja sovinto yhteistyö, jota tuetaan yhteisöllisillä työtavoilla	yhteistyö, jota tuetaan yhteisöllisissä työta-voilla kaveritaidot ystävien ja ystävyuden merkitys luottamus, rehellisyys, reiluus
Luonto ja kestävä tulevaisuus	ihmisen vastuu luonnosta kestävän kehityksen näkökulma lapsen arkipäivässä kotona ja koulussa elävä ja eloton luonto	syntymä, elämä ja kuolema luonnossa ihmisen vastuu luonnosta kestävän tulevaisuuden näkökulma koulutyökentelyssä ja kodin arkipäivässä

9.4.7 Musiikki

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmaisussa.	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmaisussa.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	luonnollinen äänenkäyttö yksin ja ryhmässä paljon erilaisia lastenlauluja eri vuodenaikoihin ja juhliin liittyviä lauluja muiden oppiaineiden teemoihin ja koulun elämään liittyviä lauluja	luonnollinen äänenkäyttö yksin ja ryhmässä paljon erilaisia lastenlauluja eri vuodenaikoihin ja juhliin liittyviä lauluja muiden oppiaineiden teemoihin ja koulun elämään liittyviä lauluja
Soittaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Erilaisiin soittimiin tutustuminen.	Erilaisiin soittimiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	soittaminen yksinkertaisilla melodia- ja rytmisoittimilla yksin ja ryhmässä kehon käyttö soittimena rytmitajun kehittäminen omien sävellysten tuottaminen kehon tai soittimien avulla	soittaminen yksinkertaisilla melodia- ja rytmisoittimilla yksin ja ryhmässä kehon käyttö soittimena rytmitajun kehittäminen omien musiikillisten ideoiden keksiminen kehon tai soittimien avulla
Kuuntelu		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Musiikin aktiivinen kuuntelu.	Musiikin aktiivinen kuuntelu.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	eri tyylisten musiikkien herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla musiikkisadut	eri tyylisten musiikkien herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla musiikkisadut
Musiikkiliikunta		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Liikkuminen musiikin tahdissa.	Liikkuminen musiikin tahdissa.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	laululeikit liikkeen tuottaminen rytmien ja melodian pohjalta: tasa- ja kolmijakoisuus, säveltaso, melodian kulku, musiikin sävyn ja voiman vaihtelut	laululeikit liikkeen tuottaminen rytmien ja melodian pohjalta: tasa- ja kolmijakoisuus, säveltaso, melodian kulku, musiikin sävyn ja voiman vaihtelut
Musiikin teoria		

Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen.	Musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	sanarytmi, perusrytmi, rytmien vaihtelut: hidas - nopea, hidastuva - kiihtyvä korkea - matala sävel iloinen-surullinen tunnelma äänen voimakkuuden vaihtelut: piano-forte, diminuendo-crescendo soolo, tutti taa-a, taa, ti-ti, tauko kertausmerkit	sanarytmi, perusrytmi, rytmien vaihtelut: hidas - nopea, hidastuva - kiihtyvä korkea - matala sävel iloinen-surullinen tunnelma äänen voimakkuuden vaihtelut: piano-forte, diminuendo-crescendo soolo, tutti taa-a, taa, ti-ti, tauko kertausmerkit tutustuminen C-duuriin ja g-avaimeen

9.4.8 Kuvataide

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	Tutkitaan oppilaiden itse tuottamia kuvia ja keskustellaan niistä kuvataiteen termein Tutkitaan aktiivisesti ja ohjatusti laajemminkin visuaalista ympäristöä (esim. luonnonympäristö, rakennettu, taide) Rohkaistaan ja ohjataan oppilasta keskustelemaan havainnoistaan Tuotetaan omia kuvia havaintojen ja ajatusten perusteella	Tutkitaan oppilaiden itse tuottamia kuvia ja keskustellaan niistä kuvataiteen termein Tutkitaan aktiivisesti ja ohjatusti laajemminkin visuaalista ympäristöä (esim. luonnonympäristö, rakennettu, taide) Rohkaistaan ja ohjataan oppilasta keskustelemaan havainnoistaan Tuotetaan omia kuvia havaintojen ja ajatusten perusteella
Kuvallinen tuottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

		kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista ja muiden kuvissa
--	--	--

Keskeiset sisältö-alueet	1.	2.
	<p>Taiteen työtapoihin tutustuminen ja tekniikoiden sekä ilmaisutapojen monipuolinen käyttö (mm. akvarellit, savi- tai muita kolmiulotteisia töitä, valokuvaus)</p> <p>Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. työ suunnitellaan 2. työvälineisiin ja tekniikoihin tutustuminen 3. työ tehdään ohjeita noudattaen 4. paikka ja välineet siivotaan työjakson loppuksi <p>Oman ilmaisun kehittäminen</p> <p>Lähiympäristön (luonnon- ja rakennetun ympäristön) kuvaaminen</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vuodenaikojen mukainen taiteen tekeminen luonnossa</p> <p>Muiden oppiaineiden teemoihin liittyvä työskentely</p>	<p>Taiteen työtapoihin tutustuminen ja tekniikoiden sekä ilmaisutapojen monipuolinen käyttö (mm. akvarellit, savi- tai muita kolmiulotteisia töitä, valokuvaus)</p> <p>Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. työ suunnitellaan 2. työvälineisiin ja tekniikoihin tutustuminen 3. työ tehdään ohjeita noudattaen 4. paikka ja välineet siivotaan työjakson loppuksi <p>Oman ilmaisun kehittäminen</p> <p>Lähiympäristön (luonnon- ja rakennetun ympäristön) kuvaaminen</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vuodenaikojen mukainen taiteen tekeminen luonnossa</p> <p>Muiden oppiaineiden teemoihin liittyvä työskentely</p> <p>Pyritään jonkin työn puitteissa luokkarajat ylittävään yhteistyöhön, mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä muiden koulujen kanssa kielirajat ylittäen, tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa.</p>
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	<p>ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä</p> <p>kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään</p> <p>innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta</p>	<p>ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä</p> <p>kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään</p> <p>innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta</p>

Keskeiset sisältö-alueet	1.	2.
	Kuvataiteen peruskäsitteisiin tutustuminen värien sekoittamisen alkeet välineisiin ja niiden huoltoon tutustuminen erilaisiin työtapoihin tutustuminen Oman lähiympäristön lapsikulttuureihin tutustuminen (mm. harrastusmahdollisuudet, kuvataidekerhot, leirit) Omien töiden tuottaminen ympäristön havainnoinnin pohjalta	Kuvataiteen peruskäsitteisiin tutustuminen värien sekoittamisen harjaannuttaminen välineisiin ja niiden huoltoon tutustuminen erilaisiin työtapoihin tutustuminen Tutustuminen oman lähikulttuurin taiteeseen mahdollisuuksien puitteissa Oman lähiympäristön lapsikulttuureihin tutustuminen (mm. harrastusmahdollisuudet, kuvataidekerhot, leirit) Omien töiden tuottaminen ympäristön havainnoinnin pohjalta
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 1-2	1.	2.
	ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys
Keskeiset sisältö-alueet	1.	2.
	Kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen kuvataiteessa Arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoissa	Kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen kuvataiteessa Arvokeskustelut visuaalista ympäristöä havainnoissa

9.4.9 Käsiyö

	1	2
Tavoitteet	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilemaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta. T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilemaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta. T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta
Keskeiset sisällöt		

Idea ja suunnitelma	Oppilas suunnittelee käsityötuotteen lähtökohtana omat tunteet, tarinat, mielikuvitus, rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö. Oppilas harjoittelee kehittämään työnsä muodon, värit ja pinnan. Oppilas harjoittelee kuvaamaan suunnitelmaansa/tuotettaan sekä sanallisesti että visuaalisesti. Suunnitelma voi olla oppilaan oma tai toisten oppilaiden kanssa yhteinen.	Oppilas suunnittelee käsityötuotteen lähtökohtana omat tunteet, tarinat, mielikuvitus, rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö. Oppilas harjoittelee kehittämään työnsä muodon, värit ja pinnan. Oppilas harjoittelee kuvaamaan suunnitelmaansa/tuotettaan sekä sanallisesti että visuaalisesti. Suunnitelma voi olla oppilaan oma tai toisten oppilaiden kanssa yhteinen.
Valmistaminen ja kokeilu	Oppilas työskentelee käsityötuotteen parissa määrätietoisesti suunnitelmaa noudattaen. Oppilas käyttää erilaisia tekniikoita sekä eri välineitä, koneita ja työkaluja turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti leikkaamisessa, kiinnittämisessä, muotoilussa ja työstämisessä. Välineet ja materiaalit voivat olla esim. neula, sakset, liima jne. Esimerkkejä tekniikoista ovat esim. pujottaminen, punonta, letittäminen, virkkaaminen, neulominen, naulaaminen, sahaaminen, pintakäsittely, hionta, kutominen, solmut, kankaan koristelemineen pistoin ja värein jne. Oppilas kokeilee eri materiaaleja esim. puu, metalli, muovi, kuitu, lanka, kangas, luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit.	Oppilas työskentelee käsityötuotteen parissa määrätietoisesti suunnitelmaa noudattaen. Oppilas käyttää erilaisia tekniikoita sekä eri välineitä, koneita ja työkaluja turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti leikkaamisessa, kiinnittämisessä, muotoilussa ja työstämisessä. Välineet ja materiaalit voivat olla esim. neula, sakset, liima jne. Esimerkkejä tekniikoista ovat esim. pujottaminen, punonta, letittäminen, virkkaaminen, neulominen, naulaaminen, sahaaminen, pintakäsittely, hionta, kutominen, solmut, kankaan koristelemineen pistoin ja värein jne. Oppilas kokeilee eri materiaaleja esim. puu, metalli, muovi, kuitu, lanka, kangas, luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit.

9.4.10 Liikunta

Fyysinen toimintakyky yksilöllisesti ja ryhmässä		
Tavoitteet luokilla 1-2	1.	2.
	T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla T6: ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla T8: tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla T6: ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla T8: tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta
Keskeiset sisällöt	1.	2.
	-harjoitellaan liikkumaan yksin ja ryhmässä -moninaisuuden hyväksymisen ja ymmärryksen oppiminen -harjoitellaan häviämään ja voittamaan	-harjoitellaan liikkumaan yksin ja ryhmässä -moninaisuuden hyväksymisen ja ymmärryksen oppiminen -harjoitellaan häviämään ja voittamaan - opetellaan antamaan rakentavaa palautetta toisille
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L6	L1, L2, L3, L6, L7
Motoriset perusvalmiudet		

Tavoitteet luokilla 1-2	1.	2.
	<p>T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla</p> <p>T2: ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3: vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina</p> <p>T4: harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä</p> <p>T5: tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito</p>	<p>T1: kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla</p> <p>T2: ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3: vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina</p> <p>T4: harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä</p> <p>T5: tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito</p>
Keskeiset sisällöt	1.	2.
	<p>Harjoittaa tasapainoan taivuttamalla, kiertämällä ja venyttämällä kehoaan.</p> <p>Harjoittaa tasapainonsa ylläpitämistä sekä staattisesti että dynaamisesti.</p> <p>Harjoittaa kehon liikuttamista hyppäämällä, juoksemalla, kävelemällä, kiipeämällä, kierimällä, jne.</p> <p>Harjoittaa voimistelun perusvalmiuksia (heitot, rullaukset, potkut, vastaanotot, jne.)</p> <p>Totuttelee veteen, harjoittaa perusvalmiuksia (kastautuminen, uinnin opettelu sekä vatsallaan että selällään)</p>	<p>Harjoittaa tasapainoan taivuttamalla, kiertämällä ja venyttämällä kehoaan.</p> <p>Harjoittaa tasapainonsa ylläpitämistä sekä staattisesti että dynaamisesti.</p> <p>Harjoittaa kehon liikuttamista hyppäämällä, juoksemalla, kävelemällä, kiipeämällä, kierimällä, jne.</p> <p>Harjoittaa voimistelun perusvalmiuksia (heitot, rullaukset, potkut, vastaanotot, jne.).</p> <p>Parantaa uintitaitoaan.</p>
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3	L1, L2, L3
Liikunnan tarkoitus koulussa		
Tavoitteet luokilla 1-2	1.	2.
	<p>T7: ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa</p> <p>T9: tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen</p> <p>T10: varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja</p>	<p>T7: ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa</p> <p>T9: tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen</p> <p>T10: varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja</p>
Keskeiset sisällöt	1.	2.
	<p>Oppii ottamaan vastuuta Tarkoituksenmukainen varustus</p> <p>Oppii huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastaan</p>	<p>Oppii ottamaan vastuuta</p> <p>Tarkoituksenmukainen varustus</p> <p>Oppii huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastaan</p>

Laaja-alainen osaaminen	L1, L2	L1, L2
----------------------------	--------	--------

9.5 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 3 - 6

9.5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

3-4 lk.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>T1 Oppilas uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ilmaista mielipiteensä osaa kuunnella toisia on kohtelias ja toimii tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa</p> <p>T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti harjoittelee perustelemaan mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas löytää itselleen ominaisen tavan ilmaista itseään harjoittelee selkeää äänenkäyttöä ja vivahteikasta puheilmiasua</p> <p>T4 Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja oppii hyödyntämään niitä vuorovaikutuksessa myös monimediasessa ympäristössä harjaantuu antamaan rakentavaa palautetta samoin kuin ottamaan sitä vastaan</p>	<p>T1 Oppilas uskaltaa ja haluaa kertoa kokemuksistaan ja ilmaista mielipiteensä osaa kuunnella toisia on kohtelias ja toimii tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa</p> <p>T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti harjoittelee perustelemaan mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas löytää itselleen ominaisen tavan ilmaista itseään harjoittelee selkeää äänenkäyttöä ja vivahteikasta puheilmiasua</p> <p>T4 Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja oppii hyödyntämään niitä vuorovaikutuksessa myös monimediasessa ympäristössä harjaantuu antamaan rakentavaa palautetta samoin kuin ottamaan sitä vastaan</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>Arkielämän keskustelutilanteita</p> <p>Koulun ulkopuolisia vuorovaikutustilanteita: kaupassa, kirjastossa, postissa jne.</p> <p>Todellisia ja kuvitteellisia vuorovaikutustilanteita: keskustelua, dramatisointia ja analysointia (esim. videolta)</p> <p>Kontakti- ja tunneharjoituksia</p> <p>Esitelmiä erilaisista aiheista oman kiinnostuksen mukaisesti</p> <p>Draamaharjoituksia</p> <p>Äänenkäyttöharjoituksia</p> <p>Avoin estradi -tyyppisiä tilaisuuksia</p> <p>Toiminnallisia harjoituksia</p> <p>Haastatteluja</p> <p>Äänijulkaisuja</p>	<p>Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi monimediasisiin ympäristöihin tutustuminen</p>

	Videoita, animaatioita	
Tekstien tulkitseminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>T5 Oppilas harjoittelee sujuvaa lukemista pystyy lukemaan monenlaisia tekstejä oppii tietotekstien lukutekniikkaa pyrkii arvioimaan omaa lukemistaan esimerkiksi lukunopeuttaan ja luetun ymmärtämistään</p> <p>T6 Oppilas tunnistaa erilaisia tekstityyppejä ymmärtää lukemansa ja tarvittaessa osaa kysyä, jos ei ymmärrä kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan osaa luokitella sanoja yläkäsitteitä käyttäen</p> <p>T7 Oppilas osaa tutkia ja tulkita kuvia osaa aakkosjärjestyksen ja osaa käyttää sitä avuksi tiedonhankinnassa löytää tarvitsemansa tiedon hakuteoksista ja muusta kirjallisesta materiaalista (osaa käyttää sisällysluetteloja ja hakemistoa) harjoittele tiedonhakua internetistä harjoittelee tietolähteiden luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lastenkirjallisuutta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukemastaan suullisesti ja kirjallisesti nauttii lukukokemuksesta</p>	<p>T5 Oppilas harjoittelee sujuvaa lukemista pystyy lukemaan monenlaisia tekstejä oppii tietotekstien lukutekniikkaa pyrkii arvioimaan omaa lukemistaan esimerkiksi lukunopeuttaan ja luetun ymmärtämistään</p> <p>T6 Oppilas tunnistaa erilaisia tekstityyppejä ymmärtää lukemansa ja tarvittaessa osaa kysyä, jos ei ymmärrä kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan osaa luokitella sanoja yläkäsitteitä käyttäen</p> <p>T7 Oppilas osaa tutkia ja tulkita kuvia osaa aakkosjärjestyksen ja osaa käyttää sitä avuksi tiedonhankinnassa löytää tarvitsemansa tiedon hakuteoksista ja muusta kirjallisesta materiaalista (osaa käyttää sisällysluetteloja ja hakemistoa) harjoittele tiedonhakua internetistä harjoittelee tietolähteiden luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lastenkirjallisuutta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukemastaan suullisesti ja kirjallisesti nauttii lukukokemuksesta</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>monipuolisia tekstejä: lasten tietotekstit, ohjeet, sadut, runot, sarjakuvat, sanoma- ja aikakauslehdet, digitaalinen materiaali erilaisia hakuteoksia digitaalista materiaalia opettajan ääneen lukema kirjallisuus monipuolista lastenkirjallisuutta lukupiirit, lukupäiväkirjat, esitykset, teemapäivät/tempaukset/lukukilpailut</p>	<p>Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi monimediaisten tekstien lukemisen harjoittelemisen</p>
Tekstien tuottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 3-4	3.	4.

	<p>T9 Oppilas osaa kirjoittaa kuvasta osaa kirjoittaa omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan käyttää mielikuvitustaan tarinoiden kirjoittamiseen arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstejä käsin ja koneella harjoittelee vuoropuhelun kirjoittamista</p> <p>T11 Oppilas hallitsee sanatasoisen oikeinkirjoituksen tuntee vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-ään-teen harjoittelee tunnistamaan ja kirjoittamaan yhdys-sanoja kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä käyttää isoa alkukirjainta virkkeen ja erisnimien alussa tutustuu sanojen taipumiseen ja sanaluokkiin harjaantuu 10-sormijärjestelmän käytössä/näp-päintaidoissa</p> <p>T12 Oppilas harjoittelee ajatuskartan käyttöä kirjoittamisen suunnittelussa perehtyy prosessikirjoittamiseen ja tekstin muok-kaamiseen harjoittelee rakentavan palautteen antamista toisten teksteistä ja myös palautteen vastaanotta-mista tutustuu tekijänoikeuksiin ja ottaa niitä huomioon harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin lop-puun</p>	<p>T9 Oppilas osaa kirjoittaa kuvasta osaa kirjoittaa omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan käyttää mielikuvitustaan tarinoiden kirjoittami-seen arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakami-sen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstejä käsin ja koneella harjoittelee vuoropuhelun kirjoittamista</p> <p>T11 Oppilas hallitsee sanatasoisen oikeinkirjoituksen tuntee vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-ään-teen harjoittelee tunnistamaan ja kirjoittamaan yhdys-sanoja kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä käyttää isoa alkukirjainta virkkeen ja erisnimien alussa tutustuu sanojen taipumiseen ja sanaluokkiin harjaantuu 10-sormijärjestelmän käytössä/näp-päintaidoissa</p> <p>T12 Oppilas harjoittelee ajatuskartan käyttöä kirjoittamisen suunnittelussa perehtyy prosessikirjoittamiseen ja tekstin muok-kaamiseen harjoittelee rakentavan palautteen antamista toisten teksteistä ja myös palautteen vastaanot-tamista tutustuu tekijänoikeuksiin ja ottaa niitä huomioon harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin lop-puun</p>
--	--	--

Keskeiset sisäl-töalueet vuosi-luokilla 3-4	3.	4.
	<p>yksin ja yhdessä kirjoittamista viestit, muistilaput, sadut, kertomukset, kuvauk-set, tietotekstit, mielipidekirjoitukset, sarjakuvat, mainokset erilaisten tekstien kirjoittamista käsin ja koneella (vrt. tv-t-suunnitelma) omat ja toisten tuotokset</p>	<p>Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi vuoropuhelun kirjoittamisen harjoittelu prosessikirjoittamisen harjoittelu vertaispalautteen harjoittelu ajatuskartta tekstin suunnittelun apuna</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
Tavoitteet vuosi-luokilla 3-4	3.	4.

	<p>T13 Oppilas erottaa puhekielen ja kirjoitetun kielen toisistaan ja osaa käyttää niitä oikeissa tilanteissa ymmärtää, että kieltä käytetään eri tavoin erilaisissa tilanteissa (esim. kaverit, sukulaiset, vieraat aikuiset)</p> <p>T14 Oppilas innostuu lukuharrastuksesta lukee monenlaista kirjallisuutta käyttää kirjastoa oma-aloitteisesti</p> <p>T15 Oppilas tutustuu kansanperinteeseen arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T13 Oppilas erottaa puhekielen ja kirjoitetun kielen toisistaan ja osaa käyttää niitä oikeissa tilanteissa ymmärtää, että kieltä käytetään eri tavoin erilaisissa tilanteissa (esim. kaverit, sukulaiset, vieraat aikuiset)</p> <p>T14 Oppilas innostuu lukuharrastuksesta lukee monenlaista kirjallisuutta käyttää kirjastoa oma-aloitteisesti</p> <p>T15 Oppilas tutustuu kansanperinteeseen arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen</p>
Keskeiset sisältö-alueet vuosiluokilla 3-4	3.	4.
	<p>erilaisia tekstejä ilmaisu- ja äänenkäyttöharjoituksia kirjavinkkausta kirjastokäyntejä kirjailijavierailuja (mahdollisuuksien mukaan paikallisia kirjailijoita) juhla- ja merkkipäivät elokuva- ja teatterikäynnit paikallisten kulttuurituottajien tarjoamat tapahtumat kaksikielisyyden hyödyntäminen: yhteistyötä ruotsinkielisten koulujen ja muiden tahojen esim. vanhainkotien kanssa omat kulttuurituotokset</p>	<p>Syvennetään 3. luokan sisältöalueita ja lisäksi harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita ja kiinnitetään huomiota kielen tilanteiseen vaihteluun</p>

5-6 lk.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T1 Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa osaa kuunnella toisia ja arvostaa erilaisia mielipiteitä T2 Oppilas</p>	<p>T1 Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa osaa kuunnella toisia ja arvostaa erilaisia mielipiteitä T2 Oppilas ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa</p>

	<p>ymmärtää syy - seuraus -suhteita vuorovaikutustilanteissa</p> <p>ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti osaa perustella mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas</p> <p>harjoittelee käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti</p> <p>T4 Oppilas</p> <p>tunnistaa omia vahvuuksiaan viestijänä</p> <p>harjaantuu viestijänä erilaisissa, myös monimediasissa, ympäristöissä</p> <p>harjaantuu sekä antamaan että vastaanottamaan rakentavaa palautetta</p>	<p>ymmärtää toisen ihmisen yksityisyyden rajat ja kunnioittaa niitä sekä fyysisesti että sanallisesti osaa perustella mielipiteensä</p> <p>T3 Oppilas</p> <p>harjoittelee käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti</p> <p>T4 Oppilas</p> <p>tunnistaa omia vahvuuksiaan viestijänä</p> <p>harjaantuu viestijänä erilaisissa, myös monimediasissa, ympäristöissä</p> <p>harjaantuu sekä antamaan että vastaanottamaan rakentavaa palautetta</p>
Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	<p>arkielämän keskustelutilanteet</p> <p>todellisten ja kuviteltujen vuorovaikutustilanteiden analysointia (esim. videolta)</p> <p>sosiaaliseen mediaan tutustuminen</p> <p>kontakti- ja tilanneharjoituksia</p> <p>draaman menetelmien hyödyntäminen</p> <p>ryhmytymistä tukeva toiminta</p> <p>pari- ja ryhmätehtävät</p> <p>koulun tapahtumien ja juhlien suunnittelu ja toteuttaminen</p> <p>rakentavan vertaispalautteen ja vertaisarvioinnin harjoittelu</p> <p>oman mielipiteen esittäminen ja perusteleminen</p> <p>esitelmiä eri aiheista</p> <p>videoita ja animaatioita</p> <p>haastatteluja</p> <p>äänijulkaisuja</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi tutustutaan erilaisiin viestintäympäristöihin ja niissä toimimiseen</p>
Tekstien tulkitseminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T5 Oppilas</p> <p>kehittää taitojaan monenlaisten tekstien lukijana</p> <p>tutustuu erilaisten tekstilajien vaatimiin lukutekniikoihin</p> <p>tunnistaa omia vahvuuksiaan erilaisten tekstien lukijana</p> <p>harjaantuu käyttämään erilaisia tekstin ymmärtämisen strategioita</p> <p>T6 Oppilas</p> <p>harjaantuu monimuotoisten tekstien erittelyssä, arvioinnissa ja tulkitsemisessä</p> <p>kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan</p> <p>kehittää ajattelutaitojaan toimimalla erilaisten tekstien parissa</p> <p>T7 Oppilas</p>	<p>T5 Oppilas</p> <p>kehittyy monenlaisten tekstien lukijana</p> <p>tutustuu erilaisten tekstilajien vaatimiin lukutekniikoihin</p> <p>tunnistaa omia vahvuuksiaan erilaisten tekstien lukijana</p> <p>harjaantuu käyttämään erilaisia tekstin ymmärtämisen strategioita</p> <p>T6 Oppilas</p> <p>harjaantuu monimuotoisten tekstien erittelyssä, arvioinnissa ja tulkitsemisessä</p> <p>kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan</p> <p>kehittää ajattelutaitojaan toimimalla erilaisten tekstien parissa</p> <p>T7 Oppilas</p>

	<p>kehitty tiedonhakijana harjoittelee tiedonhakua erilaisista lähteistä (painetut, digitaaliset, kuvat jne.) harjoittelee löytämänsä tiedon luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta tutustuu monipuolisesti erilaisiin teksteihin, myös mediateksteihin</p> <p>kartuttaa kokemuksia lukemisesta sekä huvi- että hyötynäkökulmasta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukukokemuksestaan sekä suullisesti että kirjallisesti, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>kehitty tiedonhakijana harjoittelee tiedonhakua erilaisista lähteistä (painetut, digitaaliset, kuvat jne.) harjoittelee löytämänsä tiedon luotettavuuden arviointia</p> <p>T8 Oppilas tuntee keskeistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta tutustuu monipuolisesti erilaisiin teksteihin, myös mediateksteihin</p> <p>kartuttaa kokemuksia lukemisesta sekä huvi- että hyötynäkökulmasta löytää itselleen sopivantasoista luettavaa osaa kertoa lukukokemuksestaan sekä suullisesti että kirjallisesti, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>
Keskeiset sisältö-alueet	5.	6.
	<p>verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa kaunokirjallisten tekstien, tietotekstien ja erilaisien mediatekstien sujuva lukeminen tekstilajin vaatimalla tavalla</p> <p>luetun ymmärtämisen harjoituksia eri tekstilajeista</p> <p>erilaisten tekstien vertaileminen</p> <p>synonyymit</p> <p>kokonaisteosten lukeminen</p> <p>tiedonhaun harjoittelu</p> <p>tutustumista sanaluokkiin ja joihinkin sijamuotoihin</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi kaikki sanaluokat ja sijamuodot</p> <p>kielikuvat</p> <p>käsitehierarkiat, ylä- ja alakäsitteiden harjoittelu</p> <p>kaunokirjallisuuden käsitteet kertoja, aihe ja teema</p> <p>tietolähteiden luotettavuuden arviointi</p>
Tekstien tuottaminen		
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T9 Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla erilaisia tekstejä</p> <p>arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstilajeja</p> <p>harjoittelee kantaa ottavien tekstien kirjoittamista</p> <p>harjoittelee tuottamaan myös multimodaalisia tekstejä</p> <p>T11 Oppilas harjaantuu tuottamaan erilaisia tekstejä sekä käsin että koneella</p> <p>kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä</p> <p>kehitty tekstien rakenteiden hallinnassa tunnistaa tekstien persoona- ja aikasuhteita</p>	<p>T9 Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla erilaisia tekstejä</p> <p>arvostaa omia ajatuksiaan ja pitää niitä jakamisen arvoisina</p> <p>T10 Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstilajeja</p> <p>harjoittelee kantaa ottavien tekstien kirjoittamista</p> <p>harjoittelee tuottamaan myös multimodaalisia tekstejä</p> <p>T11 Oppilas harjaantuu tuottamaan erilaisia tekstejä sekä käsin että koneella</p> <p>kirjoittaa kokonaisia virkkeitä ja käyttää oikeita lopetusmerkkejä</p> <p>kehitty tekstien rakenteiden hallinnassa tunnistaa tekstien persoona- ja aikasuhteita</p> <p>harjaannuttaa taitojaan yhdyssanojen ja sanaliit- tojen kirjoittamisessa</p>

	<p>harjaannuttaa taitojaan yhdyssanojen ja sanaliittojen kirjoittamisessa</p> <p>osaa tunnistaa lauseista peruslauseenjäsenet kehittyä sanojen taipumisen ja sanaluokkien hallinnassa</p> <p>osaa kirjoittaa yleisnimet pienellä alkukirjaimella ja erisnimet isolla alkukirjaimella</p> <p>osaa aloittaa virkkeen isolla alkukirjaimella</p> <p>T12 Oppilas</p> <p>opettelee tekstejä tuottaessaan huomioimaan tekstin vastaanottajan</p> <p>tiedostaa, että tekstin tuottaminen on prosessi</p> <p>tuntee erilaisia tapoja suunnitella omaa tekstiä yksin ja yhdessä toisten kanssa</p> <p>harjoittelee tekstien tuottamista sekä yksin että yhdessä</p> <p>huomioi tekijänoikeudet tekstejä tuottaessaan</p> <p>harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin loppuun</p> <p>harjoittelee verkossa toimimista yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>osaa tunnistaa lauseista peruslauseenjäsenet kehittyä sanojen taipumisen ja sanaluokkien hallinnassa</p> <p>osaa kirjoittaa yleisnimet pienellä alkukirjaimella ja erisnimet isolla alkukirjaimella</p> <p>osaa aloittaa virkkeen isolla alkukirjaimella</p> <p>T12 Oppilas</p> <p>opettelee tekstejä tuottaessaan huomioimaan tekstin vastaanottajan</p> <p>tiedostaa, että tekstin tuottaminen on prosessi</p> <p>tuntee erilaisia tapoja suunnitella omaa tekstiä yksin ja yhdessä toisten kanssa</p> <p>harjoittelee tekstien tuottamista yhdessä</p> <p>huomioi tekijänoikeudet tekstejä tuottaessaan</p> <p>harjoittelee lähteiden merkitsemistä tekstin loppuun</p> <p>harjoittelee verkossa toimimista yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>
--	--	--

Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	<p>erilaisten tekstilajien tuottaminen</p> <p>tekstin tuottamisen eri vaiheiden harjoittelu</p> <p>palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelu</p> <p>virkkeen ja lauseiden tunnistamisen vahvistaminen</p> <p>tutustutaan lauseiden jäsentämiseen (subjekti, predikaatti, objekti)</p> <p>oman kielen huoltamisen harjoittelu sekä kirjoitusprosessin aikana, että erillisten tehtävien avulla</p> <p>persoonaa- ja aikamuotojen käyttö tekstin aikasuhteiden ilmaisussa</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi</p> <p>sivulauseiden perustyyppien tunnistaminen</p> <p>lähteiden käytön harjoittelu</p> <p>tekijänoikeuksien ja yksityisyyden kunnioittamisen harjoittelu verkossa toimiessa</p>

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteet	5.	6.
	<p>T13 Oppilas</p> <p>vahvistaa tietojansa kielen rakenteista ja merkityksistä</p> <p>tiedostaa sana- ja ilmaisuvaihtelujen merkityksiä</p> <p>innostuu tutkimaan ja tarkkailemaan kielen vaihtelua</p> <p>tutustuu kielen alueelliseen vaihteluun</p> <p>T14 Oppilas</p>	<p>T13 Oppilas</p> <p>vahvistaa tietojansa kielen rakenteista ja merkityksistä</p> <p>tiedostaa sana- ja ilmaisuvaihtelujen merkityksiä</p> <p>innostuu tutkimaan ja tarkkailemaan kielen vaihtelua</p> <p>tutustuu kielen alueelliseen vaihteluun</p> <p>T14 Oppilas</p>

	<p>innostuu lukemaan monipuolisesti erilaisia tekstejä ja kaunokirjallisuutta osaa jakaa ajatuksia lukemastaan muiden kanssa innostuu käymään kirjastossa myös oma-aloitteisesti tutustuu internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin sopivan kirjallisuuden etsimisessä ja lukuelämysten jakamisessa T15 Oppilas tutustuu ympäröivään kulttuuriin ja erilaisiin kulttuuriin liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin tutustuu vanhaan ja uuteen kansanperinteeseen tutustuu erilaisten perinteiden näkymiseen omassa kokemusympäristössään arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>innostuu lukemaan monipuolisesti erilaisia tekstejä ja kaunokirjallisuutta osaa jakaa ajatuksia lukemastaan muiden kanssa innostuu käymään kirjastossa myös oma-aloitteisesti tutustuu internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin sopivan kirjallisuuden etsimisessä ja lukuelämysten jakamisessa T15 Oppilas tutustuu ympäröivään kulttuuriin ja erilaisiin kulttuuriin liittyviin ajankohtaisiin ilmiöihin tutustuu vanhaan ja uuteen kansanperinteeseen tutustuu erilaisten perinteiden näkymiseen omassa kokemusympäristössään arvostaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja antaa saman arvostuksen myös muille kielille ja kulttuureille saa kulttuurikokemuksia ja elämyksiä saa mahdollisuuksia myös oman kulttuurin tuottamiseen</p>
Keskeiset sisältöalueet	5.	6.
	<p>kielen tilanteisen vaihtelun tutkiminen (esimerkiksi puhekieli - asiatyylit) vierailuita teatterissa ja elokuvissa mahdollisuuksien mukaan vanha ja uusi kansanperinne perinteiden ja tapojen tutkiminen kaunokirjallisuuden lukeminen erilaisten fiktiivisten ja faktatekstien lukeminen painettujen ja digitaalisten tekstien lukeminen kirjallisuuskeskustelut kirjaston käyttöön kannustaminen mediakulttuurin ilmiöiden huomioiminen opetuksessa oman kielen ja kulttuurin piirteisiin tutustuminen ja vertailu oppilaille tuttuun kielten ja kulttuurien piirteisiin draaman menetelmien hyödyntäminen kirjallisuuden ja kulttuurin käsittelyssä</p>	<p>Syvennetään 5. luokan sisältöalueita ja lisäksi sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien sisältämien merkitysten pohtiminen Kielen alueellinen vaihtelu</p>

9.5.2 Toinen kotimainen kieli

9.5.2.1 A1 –kieli ruotsi

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä.</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä.</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä.</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä.</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.</p> <p>T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa.</p>
Kielenopiskelutaidot				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta</p>	<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta</p>

	omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.	kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.	omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.	omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa häntä harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset kielenoppimistavat sopivat kullekin parhaiten.
--	--	--	--	--

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.	T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkitä tekstejä				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös

	miota myös ääntämi- seen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin.	tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakentei- siin.	ääntämiseen ja teks- tin sisällön kannalta oleellisimpiin raken- teisiin.	ääntämiseen ja teks- tin sisällön kannalta oleellisimpiin raken- teisiin.
Keskeiset sisältö- alueet, aihepiirit ja rakenteet vuosi- luokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	eläimiä pihalla leikkiminen, leikkikaluja, peliväli- neitä luokkatilanne ruokailu, ruoka-aineita numeroita harrastuksia perhe, suku, sukulais- sanastoa kellonajat tapaamisesta sopimi- nen kehon osia kuvailevia sanoja tuttuja satuja ja satu- hahmoja (tuttuja sarja- kuvia ja sarjakuvahah- moja) vuodenaikoihin, juhliin ja aihepiireihin liittyvät laulut, lorut, leikit, li- säksi vuodenvieroksi kuuluvat <i>juhlapäivien nimet</i> ja asiaankuulu- vat <i>toivotukset</i> mah- dollisuuksien ja kiin- nostuksen mukaan (esim. isänpäivä, Hal- loween, Lucia-päivä, joulu, ystävänpäivä, pääsiäinen, äitien- päivä...)	koti, perhe ystävät, koulu värit, ulkonäkö vaatteet vapaa-aika	asuminen maalla ja kaupungissa sää urheilu ostokset asiointi ravinto- lassa ruumiinosat Ruotsi ja muut Poh- joismaat	maita, pääkaupunkeja ja kieliä kirjallisuus ja kulttuuri
		preesens persoonapronominit lukusanat prepositiot verbit är/har epämääräinen/määräi- nen muoto kysymyssanat adjektiivit monikko	sanajärjestys kieltosanat nej/inte ajanmääreet apuverbit omistuspronominin persoonapronominien objekti futuuri, imperfekti adjektiivien taivutus viikonpäivät, kuukau- det ja vuodenaajat	imperatiivi kysymyslauseet päiväykset

9.5.2.2 Äidinkielenomainen ruotsi

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p> <p>T3 (painotetaan) ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyytään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>	<p>T1 (painotetaan) kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 (painotetaan) motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksikielisyytään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>	<p>T1 (painotetaan) kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksikielisyytään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin</p> <p>T2 (painotetaan) motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksikielisyytään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan</p>
Kielenopiskelutaidot				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	<p>T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	<p>T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	<p>T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>

	T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	T6 (painotetaan) rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiivien käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää	T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiivien käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä T8 (painotetaan) auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää	T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä T7 (painotetaan) tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiivien käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää	T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiivien käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä T8 (painotetaan) auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				
Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista	T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista

	lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	niitä käyttäen erilaisia strategioita	lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				
Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan
Keskeiset sisältöalueet, aihepiirit ja rakenteet	3.	4.	5.	6.
	eläimet ja hyönteiset ajanviette ja leikit ruokailu sadun maailma numeroita juhlapäivät	koti, perhe ja sukulaiset asuminen vapaa-aika koulu kello vuodenajat ja kuukaudet vaatteet suomenruotsalainen kulttuuri	kotiaskareet puhelimessa puhuminen harrastukset sää Pohjoismaat Stafettkarnevalen	matkustaminen ilmansuunnat ammatit Suomi ja suomenruotsalaisuus urheilu ja vapaa-aika
	verbit oikeinkirjoitus yhdyssanat synonyymit vastakohtat persoonat pronominit	vokaalit ja konsonantit tavuttaminen sanajärjestys yhdyssanat substantiivit adjektiivit verbit lukusanat päiväykset oikeinkirjoitus pronominit	vokaalit ja konsonantit sananmuodostus synonyymit vastakohtat lyhenteet substantiivit adjektiivien taivutus verbit pronominit lauseenjäsenet (subjekti, predikaatti ja objekti) oikeinkirjoitus puhekieli ja kirjakieli	vokaalit ja konsonantit pronominit verbit substantiivit subjekti, predikaatti ja objekti järjestysluvat ajanilmaukset lyhenteet oikeinkirjoitus puhekieli ja kirjakieli sanalaskut

9.5.2.3 B1 –ruotsi

Tavoitteet vuosiluokilla 6	6.
----------------------------	----

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen
Kielenopiskelutaidot	T3 ohjata oppilasta harjaanuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kieli-varannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet	6.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	ruotsinkieliset alueet Suomessa Ruotsi
Kielenopiskelutaidot	sanaston käyttäminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.
	tervehdykset, toivotukset, kiitokset harrastukset kotimaa, suomenruotsalaisuus ja Pohjoismaat
	Kielitaitoa kehitetään runsailla ja monimuotoisilla viestinnällisillä harjoituksilla.
	arkielämän tilanteet ja itsestä kertominen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	Tekstin tulkitseminen ja tuottaminen
	suullinen kielitaito itseä koskevat lyhyet lauseet ja viestit ruotsin kielen foneettiset merkit ja niiden ääntäminen
	Kielen rakenteet
	verbien taivutus (presens) substantiivien taivutus (yksikkö ja monikko) adjektiivien taivutus kieltosanat persoonapronominit yleisimmät prepositiot viikonpäivät ja kuukaudet lukusanat kysymyssanat ja kysymyslauseen sanajärjestys

	"minä olen ja minulla on" –rakenne omistusmuodot päälauseen sanajärjestys
--	---

9.5.3. Vieraat kielet

Englanti

	Englanti			
lk.	3	4	5	6
Tavoitteet	<p>T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä, T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuristaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p> <p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestinnän välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen, T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielinopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia</p>	<p>T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä, T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuristaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p> <p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestinnän välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen, T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielinopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p> <p>T11 tarjota oppilalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja</p>	<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä</p> <p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa</p> <p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestinnän välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielinopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</p> <p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja</p>	<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä</p> <p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa</p> <p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestinnän välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p> <p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielinopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</p> <p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja</p>

	kieliä sopivat hänelle parhaiten	ääntämisen perussääntöihin	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita, T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita, T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin
Sisällöt	Persoona- pronominit, alustavasti, yleispreesens, yksikkö - monikko, lukusanat 0-10, epämääräinen/määräinen artikkeli Minä ja perhe, tervehtiminen, perussanastoa oppilaalle tutuista asioista mm. leikkien ja laulujen avulla.	Demonstratiivipronominit, käsky- ja kieltomuodot, omistussanat, prepositioita, s-genetiivi, lukusanat kymmenestä ylöspäin Laajennetaan sanastoa, mm. vapaa-aika, harrastukset, juhlapäivät ja traditiot. Kellonajat ja kuukaudet.	Järjestysluvut ja päivämäärät. Futuuri ja be going to - rakenne. Adjektiivien vertailu, ing-muoto, imperfekti. Ajan adverbbit. Uutta sanastoa mm. vuodenajat ja säänilmaukset, ammatit.	Perfekti ja pluskvamperfekti, some ja any, epäsäännöllinen monikko, persoona- pronomien objekti- muodot sekä refleksiivi- pronominit. Uutta sanastoa, mm. matkailu, ruoka ja terveys, kaupassa asiointi.
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

9.5.4 Matematiikka

Matematiikka	3	4
--------------	---	---

Tavoitteet luokilla 3-4	<p>T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta</p> <p>T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä</p> <p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päätelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä</p> <p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.</p> <p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p>	<p>T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta</p> <p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päätelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä</p> <p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.</p> <p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p> <p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p> <p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä</p>
Keskeiset sisällöt	3	4
Matemaattinen ajattelu	-kehittää kykyään löytää yhtäläisyyksiä, eroavaisuuksia ja säännön mukaisuuksia -tutustuu yksinkertaisiin ohjelmointiympäristöihin	-kehittää kykyään vertailla ja luokitella -yksinkertaista ohjelmointia
Luvut ja laskutoimitukset	-kymmenjärjestelmän ymmärrys syvenee ja vakiintuu - suorittaa peruslaskutoimituksia päässä-laskuina - hallitsee yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien - kertotaulut 1 - 10 - sisältö- ja ositusjako -allekkain lasku yksinumeroisella kertojalla -kertominen ja jakaminen luvuilla 1, 10 ja 100 - tutkii murtolukuja ja vertaa suuruutta -aikalaskuja	- kehittää käsitystään lukujen rakentumisesta, yhteydestä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja - käyttää hyväkseen laskutoimitusten yhteyttä - jakaminen ja kertominen luvuilla 10, 100 ja 1000 -kertoo allekkain moninumeroisilla tekijöillä -jakokulma yksinumeroisella jakajalla - yhteen- ja vähennyslasku murto- ja sekaluvuilla - desimaaliluvun käsite - desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku - tutustuu negatiivisiin lukuihin - kertolaskun tuloksen arviointi ja pyöristäminen
Algebra	-tutkii lukujonoja ja jatkaa jonoa säännön mukaisesti - tutustuu lausekkeen käsitteeseen	- tutustuu tuntemattoman käsitteeseen kirjoittaa lausekkeitä -tutkii yhtälöitä

Geometria ja mittaaminen	<ul style="list-style-type: none"> -syventää geometrisia käsitteitä piste, suora, säde, jana, kulma, kolmio, neliö, nelikulmio, ympyrä -tutkii kolmiulotteisia kappaleita konkreettisilla työkaluilla - laskee ja tekee yksikkömuunnoksia euroilla ja senteillä -harjoittelee ajan yksiköitä ja tekee yksinkertaisia yksikkömuunnoksia - piirtää kuvioita ja suorittaa mittauksia: pinta-ala, massa, tilavuus - arvioi mittaustuloksia 	<ul style="list-style-type: none"> piirtää ympyröitä ja nimeää keskipisteen, halkaisijan, säteen ja korda -kertaa tärkeitä geometrian käsitteitä (kulmat, kolmiot) -tutkii yhdensuuntaisia ja kohtisuorassa olevia suorita - tutkii kolmiulotteisia kappaleita: kuutio, suorakulmainen särmiö, lieriö, pyramidi, kartio, pallo - tutkii kappaleiden kuvioiden geometrisia ominaisuuksia - laskee kolmion ja nelikulmion piirin - yksikkömuunnoksia
Tietojenkäsittely ja tilastot	<ul style="list-style-type: none"> -lukea taulukkoja ja diagrammeja - käyttää lukupareja aseman määrittämisessä 	<ul style="list-style-type: none"> -kehittää kykyään etsiä johdonmukaisesti tietoa -tiedon esittäminen taukoissa ja diagrammeihin

Matematiikka	5	6
Tavoitteet	<p>Kaikki tavoitteet ja painotus seuraavissa T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.</p> <p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>Kaikki tavoitteet ja painotus seuraavissa T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä</p> <p>T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä</p>
Keskeiset sisällöt	5	6
Matemaattinen ajattelu	<ul style="list-style-type: none"> - syy - seuraus –suhde ja riippuvuus matematiikassa -ohjelmointi 	<ul style="list-style-type: none"> -suunnittelee ja toteuttaa tietokoneohjelmia visuaalisessa ohjelmointiympäristössä
Luvut ja laskutoimitukset	<ul style="list-style-type: none"> - jakokulma yksi- ja kaksinumeroisella jakajalla –murtolukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla - desimaaliluvun kertominen allekkain - desimaaliluvun jakaminen kokonaisluvulla - murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin yhteys - yhteen- ja vähennyslasku negatiivisilla kokonaisluvuilla 	<ul style="list-style-type: none"> - jakaa ja kertoo desimaali- ja murtolukuja -laskee yhteen ja vähentää erinimisiä murtolukuja -murtolukujen supistaminen ja laventaminen -muunnoksia prosenttien, desimaalilukujen ja murtolukujen välillä -prosenttilasku -lukujen jaollisuuden tutkiminen - potenssit kokonaisluku eksponenttina, kymmenpotenssi
Algebra	<ul style="list-style-type: none"> - ratkaisee yhtälöitä päättämällä ja kokeilemalla - lukuparit koordinaatistossa 	<ul style="list-style-type: none"> - tutkii aritmeettisia ja matemaattisia lukujonoja - ratkaisee - ratkaisee lineaarisia yhtälöitä päättämällä - ymmärtää luku -ymmärtää yhteyksiä kahden lukujoukon välillä ja ilmaisee sen muuttujina -tulkitsee ja piirtää yksinkertaisia kuvaajia koordinaatistoon

Geometria ja mittaaminen	<p>geometristen käsitteiden kertaus</p> <ul style="list-style-type: none"> -peilaus pisteen ja suoran suhteessa - symmetria ja kongruenssi konkreettisin apuvälinein - mittaa ja muodostaa kulmia astelevyn avulla - laskee nelikulmion ja kolmion kulmien summan - laskee nelikulmioiden pinta-aloja 	<ul style="list-style-type: none"> - suurennokset ja pienennökset - käyttää mittakaavaa kartan lukemisessa - harjoittelee pinta-alan ja tilavuuden mittayksiköitä ja yksikkömuunnoksia - laskee nelikulmion, suunnikkaan ja kolmion pinta-aloja - luokittelee yksinkertaisia kolmiulotteisia kappaleita
Tietojenkäsittely ja tilastot	<ul style="list-style-type: none"> - lukee suurimman ja pienimmän arvon - laskee keskiarvoja 	<ul style="list-style-type: none"> - tutkii todennäköisyyksiä lähtökohtana arjen tilanteet järjkelemällä, mikä on mahdollista, mahdotonta tai varmaa - tutustuu käsitteisiin tyyppi-arvo ja mediaani - työskentelee lukupareilla koordinaatiston kaikissa neljänneksissä

9.5.5 Ympäristöoppi

3. luokka

Tavoite	<p>T 1 Kiinnostus</p> <p>T 2 Omien tavoitteiden asettaminen</p> <p>T 4 Kysymysten muodostaminen</p> <p>T 5 Tutkimusten tekeminen</p> <p>T 6 Johtopäätösten tekeminen</p> <p>T 7 Tekniset mahdollisuudet</p> <p>T 8 Turvallisuus ja vastuu</p> <p>T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen</p> <p>T 13 Tulkitse ja perustelee</p> <p>T 17 Fysikaaliset ilmiöt</p>	<p>T 10 Ryhmässä toimiminen</p> <p>T 19 Terveys</p>	<p>T 1 Kiinnostus</p> <p>T 2 Omien tavoitteiden asettaminen</p> <p>T 11 IT:n käyttö</p> <p>T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen</p> <p>T 14 Tiedon etsiminen</p>	<p>T 1 Kiinnostus</p> <p>T 3 Ympäristötietoisuus</p> <p>T 4 Kysymysten muodostaminen</p> <p>T 5 Tutkimusten tekeminen</p> <p>T 6 Johtopäätösten tekeminen</p> <p>T 9 Ulkona opiskelu</p> <p>T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen</p> <p>T 13 Tulkitse ja perustelee</p>	<p>T 1 Kiinnostus</p> <p>T 2 Omien tavoitteiden asettaminen</p> <p>T 3 Ympäristötietoisuus</p> <p>T 6 Johtopäätösten tekeminen</p> <p>T 8 Turvallisuus ja vastuu</p> <p>T 9 Ulkona opiskelu</p> <p>T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen</p> <p>T 13 Tulkitse ja perustelee</p>	<p>T 3 Ympäristötietoisuus</p> <p>T 10 Ryhmässä toimiminen</p> <p>T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen</p>
Oppiaineen osa-alueet	Tekniikka ja turvallisuus	Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Kasvit ja eläimet elinympäristössään	Oikeudet ja velvollisuudet

Keskei- nen si- sältö	Laitteet ja ra- kenteet esim. polkupyörä Liikenneturval- lisuus Ukkonen	Ryhmässä toi- miminen ja viihtyminen	Suomea tutki- taan monipuo- listen alueellisten esimerk- kien ja uutisten avulla Luonnon ja kulttuurin moni- muotoisuus Kartat ja muut geomediat	Kasvien kasva- minen ja kas- vien keräämi- nen Omat viljelmät	Tavalliset kas- vit ja eläimet Suomessa	Jokamiehenoi- keudet
-----------------------------	--	--	--	---	---	-------------------------

T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 14 Tiedon etsiminen	T 1 Kiinnostus T 3 Ympäristötietoisuus T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen	T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 19 Terveys
Ihmisen toiminta	Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret Rakenteet ja periaatteet	Kestävä elintapa
Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdol- lisuudet eri puolilla Suomea Kulttuurimaasto	Ruokaketjut	Ympäristöystävällisen toiminnan harjoit- telu lähiympäristössä
Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla Tavoite M 10 Ryhmässä toimiminen M 11 IT:n käyttö M 14 Tiedon etsiminen	Opintokäynti lähiympäristöön Ikäryhmälle sopivan kulttuurin seuraaminen	

4. luokka

Tavoite T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 14 Tiedon etsiminen T 19 Terveys	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 7 Tekniset sopivuudet T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajat- telu	T 1 Kiinnostus T 4 Kysymysten muodosta- minen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekemi- nen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 15 Luonnon tutkiminen T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemiaaliset ilmiöt	T 3 Ympäristötietoisuus T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 14 Tiedon etsiminen M 16 Maantieteellinen ajat- telu
Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Ihmisen toiminta

Terveydelliset edellytykset sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitoon. Onnettomuudet ja myrkytykset Kiusaamisen ehkäisy. Fyysinen ja henkinen vahvuus? Ensiapu	Muita Pohjoismaita tutkitaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajan-kohtaisten uutisten avulla Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja muut geomediat	Kasvit Maaperä ja kalliopohja Magneettisuus ja sähkö	Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet eri puolilla Pohjoismaita
---	--	--	--

Kasvit ja eläimet elinympäristönsään	Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret	Kestävä elintapa
Pohjoismaiden kasvit ja eläimet	Ravintoketjut, ravinnontuotanto, ruuan ja veden elinkaari	Luontoresurssien kestävä käyttö
Paikalliset korostukset: Tavoite T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 9 Ulkona opiskelu T 10 Ryhmässä toimiminen T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 15 Luonnon tutkiminen T 19 Terveys	Opintokäynti puhdistuslaitokseen tai kierrätyskeskukseen Hiekkakuopat, kalliot Yhteistyö pelastus- ja ensiapuammattilaisten kanssa Opintokäynti ruuantuottajan luo	

5. luokka

Tavoite	T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 8 Turvallisuus ja vastuu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 19 Terveys	T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Kiinnostus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 7 Tekniset sopivuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee	T 3 Ympäristötietoisuus T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 9 Ulkona opiskelu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen
Oppiaineen osa-alueet	Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Ihmisen toiminta	Kasvit ja eläimet elinympäristönsään

Keskeinen sisältö	Ihmissen rakenne, kehitys, lisääntyminen, terveys, henkiset valmiudet, oma oppiminen Riski ja hätätilanteiden ehkäisy/selvittäminen	Eurooppaa, Pohjois-/Etelä-Amerikkaa tutkitaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja muut geomediat	Lähiympäristö, puistot Ilmiöt kuten valo ja ääni Tekniset mahdollisuudet ympäristössä esim. ruuvit, vivut?	Ihmissen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet eri puolilla Eurooppaa ja Etelä/Pohjois-Amerikkaa	Euroopan ilmasto ja kasvillisuusalueet Euroopan eläimet ja kasvit Kasvien ja eläinten lisääntyminen
-------------------	--	--	---	---	---

T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 9 Ulkona opiskelu T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 15 Luonnon tutkiminen T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemiaaliset ilmiöt	T 3 Ympäristötietoisuus T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 16 Maantieteellinen ajattelu
Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret	Kestävä elintapa
Yhteyttäminen ja palaminen Ravintoketju? Vuodenajat, päivän ja yön vaihtuminen	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla: Tavoite M 8 Turvallisuus ja vastuu M 9 Ulkona opiskelu M 10 Ryhmässä toimiminen M 11 IT:n käyttö M 19 Terveys	Yhteistyö kouluterveydenhoitajan kanssa ja myös muiden terveydenhuollon, hygienian ja kehityksen ammattilaisten kanssa Opintokäynti kasvihuoneeseen
--	--

6. luokka

Tavoite	T 8 Turvallisuus ja vastuu T 18 Kemiaaliset ilmiöt T 19 Terveys	T 1 Kiinnostus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 11 IT:n käyttö T 14 Tiedon etsiminen	T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 7 Tekniset mahdollisuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu	T 3 Ympäristötietoisuus T 14 Tiedon etsiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustele T 14 Tiedon etsiminen
---------	---	---	---	--	---

		T 16 Maantieteellinen ajattelu	T 10 Ryhmässä toimiminen T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemialliset ilmiöt		T 15 Luonnon tutkiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu
Oppiaineen osa-alueet	Minä ihmisenä	Maailma	Tutkimukset	Ihmisen toiminta	Kasvit ja eläimet elinympäristönsään
Keskeinen sisältö	Päihteet	Afrikka, Australia, Aasia, Etelä/Pohjoisnapa (opitaan ja tutkitaan alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla) Luonnon ja kulttuurin monimuotoisuus Kartat ja geome-diat	Voima ja liike, tekniset mahdollisuudet ympäristössä Materiaalit esim. paperi, kangas, muovi, lasi, metallit Näin tehdään tie-teellinen tutkimus	Ihmisen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet muualla maailmassa	Erilaisia ominaisia kasveja ja eläimiä eri ilmasto/kasvillisuusalueilta maailmassa Ravintoketju

T 1 Kiinnostus T 2 Omien tavoitteiden asettaminen T 3 Ympäristötietoisuus T 9 Ulkona opiskelu T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemialliset ilmiöt	T 3 Ympäristötietoisuus T 4 Kysymysten muodostaminen T 5 Tutkiminen T 6 Johtopäätösten tekeminen T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee T 14 Tiedon etsiminen T 15 Luonnon tutkiminen T 16 Maantieteellinen ajattelu T 17 Fysikaaliset ilmiöt T 18 Kemialliset ilmiöt T 19 Terveys
Rakenteet, periaatteet ja elinkaaret	Kestävä elintapa
Energiamuodot, energian työstäminen ja energian varastoiminen Aineen erityispiirteet Lähiavaruus Maapallon rakenne	Oma kulttuuritietoisuus ja monikulttuurinen maailma Ilmastonmuutos Yhteinen vaikutusprojekti

Metsä	
Paikallisten ominaisuuksien ja tehtävien korostaminen vuosikursseilla: Tavoite T 7 Tekniset mahdollisuudet T 8 Turvallisuus ja vastuu T 9 Ulkona opiskelu T 10 Ryhmässä toimiminen T 11 IT:n käyttö T 12 Ympäristön tarkkailu ja käsitteiden käyttäminen T 13 Tulkitse ja perustelee	Opintokäynti energiatuotannon laitokseen tai energijakelu- luyksikköön Tähtitaivaan opiskelu Yhteistyö koulupoliisin kanssa Yhteistyö paikallisten metsänvalvojien kanssa Yhteinen vaikutusprojekti

9.5.6

Uskonto

Evankelis-luterilainen uskonto

Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin • tutustutaan rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnustetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään
Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.
Suhde omaan uskontoon	Kristillinen oppi Kristilliset juhla-ajat Kristilliset rituaalit Kristilliset yhteisöt Raamatun keskeiset kertomukset ja niiden yhteys taiteeseen, tieteseen ja kulttuuriin			
Uskontojen maailma		Uskonnolliset yhteisöt Uskontojen monimuotoisuus	Juutalaisuus Kristinusko -Islam	Euroopan ja Suomen uskonnolliset juuret

				Kristinuskon kehitys meidän aikaamme saakka
Hyvä elämä		Ihmisarvo Elämän kunnioitus Luonnonsuojelu Elämäntaidot	Itsetuntemus Hyvinvointi Eettiset normit ja käsitteet YK:n Lasten oikeuksien sopimus	

Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet	3.	4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin • tutustutaan rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetukseen ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään

Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.
Suhde omaan uskontoon	Kristillinen oppi Kristilliset juhla-ajat Kristilliset rituaalit Kristilliset yhteisöt Raamatun keskeiset kertomukset ja niiden yhteys taiteeseen, tieteeseen ja kulttuuriin			
Uskontojen maailma		Uskonnolliset yhteisöt Uskontojen monimuotoisuus	Juutalaisuus Kristinusko Islam	Euroopan ja Suomen uskonnolliset juuret Kristinuskon kehitys meidän aikaamme saakka
Hyvä elämä		Ihmisarvo Elämän kunnioitus Luonnonsuojelu Elämäntaidot	Itsetuntemus Hyvinvointi Eettiset normit ja käytökset YK:n Lasten oikeuksien sopimus	

Islamilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin • tutustutaan rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvainnollisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistetaan uskonnollista kieltä ja vertauskuvallisuutta • ohjataan medialukutaitoon • perehdytään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan • tutustutaan monoteististen uskontojen vaikutukseen ja historiaan Euroopassa • ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja

	<ul style="list-style-type: none"> • perehdytään eettisiin opetuksiin ja uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista <p>ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>	<p>yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista <p>ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<p>yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista <p>ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuetaan myönteiseen maailmankatsomukseen ja itsetuntoon 	<p>yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjataan ymmärtämään ihmisoikeuksia ja YK:n Lapsen oikeuksia • ohjataan tekemään eettisiä arvovalintoja • luodaan mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista <p>ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>
Keskeiset sisältöalueet luokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
Suhde omaan uskontoon	<ul style="list-style-type: none"> • Koraanin kertomukset, ihmeet ja suurat • profeetta Muhammedin elämä ja opetukset • profeettojen tarinat • islamin pilarit • islamin pyhät paikat • oman perheen uskonnolliset tavat 	<ul style="list-style-type: none"> • Koraanin kertomukset, ihmeet ja suurat • profeetta Muhammedin elämä ja opetukset • profeettojen tarinat • islamin pilarit • islamin pyhät paikat 	<ul style="list-style-type: none"> • islam maailmassa • islamin perusteet • profeetta Muhammedin opetukset ja luonne • Koraanin suurat, koaminen ja sisältö • profeettojen tarinoita • rukous 	<ul style="list-style-type: none"> • islam maailmassa • islamin perusteet • profeetta Muhammedin opetukset ja luonne • Koraanin suurat, koaminen ja sisältö • profeettojen tarinoita • rukous
Uskontojen maailma	Koulun ja lähiympäristön uskonnot	Koulun ja lähiympäristön uskontojen ja oman uskonnon suhde	kristinusko juutalaisuus islamin monimuotoisuus uskonnoton maailmankatsomus suvaitsevaisuus	uskontojen vaikutus Euroopan kulttuuriin Suomen uskonnolliset yhteisöt

Hyvä elämä	<p>islamin elämän arvot</p> <ul style="list-style-type: none"> • elämän kunnioittaminen, • suvaitsevaisuus erilaisia ihmisiä kohtaan • lapsen oikeudet (YK) 	<p>islamilaisten etiikan perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • rasismiin ja suvaitsevaisuuteen suhtautuminen • YK:n ihmisoikeuksien julistus • ihmiset ympärillämme ja suhtautuminen heihin • avioliiton merkitys islamissa • hyvät tavat islamissa • kielletyt asiat islamissa 	<p>islamilaisten etiikka ja moraalit</p> <p>islamin laki</p> <p>kielletyt ja sallitut asiat islamissa</p> <p>islamilaisten käyttäytyminen ja oman käytöksen hallinta</p> <p>eläinten kohtelu</p>	<p>islamilaisten etiikka ja moraalit</p> <p>islamin laki</p> <p>kielletyt ja sallitut asiat islamissa</p> <p>islamilaisten käyttäytyminen ja oman käytöksen hallinta</p> <p>eläinten kohtelu</p>
-------------------	--	--	--	--

9.5.7 Elämänkatsomustieto

Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen,</p>	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen,</p>	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen,</p>	<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen,</p>

	<p>eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>
Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.
Kasvaminen hyvään elämään	oikea ja väärä hyvä elämä moraalisisina valintoina	suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen/sietäminen oman näkemyksen puolustaminen ja toisen kannan kuunteleminen sekä huomioiminen oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä ja maailmassa	hyvyyden ilmeneminen ajatuksissa ja teoissa ihmisen kyky pahuuteen (esimerkkien tarkastelu lähipiiristä ja kauempaa) etiikan perusteita teon tarkoitus ja seuraus, omien tekojen ja valintojen perustelu ja vastuu seksuaalinen identiteetti ja sen vaikutus elämän valintoihin	maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäntarkastomus oman elämäntarkastomuksen rakentaminen ja ai-nekset Kuka minä olen? Millainen elämä on mielestäni hyvä? Mitä asioita pidän tärkeimpinä? Kuinka tulen onnelliseksi? oma suhtautuminen tulevaisuuteen: optimismi, realismi, pessimismi

				omat vaikutusmahdollisuudet tulevaisuuteen
Erlaisia elämäntapoja	perheet eri puolilla maailmaa oma maa, oma kulttuuri, sen perinteet ennen ja nyt	monikulttuurisuus, erilaiset ihmiset, erilaiset ajattelu- ja toimintatavat syrjinnän monet muodot, ennakkoluuloista tietoiseksi tulemisen harjoittelua	eri maiden, kulttuurien ja ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta maailman kulttuuriperintö, UNESCO elämän synty, tieteellisen maailmanselityksen perusteita ja vertailua legendoihin ja myyttisiin, myös uskonnollisiin selityksiin	kulttuurin käsite tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin; suomalaiset suurhenkilöt kulttuurianalyysin alkeita oppilaita lähellä olevia ilmiöitä tarkastelemalla
Yhteiselämän perusteita	yhdessä toisten kanssa, omien toiveiden sovittaminen yhteisiin päämääriin kaveritaidot Kuka kääntää ja millä perusteella?	oman näkemyksen puolustaminen ja toisen kannan kuunteleminen sekä huomioiminen	kotikansainvälisyys (oman koulun ja asuinalueen kansainvälisyyden merkkejä ja ilmiöitä) maahanmuuton, pakolaisuuden, kansainvaellusten yms käsitteiden, syiden ja seurausten pohdintaa miepitemien ilmaisu ja perustelu (vaikutuskeinojen tarkastelua; faktat, tunteet, auktoriteetit, kokemus, tutkimukset, manipulointi)	YK:n toiminta, erityisesti ihmisoikeuksien julistus oikeudet ja velvollisuudet kotona ja koulussa ihminen ajattelevana olentona; filosofian perusteita
Luonto ja kestävä tulevaisuus	elävän luonnon sekä ihmisen rakentaman luonnon kauneuden ja rumuuden havainnointia ihmisen toiminnan tarkastelua em. havaintojen perusteella	ihmisen vastuu luonnosta, kestävä kehityksen näkökulma arkielämässä maailma ja maailmankaikkeus mitä maailma minulle merkitsee ja mitä siihen kuuluu? mitä on todellisuus? miten maailmaa voi tutkia?	luonto taiteilijoiden innoituksen lähteenä elämän evoluutio	ihmisen kehitysvaiheet kuluttaminen, raha ja elintaso

9.5.8 Historia

Luokka 4

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen. Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Mitä historia on?	Esihistoriallinen aika	Korkeakulttuurit
Keskeinen sisältö	Aikakaudet Historian käsitteet Oma perhe	Miten elämä alkoi Kivi-, pronssi- ja rautakausi	Maanviljelykulttuurin synty Egypti

Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely:
Kotiseudun historia

Luokka 5

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen. Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Vanha aika ja antiikin perintö	Keskiaika	Keskiaika Pohjolassa
Keskeinen sisältö	Antiikin Kreikka Rooman valtakunta	Keskiajan maailmankuva ja yhteiskunta	Viikinkiaika Ristiretket
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Kotiseudun historia			

Luokka 6

Tavoitteet Historian opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Oppilaan oppimisen arviointi Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen. Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Sisällöt

Oppiaineen osa-alueet	Uusi aika Ranskan vallankumoukseen saakka	Suomi osana Ruotsia vuoteen 1808
Keskeinen sisältö	Renessanssi Uskonpuhdistus Uusi maailmankuva ja löytöretket Yksinvaltiut Valistus	Kustaa Vaasa ja uskonpuhdistus Ruotsin suurvalta-aika Sääty-yhteiskunta Kustavilainen aika
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Kotiseudun historia		

9.5.9 Yhteiskuntaoppi

Tavoitteet luokalla 5

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiseksi kansalaiseksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtauksissa tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Oppilaan arviointi luokalla 5

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimia tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Sisällöt luokalla 5

Oppiaineen osa-alueet	Arjen taidot ja talous	Demokratia	Kansalaisaktiivisuus
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none">Työelämään tutustuminen	<ul style="list-style-type: none">Lapsen oikeudetLähiympäristön turvallisuusPäätöksenteko	<ul style="list-style-type: none">Vapaa-ajan toiminta, yhdistystoimintaKeskustelut
	Mediataito		
	Keskustelut		
Vuosiluokan paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Yritysvierailut, vieraat			

Tavoitteet luokalla 6

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiseksi kansalaiseksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtauksissa tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Opetus vahvistaa oppilaiden

kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Oppilaan arviointi luokalla 6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä

Sisällöt luokalla 6

Oppiaineen osa-alueet	Arjen taidot ja talous	Demokratia	Kansalaisaktiivisuus
Keskeiset sisällöt	Käsitteet Vastuullinen kuluttaminen Rahat ja yrittäjyys	<ul style="list-style-type: none">• Ihmisoikeudet• Tasa-arvo• Vähemmistöt Suomessa	Vapaa-ajan toiminta, yhdistystoiminta
	Mediataito		
	Keskustelut		
Vuosiluokan paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Yritysvierailut, vieraat			

9.5.10 Musiikki

Laulaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmaisussa. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.	Oman äänen luonteva käyttö musiikillisessa itseilmaisussa. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.	Oman äänen luonteva ja monipuolinen käyttö musiikillisessa itseilmaisussa. Laulutekniikan kehittäminen. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.	Oman äänen luonteva ja monipuolinen käyttö musiikillisessa itseilmaisussa. Laulutekniikan kehittäminen. Muiden kulttuurien musiikkiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	luonnollinen äänen käyttö moniäänisyyteen valmentavia harjoituksia kuten kaanon ja päälekkäin laulettavat melodiat lastenlaulut perinteisiä ja uudempiä lauluja muiden oppiaineiden teemoihin, koulun elämään ja vuodentakseen liittyviä lauluja oman ja muiden kulttuurien kansanmusiikkia	luonnollinen äänen käyttö moniäänisyyteen valmentavia harjoituksia kuten kaanon ja päälekkäin laulettavat melodiat lastenlaulut perinteisiä ja uudempiä lauluja muiden oppiaineiden teemoihin, koulun elämään ja vuodentakseen liittyviä lauluja oman ja muiden kulttuurien kansanmusiikkia	monipuolinen koti- ja ulkomainen lauluohjelmisto jazz-, pop- ja rockmusiikki moniääninen laulaminen ja äänityypit	monipuolinen koti- ja ulkomainen lauluohjelmisto jazz-, pop- ja rockmusiikki moniääninen laulaminen ja äänityypit
Soittaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Erilaisilla koulusoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.	Erilaisilla koulusoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.	Erilaisilla koulu- ja bändisoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.	Erilaisilla koulu- ja bändisoittimilla soittaminen. Toimiminen musisoivan ryhmän jäsenenä ja ryhmän muiden jäsenten huomioonottaminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	koulusoittimien yhteissoittoon valmentavia harjoituksia	koulu- ja bändisoittimien yhteissoittoon valmentavia harjoituksia	yhteissoittoa koulusoittimien ohjelmistolla, joka	yhteissoittoa koulusoittimien ohjelmistolla, joka

	lyhyiden melodioiden soitto improvisaatio musiikillisen keksimisen välineenä musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen ohjatusti paikallinen painotus: Kiilan koulun Steelband	soittaminen soinnuilla lyhyiden melodioiden soitto improvisaatio musiikillisen keksimisen välineenä musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen ohjatusti <i>paikallinen painotus:</i> Kiilan koulun Steelband	edustaa erilaisia musiikkityylejä ja –kulttuureja säestyssoinnut, bassosävel sähköiset soittimet bändisoitto musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen <i>paikallinen painotus:</i> Kiilan koulun Steelband	edustaa erilaisia musiikkityylejä ja –kulttuureja. säestyssoinnut, bassosävel sähköiset soittimet bändisoitto musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen <i>paikallinen painotus:</i> Kiilan koulun Steelband
Kuuntelu				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Musiikin aktiivinen kuuntelu ja kuuntelukokemuksen tulkinta.	Musiikin aktiivinen kuuntelu ja kuuntelukokemuksen tulkinta.	Musiikin kriittinen kuuntelu ja analysointi.	Musiikin kriittinen kuuntelu ja analysointi.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	suomalainen musiikki musiikin herättämien mielikuvien purkamisen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu orkesterin tärkeimpien soittimien tunnistaminen sointiväriin perusteella	pohjoismaiden musiikki näyttämömusiikki musiikin herättämien mielikuvien purkamisen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu orkesterin tärkeimpien soittimien tunnistaminen sointiväriin perusteella	Euroopan musiikki näyttämömusiikki musiikin herättämien mielikuvien purkamisen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu sinfoniaorkesterin soittimien tunnistaminen sointiväriin perusteella	länsimainen taidemusiikki: antiikki, keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku, 2000-luku näyttämömusiikki: ooppera, operetti, musiikaali, baletti sinfoniaorkesteri maailman musiikki musiikin herättämien mielikuvien purkamisen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen ja tarkastelu orkesterin soittimien tunnistaminen sointiväriin perusteella
Musiikkiliikunta				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Liikkuminen musiikin tahdissa.	Liikkuminen musiikin tahdissa.	Liikkuminen ja itseilmaisuuksiin musiikin mukaan.	Liikkuminen ja itseilmaisuuksiin musiikin mukaan.
Keskeiset sisältöalueet	3.	4.	5.	6.

vuosiluokilla 3-6				
	laululeikit tanssi kehorytmiikka	laululeikit tanssi kehorytmiikka	tanssi kehorytmiikka	tanssi kehorytmiikka
Musiikin teoria				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	Musiikin peruskäsitteiden hallinta.	Musiikin peruskäsitteiden hallinta.	Ymmärtää musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttää niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä. Musiikin eri aikakausiin tutustuminen.	Ymmärtää musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttää niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä. Musiikin eri aikakausiin tutustuminen.
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	sanarytmi, perusrytmi, rytmin vaihtelut: hidasnopea, ritardando-accelerando, a tempo p, pp, f, ff, diminuendo-crescendo muotorakenteita (AB, ABA, ABC, rondo) nuotit, tauot ja rytmimet kertausmerkit, fermaatti g-avain, C-duuri, duuri ja molli iskusävel, tahti, tasa- ja kolmijakoinen rytmi	sanarytmi, perusrytmi, rytmin vaihtelut: hidasnopea, ritardando-accelerando, a tempo p, pp, f, ff, diminuendo-crescendo muotorakenteita (AB, ABA, ABC, rondo) nuotit, tauot ja rytmimet, yksinkertaisen rytmin merkitseminen kuullun perusteella kertausmerkit, fermaatti g-avain, c-duuri, duuri ja molli iskusävel, tahti, tasa- ja kolmijakoinen rytmi	tempomerkinnät p, pp, f, ff, nuotit ja nuottinimet, tauot ja rytmimet pisteellinen nuotti rytmin merkitseminen kuullun perusteella säestyssoinnut I, IV, V vaihtojakoisia rytmejä Euroopan musiikki	tempomerkinnät p, pp, mp, f, ff, mf nuotit ja nuottinimet, tauot ja rytmimet pisteellinen nuotti rytmin merkitseminen kuullun perusteella säestyssoinnut I, IV, V vaihtojakoisia rytmejä antiikki, keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku ja 2000-luvun taidemusiikki

9.5.11 Kuvataide

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja	kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja

	<p>kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	<p>erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	<p>erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	<p>erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>
Keskeiset sisältoalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>Käytetään oman alueen luontoa ja rakennettua ympäristöä lähtökohtana omaan kuvallisen ilmaisuun Syvennetään tietämystä taiteen käsitteistä ikätasolla ja harjoitellaan keskustelemaan omasta ja muiden tuottamasta kuvallisesta ilmaisusta taiteen termein Omien visuaalisten ilmaisutapojen löytäminen erilaisten ilmiöiden ja asioiden esittämiseen taiteen eri keinoin</p>	<p>Käytetään oman alueen luontoa ja rakennettua ympäristöä lähtökohtana omaan kuvallisen ilmaisuun Syvennetään tietämystä taiteen käsitteistä ja keskustellaan omasta ja muiden tuottamasta kuvallisesta ilmaisusta ikätasoisesti taiteen termein Omien visuaalisten ilmaisutapojen löytäminen erilaisten ilmiöiden ja asioiden esittämiseen taiteen eri keinoin</p>	<p>arvioida omaa ja toisten työskentelyä harjoitella käyttämään luontevasti kuvataiteen käsitteitä taiteesta keskusteltaessa rohkaista oppilaita sallistamaan omia ja muiden tekemiä kuvallisia viestejä</p>	<p>arvioida omaa ja toisten työskentelyä oppia käyttämään luontevasti kuvataiteen käsitteitä taiteesta keskusteltaessa rohkaista oppilaita sallistamaan omia ja muiden tekemiä kuvallisia viestejä</p>
Kuvallinen tuottaminen				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	<p>ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen</p>	<p>ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>

	miseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	eri materiaalien, välineiden ja tekniikoiden luonteva ja monipuolinen käyttö inspiraation hakeminen paikallisista ympäristöistä mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja alueen koulujen kanssa tutustuminen valokuvan ja elokuvan ilmaisukeinoihin	eri materiaalien, välineiden ja tekniikoiden luonteva ja monipuolinen käyttö inspiraation hakeminen paikallisista ympäristöistä mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja alueen koulujen kanssa tutustuminen valokuvan ja elokuvan ilmaisukeinoihin	teknologian ja verkko-ympäristön hyödyntäminen (esim. kuvankäsittely, kuvaesitysten tuottaminen) oppiainerajoja rikkovat projektit	mediakasvatus ja -kriittisyys vierailut mahdollisuuksien mukaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin Tutustutaan valikoiden Euroopan ja muun maailman taiteeseen, muotoiluun ja arkkitehtuuriin Tuotetaan itse kuvia, joiden innoittajana on jokin muu kuin oma lähikulttuuri (historia, kansainvälisyys tms.)
Visuaalisen kulttuurin tulkinta				
Tavoitteet vuosiluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan	ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan

Keskeiset sisäl- töalueet vuosi- luokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	valikoiden Pohjois- maiden ja muun Eu- roopan taiteisiin tu- tustuminen taidenäyttelykäynnit mahdollisuuksien mukaan yhteisten juhlapäivien teemojen parissa työskentely	valikoiden Pohjoismai- den ja muun Euroopan taiteisiin tutustuminen taidenäyttelykäynnit mahdollisuuksien mu- kaan yhteisten juhlapäivien teemojen parissa työ- skentely	mediakasvatus ja -kriit- tisyys vierailut mahdollisuuksien mukaan museoihin ja muihin kulttuurikoh- teisiin Tutustutaan valikoiden Euroopan ja muun maailman taiteeseen, muotoiluun ja arkkiteh- tuuriin Tuotetaan itse kuvia, joiden innoittajana on jokin muu kuin oma lä- hikulttuuri (historia, kansainvälisyys tms.)	kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvalli- sen vaikuttamisen kei- noja omissa ja muiden kuvissa mediakasvatus ja -kriit- tisyys tutkia visuaalisen kult- tuurin vaikutuksia mieli- piteisiin ja kauneuskäsi- tyksiin vierailut mahdollisuuksien mukaan museoihin ja muihin kulttuurikoh- teisiin Tutustutaan valikoiden Euroopan ja muun maailman taiteeseen, muotoiluun ja arkkiteh- tuuriin
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen				
Tavoitteet vuo- siluokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	ohjata oppilasta kes- kustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaali- sessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	ohjata oppilasta kes- kustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaali- sessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä ke- hitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	ohjata oppilasta kes- kustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaali- sessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ot- tamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä ke- hitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	ohjata oppilasta kes- kustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaali- sessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista kannustaa oppilasta ot- tamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä ke- hitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan
Keskeiset sisäl- töalueet vuosi- luokilla 3-6	3.	4.	5.	6.
	kierrätys- ja luonnon- materiaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaali- sista ympäristöä havainnoidessa	kierrätys- ja luonnon- materiaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaali- sista ympäristöä havainnoidessa	kierrätys- ja luonnon- materiaalien hyödyntäminen arvokeskustelut visuaali- sista ympäristöä havainnoidessa ympäristötaitteen es- teettinen, ekologinen ja eettinen pohdinta sekä suunnittelu ja toteutus	kierrätys- ja luonnon- materiaalien hyödyntäminen. arvokeskustelut visuaali- sista ympäristöä havainnoidessa ympäristötaitteen es- teettinen, ekologinen ja eettinen pohdinta sekä suunnittelu ja toteutus

9.5.12 Käsiyö

Tavoitteet	Tekstiilyö 3	Tekninen työ 3	Tekstiilyö 4	Tekninen työ 4
	<p>T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön</p> <p>T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin</p> <p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön</p> <p>T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin</p> <p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön</p> <p>T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin</p> <p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.</p> <p>T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin</p> <p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>
Idea ja suunnitelma	<p>Oppilas laatii visuaalisen suunnitelman tuotteesta, joka on valmistettavissa. Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt.</p> <p>Materiaalivalinnoista ja tekniikoista keskustellaan yhdessä ja ne päätetään ohjauksen ja/tai kokeilujen jälkeen.</p> <p>Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö</p> <p>Herätellään kiinnostusta paikalliseen käsityökenttään mm. opintokäyntien, kirjastovierailujen sekä museo- ja näyttelyvierailujen kautta.</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja kuvaa teknisen työn tuotteita.</p> <p>Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt.</p> <p>Oppilaan tulee osata turvallisesti käyttää työvälineitä ja tuntea työtilan turvallisuussäännökset</p> <p>Perustyövälineiden ja –työtapojen hallinta</p> <p>Alaan liittyvien esineiden, työvälineiden, materiaalien ja työtapojen tuntemus</p> <p>Erialaisten käsityöperinteiden tunteminen</p>	<p>Oppilas laatii visuaalisen suunnitelman tuotteesta, joka on valmistettavissa. Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt.</p> <p>Materiaalivalinnoista ja tekniikoista keskustellaan yhdessä ja ne päätetään ohjauksen ja/tai kokeilujen jälkeen.</p> <p>Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö</p> <p>Herätellään kiinnostusta paikalliseen käsityökenttään mm. opintokäyntien, kirjastovierailujen sekä museo- ja näyttelyvierailujen kautta.</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja kuvaa teknisen työn tuotteita.</p> <p>Suunnitelma sisältää tarvittavat mitat, määrät ja yksiköt.</p> <p>Oppilaan tulee osata turvallisesti käyttää työvälineitä ja tuntea työtilan turvallisuussäännökset</p> <p>Perustyövälineiden ja –työtapojen hallinta</p> <p>Alaan liittyvien esineiden, työvälineiden, materiaalien ja työtapojen tuntemus</p> <p>Erialaisten käsityöperinteiden tunteminen</p>

Kokeilu ja tekeminen	<p>Oppilas saa tietoa ja valmiuksia tekstiilityön tavallisten koneiden (ompelukone, silitysrauta) ja työvälineiden turvallisesta käytöstä.</p> <p>Materiaalien ja tekniikoiden (neulonta, virkkaus, ompeleminen, huovutus, kirjonta tai muu kankaan koristelu, värjäys) käyttämisessä voidaan painottaa kokeilua.</p> <p>Esim. neulonta eri materiaaleilla voi tuottaa graffitin. Oppilas oppii käyttämään tekstiilityön oikeita käsitteitä, esim. saumavara, pääärme, oikea silmukka, parsinneula, ompelulanka, jne.)</p>	<p>Pylväsporakoneen, pienkoneiden (hiomakone, ruuvinväännin) ja käsityökalujen käyttö (viivain, kulmaviivain), liitokset,</p> <p>Puun ja vaihtoehtoisten materiaalien (styrox, akryyli, kuitulevy) kanssa työskentely</p>	<p>Oppilas saa tietoa ja valmiuksia tekstiilityön tavallisten koneiden (ompelukone, silitysrauta) ja työvälineiden turvallisesta käytöstä.</p> <p>Materiaalien ja tekniikoiden (neulonta, virkkaus, ompeleminen, huovutus, kirjonta tai muu kankaan koristelu, värjäys) käyttämisessä voidaan painottaa kokeilua. Esim. neulonta eri materiaaleilla voi tuottaa graffitin.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään tekstiilityön oikeita käsitteitä (esim. saumavara, pääärme, oikea silmukka, parsinneula, ompelulanka, jne.).</p>	<p>Pylväsporakoneen, pienkoneiden (hiomakone, ruuvinväännin) ja käsityökalujen käyttö (viivain, kulmaviivain), liitokset,</p> <p>Puun ja vaihtoehtoisten materiaalien (styrox, akryyli, kuitulevy) kanssa työskentely</p>
----------------------	--	---	---	---

	Tekstiilityö 5	Tekninen työ 5	Tekstiilityö 6	Tekninen työ 6
Tavoitteet	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi</p> <p>Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen</p> <p>T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia</p> <p>T8 herättää oppilasta arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi</p> <p>Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen</p> <p>T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.</p> <p>T8 herättää oppilasta arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi</p> <p>Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen</p> <p>T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia</p> <p>T8 herättää oppilasta arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>	<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi</p> <p>Oppilas ymmärtää suunnittelun ja visualisoinnin merkityksen</p> <p>T4 Oppilas syventää ja laajentaa käsitteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia</p> <p>T8 herättää oppilasta arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p> <p>Lihavoidulla merkityt tavoitteet painottuvat.</p>

<p>Idea ja suunnitelma</p>	<p>Oppilas kehittää idean ja suunnittelee oman tekstiilityön tuotteen tai osallistuu yhteisen tuotteen suunnitteluun Oppilas soveltaa materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan suunnittelutyössä Suunnittelun pohjana käytetään erilaisten pehmeästä materiaalista tehtyjen esineiden tekstiilisiä rakenteita ja toteutuksia Suunnittelutyö voi olla kokeilullisesti painotettu, esim. oppilas testaa erilaisten materiaalien, pistojen ja tekniikoiden visuaalisuutta ja toimivuutta Suunnitelmaa arvioidaan ja täsmennetään kokeilujen kautta ja työ toteutetaan suunnitelmaan perustuen (estetiikka ja toimivuus) Pyritään materiaalien ja tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön Uudelleen käytön mahdollisuudet otetaan huomioon (kuluttajatieto ja kestävä kehitys) Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö vaate-neulonnassa Työjärjestys Oppilasta rohkaistaan etsimään ongelmanratkaisuun tarvittavia tietoja itsenäisesti</p>	<p>Oppilas suunnittelee itse omat työnsä, jotka sisältävät määritellyt osa-alueet Työjärjestys ja työnkuvaus Tarkoituksenmukainen muotoilu ja käytettävyys Materiaalien ominaisuuksien tuntemus</p>	<p>Oppilas kehittää idean ja suunnittelee oman tekstiilityön tuotteen tai osallistuu yhteisen tuotteen suunnitteluun Oppilas soveltaa materiaalien ja tekniikoiden tuntemustaan suunnittelutyössä Suunnittelun pohjana käytetään erilaisten pehmeästä materiaalista tehtyjen esineiden tekstiilisiä rakenteita ja toteutuksia Suunnittelutyö voi olla kokeilullisesti painotettu, esim. oppilas testaa erilaisten materiaalien, pistojen ja tekniikoiden visuaalisuutta ja toimivuutta Suunnitelmaa arvioidaan ja täsmennetään kokeilujen kautta ja työ toteutetaan suunnitelmaan perustuen (estetiikka ja toimivuus) Pyritään materiaalien ja tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön Uudelleen käytön mahdollisuudet otetaan huomioon (kuluttajatieto ja kestävä kehitys) Kaavojen ymmärtämisen perusteet ja yksinkertaisten kaavojen käyttö vaate-neulonnassa Työjärjestys Oppilasta rohkaistaan etsimään ongelmanratkaisuun tarvittavia tietoja itsenäisesti</p>	<p>Oppilas suunnittelee itse omat työnsä, jotka sisältävät määritellyt osa-alueet Työjärjestys ja työnkuvaus Tarkoituksenmukainen muotoilu ja käytettävyys Materiaalien ominaisuuksien tuntemus</p>
<p>Valmistaminen</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä tekstiilityön tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä teknisen työn tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä tekstiilityön tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p>	<p>Oppilas valmistaa omia tai yhteisiä teknisen työn tuotteita ja vastaa siitä, että työ etenee päämäärätietoisesti Myönteinen asenne työskentelyyn ja tekniikoihin ylläpidetään</p>

	Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita Uusia tekniikoita otetaan käyttöön ja aikaisemmin opittuja tekniikoita ja osa-alueita syvennetään Esim. yksinkertaisia vaate-neuleita Uusia materiaaleja, tekniikoita, työvälineitä ja koneita käyttöön otettaessa omaksutaan oikeat käsitteet Käsitteiden käyttö on olennaista, esim. pääme, saumavara, langan suunta, langansuuntanuoli.	Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita Uusia tekniikoita otetaan käyttöön ja aikaisemmin opittuja tekniikoita ja osa-alueita syvennetään esim. elektroniikka, yksinkertaiset virtapiirit ja yksinkertaiset elektroniset rakennussarjat	Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita Uusia tekniikoita otetaan käyttöön ja aikaisemmin opittuja tekniikoita ja osa-alueita syvennetään Esim. yksinkertaisia vaate-neuleita Uusia materiaaleja, tekniikoita, työvälineitä ja koneita käyttöön otettaessa omaksutaan oikeat käsitteet Käsitteiden käyttö on olennaista, esim. pääme, saumavara, langan suunta, langansuuntanuoli.	Valmistamisessa käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmitavia koneita Valmistetaan tuotteita piirustusten mukaan Suunnitellaan ja tehdään vapaavalintaisia töitä Kiinnitetään huomiota oikeiden käsitteiden käyttöön
Dokumentointi	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti	Oppilas on tietoinen työskentelyn eri vaiheista (idea, suunnittelu, valmistus) sekä osaa esitellä ja dokumentoida ne Oppilas dokumentoi työnsä sähköisesti
Paikallinen painotus	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan	Tutustutaan oppiainetta sivuvaan paikalliseen toimintaan

9.5.13 Liikunta

Luokat 3-4

	Monipuolinen fyysinen toiminta	Fyysisten ominaisuuksien parantaminen
Tavoitteet luokilla 3-4	3.	4.
	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

	T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	3.	4.
	Harjoittaa fyysistä toimintaa eri ympäristöissä Tutustua leikkeihin, peleihin ja liikuntamuotoihin Rytmi ja liike Harjoittaa fyysistä toimintaa eri vuodenaikoina	Harjoittaa staattista ja dynaamista tasapainoa, nopeutta, liikuntakykyä, voimaa ja reaktiokykyä Parantaa ymmärrystä omista valmiuksista leikin ja pelin avulla Rytmi ja liike, tanssi ja musiikkiliikunta Parantaa uinnin perusvalmiuksia ja tutustua erilaisiin uintitekniikoihin
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7	L1, L2, L3
	Motorinen kehitys	Motorinen kehitys
Tavoitteet	3.	4.
	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	3.	4.
	Harjoittaa eri perusmotorisia valmiuksia monipuolisesti Eri välineiden käyttö turvallisesti Oppia huolehtimaan omasta hygieniastaan Uinnin perusvalmiudet (50 m uintia, 5 m sukeltaminen)	Harjoittaa eri perusmotorisia valmiuksia monipuolisesti Eri välineiden käyttö turvallisesti Oppia huolehtimaan omasta hygieniastaan Uinnin perusvalmiudet (50 m uintia, 5 m sukeltaminen)
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3	L1, L2, L3
	Oppii arvostamaan liikuntaa ja urheilua	Reilu peli
Tavoitteet	3.	4.

	<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p>
Keskeiset sisällöt	3.	4.
	<p>Luoda oppilaalle onnistumisen tunne</p> <p>Harjoittaa fyysistä toimintaa pareittain sekä pienessä ja suuressa ryhmässä</p> <p>Oppia ottamaan toiset huomioon</p> <p>Harjaantua voittamaan ja häviämään leikeissä ja peleissä</p>	<p>Harjoitella pienpelejä ja pelejä muunnetuilla säännöillä</p> <p>Tutustua eri urheilulajeihin</p> <p>Oppia noudattamaan yhteisiä sääntöjä</p> <p>Harjoitella myönteisen palautteen antamista</p> <p>Harjoittaa fyysistä toimintaa heterogeenisissä ryhmissä</p> <p>Oppia kantamaan vastuuta yhteisistä välineistä</p>
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L6, L7	L1, L2, L3, L6, L7

Luokat 5-6

	Fyysisen toiminnan terveydellinen vaikutus	Elinikäinen kiinnostus fyysisistä ominaisuuksista
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehostaan, pystyvyydestään ja yhteisöllisyydestä.</p>
Keskeiset sisällöt	5.	6.
	Lisätä oppilaan ymmärrystä siitä, miten fyysinen toiminta vaikuttaa terveyteen (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen)	Tutustuu eri liikuntamuotoihin Tutustuu fyysisen toiminnan terveyttä edistäviin vaikutuksiin

	Tutustuu voima-, nopeus- ja kestävyysharjoittelun perusteisiin Tutustuu fyysisen suorituskyvyn erilaisiin mittaustapoihin	Opii käyttämään digitaalisia välineitä osana liikuntaa
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7	L1, L2, L3, L5, L6
	Joukkuepelit ja urheilulajit	Joukkuepelit ”yksilönä ja ryhmänä”
Tavoitteet	5.	6.
	<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>
Keskeiset sisällöt	5.	6.
	Tutustua eri joukkuepeleihin sekä yksilölajeihin Yhteistyö paikallisten yhdistysten kanssa Urheiluhengen ja reilun pelin ymmärtäminen Kehittyä uijana Harjoitella hengenpelastusta	Perehtyä aloitukseen ja taktikkaan joukkuepeleissä (hyökkäys – puolustus) fördjupa Kehittää pelikäytystään Oppia nauttimaan omista ja toisten onnistuneista suorituksista Oppia ilmaisemaan itseään voimistelun ja urheilun kautta
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L6, L7	L1, L2, L3, L6, L7
	Itsenäinen liikkua	Henkilökohtainen motorinen kehitys

Tavoitteet	5.	6.
	T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.
Keskeiset sisällöt	5.	6.
	Kannustaa itsenäiseen organisoituu ja ei-organisoituu fyysiseen toimintaan Perehtyä vapaa-ajalla toteutettavissa oleviin urheilu- ja harjoittelumuotoihin	Harjoittaa tiettyjä motorisia valmiuksia (maksiminopeus, kiihdytys, liikenopeus, ym.) Parantaa lihaskuntoa (staattiset ja dynaamiset harjoitteet) Uimataidon parantaminen
Laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4, L5	L1, L2, L3

9.5.14 Valinnaiset aineet

Valinnaiset taide- ja taitoaineet luokilla 4 - 9

- oppilas opiskelee vähintään kahta taide- ja taitoainetta luokilla 4 – 6
- oppiaine käsityö jakautuu tasan teknisen ja teknisen työn osalta
- koulu päättää, mitä valinnaisaineita tarjotaan 7. luokalla
- 8.-9. luokilla oppilas valitsee itse taide- ja taitoaineet; valinta tehdään erikseen luokalla 8 ja luokalla 9.
- taide- ja taitoaineita voidaan tarjota vuosikurssirajat ylittävissä ryhmissä

Valinnaiset aineet luokilla 5 - 9

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Koulun valinnaisaineen tarjonnassa ollaan yhteistyössä 1-6 - ja 7-9 -koulujen kesken sillä tavalla, että oppilaiden mielipiteet tulevat huomioiduiksi. Valinnaisten aineiden sisällöt synkronoidaan 1-6 - ja 7-9 -koulujen kesken niin, että jatkuvuus oppilaan valinnaisaineiden opiskelussa on mahdollista. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon oppilaiden näkökohdat ja toiveet.

Valinnaiset aineet luokilla 5 ja 6 (2 vvt):

Oppilaat poimivat valinnaiset aineensa kaupungin kouluille yhteiseltä tarjottimelta. Koulu tarjoaa yhden vuosiviikkotunnin valinnaisaineen (2 kpl) lukuvuodeksi vai kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineen (1 kpl) lukukaudeksi. Näin ollen oppilas opiskelee yhteensä enintään neljää valinnaisainetta luokkien 5 ja 6 aikana.

Valinnaisaineiden opiskelu voidaan järjestää naapurikoulujen yhteistyönä (kielirajat ylittäen). Valinnaiset aineet tarjotaan kurssina 1 ja kurssina 2 (esim. Maailmanmatkaaja 1 ja Maailmanmatkaaja 2), jotta oppilaalla on mahdollisuus syventää opintojaan valinnaisessa aineessa joko saman vuosiluokan aikana tai ottamalla yhden kurssin luokalla 5 ja toisen luokalla 6.

Valinnaiset aineet 1 vvt

luokka/lukukausi	syksy	kevät
5	va 1	va 1
6	va 2	va 2

Valinnaiset aineet 2 vvt

luokka/lukukausi	syksy	kevät
5	va 1	val 2
6	va 3	va 4

5. ja 6. luokilla tarjottavat valinnaisaineet

Kurssin nimi	PROFFA 1	Keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään luonnontieteellistä osaamista • opitaan löytämään tietoa kokeilemalla ja tutkimalla 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L5	

Kurssin nimi	PROFFA 2	Keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • opitaan asettamaan kysymyksiä ja muotoilemaan tutkimusongelmia • löydetään monipuolisia tapoja ratkaista ongelmia • opitaan raportoimaan ja tekemään esityksiä 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L5, L7	

kurssin nimi	MAAILMANMATKAAJA	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan eri maiden kulttuureihin • opitaan arvostamaan omaa ja muiden elinympäristöä ja kulttuuriperintöä 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5	

kurssin nimi	ARJEN SANKARI 1	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • opitaan tekemään terveyden ja henkilökohtaisen talouden kannalta kestäviä valintoja kuluttajana • opitaan ottamaan vastuuta perheen arkitoimista 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L5	

kurssin nimi	ARJEN SANKARI 2	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan selviämään ja toimimaan tarkoituksenmukaisella tavalla yllättävissäkin tilanteissa 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L5	

kurssin nimi	ARJEN SANKARI 3.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan toimimaan vastuullisena yhteisön jäsenenä 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7	

kurssin nimi	TUOTTAJA 1.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● tutustutaan viestintään monipuolisesti sekä tuottajana että vastaanottajana ● opitaan sujuvaa kirjoitetun ja puhutun tekstin tuottamista ● opitaan tarkastelemaan tiedonvälitystä kriittisesti 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5, L7	

kurssin nimi	TUOTTAJA 2.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● tutustutaan digitaaliseen viestintään sekä tuottajana että vastaanottajana ● opitaan suunnittelemaan ja tuottamaan oma digitaalinen julkaisu 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5, L7	

kurssin nimi	TAITEILIJA 1.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan esittävän taiteen eri muotoihin opitaan monipuolisia tapoja ilmaista itseään rohkaistaan oppilasta esiintymiseen 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L5	

kurssin nimi	TAITEILIJA 2.	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> opitaan monipuolista kuvallista ilmaisua opitaan tulkitsemaan kuvallisia viestejä ja nauttimaan taidekuvista 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L5, L6	

kurssin nimi	NÖRTTI	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> oppilas innostuu ja kiinnostuu yksinkertaisesta ohjelmoinnista 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L5	

kurssin nimi	YRITTÄJÄ	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> opitaan laatimaan suunnitelmia ja toteuttamaan niitä opitaan arvioimaan toimintaa opitaan valmistamaan tuote tai tuottamaan palvelua tulojen saamiseksi 	
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L5, L6	

kurssin nimi	VAIKUTTAJA 1	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan kunnioittamaan omaa ympäristöä ja luontoa ja suojelemaan sitä ● opitaan luonnossa liikkumisen ja selviytymisen perustaitoja ● opitaan ymmärtämään ihmisen merkitys luontoympäristön säilymiselle elinkelpoisena 	<ul style="list-style-type: none"> ● lähiseudun luontokohteet ● luonnossa selviytyminen ● jokamiehenoikeudet ● Itämeri
laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L5, L7	

kurssin nimi	VAIKUTTAJA 2	keskeinen sisältö
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ● opitaan kansalaisvaikuttamisen taitoja ● rohkaistaan oppilaita vaikuttamaan omiin ja lähiympäristön asioihin ● kannustetaan oppilaita vapaaehtoistyöhön 	<ul style="list-style-type: none"> ● lasten ja nuorten vaikuttamisen kanavat ● Miten koulu toimii? ● avustusprojektin järjestäminen tai jo olemassa olevaan osallistuminen
laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7	

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
L3 Arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämän taidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

9.6 Oppiaineiden keskeiset sisällöt ja tavoitteet luokilla 7 - 9

9.6.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitustilanteissa, myös draaman keinoin</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaikavälitään erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitustilanteissa, myös draaman keinoin</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaikavälitään erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitustilanteissa, myös draaman keinoin</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaikavälitään erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoi omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. oppilas tekee havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksuu niitä osaksi omaa kielenkäyttöään. oppilas tutustuu teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun</p>	<p>oppilas vahvistaa taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoi omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa oppilas tekee havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksuu niitä osaksi omaa kielenkäyttöään</p>	<p>oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoi omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa oppilas tekee havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksuu niitä osaksi omaa kielenkäyttöään oppilas jatkaa tutustumistaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-</p>

	keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. oppilas harjoittaa kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa oppilas harjoittelee arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapojaan ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	oppilas tutustuu teatteriin taide- muotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla oppilas harjoittaa kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa oppilas harjoittelee valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. oppilas harjoittelee arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapojaan ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla oppilas harjoittaa kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa oppilas harjoittelee arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapojaan ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita
Tekstien tulkitseminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarastoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenslaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarastoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenslaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja nii-</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarastoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenslaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja nii-</p>

	syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	den jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	den jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>oppilas syventää tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisten median tekstejä</p> <p>oppilas syventää tekstin ymmärtämisen strategioita ja seuraa lukutaitonsa kehittymistä</p> <p>oppilas eläytyy luettuun, reflektoi omaa elämäänsä luetun avulla ja jakaa lukukokemuksiinsa muiden kanssa</p> <p>oppilas tunnistaa ja tulkitsee kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemustaan</p> <p>oppilas tutustuu tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioi niiden luotettavuutta.</p>	<p>oppilas syventää tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisten median tekstejä</p> <p>oppilas syventää tekstin ymmärtämisen strategioita ja seuraa lukutaitonsa kehittymistä</p> <p>oppilas tutustuu erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamisen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin</p> <p>oppilas tutustuu kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin</p> <p>oppilas pohtii tekstien tarkoitusta ja kohderyhmiä ja esittää kriittisen lukijan kysymyksiä</p> <p>oppilas tunnistaa ja tulkitsee kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemustaan</p> <p>oppilas tutustuu tiedonhankinnan vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioi niiden luotettavuutta</p>	<p>oppilas syventää tulkinnan taitojaan lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisten median tekstejä</p> <p>oppilas syventää tekstin ymmärtämisen strategioita ja seuraa lukutaitonsa kehittymistä</p> <p>oppilas laajentaa lukuharrastustaan nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen</p> <p>oppilas harjoittelee kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitojaan ja lisää käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa</p> <p>oppilas tunnistaa ja tulkitsee kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemustaan</p> <p>oppilas tutustuu tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioi niiden luotettavuutta</p>
Tekstien tuottaminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

	<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>oppilas tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien tuottamista vaiheittain</p> <p>oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p>	<p>oppilas tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisiä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien tuottamista vaiheittain</p> <p>oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p> <p>oppilas tutustuu lauseenvastikkeisiin ja niiden käyttöön</p>	<p>oppilas tuottaa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien tuottamista vaiheittain</p> <p>oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa</p> <p>oppilas tutustuu lauseenvastikkeisiin ja niiden käyttöön</p>

	<p>oppilas tutkii kirjoitettujen tekstien elementtejä sekä hyödyntää tätä tietoa omista teksteistään</p> <p>oppilas syventää ymmärrystään kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmottaa kappaleiden, virikkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet) ja oppii käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita</p> <p>oppilas tarkastelee erilaisia ajan ilmaisutapoja sekä harjoittelee niiden käyttöä omista teksteistään</p> <p>oppilas perehtyy tekijänoikeuksiin ja noudattaa niitä omia tekstejä tuottaessaan</p>	<p>oppilas perehtyy erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin</p> <p>oppilas opiskelee erityisesti kertoville, kuvaajaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödyntää tätä tietoa tuottaessaan omia tekstejä</p> <p>oppilas harjoittelee tekstien kohdentamista ja kielen muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi</p> <p>oppilas tutustuu lauseenjäseniin ja lausekkeisiin ja oppii käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita</p> <p>oppilas tarkastelee erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja sekä harjoittelee niiden käyttöä omista teksteistään</p> <p>oppilas noudattaa tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessaan</p>	<p>oppilas tutkii sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat</p> <p>oppilas oppii käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa</p> <p>oppilas vahvistaa opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä</p> <p>oppilas noudattaa tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessaan</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen,</p>	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuri-</p>	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuri-</p>

	suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	seen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	seen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi
Keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	oppilas tutkii tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käyttää käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella oppilas saa mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse oppilas tutustuu kirjallisuuden pääalajeihin ja joihinkin alalajeihin oppilas lukee monipuolisesti nuortenkirjoja oppilasta kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen	oppilas tutkii tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käyttää käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella oppilas tutustuu mediakulttuurin eri muotoihin oppilas saa mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse oppilas tutustuu kirjallisuuden keskeisiin tyyliin ja sävyyn sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin oppilas lukee monipuolisesti nuortenkirjoja oppilasta kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen	oppilas tutkii tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käyttää käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella oppilas tekee tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn oppilas tutustuu Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin oppilas vertailee suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustuu suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin oppilas tutkii kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla oppilas tutustuu kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemis- muotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhe- ja mediakulttuurin eri muotoihin oppilas saa mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria oppilas tutustuu suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin oppilas lukee monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta oppilasta kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen

9.6.2 Toinen kotimainen kieli

9.6.2.1 A1-kieli, ruotsi

Ruotsin kielen A-oppimäärä

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>
Kielenopiskelutaidot			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia</p>	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia</p>	<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p> <p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia</p>

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttä kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttä kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista</p>	<p>T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttä kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p> <p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista</p>
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä</p>	<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä</p>	<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä</p>
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>
Keskeiset sisältöalueet, aihepiirit ja rakenteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>vapaa-ajan vietto ja harrastukset vaatteet ja muoti</p>	<p>terveys ja hyvinvointi tiedotusvälineet: tv, radio, lehdet, internet</p>	<p>opiskelu, työ ja ammatit ympäristö ja kestävä kehitys terveys ja hyvinvointi</p>

	koulunkäynti ja työelämä	vapaa-ajan vietto ja harrastukset (esim. kirjallisuus, elokuvat, musiikki) pohjoismaat	ihmisoikeudet Svenskfinland – Suomenruotsi ja suomenruotsalaiset
	aikamuodot: imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti substantiivien taivutus pronomineja päälauseen sanajärjestys kysymyssanoja ja –lauseita prepositioilmauksia adjektiivien taivutus ja vertailu ajanilmaukset ja määreellä alkavat lauseet päiväykset, kuukaudet, järjestysluvat	substantiivien ja adjektiivien määräinen muoto apuverbit imperatiivi man-rakenne refleksiiviverbit konditionaali sivulauseen sanajärjestys pronomineja adverbien vertailu ainesanat prepositioilmauksia	päälauseen sanajärjestys sivulauseen sanajärjestys epäsuora kysymyslause aikamuodot s-passiivi partisiipin preesens ja perfekti verbejä (esim. vara-verbit, dependenttiverbit) pronomineja prepositioita kansallisuudet maantieteelliset nimet

9.6.2.2 Äidinkielenomainen ruotsi

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	<p>T1 (painotetaan) edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä</p> <p>T3 (painotetaan) ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>
Kielenopiskelutaidot			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T4 (painotetaan) rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin	T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntä-	T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja

	kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	mään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	T6 (painotetaan) rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia T7 (painotetaan) ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
Tavoitteet	7.	8.	9.
	T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä	T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan	T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä

	melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan
Keskeiset sisäl- töalueet, aihepiirit ja rakenteet	7.	8.	9.
	vapaa-ajanvietto ja harrastukset perhejuhlat vaatteet ja muoti sadut Ruotsi ja ruotsalainen kulttuuri tietotekniikka	terveys ja hyvinvointi sää luonto liikenne ja matkustaminen tiedotusvälineet Tanska sananlaskut puhekieli ja kirjakieli	opiskelu, työ ja ammatit elinkeinoelämä ympäristö ja kestävä kehitys Norja ja Islanti suomalainen yhteiskunta ihmisoikeudet merkittäviä suomenruotsalaisia
	sanaluokat oikeinkirjoitus sanajärjestys puhekieli ja kirjakieli	lauseenjäsenet pää- ja sivulause kysymyslauseita konditionaali prepositioilmauksia ilmaisuja (merkitysten muutokset, idiomaattiset sanonnat)	pää- ja sivulause prepositioita kansallisuudet maantieteelliset nimet partisiipin preesens ja perfekti passiivi deponenttiverbit finlandismit puhekieli ja kirjakieli

9.6.3 Vieraat kielet

Englanti

Englannin A-oppimäärän tavoitteet luokilla 7-9

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyä
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Tavoitteet ja sisällöt luokilla 7-9

7	8	9
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T9	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T9	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10
Kerrataan aikamuodot Lauseen sanajärjestys. Sanasto laajenee, mm. asuminen ja erilaiset elinympäristöt.	Adverbien vertailu, liitekysymykset, infinitiivi ja ing-muoto. Sanastoa kartutetaan, mm. kulttuurin eri osa-alueet.	Futuuriehtolause 1. ja 2. konditionaali, passiivi, fraasiverbit, indefiniitti- pronominin. Sanastossa mm. ympäristön- suojeleminen, media, opiskelu ja työelämä.
S1, S2 osittain myös S3	S1, S2, osittain myös S3	S3, lisäksi myös S1 ja S2

9.6.4 Matematiikka

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Merkitys, arvot ja asenteet	T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
Työskentelyn taidot	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiansa asioiden välisiä yhteyksiä T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiansa asioiden välisiä yhteyksiä T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiansa asioiden välisiä yhteyksiä T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä T6

	<p>ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä</p> <p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</p> <p>T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</p> <p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</p>	<p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</p> <p>T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</p> <p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</p>	<p>ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</p> <p>T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</p> <p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</p>
<p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässäälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöihin</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta har-</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässäälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöihin</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</p> <p>T16</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässäälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p> <p>T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</p> <p>T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöihin</p> <p>T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</p> <p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan</p> <p>T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</p> <p>T16</p>

	<p>joittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</p>	<p>tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</p>	<p>tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Ajattelun taidot ja menetelmät	<p>Ajattelun taitojen ja menetelmien keskeiset sisällöt on liitetty muihin sisältöalueisiin. Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päätelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.</p>		
Luvut ja laskutoimitukset	<p>lukualueet negatiiviset luvut murtolukulaskuja vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo jaollisuus ja alkutekijät potenssin käsite ongelmanratkaisu</p>	<p>desimaaliluvut tarkka arvo ja likiarvo prosenttilasku potenssit neliöjuuri ongelmanratkaisu</p>	<p>tutustuminen todistamisen perusteisiin prosenttilaskun kertaaminen ja syventäminen lukujen ja laskutoimitusten kertaus</p>
Algebra	<p>lukujonot muuttujan käsite ensimmäisen asteen yhtälöt</p>	<p>verranne potenssilausekkeet polynomikäsite vaillinainen toisen asteen yhtälö ensimmäisen asteen epäyhtälö</p>	<p>polynomilaskenta ongelmanratkaisu ja sanalliset tehtävät lausekkeiden muodostaminen yhtälöparit algebrallisesti algebran kertaus</p>

Funktiot	lausekkeet	suoran piirtäminen	funktiot ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaaja kuvaajan tulkitseminen funktion nollakohdat yhtälöparit graafisesti funktioiden kertausta
Geometria	tasogeometrian peruskäsitteet kulmat yksikkömuunnokset monikulmiot koordinaatisto	yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys ympyrä Thaleen lause monikulmioiden piiri ja pinta-ala pinta-alan yksiköt	Pythagoran lause trigonometria avaruusgeometria geometrian kertausta pinta-alan ja tilavuuden yksiköt
Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	logiikka ja ohjelmointi	tilastotieto todennäköisyyslaskenta digitaaliset työkalut	algoritminen ajattelu logiikka

Tavoitteet vuosi- luokilla 7-9	7.	8.	9.
Biologinen tieto ja ymmärrys	<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja</p> <p>T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p>	<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja</p> <p>T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p> <p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiteitä</p> <p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys</p>	<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiteitä</p> <p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja</p>
Biologiset taidot	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p> <p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</p> <p>T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi</p> <p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p>	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p> <p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</p> <p>T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi</p> <p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p> <p>T11</p>	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p> <p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</p> <p>T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa</p>

	T11 kannustaa oppilasta sovelta- maan biologian tietoja ja tai- toja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskus- telussa ja päätöksenteossa	kannustaa oppilasta sovelta- maan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteis- kunnallisessa keskustelussa ja pätöksenteossa	
Biologian arvo- ja asennetavoitteet	T12 innostaa oppilasta syventä- mään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuh- detta ja ympäristötietoisuutta	T12 innostaa oppilasta syventä- mään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vah- vistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	T13 ohjata oppilasta tekemään eet- tisesti perusteltuja valintoja T14 innostaa oppilasta vaikutta- maan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuo- siluokilla 7-9	7.	8.	9.
Biologinen tutkimus	- biologisen tutkimuksen vai- heet oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi	- biologisen tutkimuksen vai- heet oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi	- biologisen tutkimuksen vai- heet oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi
Tutkimusretkiä luon- toon ja lähiympäris- töön	-vastuullinen luonnossa liik- kuminen -lajintuntemus -metsän ja muiden ekosys- teemien tutkiminen ja ver- tailu -maastotyöskentelyä, jossa havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtu- via muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin	-vastuullinen luonnossa liikku- minen -lajintuntemus -metsän ja muiden ekosyste- emien tutkiminen ja vertailu -maastotyöskentelyä, jossa ha- vainnoidaan ja arvioidaan ympä- ristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaiku- tusta niihin	
Ekosysteemin perusra- kenne ja toiminta	-suomalaisen metsäekosys- teemin rakenne ja toiminta sekä ihmisen toiminnan vai- kutukset niissä -perustietoja vesi-, suo-, tun- turi- ja kaupunkiekosyste- meistä -lajien ekologia ja lajien väli- set vuorovaikutussuhteet -eliökokoelman koostaminen -ekosysteemien monimuotoi- suus ja sen tärkeys		
Mitä elämä on		-elämän perusilmiöt biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin -kasvien kasvatus -eliökunnan rakenne ja moni- muotoisuus vertailemalla eliöi- den rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä -perinnöllisyyden ja evoluution perusteet -bioteknologian mahdollisuudet ja haasteet	

Kohti kestäväää tulevai- suutta		<ul style="list-style-type: none"> -luonnon monimuotoisuu- den säilyttäminen -ilmastonmuutos -luonnonvarojen kestävä käyttö -lähiympäristön muutokset -luonnonvarojen kestävä käytön ekologiset, sosiaali- set, taloudelliset ja eettiset periaatteet -kestävä ravintotuotanto -eläinten hyvinvointi -biotalouden ja ekosystee- mipalveluiden mahdolli- suudet kestävään tulevaisuuden kannalta. -luonnonsuojelun tavoitteet, keinot ja saavutukset. 	
Ihminen			<ul style="list-style-type: none"> -ihmiskehon toiminta ja rakenne -ihmiskehon elintoiminnot ja sääte- lyjärjestelmät -kasvuun, kehitykseen ja tervey- teen vaikuttavien biologisten teki- joiden perusteet -perimän ja ympäristön vaikutukset ihmisen eri ominaisuuksien kehit- tymiseen

9.6.6 Maantieto

7.	8.	9.
<p>T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumisesta maapallosta</p> <p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnon- maantieteellisiä ilmiöitä sekä vertaile- maan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaan- tieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuu- reita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käyttö merkitys</p>	<p>T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumisesta maapallosta</p> <p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnon- maantieteellisiä ilmiöitä sekä vertaile- maan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmis- maantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuuri- maisemia sekä ymmärtämään erilai- sia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmi- sen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmär- tämään luonnonvarojen kestävä käyttö merkitys</p>	<p>T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumisesta maapallosta</p> <p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnon- maantieteellisiä ilmiöitä sekä vertaile- maan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p> <p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaan- tieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuu- reita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käyttö merkitys</p>

<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p> <p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p> <p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikeutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p> <p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p> <p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikeutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p> <p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p> <p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p> <p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikeutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>
<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p> <p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoi-keuksia kaikkialla maailmassa</p>	<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p> <p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoi-keuksia kaikkialla maailmassa</p>	<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p> <p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoi-keuksia kaikkialla maailmassa</p>
<p>7. -Kartan peruskäsitteiden ymmärtäminen sekä erilaisiin maasto- ja teemakarttoihin perehtyminen. -Koko maailman hahmottaminen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksuminen. -Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian säännöllinen käyttö.</p>	<p>8. -Kartan peruskäsitteiden ymmärtäminen sekä erilaisiin maasto- ja teemakarttoihin perehtyminen. -Koko maailman hahmottaminen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksuminen. -Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian säännöllinen käyttö.</p>	<p>9. -Kartan peruskäsitteiden ymmärtäminen sekä erilaisiin maasto- ja teemakarttoihin perehtyminen. -Koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksuminen. -Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian säännöllinen käyttö.</p>

<p>-Ajankohtaisten uutisten seuranta maailman eri alueilta ja uutisten sijoittaminen kartalle.</p> <p>-Uutistapahtumien taustojen kriittinen pohdinta ja alueellisen merkityksen ymmärtäminen.</p> <p>-Uutisseurannan yhdistäminen maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>-Tutustuminen työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen</p>	<p>-Ajankohtaisten uutisten seuranta maailman eri alueilta ja uutisten sijoittaminen kartalle.</p> <p>-Uutistapahtumien taustojen kriittinen pohdinta ja alueellisen merkityksen ymmärtäminen.</p> <p>-Uutisseurannan yhdistäminen maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>-Tutustuminen työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.</p>	<p>-Ajankohtaisten uutisten seuranta maailman eri alueilta ja uutisten sijoittaminen kartalle.</p> <p>-Uutistapahtumien taustojen kriittinen pohdinta ja alueellisen merkityksen ymmärtäminen.</p> <p>-Uutisseurannan yhdistäminen maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.</p> <p>-Tutustuminen työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.</p>
<p>-Planetaarisuus ja sen vaikutukset maapallolla.</p> <p>-Vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet.</p> <p>-Elämän perusedellytykset kuten puhdas ilma, vesi ja ravinto, niiden esiintyminen ja kestävä käyttö.</p>		
	<p>-Tutustuminen kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin Suomeen, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa.</p> <p>-Ympäristön vaikutus elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.</p> <p>-Ihmisoikeudet.</p> <p>-Hyvän elämän edellytykset erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.</p>	
	<p>-Luonnonvarojen kestävä käyttö.</p> <p>-Biotalouden mahdollisuudet Suomessa ja muualla maailmassa.</p> <p>-Tuotteiden elinkaari.</p> <p>-Omat kulutusvalinnat ja vastuullisuus kansalaisena.</p> <p>-Ympäristönmuutokset, erityisesti ilmastomuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.</p> <p>-Ympäristön tila.</p> <p>-Itämeren alueen yhteistyömahdollisuudet.</p> <p>-Globalisaation vaikutukset.</p> <p>-Alueelliset kehityskysymykset.</p>	
		<p>-Oman kotiseudun erityispiirteet. Suomen maisema-alueet.</p> <p>-Kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä.</p> <p>-Osallistuminen oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen.</p> <p>-Maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.</p>

9.6.7

Fysiikka

Tavoitteet	7.	8.	9.
Merkitys, arvot ja asenteet	<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>	<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>	<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun</p> <p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p> <p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>
Tutkimisen taidot	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen</p>

	ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä</p> <p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla</p> <p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa</p> <p>T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä</p> <p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä</p> <p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla</p> <p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa</p> <p>T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä</p> <p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä</p> <p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla</p> <p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa</p> <p>T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä</p> <p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet	7.	8.	9.
Luonnontieteelliset tutkimusmenetelmät S1	Hypoteesit Mittaaminen (suureet, yksiköt) Taulukot ja graafit		
Aaltoliike S3	Aaltoliikkeen ominaisuuksia Valon ja äänen ominaisuuksia ja sovelluksia		
Lämpö S2, S3	Lämmitys ja jäähdytys		

	Lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset Lämpöenergia		
--	--	--	--

Liike ja voima S5		Tasainen liike Kiihtyvä liike Kappaleiden ja voiman välinen vuorovaikutus Tiheys ja noste Paine	
Sähkö S6		Staattinen sähkö Tasavirtapiirin käyttö ja tekniikka Sähköenergia ja teho	
Liike ja energia S4, S5		Työ (yksinkertaiset koneet) Mekaaninen energia Teho ja hyötysuhde	
Sähkön ja magnetismin välinen yhteys S3			Magneettiset ilmiöt Sähkömagneettinen induktio ja sen käyttömahdollisuudet Sähkö yhteiskunnassamme
Tähtitiede ja ydinfysiikka S2			Aurinkokunta Maailmankaikkeuden rakenne Radioaktiivisuus ja ionisoiva säteily

9.6.8 Kemia

Tavoitteet	7.	8.	9.
Merkitys, arvot ja asenteet	T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa T4	T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa T4	T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa T4

	ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta
Tutkimisen taidot	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p> <p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p> <p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p> <p>T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnon-tieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja</p>	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnon-tieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja</p>	<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnon-tieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p> <p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja</p>

	<p>selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>	<p>selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>	<p>selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>
--	---	---	---

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet	7.	8.	9.
Luonnontieteelliset tutkimusmenetelmät S1, S2, S4	Turvallisuus Hypoteesit Mittaaminen Taulukot & graafit		
Atomit ja alkuaineet S4, S5, S6	Atomimalli Alkuaineet Kemialliset merkit Atomit yhdisteissä		
Aine S4, S5, S6	Puhdas aine Seos (heterogeeninen, homogeeninen) Erotusmenetelmiä		
Kemiallinen reaktio S2, S4, S6	Kemialliset reaktiot ja yhdisteet Reaktionopeus Palaminen Paloturvallisuus		
Jaksollinen järjestelmä S4, S5		Jaksollinen järjestelmä Ionit ja ioniyhdisteet Molekyylit	

Hapot, emäkset ja ympäristö S4, S6		ph-arvo Emäksinen ja hapan Neutralisointi Happamat ja emäksiset oksidit ympäristössä	
Metallien kemiaa S2, S3, S4		Metallien ominaisuudet ja jalostus Sähkökemiallinen jännitesarja Galvaaninen kenno ja elektrolyysi Hapetus-pelkistysreaktiot	
Orgaaninen kemia S1, S2, S3, S4, S5, S6			Yksinkertaiset orgaaniset yhdisteet (hiilivedyt, alkoholit, karboksyylihapot) Orgaanisten yhdisteiden ominaisuudet ja käyttö Orgaanisten yhdisteiden käyttö arkielämässä

9.6.9 Terveystieto

Terveystieto vuosiluokat 7-9	7	8	9
	<ul style="list-style-type: none"> - ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntilannetta, kasvua ja kehitystä voimavaroista - ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa riski- ja kriisitilanteissa - ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä - ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja 	<ul style="list-style-type: none"> - ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja - ohjata oppilasta pohittamaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja - ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä - ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille - tukea oppilaita valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen 	<ul style="list-style-type: none"> - ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa riski- ja kriisitilanteissa - ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaita valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti - ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä - ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja

	<p>sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja</p> <p>- ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.</p>	<p>liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>	<p>tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</p> <p>- ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvyille ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä</p> <p>- tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>
--	---	--	---

Keskeinen sisältö vuosikursseilla 7-9	7	8	9
	<p>Opetuksessa fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys muodostaa kokonaisuuden, jonka merkitys oppilaan tulisi ymmärtää.</p> <p>Opetuksessa painottuu ihmisen elämänkulku, kasvu ja kehitys.</p> <p>Opetuksessa käsitellään identiteettiä, minäkuvaan, itsetuntoon, itseluottamukseen, itsetuntemukseen ja tunteisiin liittyviä kysymyksiä. Myös kiusaamisen ehkäisyä, murrosikää ja seksuaalista kehitystä käsitellään. Opetuksessa pohditaan perheen, ystäväyden ja huolenpidon merkitystä.</p> <p>Opetuksessa painotetaan arkirytmien, unen, ravinnon ja ravitsemustottumusten, liikunnan ja hygienian merkitystä. Oppilas pohtii arvova-</p>	<p>Opetuksen sisällöt ohjaavat oppilasta tiedostamaan vastuunsa omasta terveydestään. Oppilasta kannustetaan tekemään terveytensä kannalta oikeita valintoja.</p> <p>Oppilas perehtyy ravitsemus- ja uniongelmiin sekä niiden terveysvaikutuksiin pohtimalla, keskustelemalla ja tarkastelemalla tietoa kriittisesti. Opetus käsittelee päihteitä ja riippuvuutta aiheuttavia aineita sekä niiden vaikutusta elimistöön.</p> <p>Suurin osa seksuaalikasvatuksesta annetaan vuosiluokalla 8.</p> <p>Oppilas pohtii liikunnan terveysvaikutuksia ja ymmärtää toivottavasti liikkumattomuuden ja passiivisen elämäntavan riskit.</p>	<p>Opetus keskittyy turvallisuus- ja vuorovaikutustaitoihin. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentamiseen käsittelyyn. Opetuksessa pohditaan keinoja psyykkisen hyvinvoinnin rakentamiseen.</p> <p>Opetuksessa painottuu ensiapu ja avun kutsuminen paikalle hätätilanteessa. Oppilaan kriittistä kykyä tarkastella eri tietolähteitä vahvistetaan. Samalla häntä ohjataan kriittisesti arvioimaan erilaisten markkinointi- ja vaikutuskeinojen luotettavuutta.</p> <p>Oppilas perehtyy kansantauteihin. Tavoitteena on, että oppilas keskustelun ja reflektion kautta ymmärtää omien valintojensa merkityksen terveydelleen.</p>

	lintojaan, reflektoi, keskustele ja suhtautuu kriittisesti eri tietolähteisiin.		Seksuaaliterveyttä käsitellään vuosiluokalla 9 kerraten kuitenkin vuosiluokalla 8 opiskeltuja asioita. Opetuksessa painottuu kestävä elämäntapa ja vastuullinen kuluttaminen.
--	---	--	---

9.6.10 Uskonto

Evankelis-luterilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ohjataan perehtymään maailmanuskontoihin, katsumuksiin ja uskonnottomuuteen ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ohjataan tietojen syventämiseen ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja ohjataan perehtymään oman ja muiden uskontojen sekä katsomusten etiikan käsitteisiin, ihmisoikeuksiin ja eettisiin periaatteisiin autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 7-9	7.	8.	9.
Suhde omaan uskontoon		-Oman uskonnon synty -Kirkkokunnat, oppi ja ekumenia paikalliset olosuhteet huomioiden -Raamattu, kulttuurinen merkitys	

Uskontojen maailma	-Uskontojen ja katsomusten syvämpi tuntemus -Uskonnot osana kulttuuria -Ajankohtaiset uskonnolliset ilmiöt -Kaukoidän uskonnot		
Hyvä elämä			-Hyvän elämän ja eettisten kysymysten pohtiminen -Kristillinen etiikka -YK:n Ihmisoikeuksien sopimus -Ajankohtaiset ja ikäkauteen liittyvät elämäkysymykset

Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ohjataan perehtymään maailmanuskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta ohjataan tietojen syventämiseen ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja ohjataan perehtymään oman ja muiden uskontojen sekä katsomusten etiikan käsitteisiin, ihmisoikeuksiin ja eettisiin periaatteisiin autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen
Keskeiset sisältöalueet luokilla 7-9	7.	8.	9.

Suhde omaan uskontoon	<p>Kirkon syntyvaiheita</p> <ul style="list-style-type: none"> • alkuseurakunta, apostolien lähetystyö, marttyyrikirkko, jakamaton kirkko, suuri skisma, kirkon jakaantuminen <p>Kirkon opin muotoutuminen, uskontunnustus ja traditio</p> <p>Raamattu kirkon kirjana</p> <ul style="list-style-type: none"> • synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen <p>Diakonia</p> <ul style="list-style-type: none"> • julistaminen ja lähimmäisenrakkaus 	<p>Suomen ortodoksinen kirkko, historiaa ja nykyaikaa</p> <p>Seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat</p> <p>Patriarkaattit</p> <p>Luostarit ja asketismi</p> <p>Globaali ortodoksisuus</p> <p>Kirkollisia toimijoita ja järjestöjä</p> <p>Uskonnolliset aiheet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p>	<p>Ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä, kirkkovuosi, rukoileminen</p> <p>Kirkkotaide opin ilmentäjänä</p>
Uskontojen maailma	<p>Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuus • islam • kristilliset kirkot <p>Ortodoksiset patriarkaattit</p> <p>Orientalainen ortodoksisuus</p>	<p>Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> • hindulaisuus • buddhalaisuus <p>Uskonnoista syntyneitä erilaisia ilmiöitä arjessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • jooga, meditaatio <p>Luostarit ja asketismi muissa uskonnoissa</p> <p>Siirtymäriitit eri uskonnoissa ja katsomuksissa</p>	<p>Uskontojen ja katsomusten syvempi tuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiinan ja Japanin uskonnot • luonnonuskontoja • suomalainen muinaisuus-konto • uudempia uskontoja • uskonottomuus, ateismi <p>Uskontunnustus ilmiönä uskonnoissa</p> <p>Taide eri uskonnoissa</p> <p>Ekumenia</p> <p>Uskonnot maailman politiikassa</p>

Islamilainen uskonto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta • ohjataan perehtymään maailmanuskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen • ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ja monimuotoisuutta • ohjataan tietojen syventämiseen • ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa • ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan tuntemaan uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnolliset aiheet mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa • ohjataan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja • ohjataan perehtymään oman ja muiden uskontojen sekä kat-

	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen 	<p>somusten etiikan käsitteisiin, ihmisoikeuksiin ja eettisiin periaatteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • autetaan pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina • ohjataan pohtimaan elämän ja etiikan kysymyksiä sekä omien arvojen suhdetta niihin • ohjataan pohtimaan omia valintoja ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan • rohkaistaan muiden ihmisten kohtaamiseen
Keskeiset sisäl- töalueet luokilla 7-9	7.	8.	9.
Suhde omaan uskontoon	<ul style="list-style-type: none"> • islamin pilarit • islamin uskonkappaleet • islamin profeetat • profeetta Muhammedin elämä • Koraanin kokoaminen • islamin historia Muhammedin jälkeen • islamilainen kulttuuri • islamin monimuotoisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • islamin pilarit • islamin uskonkappaleet • islamin profeetat • profeetta Muhammedin elämä • Koraanin kokoaminen • islamin historia Muhammedin jälkeen • islamilainen kulttuuri • islamin monimuotoisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • islamin pilarit • islamin uskonkappaleet • islamin profeetat • profeetta Muhammedin elämä • Koraanin kokoaminen • islamin historia Muhammedin jälkeen • islamilainen kulttuuri • islamin monimuotoisuus
Uskontojen maailma	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen syntyminen ja tarve • alkuperäiskansojen uskonnot • uskonnot Suomessa ennen ja nyt • juutalaisuus • kristinusko • islam Suomessa, Euroopassa ja maailmassa • hindulaisuus • buddhalaisuus • uskonottomuus • uskonnon ja tieteen ero ja yhteys 	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen syntyminen ja tarve • alkuperäiskansojen uskonnot • uskonnot Suomessa ennen ja nyt • juutalaisuus • kristinusko • islam Suomessa, Euroopassa ja maailmassa • hindulaisuus • buddhalaisuus • uskonottomuus • uskonnon ja tieteen ero ja yhteys 	<ul style="list-style-type: none"> • uskontojen syntyminen ja tarve • alkuperäiskansojen uskonnot • uskonnot Suomessa ennen ja nyt • juutalaisuus • kristinusko • islam Suomessa, Euroopassa ja maailmassa • hindulaisuus • buddhalaisuus • uskonottomuus • uskonnon ja tieteen ero ja yhteys
Hyvä elämä	<ul style="list-style-type: none"> • suvaitsevaisuus • islamin etiikka • islamin laki 	<ul style="list-style-type: none"> • suvaitsevaisuus • islamin etiikka • islamin laki 	<ul style="list-style-type: none"> • suvaitsevaisuus • islamin etiikka • islamin laki

	<ul style="list-style-type: none"> • elämän kunnioittaminen • naisen asema 	<ul style="list-style-type: none"> • elämän kunnioittaminen • YK:n ihmisoikeus julistus • naisen asema • juhlapäivät 	<ul style="list-style-type: none"> • elämän kunnioittaminen • YK:n ihmisoikeus julistus • naisen asema • juhlapäivät • islamilainen taide
--	--	--	--

9.6.11 Elämänkatsomustieto

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
	<p>Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena.</p> <p>Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.</p> <p>Ohjata ja kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.</p> <p>Ohjata oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ja tunnistamaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia.</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan omaa kulttuurista yleissivistystä.</p>	<p>Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena.</p> <p>Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.</p> <p>Ohjata ja kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.</p> <p>Ohjata oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan.</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan omaa kulttuurista yleissivistystä.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ja tunnistamaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.</p>	<p>Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena.</p> <p>Ohjata oppilasta tunnistamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.</p> <p>Ohjata ja kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun ymmärtämiseen ja hyväksymiseen.</p> <p>Ohjata oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.</p> <p>Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Katsomus ja kulttuuri	Katsomusten historiaa ja katsomusvapaus	Katsomusten historiaa ja katsomusvapaus	Katsomusten historiaa ja katsomusvapaus

	<p>Maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet</p> <p>Oman elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamisen tukeminen</p> <p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>erilaiset näkemykset maailmankuvasta ja sen subjektiivisesta muotoutumisesta</p> <p>maailmankuvan ajalliset muutokset</p> <p>kulttuurin käsitteen määrittely</p> <p>kulttuurin ilmeneminen mm. mediassa ja taiteessa</p> <p>Teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa</p> <p>eri uskontokunnat</p>	<p>Katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen erilaisissa yhteiskunnissa</p> <p>Maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet</p> <p>Oman elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamisen tukeminen</p> <p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>persoonallisuuden synty, nuoruuden -käsite, ja suhteet muihin ihmisiin</p> <p>ihmisyys ja inhimillisuus</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>erilaiset näkemykset maailmankuvasta ja sen subjektiivisesta muotoutumisesta</p> <p>katsomusten historiaa ja niiden kohtaamisia</p> <p>Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja luonnonperintö</p> <p>Teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa</p> <p>erilaiset vähemmistöt ja enemmistöt</p> <p>Ihmisen ja yhteiskunnan välinen suhde</p>	<p>Katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen erilaisissa yhteiskunnissa</p> <p>Maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet</p> <p>Oman elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamisen tukeminen</p> <p>Ihmisenä kasvaminen</p> <p>persoonallisuuden synty, nuoruuden -käsite, ja suhteet muihin ihmisiin</p> <p>ihmisyys ja inhimillisuus</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <p>erilaiset näkemykset maailmankuvasta ja sen subjektiivisesta muotoutumisesta</p> <p>katsomusten historiaa ja niiden kohtaamisia</p> <p>Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja luonnonperintö</p> <p>erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja niiden taustalla olevat yksilölliset syyt ja yhteisölliset käytännöt</p> <p>oma rooli aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Etiikan perusteita	<p>Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat</p> <p>hyvän elämän lähtökohdat</p>	<p>Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat</p> <p>Hyvän elämän lähtökohdat</p> <p>Yleisinhimilliset arvot: totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus</p> <p>Teon eettinen arviointi</p> <p>tahallisuus, tekijän tarkoitus, teon seuraukset</p> <p>etiikka nuorten arjessa ja sosiallisessa mediassa</p>	<p>Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat</p> <p>Hyvän elämän lähtökohdat</p> <p>Yleisinhimilliset arvot: totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus</p> <p>Teon eettinen arviointi</p> <p>oma eettinen ajattelu</p> <p>tahallisuus, tekijän tarkoitus, teon seuraukset</p> <p>etiikka nuorten arjessa ja sosiallisessa mediassa</p> <p>Ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden eettinen perusta</p>
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.	9.
Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	<p>Ihmisarvo</p> <p>Ihmisoikeudet ja niiden kehittyminen</p>	<p>Ihmisarvo</p> <p>Ihmisoikeudet ja niiden kehittyminen</p>	<p>Ihmisarvo</p> <p>Ihmisoikeudet ja niiden kehittyminen</p>

	Ihmisten välinen yhdenvertaisuus Lasten ja nuorten oikeudet Kestävä tulevaisuus ja sen mahdollisuudet Ympäristöetiikka eläinten oikeudet	Ihmisten välinen yhdenvertaisuus Ihmisoikeusloukkaukset apartheid holokausti Kestävä tulevaisuus ja sen mahdollisuudet Vastuullisuus ja oma rooli kestävän tulevaisuuden hyväksi	Ihmisten välinen yhdenvertaisuus Ihmisoikeusloukkaukset apartheid holokausti Ihmisen ja luonnon suhde erilaiset käsitykset: humanistinen, utilistinen, mystinen, luontokeskeinen Kestävä tulevaisuus ja sen mahdollisuudet oma rooli kestävän tulevaisuuden hyväksi Tulevaisuus tulevaisuuden tutkiminen luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö minun tulevaisuuteni
--	--	---	---

9.6.12 Historia

7. luokka

Tavoitteet

Luokalla 7 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppilaan oppimisen arviointi

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Sisällöt luokalla 7

Oppiaineen osa-alueet	Yhteiskunta muutoksessa	Suomi autonomian aikana	Imperialismi
-----------------------	-------------------------	-------------------------	--------------

Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> ● Ranskan vallankumous ja Napoleon ● Ideologiat ● Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suomi osaksi Venäjää ● Autonomia ● Elämä 1800-luvun Suomessa ● Kansallinen identiteetti synty ● Venäläistämisen aika ● Tie itsenäisyyteen 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suurvallat ● Kolonialismi ● Kohti ensimmäistä maailmansotaa
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Länsi-Uusimaan ruukkien historia			

8. luokka

<p>Oppilaan oppimisen arviointi</p> <p>Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan. Päättöarvosana luokan 8 päättyessä muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.</p>
--

Sisällöt luokalla 8

Oppiaineen osa-alueet	Suur sotien aika	Kylmä sota	Suomi 1900-luvulla	Yksi maailma vai jakautunut maailma?
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> ● Ensimmäisen maailmansodan seuraukset ● Diktatuurit ● Toinen maailmansota, syyt ja seuraukset ● Ihminen sodassa 	<ul style="list-style-type: none"> ● Idän ja lännen välinen konflikti ● Kriisit ja kilpavarustelu ● Neuvostoliiton hajominen ● Itä-Eurooppa demokratioituu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Itsenäisyys ja sisällissota ● 1920- 1930-luvut ● Suomi toisessa maailmansodassa ● Hyvinvointiyhteiskunta syntyy ● Suomi idän ja lännen välissä 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teollistuneet maat ja kehitysmaat ● Kansainvälinen yhteistyö ● Lännen ja kolmannen maailman välinen konflikti ● Globalisaatio
Paikalliset painotukset, erityispiirteet ja työskentely: Sotien vaikutus Länsi-Uusimaalla				

9.6.13 Yhteiskuntaoppi

Tavoitteet luokalla 9

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokalla 9 painotetaan oppilaan mahdollisuuksia ja kykyä vaikuttaa demokraattisessa yhteiskunnassa sekä oppilaan vastuuta omista valinnoistaan. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan rakenteisiin sekä siihen liittyviin käsitteisiin.

Oppilaan arviointi luokalla 9

Arvioinnilla oppilaita rohkaistaan soveltamaan yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta ja perustelemaan sitä.

Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päätyttyä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

Sisällöt luokalla 9

Oppiaineen osa-alueet	Arjen taidot	Demokratia	Kansalaisaktiivisuus	Talous
Keskeiset sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämä • Perhe-elämä 	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisoikeudet ja -velvollisuudet • Laki ja turvallisuus • Vähemmistöt • Kunta • Valtio • EU 	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisjärjestöt • Demokraattiset vaikutusmahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Arkielämän talous • Kestävä kulutus • Kansantalous • Yritys ja yrittäminen • Globalisaatio
	Mediataito			
	Keskustelut			
Luokan paikalliset painotukset ja tehtävät: Yrityskäynnit ja vieraat				

9.6.14 Musiikki

Tavoitteet vuosiluokilla 7-9	7.	8.
	oman äänen hallinta yhteinen syke ryhmämusisoinnin vastuun oivaltaminen vastuu omasta ja kaverin kuulosta erilaisten musiikkikulttuureiden paikallistaminen ja erilaisten musiikkimieltymysten kunnioittaminen. musisointitaitojen vahvistuminen musiikin tekeminen tietokoneella	peruskoulun oppiaineksen kertaus ajankohtaiseen musiikkiin tutustuminen ja oman musiikin luominen. tekijänoikeuksien ymmärtäminen käytännössä
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9	7.	8.
Miten musiikissa toimitaan	äänenkäytön ja laulutaidon perusteet äänenmurroksen vaikutus sekä laulaminen eri rekistereissä kuulonhuolto. eho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perusteet musiikkiteknologian perusteet	syvempää äänenkäytön opetusta kuoronuottiin tutustuminen ja moniääninen laulaminen bändisoiton perusteiden syventämistä sovittamisen perusteet
Mistä musiikki muodostuu	käsitteet: melodia, harmonia, rytm, sointiväri, dynamiikka, tahti, tahtiosoitus, A-osa, B-osa, C-osa, intro, coda, kertausmerkit, maalit nuotintamisen perusteita	oman melodian tai rytmien keksiminen, kirjoittaminen ja soittaminen
Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa	musiikin merkitys eri elämäntilanteissa ja sen vaikutus yksilöön ja yhteiskuntaan	tutustuminen elokuvamusiikkiin ja äänimaailman luominen mykkäelokuvaan tekijänoikeudet
Ohjelmisto	eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin soittaen, laulaen, kuunnellen, liikkuen	ajankohtaista musiikkia soittaen ja laulaen, kuunnellen ja liikkuen

9.6.15 Kuvataide

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Oppilas havainnoi ympäristöä ja visuaalista kulttuuria monin eri tavoin sekä huomaa havaintojen vaikuttavan omaan kulttuuriin	Ohjata ja kannustaa oppilasta pohtimaan taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin arvoja
Kuvallinen tuottaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Oppilas osaa käyttää erilaisia tekniikoita ja havaintovälineitä omien ajatusten visuaalisessa ilmaisemisessa Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia havaintoja, ajatuksia ja mielikuvia kuvataiteen keinoin	Innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessa
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Ohjata ja opastaa mediakuvaston vastuulliseen käyttöön ja kriittiseen tarkasteluun	Omakohtaisen suhteen syventäminen kuvataiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin Opintoretki Ateneumiin, Kiasmaan tai Emmaan

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvostaminen		
Tavoitteet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla
Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-8	7.	8.
	Tukea oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan.	Kannustaa oppilasta pohtimaan kestävästä kehitystä omassa kuvan tekemisessä ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa sekä vaikuttamaan kuvien avulla

9.6.16 Käsityö

Tavoitteet	<p>Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.</p> <p>Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.</p> <p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.</p> <p>Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä</p> <p>Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa.</p>
Muotoilu ja suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> • Muotoilussa oppilas etsii inspiraatiota ihmisestä ja hänen elinympäristöstään sekä luonnosta. Sekä paikallisia että muita kulttuuriperinteitä voidaan hyödyntää. Menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus innoittavat myös. • Väri, muoto, rakenne, funktio, materiaali ja tekniikka sisältyvät muotoiluun ja suunnitteluun. • Idea ja suunnitelma visualisoidaan ja esitellään. Esitys sisältää numeerisia ja/tai käsitteellisiä selitteitä sekä erilaisia merkkejä ja symboleja. • Kulutus ja kestävä kehitys huomioidaan tuotesuunnittelussa ja valmistuksessa esim. käyttämällä kotimaisia tai paikallisesti tuotettuja raaka-aineita sekä kierrätettyjä materiaaleja.

	<ul style="list-style-type: none"> Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään suunnittelussa ja tiedon välittämisessä tarpeen mukaan.
Tekeminen/Valmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Myönteinen ajattelu ja myönteiset asenteet leimaavat suhtautumista käytännön valmiuksiin, käsityöhön ja tekniikkoihin. Käytännön valmiuksia analysoidaan eri yhteyksissä. Valmistuksessa/tekemisessä hyödynnetään teknologiaa ja ohjelmoitavia laitteita käytetään mahdollisuuksien mukaan. Oppilas työskentelee turvallisella tavalla ja oppii työsuojelun perusteita siinä ympäristössä, jossa käsityön opetus tapahtuu. Oppilas syventää tietämystään ja valmiuksiaan aikaisemmin opituissa tekniikoissa/uusissa tekniikoissa (esim. vaateompelu, kankaanpainanta tai -värjäys, lankatekniikat, huovutus, hitsaus- ja juotostekniikat, elektroniikka ja piirilevyjen valmistus). Oppilas työskentelee päämäärätietoisesti ja on itse aloitteellinen ongelmien ratkaisussa ja työn tulosten arvioinnissa. Oppilas on tietoinen omasta oppimisestaan. Oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan yksilöllisessä ja yhteisessä työskentelyssä. Kommunikoinnissa käytetään oikeita käsitteitä. Laitteiden ylläpitoa ja vianetsintää opetellaan. Materiaalioppia, uudelleen käyttöä ja laitteiden korjauksia arvostetaan. Tavoitteena on hyvin tehty työ.
Dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> Oppilas osaa dokumentoida käsityöprosessia ja esitellä valmista tuotetta tieto- ja viestintätekniikan avulla.
Paikalliset erityispiirteet	<ul style="list-style-type: none"> Paikallisia raaka-aineita käytetään mahdollisuuksien mukaan.

9.6.17 Liikunta

Luokat 7-9	7	8	9
Tavoitteet	<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja so-</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja sovel-</p>	<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p>

	<p>veltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p> <p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja säätämään tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja</p> <p>T11huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä</p> <p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille</p> <p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p>	<p>taa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p> <p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja säätämään tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja</p> <p>T11huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä</p> <p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille</p> <p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p>	<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta</p> <p>T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja</p> <p>T11huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä</p> <p>T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille</p> <p>T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia</p>
--	--	---	--

Keskeiset sisällöt	7	8	9
Fyysinen toimintakyky	<p>Monipuolisia aktiviteetteja: leikkejä, pallopelejä, voimistelua ja harjoituksia välineillä ja ilman välineitä</p> <p>Opetus eri oppimisympäristöissä (luonto, pallokenttä, koulupiha, liikuntasali) ja eri vuodenaikoina</p> <p>Harjoitetaan sensomotorisia valmiuksia apuna suunnistus, pallopelit, tanssi, voimaharjoittelu jne.</p> <p>Tasapaino ja liikkuvuus (telinevoimistelu, taitoluistelu, jääpelit, pallopelit, kuntopiiri ja mahdollisuuksien mukaan laskettelu ja parkour</p> <p>Kestävyys (perusliikunta, musiikkiliikunta, pallopelit, uinti)</p> <p>Voima (voimaharjoittelu oman kehon painolla sekä kevyellä vastuksella)</p> <p>Nopeus (perusliikunta, pallopelit)</p> <p>Vesiliikuntamuodot, uintitekniikat ja erilaisia hengenpelastusharjoituksia</p>	<p>Monipuolisia aktiviteetteja: leikkejä, pallopelejä, voimistelua ja harjoituksia välineillä ja ilman välineitä</p> <p>Opetus eri oppimisympäristöissä (luonto, pallokenttä, koulupiha, liikuntasali) ja eri vuodenaikoina</p> <p>Harjoitetaan sensomotorisia valmiuksia apuna suunnistus, pallopelit, tanssi, voimaharjoittelu jne.</p> <p>Tasapaino ja liikkuvuus (telinevoimistelu, taitoluistelu, jääpelit, pallopelit, kuntopiiri ja mahdollisuuksien mukaan laskettelu ja parkour</p> <p>Kestävyys (perusliikunta, musiikkiliikunta, pallopelit, uinti)</p> <p>Voima (voimaharjoittelu oman kehon painolla sekä kevyellä vastuksella)</p> <p>Nopeus (perusliikunta, pallopelit)</p> <p>Vesiliikuntamuodot, uintitekniikat ja erilaisia hengenpelastusharjoituksia</p>	<p>Monipuolisia aktiviteetteja: leikkejä, pallopelejä, voimistelua ja harjoituksia välineillä ja ilman välineitä</p> <p>Opetus eri oppimisympäristöissä (luonto, pallokenttä, koulupiha, liikuntasali) ja eri vuodenaikoina</p> <p>Harjoitetaan sensomotorisia valmiuksia apuna suunnistus, pallopelit, tanssi, voimaharjoittelu jne.</p> <p>Tasapaino ja liikkuvuus (telinevoimistelu, taitoluistelu, jääpelit, pallopelit, kuntopiiri ja mahdollisuuksien mukaan laskettelu ja parkour</p> <p>Kestävyys (perusliikunta, musiikkiliikunta, pallopelit, uinti)</p> <p>Voima (voimaharjoittelu oman kehon painolla sekä kevyellä vastuksella)</p> <p>Nopeus (perusliikunta, pallopelit)</p> <p>Vesiliikuntamuodot, uintitekniikat ja erilaisia hengenpelastusharjoituksia</p>
Sosiaalinen toimintakyky	7	8	9
	<p>Kyky toimia itsenäisesti, käyttäytyä ystävällisesti ja vastuuntuntoisesti</p> <p>Sääntöjen hyväksyminen vaihtelevissa leikeissä ja peleissä</p> <p>Reilun pelin, urheiluhengen ja turvallisuusajattelun omaksuminen</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, käyttäytyä ystävällisesti ja vastuuntuntoisesti</p> <p>Sääntöjen hyväksyminen vaihtelevissa leikeissä ja peleissä</p> <p>Reilun pelin, urheiluhengen ja turvallisuusajattelun omaksuminen</p> <p>Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia organisoida, johtaa ja arvioida ryhmän toimintaa</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, käyttäytyä ystävällisesti ja vastuuntuntoisesti</p> <p>Sääntöjen hyväksyminen vaihtelevissa leikeissä ja peleissä</p> <p>Reilun pelin, urheiluhengen ja turvallisuusajattelun omaksuminen</p> <p>Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia organisoida, johtaa ja arvioida ryhmän toimintaa</p>
Psyykinen toimintakyky	7	8	9
	<p>Kyky toimia itsenäisesti, määrätietoisesti.</p> <p>Kyky erottaa moraalisesti oikea ja väärä</p> <p>Opetus järjestetään niin, että se tarjoaa myönteisiä kokemuksia ja herättää halun kehittyä ja harjoittaa eri liikuntamuotoja osana terveellisiä elämäntapoja</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, määrätietoisesti.</p> <p>Kyky erottaa moraalisesti oikea ja väärä</p> <p>Opetus järjestetään niin, että se tarjoaa myönteisiä kokemuksia ja herättää halun kehittyä ja harjoittaa eri liikuntamuotoja osana terveellisiä elämäntapoja</p>	<p>Kyky toimia itsenäisesti, määrätietoisesti.</p> <p>Kyky erottaa moraalisesti oikea ja väärä</p> <p>Opetus järjestetään niin, että se tarjoaa myönteisiä kokemuksia ja herättää halun kehittyä ja harjoittaa eri liikuntamuotoja osana terveellisiä elämäntapoja</p>

9.6.18 Kotitalous

Tavoitteet	7
	<ul style="list-style-type: none"> -Oppii suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään. -Ohjataan ja motivoidaan työskentelemään hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti - Annetaan mahdollisuus harjoitella käytännön taitoja ja kannustetaan luovuuteen. -Oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoitukseen sopivia materiaaleja, työvälineitä, pienkodinkoneita ja digitaalisia apuvälineitä, jotka edistävät kestävästä kulutuksesta -Oppia lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan ohjeita ja ohjeistusta aihealueen sisällä. - Opastetaan oppilasta harjoittelemaan kuuntelu- keskustelu- ja argumentointitaitoa rakentavalla tavalla tehtäviä suunniteltaessa ja toteutettaessa. - Annetaan mahdollisuus harjoitella sosiaalisia taitoja yhdessä muiden kanssa. - Oppia perusteet vallitsevissa ravintosuosituksissa ja terveelliset elämäntavat.
Keskeinen sisältö	7
Ruokatietämys ja ruokakulttuuri	<ul style="list-style-type: none"> -ravitsemussuositukset, ruokailurytmi ja omien valintojen merkitys terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. -hygieniä, ruuan laatu ja turvallisuus - elintarvikkeiden tuntemus, elintarvikkeiden valitseminen ja säilytys. - perusruuanlaittotaito -aterioiden ja erilaisten ateriatilanteiden suunnittelu sekä suomalaiseen ruokakulttuuriin kuuluvat hyvät tavat.
Yhdessä asuminen ja eläminen	<ul style="list-style-type: none"> -asunnon ja tekstiilien hoito ympäristö- ja kustannustietoisesti - puhtaus ja turvallisuus keittiössä, pienkodinkoneiden hoito ja käyttö. -hyvät tavat, vastuunotto ja tasa-arvo.
Kodin kuluttaja- ja taloustaito	<ul style="list-style-type: none"> -kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet -kotitalouden rahankäyttö -kulutuksen ympäristövaikutukset.

9.6.19 Oppilaanohjaus

7. lk

Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
Koulun toimintatapoihin tutustuminen: <ul style="list-style-type: none"> - koulun arki - vaikuttaminen omassa kouluyhteisössä - vastuu omasta koulutyöstä - ryhmäytyminen ja sen merkitys 	T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	L3, L7
Arviointi ja tavoitteet <ul style="list-style-type: none"> - tavoitteiden asettaminen - itsearviointi - jaksoarviointi - päättöarviointi 	T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	L1, L3

- arvioinnin merkitys	T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	
Itsetuntemus - vuorovaikutustaidot - omat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet - itsetunto ja itseluottamus - omat valinnat - valinnaisaineiden valinta	T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti, T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	L1, L2, L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot - elämänhallinta - oppimistyylit - opiskelutekniikat	T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	L1, L4
Suomen koulutusjärjestelmä	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta, T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5
Ammattitietous - ammatit Suomessa ja niiden vaatimukset - työllisyysnäkyvät - omat kiinnostukset ja vahvuudet - TET (3 päivää)	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T7 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5, L6
Koulutusalat - toisen asteen koulutus - omat kiinnostukset, kyvyt, lahjakkuudet ja koulutusten vaatimukset	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5

Tiedonhankintataidot	T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L1, L4, L5
----------------------	---	------------

8. Ik

TET (1 viikko) + noin 6 tuntia luokassa

9.Ik

Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Ko sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
Työelämätietous - nuori työelämässä - TET eli työelämään tutustuminen (2 viikkoa) - työnhakutaidot - tasa-arvo työelämässä - tulevaisuuden työelämä	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	L2, L6,
Oma koulutuspolku - suunnittelu ja hakeminen	T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L1, L3, L6, L7
Tiedonhankintataidot - työelämätietous - koulutustietous - lähdekirjittisyys	T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L1, L4, L5
Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut - lähialueen palvelut - opintososiaaliset edut	T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys - opiskelu ja työ ulkomailla - suomalaisen työelämän monikulttuurisuus	T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	L2, L4

Koulutustietous - oppisopimuskoulutus - toisen asteen koulutusvaihtoehdot - valmistavat koulutukset - muu koulutus - korkea-aste	T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5
Ammattitietous - ammatit Suomessa ja niiden vaatimukset - työllisyysnäkömät - omat kiinnostukset ja vahvuudet	T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	L4, L5, L6

9.6.20 Valinnaiset aineet

Oppilas valitsee yhden valinnaisen taito- ja taideaineen (ryhmä A), jota opiskelee luokissa 8-9, kaksi vvt/vuosi.

Oppilas valitsee muut valinnaiset aineet (ryhmä B ja C) vuodeksi kerrallaan ennen 8. ja 9. luokkaa – poikkeuksina B-kielet, jotka valitaan aina kahdeksi vuodeksi.

Oppilas ei voi valita samaa ainetta B-ryhmästä, jonka on jo A-ryhmästä valinnut.

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään, mitkä aineet toteutetaan, riippuen oppilaiden valinnoista ja opettajatilanteesta.

A. Taito- ja taideaineet (4 vvt)

Musiikki	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilasta kannustetaan positiiviseen asenteeseen eri musiikkityyleihin. Oppilaan musiikillinen osaaminen laajenee eri musiikkityyleihin tutustumisen kautta.</p> <p>Oppilasta kannustetaan myös kehittämään kriittisen ajattelun musiikista sekä pystymään perustelemaan omaa musiikkimakuaan.</p> <p>Oppilas tutustuu musiikkiteoriaan käytännöllisestä näkökulmasta ja ”tietää, mitä soittaa” –periaatteen mukaan. Tavoite on, että oppilas ymmärtää miten soittamansa musiikkinsa on rakennettu sekä mistä rytmeistä ja harmonioista se koostuu.</p>	<p>Oppilasta kannustetaan positiiviseen asenteeseen eri musiikkityyleihin. Oppilasta kannustetaan myös vahvempaan it-seluottamukseen sekä uskomaan omaan kykyynsä muusikkona.</p> <p>Oppilaan tulee ymmärtää vuoden lopussa, mitä ammattilainen musiikkityö on ja tietää voisiko tällainen työ kiinnostaa tulevaisuudessa.</p> <p>Oppilas tutustuu musiikkiteoriaan käytännöllisestä näkökulmasta ja ”tietää, mitä soittaa” –periaatteen mukaan. Tavoite on, että oppilas ymmärtää miten soittamansa musiikkinsa on rakennettu sekä mistä rytmeistä ja harmonioista se koostuu.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Opetuksen keskeisin momentti on vuorovaikutus. Oppilas tutustuu pop- ja rock-musiikkiin, kansanmusiikkiin ja eri kulttuurien musiikkiin.</p> <p>Oppilas tutustuu eri bändisoittimiin ja mahdollisuuksien mukaan myös muihin soittimiin kuten esimerkiksi ukulele ja cajón.</p> <p>Oppilas oppii, miten musiikkilaitteet toimivat. Tähän voi erityisesti mainita rumpusetin eri osat, PA/äänijärjestelmä ja eri tyyppilliset vahvistimet.</p> <p>Oppilas oppii myös oikeasta mikrofonitekniikasta sekä kaksiaänisestä kuorolaulusta.</p> <p>Ohjelmisto, joka soitetaan, valitaan ja harjoitellaan oppilaan musiikkimakuaan huomioiden, kuitenkin sisältäen klassikkoja eri tyyleistä ja aikakausilta laajentaakseen oppilaan yleissivistystä.</p>	<p>Myös 9. luokalla vuorovaikutus on opetuksen keskeisin momentti. Oppilas tutustuu edelleen pop- ja rockmusiikin eri tyyleihin sekä kansanmusiikkiin. Perehtyminen omaan soittimeensa tai musiikkityyliinsä kannustetaan mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Oppilas tutustuu myös eri musiikin liittyviin ammatteihin.</p> <p>Oppilas tutustuu elokuvamusiikkiin ja sen rooliin elokuvamaailmassa, ja tekee oman elokuvamusiikin valittuihin kuviin. Vuoden aikana oppilas tutustuu myös oman musiikin kirjoittamiseen sekä omia sovituksia tekemiseen valmiisiin kappaleihin.</p> <p>Kuten aiemmin, ohjelmisto valitaan oppilaan musiikkimakuaan huomioiden, mutta siihen pitää sisältyä klassikkoja eri tyyleistä ja aikakausilta laajentaakseen oppilaan yleissivistystä. Perehtyminen tiettyyn musiikkityyliin kannustetaan.</p>
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Kuvataide	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilas syventyy luomisprosesseihin ja vahvistaa persoonallista kuvailmaisuaan.</p> <p>Oppilas perehtyy syvemmin visuaalisen maailman kieleen voidakseen paremmin havainnoida, ymmärtää ja ratkaista kuvailmaisussa eteen tulevia haasteita.</p>	<p>Oppilasta kannustetaan käyttämään luovuutta kuvien tuottamisessa. Omaa taiteellista tyyliä vahvistetaan.</p> <p>Oppilas syventää osaamistaan käyttämällä eri menetelmiä taiteen tuottamisessa. Oppilas saa käsityksen visuaalisten ammattien sisällöistä.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Oppilasta ohjataan ja rohkaistaan itsenäiseen luovuuteen ja visuaalisen maailman lisääntyvään ymmärtämiseen. Samalla oppilasta rohkaistaan käyttämään eri tekniikoita kuvallisessa ilmaisussaan.</p> <p>Oppilasta rohkaistaan käyttämään eri tyylikeinoja ja kuvasympoliikkaa ilmaisussaan.</p> <p>Oppilalle annetaan työkalut arvioida omaa ja toisten työtä.</p>	<p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan vahvistamaan omaa persoonallista ja itsenäistä luovuuttaan.</p> <p>Oppilas työskentelee sekä yksin että ryhmässä. Oppilasta ohjataan media- ja kuvakommunikaation, alue-estetiikan, arkkitehtuurin ja muotoilun alueilla.</p> <p>Oppilas valmistautuu aloittamaan opinnot toisen asteen oppilaitoksessa.</p>
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Käsityö	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilas osaa suunnitella työskentelyään sekä ideoida, tutkia ja kokeilla yritteliäästi.</p> <p>Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.</p> <p>Painotetaan oppilaan kykyä luottaa omiin tietoihinsa, valmiuksiinsa ja itsearviointiinsa.</p> <p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.</p> <p>Oppilas osaa käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.</p>	<p>Oppilas osaa suunnitella työskentelyään sekä ideoida, tutkia ja kokeilla yritteliäästi.</p> <p>Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.</p> <p>Painotetaan oppilaan kykyä luottaa omiin tietoihinsa, valmiuksiinsa ja itsearviointiinsa.</p> <p>Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.</p> <p>Oppilas osaa käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.</p>

	<p>Oppilas osaa havainnoida, ennakoida ja reagoida työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.</p> <p>Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida, ennakoida ja reagoida työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.</p> <p>Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.</p> <p>Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.</p>
<p>Keskeiset sisällöt</p>	<p>Oppilas voi valita suuntautumisvaihtoehdoksi teknisen työn tai tekstiilityön.</p> <p>Suunnittelun ja muotoilun valmiuksia kehitetään ja syvennetään. Väri, muoto, funktio, materiaali ja tekniikka sisältyvät suunnitteluun ja muotoiluun. Idea ja suunnitelma visualisoidaan ja esitellään. Esittely sisältää numeerisia ja/tai käsitteellisiä selityksiä sekä tarvittaessa merkkejä ja symboleja.</p> <p>Kestävä kehitys huomioidaan tuotesuunnittelussa ja valmistuksessa esim. kierrätyksen näkökulmasta. Aloitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja arviointia painotetaan. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään apuna suunnittelussa ja tiedonvälityksessä tarvittaessa.</p> <p>Valmistus</p> <p>Oppilas kertoo ja syventää osaamistaan aikaisemmin opituissa ja/tai uusissa tekniikoissa. Teknisen työn alueella tämä tarkoittaa esim. hitsaamista, juottamista tai puun työstöä tai elektroniikkaa. Tekstiilityössä kyse on esim. vaateompelusta, virkkauksesta, kutomisesta, huovuttamisesta, brodeerauksesta tai muusta kankaan koristelusta, kankaan painannasta</p>	<p>Oppilas voi valita suuntautumisvaihtoehdoksi teknisen työn tai tekstiilityön.</p> <p>Suunnittelun ja muotoilun valmiuksia kehitetään ja syvennetään. Väri, muoto, funktio, materiaali ja tekniikka sisältyvät suunnitteluun ja muotoiluun. Idea ja suunnitelma visualisoidaan ja esitellään. Esittely sisältää numeerisia ja/tai käsitteellisiä selityksiä sekä tarvittaessa merkkejä ja symboleja.</p> <p>Aloitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja arviointia painotetaan. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään apuna suunnittelussa ja tiedonvälityksessä tarvittaessa.</p> <p>Valmistus</p> <p>Oppilas kertoo ja syventää osaamistaan aikaisemmin opituissa ja/tai uusissa tekniikoissa. Teknisen työn alueella tämä tarkoittaa esim. hitsaamista, juottamista tai puun työstöä tai elektroniikkaa. Tekstiilityössä kyse on esim. vaateompelusta, virkkauksesta, kutomisesta, huovuttamisesta, brodeerauksesta tai muusta kankaan koristelusta, kankaan painannasta tai värjäyksestä. Uusia tekniikoita on myös mahdollisesti esillä.</p>

	<p>tai värjäyksestä. Uusia tekniikoita on myös mahdollisesti esillä.</p> <p>Sekä yhdessä tekeminen, että yksilötyöskentely painottuvat ja oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan yksilöllisessä tai yhteisessä käsityössä.</p> <p>Myönteinen ajattelu ja myönteinen asennoituminen käytännön valmiuksia ja käsitöitä kohtaan pidetään yllä.</p> <p>Oppiainerajat ylittävää tieto ja osaaminen tiedostetaan ja sitä hyödynnetään.</p> <p>Ohjelmoitavia koneita käytetään valmistuksessa, mikäli mahdollista.</p> <p>Oppilaat työskentelevät turvallisella tavalla. Työskentely on päämäärätietoista ja oppilas on aloitteellinen ongelmien ratkaisemisessa ja työn tulosten arvioinnissa.</p> <p>Kommunikoinnissa käytetään oikeita käsitteitä. Taloudellista ajattelua arvostetaan (työkalujen hoito, kierrätys ja korjaaminen). Tavoitteena on hyvin tehty työ.</p> <p>Arviointi ja dokumentointi</p> <p>Oppilas tekee valintoja ja osaa perustella muotoilua, valmistusta ja työn tulosta koskevat valintansa. Oppilas arvioi työnsä suunnittelusta valmiiseen tuotteen asti sopivin menetelmin. Oppilas arvioi myös oppimistaan.</p>	<p>Sekä yhdessä tekeminen, että yksilötyöskentely painottuvat ja oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan yksilöllisessä tai yhteisessä käsityössä.</p> <p>Ulkopuoliset toimijat inspiroivat tai osallistuvat työskentelyyn.</p> <p>Myönteinen ajattelu ja myönteinen asennoituminen käytännön valmiuksia ja käsitöitä kohtaan pidetään yllä.</p> <p>Oppiainerajat ylittävää tieto ja osaaminen tiedostetaan ja sitä hyödynnetään. Ohjelmoitavia koneita käytetään valmistuksessa, mikäli mahdollista.</p> <p>Oppilaat työskentelevät turvallisella tavalla. Työskentely on päämäärätietoista ja oppilas on aloitteellinen ongelmien ratkaisemisessa ja työn tulosten arvioinnissa. Kommunikoinnissa käytetään oikeita käsitteitä.</p> <p>Taloudellista ajattelua arvostetaan (työkalujen hoito, kierrätys ja korjaaminen). Tavoitteena on hyvin tehty työ. Oppilas hankkii realistisen käsityksen valmiuksistaan ja kehitysmahdollisuuksistaan.</p> <p>Arviointi ja dokumentointi</p> <p>Oppilas tekee valintoja ja osaa perustella muotoilua, valmistusta ja työn tulosta koskevat valintansa. Oppilas arvioi työnsä suunnittelusta valmiiseen tuotteen asti sopivin menetelmin. Oppilas arvioi myös oppimistaan.</p>
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Liikunta	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Kannustaa oppilasta liikkumaan, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.</p> <p>Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan.</p> <p>Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p> <p>Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.</p>	<p>Kannustaa oppilasta liikkumaan, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>Oppilas syventää osaamistaan käyttämällä eri menetelmiä taiteen tuottamisessa. Oppilas saa käsityksen visuaalisten ammattien sisällöistä.</p> <p>Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan.</p> <p>Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Oppilas liikkuu enemmän: Oppilaat syventyvät sekä yksilö- että joukkueliikunnan valmiuksiin. Oppilaat laajentavat urheilullisia kokemuksiaan.</p> <p>Keskeisiä sisältöjä ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pallopelit ● lihasharjoitteet ● koordinaatio- ja tasapainoharjoitukset ● stressin ehkäisy 	<p>Fyysinen harjoittelu: Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja seuraamaan omaa kuntoaan ja miten sitä voi parantaa. Oppilaita rohkaistaan osallistumaan jokaiseen harjoitukseen maksimaalisella tasolla kunnon parantamiseksi. Keskeisenä sisältönä ovat kuntoa parantavat harjoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kuntopiiri ● kuntosali ● pallopelit ● juoksu ● lihasten hoito <p>harjoituspäiväkirja/kehityksen seuranta</p>
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Kotitalous	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan syventämään ja kehittämään käytännöntaitojaan.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tulemaan varmemmaksi suunnittelussa, ajankäytössä ja oman työn arvioinnissa.</p> <p>Oppilasta kannustetaan valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisia työtapoja, aineita ja laitteita hyvinvoinnin, kestävän kehityksen ja talouden huomioiden.</p> <p>Oppilasta kannustetaan tarkastelemaan informaatiota kriittisesti ja ratkaisemaan ongelmia luovasti.</p> <p>Oppilasta ohjataan työskentelemään yksin ja ryhmässä tasa-arvoisesti.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttäytymään kunnioittavasti ja ottamaan huomioon muiden erilaisuus.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan työskentelemään hygienisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.</p>	<p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan syventämään ja kehittämään käytännöntaitojaan.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tulemaan varmemmaksi suunnittelussa, ajankäytössä ja oman työn arvioinnissa.</p> <p>Oppilasta kannustetaan valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisia työtapoja, aineita ja laitteita hyvinvoinnin, kestävän kehityksen ja talouden huomioiden.</p> <p>Oppilasta kannustetaan tarkastelemaan informaatiota kriittisesti ja ratkaisemaan ongelmia luovasti.</p> <p>Oppilasta ohjataan työskentelemään yksin ja ryhmässä tasa-arvoisesti.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttäytymään kunnioittavasti ja ottamaan huomioon muiden erilaisuus.</p> <p>Oppilasta ohjataan ja kannustetaan työskentelemään hygienisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ruoka-ainetuntemuksen ja ruuanvalmistusmenetelmien hallinnan syventäminen ● Nykyisten ravitsemussuositusten pohtiminen teoriassa ja käytännössä ● Suomalaiset arki- ja juhlaperinteet, pohjoismaiset perinteet <p>Asuminen ja yhdessä eläminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sellaisten valmiuksien kehittäminen, jotka tarvitaan tasavertaiseen arkielämään ● Kodin ja tekstiilien hoito ● Oman työn arvo verrattuna ostettuihin palveluihin <p>Kuluttaja ja talousosaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kulutustapojen kriittinen pohtiminen yksilö- ja yhteiskuntatasolla, sekä valintojen ympäristöseuraukset ● Eri lähteistä tuleva informaation kriittinen tarkastelu 	<p>Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ruuanvalmistusmenetelmien ja -taitojen hallinnan sekä Euroopan tuote ja elintarvike tietämyksen syventäminen ● Eurooppalaiset arki- ja juhlaperinteet ● Terveelliset ja kestävät ruokavalinnat sekä erityisruokavaliot <p>Asuminen ja yhdessä eläminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sellaisten valmiuksien kehittäminen, jotka tarvitaan tasavertaiseen arkielämään ● Ekologisia valintoja arjessa ● Oppilas perehtyy eri maiden etikettiin pystyäkseen onnistuneesti kohtaamaan ihmisiä eri kulttuureista. <p>Kuluttaja ja talousosaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Harjoitella kriittistä ajattelua ● Suunnitella asumisensa ja lähiympäristönsä kestäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla

	<ul style="list-style-type: none"> Kodin talouden teoriassa ja käytännössä näkyväksi tekeminen 	
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

A. Muut valinnaiset aineet (2+2 vvt)

Taito- ja taideaineet musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous tarjotaan valinnaisena aineena myös B-ryhmässä. Muut aineet ovat ranska, saksa, IT ja taloustaito.

B2-kieli

Ranskan ja saksan kielen opinnoissa B2-kielenä painotetaan suullista kommunikaatiota arkipäivisissä tilanteissa. Opinnot mahdollistavat myös kielten jatko-opinnot toisella asteella.

Opinnoissa pyritään käyttämään monipuolisia työtapoja, mm. pari- ja ryhmätyöskentelyä ja draamaa. Opetuksessa hyödynnetään medioita ja digitaalisia välineitä. Kielen opintoja voidaan myös integroida eri oppiaineisiin ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin sekä päinvastoin.

Oppiaineen arviointi on monipuolista. Oppimista arvioidaan myös itse- ja vertaisarvioinnin kautta. Arvioinnin tukena käytetään Eurooppalaista viitekehystä. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Formattiivisen arvioinnin kautta oppilas tulee tietoiseksi omasta osaamistasostaan, ja se kannustaa kielitaidon jatkuvaan kehittämiseen. Arviointi pohjautuu kielitaidon eri osa-alueisiin, kuitenkin niin, että erilaiset viestintätilanteet kuuluvat keskeisimpiin.

Ranska	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Herättää oppilaan innostus kieliopintoihin ja uteliaisuus ranskan kieltä kohtaan.</p> <p>Kielitietoisuuden ja opiskeluvalmiuksien kasvaminen Rohkaistua käyttämään rajallistakin kielitaitoa oppituntien ulkopuolella Verrata ranskan kieltä muihin kieliin, joita opiskellaan ja/tai osataan.</p> <p>Ymmärtää yksinkertaisia viestejä ja vuoropuheluita oppitunneilla käsitellyistä teemoista.</p> <p>Osata vastata ja reagoida suullisesti sopivalla tavalla oppitunneilla käsitellyissä viestintätilanteissa.</p>	<p>Oppilaan innostusta kieliopintoihin ja uteliaisuutta ranskan kieltä kohtaan.</p> <p>Kielitietoisuuden ja opiskeluvalmiuksien syventäminen.</p> <p>Rajallisenkin kielitaidon käyttäminen oppituntien ulkopuolella.</p> <p>Kasvattaa yksinkertaisten viestien ja vuoropuheluiden ymmärtämistä oppitunneilla käsitellyistä teemoista.</p> <p>Syventää kykyä vastata suullisesti ja reagoida sopivalla tavalla oppitunneilla käsitellyissä viestintätilanteissa.</p> <p>Soveltaa muita metodeja ymmärretyksi tulemiseksi ja osata ilmaista viesti. Vaikka sanasto olisi rajallinen.</p>

	<p>Soveltaa muita metodeja ymmärretyksi tulemiseksi ja osata ilmaista viesti, vaikka sanasto olisi rajallinen.</p> <p>Osata lukea yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja soveltaa strategioita niiden sisällön ymmärtämiseksi.</p> <p>Osata tuottaa yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja käyttää oikein opiskeltuja rakenteita, joita tarvitaan kommunikation välittymiseksi.</p>	<p>Osata lukea yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja soveltaa strategioita niiden sisällön ymmärtämiseksi.</p> <p>Osata tuottaa yksinkertaisia tekstejä ranskaksi ja käyttää oikein opiskeltuja rakenteita, joita tarvitaan kommunikation välittymiseksi.</p>
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Ranskan kielen ominaispiirteet: kirjaimet, ääntäminen • Vertailu aiemmin opittuun kielitaitoon • Ranskankieliset maat ja kaupungit • Kielenopiskelustrategiat • Itsensä ja perheensä esitteleminen • Kodista ja vapaa-ajasta kertominen • Arkipäivän tilanteet, esim. ruoan tilaaminen, hinnan kysyminen • Kellonajat, säänilmaukset • Kohteliaisuusfraasit • Kommunikatiivisia tilanteita tukevat rakenteet 	<ul style="list-style-type: none"> • Luonnollinen ääntäminen • Ranskankieliset maat ja kaupungit • Kielenoppimisstrategiat • Arkipäivän tilanteet, esim. lyhyiden viestien kirjoittaminen, lipun ostaminen ja tien neuvominen • Mielipiteen ilmaiseminen • Kulttuuritietoisuus • Kommunikatiivisia tilanteita tukevat rakenteet
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Saksa	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>T1-7, erityisesti T1, T2 ja T3</p> <p>T1: Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen T2: Kielenopiskelutaidot T3: Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa T4: Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä T5: Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan T6: Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä T7: Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>T1-7, erityisesti T5 ja T6</p> <p>T1: Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen T2: Kielenopiskelutaidot T3: Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa T4: Tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä T5: Auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan T6: Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä T7: Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>
Keskeinen sisältö	Aihealueet	Aihealueet

	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaat tutustuvat saksan kieleen, kulttuuriin sekä saksankielisiin alueisiin • Teemoja ovat mm. minä itse, perhe, ystävät, koulu, vapaa-aika ja elinympäristö saksankielisissä maissa • Kohtelias kielenkäyttö • Luonteva ääntäminen <p>Keskeiset rakenteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronominit nominatiivissa • Verbin taivutus preesensissä • Lukusanat 0-100 • Myönteiset, kielteiset ja kysyvät lauseet • Substantiivien suvut, epämääräinen ja määräinen artikkeli • Substantiivien monikko • Tutustuminen substantiivien akkusatiivimuotoon 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaat syventävät saksan kielen taitoaan ja saksankielisten alueitten tuntemusta • Perehtyvät tarkemmin mm. aiheisiin minä itse, perhe, ystävät, koulu, vapaa-aika ja elinympäristö saksankielisissä maissa • Painotetaan edelleen kohteliasta kielenkäyttöä ja luontevaa ääntämistä <p>Keskeiset rakenteet</p> <p>8. luokalla opitun lisäksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Substantiivien akkusatiivi • Persoon- ja omistuspronominien akkusatiivi • Perfekti • Sivulauseet • Tutustuminen dativiin
Arviointi	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan	Opetussuunnitelman perusteiden mukaan

Muut

IT	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilaalla on perusymmärrys siitä, miten tietokone toimii, millaisia tietokoneita on ja miten internetti yhdistää koneita.</p> <p>Oppilas osaa käyttää mm. eri toimisto-ohjelmia ja pilvipalveluita. Isompien projektien kautta, kuten esim. tietokoneen rakentamisessa oppilas osaa käyttää monta eri ohjelmaa ja laitteistoa luodakseen isomman kokonaisuuden. Näin oppilas saa monipuolisen osaamisen, joka vahvistaa oppilaan kiinnostusta jatko-opiskeluun.</p>	<p>Oppilaalla on perusymmärrys siitä, miten tietokone toimii, millaisia tietokoneita on ja miten internetti yhdistää koneita.</p> <p>Oppilas osaa käsitellä mm. stillkuvia ja videoita sekä ohjelmoinnin perusteita. Isompien projektien kautta, kuten esim. kotisivut ja elokuvat, oppilas osaa käyttää montaa eri ohjelmaa luodakseen isomman kokonaisuuden. Näin oppilas saa monipuolisen osaamisen, joka vahvistaa oppilaan kiinnostusta jatko-opiskeluun.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Tietojenkäsittelyn perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten tietoa käsitellään koneella • Erilaiset tietokoneet • PC:n toimintaperiaate • PC:n toimintaperiaate ja kokoonpano • Miten Internet ja muut verkot toimivat <p>Tietokoneen käyttö ja tietojenkäsittely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käyttöliittymän hallinta • Tuntee järjestelmähallinnon • Apuohjelmien käyttö • Leikepöydän käyttö 	<p>Kuvankäsittely</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvankäsittelyohjelmien perusteita • johdanto kuviin, joitakin peruskäsitteitä • digitaalisten kuvien käsittely, parantaminen ja manipulointi <p>Verkkosivujen suunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • HTML- ja CSS-perusteet • tekijänoikeus ja etiikka • graafisen materiaalin tuottaminen kotisivuille

	<ul style="list-style-type: none"> • Valikoiden, kansioden ja tiedostojen hallinta • Tiedostohallinta • Oman PC:n hallinta ja verkkoympäristö • Hakutoiminnot • Ohje-toiminnot <p>Toimisto-ohjelmat</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekstinkäsittely • taulukkolaskenta • esittelyohjelma <p>Pilvipalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eri pilvipalveluiden esittely • Pilvipalveluiden eri tekstinkäsittely- ja esittelyohjelmat • Pilvipalveluiden käyttö ryhmissä <p>Sähköposti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sähköpostiviestin rakenne • Sähköpostiviestin käsittely • Liitteiden käsittely • Sähköpostiohjelman osoitekirjan ylläpito <p>Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus • netiketti • tekijänoikeus • hakupalvelujen käyttö • erilaisten muiden palvelujen käyttö • kirjanmerkit ja suosikit • verkkoselaimen aloitussivu • välimuistin ja sivuhistorian tyhjentäminen <p>erilaiset aputoiminnot</p>	<p>Johdatus ohjelmointiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietokoneen logiikan ja ohjelmoinnin perusteet • loopit, if-/else-lauseet, funktiot <p>Edistyneempi ohjelmointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. javascript tai python <p>Videoiden muokkaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • perusteet • videomateriaalin leikkaaminen tehosteiden, siirtymien ja tekstin käyttö
Arviointi	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmiin ja omaan projektityöskentelyyn. Oppilas osaa asettaa tavoitteita itselleen ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas hallitsee kuvan ja videon käsittelyn perusteet ja osaa tehdä kotisivun. Oppilaalla on tietämystä ohjelmoinnista.</p>	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmiin ja omaan projektityöskentelyyn. Oppilas osaa asettaa tavoitteita itselleen ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas hallitsee kuvan ja videon käsittelyn perusteet ja osaa tehdä kotisivun. Oppilaalla on tietämystä ohjelmoinnista.</p>

Taloustaito	8. lk	9. lk
Tavoitteet	<p>Oppilasta rohkaistaan kiinnostumaan omasta taloudenpidostaan. Oppilas saa käsityksen siihen vaikuttavista tekijöistä.</p> <p>Oppilas harjoittelee miten tulla hintatietoiseksi kansalaiseksi ja hän tutustuu käsitteisiin, jotka liittyvät oman talouden ymmärtämiseen ja hoitamiseen.</p> <p>Oppilas on yhteydessä eri talouteen vaikuttaviin toimijoihin. Oppilas tutustuu erilaisten asiakirjojen laatimiseen ja täyttämiseen.</p>	<p>Oppilasta rohkaistaan kiinnostumaan yrittäjyydestä. Oppilas saa tietoa siitä, miten markkinointia käytetään kuluttajiin vaikuttamisessa.</p> <p>Oppilas saa tietoa eri yritysmuodoista ja tutustuu käsitteisiin, jotka liittyvät yrittämiseen ja yrityksiin.</p> <p>Oppilas on yhteydessä lähialueen yrityksiin ja tutustuu lähemmin valitsemaansa yritykseen.</p> <p>Oppilas ymmärtää turismin käsitteen ja sen vaikutuksia eri maissa ja omassa lähiympäristössä.</p>
Keskeiset sisällöt	<p>Oppilas hankkii ymmärrystä verojärjestelmään, erilaisiin tuloihin ja menoihin ja miksi oman talouden hoitaminen on tärkeää.</p> <p>Oppilas saa tietoa siitä, miten menetellä, jos oma talous on epätasapainossa. Oppilas havaitsee eri maksutapojen erot ja niiden vaikutukset kustannuksiin. Oppilas pohtii, mitä hintatietoinen kuluttajuus on.</p> <p>Oppilas tutustuu eri instituutioihin (pankit, muut rahoituslaitokset, vakuutusyhtiöt, posti) ja niiden palveluihin.</p> <p>Oppilas harjoittelee työnhakua, työhaastattelua ja kirjoittaa oman CV:nsä. Hän harjoittelee myös tiedonetsintää ja apurahan hakemista.</p> <p>Oppilas tutustuu kuluttajan oikeuksiin ja harjoittelee reklamaation laatimista.</p> <p>Oppilas harjoittelee kokoustekniikkaa, pöytäkirjan kirjoittamista ja kasvattaa sanavarastoaan näihin liittyvillä termeillä.</p>	<p>Keskeisinä sisältöinä ovat yrittäjyys, markkinointi ja turismi.</p> <p>Oppilas saa tietoa eri tyyppisistä yrityksistä, ymmärtää yrittäjän ja palkansaajan eron.</p> <p>Oppilas perehtyy markkinointiin ja sillä vaikuttamiseen.</p> <p>Oppilas valitsee yrityksen, jonka hän esittelee tarkemmin (yritysidea, markkinointiperiaatteet).</p> <p>Oppilas perehtyy turismin vaikutuksiin eri osissa maailmaa ja miten sen vaikutus näkyy omassa lähiympäristössä.</p> <p>Oppilas tutustuu paikalliseen matkailutoimistoon.</p>
Arviointi	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmittöihin ja omaan projektityöskentelyyn.</p> <p>Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä ja suhtautua siihen kriittisesti.</p> <p>Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita.</p>	<p>Oppilas ottaa vastuuta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmittöihin ja omaan projektityöskentelyyn.</p> <p>Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä ja suhtautua siihen kriittisesti.</p> <p>Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita.</p>

	<p>Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas ymmärtää omaan talouteen vaikuttavia tekijöitä, tuntee taloudellisia käsitteitä ja osaa laatia asiaan liittyviä dokumentteja.</p> <p>Oppilas tuntee paikallista pankkitoimintaa sekä muiden rahoituslaitosten, postin ja vakuutusyhtiöiden toimintaa ja palveluita alueella.</p> <p>Oppilas ymmärtää eri maksutapoja ja niiden eroja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla osaamistaan opettajan palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.</p> <p>Oppilas tuntee eri tyyppisiä yrityksiä, ymmärtää yrittäjän ja palkansaajan eron.</p> <p>Oppilas ymmärtää käsitteen markkinointi ja sillä vaikuttamisen.</p> <p>Oppilas on tutustunut tarkemmin yritykseen ja sen markkinointitoimintaan.</p> <p>Oppilas ymmärtää turismin vaikutuksia eri osissa maailmaa ja miten se näkyy omassa lähiympäristössä.</p>
--	--	---

Raaseporin kaupungin peruskoulujen järjestyssäännöt

Näitä järjestyssääntöjä käytetään Raaseporin peruskouluissa tarkoituksena edistää koulu yhteisön sisäistä järjestystä, turvallisuutta ja viihtyvyyttä sekä rauhallisen oppimisympäristön ylläpitämistä.

- Tulen ajoissa oppitunneille tarvitsemi kirjat ja varustus mukani ja kotitehtävät tehtyinä. Noudatan opettajan ohjeita oppitunnin aikana ja annan muille työrauhan.
- Käytän asiallista kieltä, otan toiset huomioon ja käyttäydyn hyvin oppitunneilla, ruokalassa ja välitunneilla.
- Noudatan opettajien ja muun kouluhenkilökunnan ohjeita ja kehoituksia koulussa.
- Pidän paikat siisteinä enkä ota tai vahingoita koulun tai toisten omaisuutta.
- Minulla on mukani vain koulutyössä tarvitsemi esineitä ja tavaroita.
- Käytän puhelinta ja muita elektronisia laitteita oppitunnilla vain koulutehtävien tekemiseen.
- Pysyttelen koulupäivän ajan koulun alueella.
- Jätän polkupyöräni/moponi niille varatuille paikoille.
- Kutsun paikalle opettajan tai koulun muun aikuisen, jos tapahtuu onnettomuus tai joku on vaarassa tai jotakuta kohdellaan huonosti.

Järjestyssääntöjä noudatetaan koulu aikana ja toiminnassa, joka järjestetään koulussa. Säännöt pohjautuvat Perusopetuslakiin. Muilta osin noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Rikkomuksista opettaja tai rehtori voi soveltaa lain määrittelemiä kurinpitotoimia.

Sivistyslautakunta 6.5.2014.

Kasvatuskeskustelun menettelytavat

1. kasvatuskeskustelu

- Kasvatuskeskustelun käyvät oppilas ja rikkeen/laiminlyönnin havainnut opettaja, vaihtoehtoisesti luokanopettaja/-valvoja.
- Keskustelun aikana sovitaan toimista käytöksen parantamiseksi.
- Oppilas (tai opettaja) soittaa huoltajalle ja kertoo kasvatuskeskustelun syistä.
- Keskustelu ja sovitut asiat kirjataan Wilmaan.

2. kasvatuskeskustelu

- Kasvatuskeskustelun käyvät oppilas ja rikkeen/laiminlyönnin havainnut opettaja, vaihtoehtoisesti luokanopettaja/-valvoja.
- Keskustelun aikana käydään läpi edellinen kasvatuskeskustelu ja mitä silloin sovittiin. Tehdään uusi sopimus ja sovitaan seurannasta.
- Oppilas soittaa huoltajalle ja kertoo kasvatuskeskustelun syistä. Opettaja aloittaa ja lopettaa puhelun.
- Keskustelu ja sovitut asiat kirjataan Wilmaan.

3. kasvatuskeskustelu

- Kasvatuskeskustelun käyvät oppilas, luokanopettaja/-valvoja, rehtori/vararehtori ja oppilaan huoltaja.
- Käytävissä on rikkeen/laiminlyönnin havainneen opettajan kirjallinen selvitys tapahtuneesta.
- Kasvatuskeskustelun tavoitteena on saada oppilas ymmärtämään käytöksen muutoksen välttämättömyys.
- Tarvittaessa oppilas ohjataan oppilashuollon palveluiden piiriin.
- Keskustelu ja sovitut asiat kirjataan Wilmaan

Mikäli oppilaan ei-toivottu käytös jatkuu edelleen, määrätään hänet jälki-istuntoon tai annetaan kurinpitörangaistus.

Oppilaan poissaolo: seuranta ja toimenpiteet

Poissaolot ylittävät 30 h lukukaudessa
Tarvittaessa luokanohjaaja ottaa poissaolot puheeksi
huoltajan ja/tai oppilaan
kanssa koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseksi.
Jos huoli poissaolojen syystä herää, luokanohjaaja oh-
jaa oppilaan kuraattorille, psykologille tai terveydenhoi-
tajalle.

Poissaolot ylittävät 50 h lukukaudessa
Luokanohjaaja keskustelee poissaoloista huoltajan ja op-
pilaan kanssa.
Luokanohjaaja tarkistaa oppilaan mahdollisen koulun-
käynnin tuen tarpeen.
Luokanohjaaja ohjaa oppilaan kuraattorille, psykologille
tai terveydenhoitajalle poissaolojen syystä riippuen.

Poissaolot jatkuvat edelleen
Oppilaan koulunkäynnin turvaamiseksi
perustetaan yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä.
Mikäli poissaolot jatkuvat edelleen (100h)
tehdään pyyntö lastensuojelun tarpeen arvioimiseksi.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista

ARVIO ____ tammikuu 20 ____
SEURANTA, ____ toukokuuta 20 ____

Koulu: _____

	koulukuraattoripalvelut	psykologipalvelut	kouluterveydenhuollon palvelut (kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri)
Nykyinen tarjonta (h/v tai d/v)			
Palveluiden tarve (h/v tai d/v)			
Tarpeen perustelu			
Kuinka moni oppilas on jäänyt ilman oppilashuoltopalveluja? (arviolta)			
Nykyiset työmuodot			
Toivotut työmuodot			
Perustelut			
Muut toivotut palvelut (lastensuojelu, perhetyö, jne.)			
Oppilashuoltoryhmän kokoukset (kerta/viikko/kk)			

Palvelut, joita ei saatu ja jotka olisivat auttaneet ennaltaehkäisyssä:

Muuta:

Menettelytavat erilaisissa tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa

Oppilas tupakoi kouluaikana

Tupakointi on kielletty koulukiinteistössä ja koulun alueella. kielto koskee kaikkia (lapset, nuoret ja aikuiset) koulussa ja koulun alueella liikkuvia.

Oppilas jää kiinni tupakoinnista kouluaikana/koulun alueella

Ensimmäinen kerta

Luokanopettaja/-valvoja ottaa yhteyttä huoltajaan

Luokanopettaja/-valvoja käy oppilaan kanssa kasvatuskeskustelun

Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa.

Toistuva tupakointi

Luokanopettaja/-valvoja ja vararehtori kutsuvat oppilaan ja hänen huoltajansa koululle keskustelemaan.

Oppilaalle määrätään jälki-istunto.

Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa.

Jatkuva tupakointi

Vararehtori keskustelee oppilaan kanssa.

Oppilaalle annetaan kirjallinen varoitus.

Vararehtori ottaa yhteyttä koulupoliisiin ja koulun oppilashuoltohenkilöstöön.

Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan kanssa.

Jos huoli oppilaan tupakoinnista edelleen on ajankohtainen, selvitetään oppilaan muiden palvelujen tarve.

Oppilasta epäillään huumeiden tai muiden päihteiden käytöstä

Jokainen, joka epäilee oppilaan käyttävän huumeita tai alkoholia, on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin.

Oppilasta epäillään huumeiden käytöstä

- Epäilystä ilmoitetaan oppilashuollon ammattihenkilölle.
- Kouluterveydenhoitaja/koulukuraattori keskustelee epäilystä oppilaan kanssa.
- Kouluterveydenhoitaja/koulukuraattori kutsuu oppilaan ja hänen huoltajansa tarvittaessa keskusteluun. Tähän keskusteluun voi osallistua myös muuta koulun oppilashuoltohenkilöstöä tai ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Keskustelussa päätetään tukitoimista ja tilanteen seurannasta. Lisäksi päätetään pitääkö muita tahoja tai viranomaisia yhdistää tähän (esim. lastensuojelu).

Oppilas on päihtynyt tai huumeiden vaikutuksen alaisena koulussa

Oppilas on alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena koulussa

Se, joka huomaa oppilaan olevan alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena, ottaa heti yhteyttä rehtoriin. Rehtori ottaa yhteyttä oppilaan huoltajaan ja kutsuu hänet koululle.

Huoltaja vie oppilaan terveyskeskukseen tutkimuksiin. Huoltajan luvalla voi myös kouluhenkilökunta viedä oppilaan terveyskeskukseen.

Jos oppilas myöntää alkoholin/huumeiden käytön eikä terveyskeskuskäyntiin ole tarvetta, odottaa oppilas valvotusti koululla, kunnes huoltaja saapuu ja vie hänet kotiin. Huoltaja, oppilas ja koulun oppilashuoltohenkilöstö (koulun yhteisöllinen oppilashuolto) keskustelevat tilanteesta. Siinä päätetään mahdollisesta hoitoon ohjaamisesta ja seurannasta.

Rehtori päättää rangaistuksesta, koska järjestyssääntöjä on rikottu.

Kouluhenkilökunta tekee lastensuojeluilmoituksen.

Huumeiden käytön voi tutkia kouluterveydenhoitaja, koululääkäri tai oppilaan terveyskeskuksen lääkäri. Huumetestit voidaan tehdä laboratoriolähetteellä ja se edellyttää oppilaan ja huoltajan suostumusta. Testitulokset merkitään potilasasiakirjoihin ja se on salassa pidettävä. Tulosta ei voi luovuttaa ulkopuoliselle ilman potilaan kirjallista suostumusta. Huumeiden käyttö velvoittaa koulussa työskentelevän viranomaisen tekemään lastensuojeluilmoituksen.

Epäily alkoholin/huumeiden välityksestä koulun alueella

A) Ulkopuolinen välittäjänä

Ulkopuolisten oleskelu koulun alueella ei pääsääntöisesti ole sallittua. Jos ulkopuolisia liikkuu koulun pihalla/lähistöllä ja on syytä epäillä, että välitystä tapahtuu, ilmoitetaan siitä koulun rehtorille, joka ottaa yhteyttä poliisiin.

B) Oppilas/oppilaat välittäjänä

Jos epäillään, että joku koulun oppilaista syyllistyy välitykseen, ilmoitetaan rehtorille.

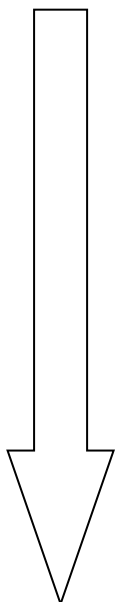
Rehtori kutsuu huoltajan kokoukseen.

Jos kokouksen jälkeen on syytä epäillä, että välitykseen on syyllistytty, rehtori ottaa yhteyden poliisiin ja tekee lastensuojeluilmoituksen.

(Huomaa perusopetuslaki 36 d, e, f, g §§)

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Väkivaltainen käytös (Ohjetta sovelletaan teon luonteen ja vakavuuden mukaan)

- Väkivallan käyttöön tai tappeluun johtanut tilanne selvitetään siihen puuttuneen opettajan, ja oppilaan kesken kasvatuskeskustelussa (PoL 35 a§). Keskustelun tavoitteena on saada oppilas ymmärtämään käyttäytymisen parantamisen välttämättömyys.
- Rehtori päättää opetuksen epäämisestä jäljellä olevan koulupäivän ajaksi. Rehtori kirjaa tapahtuneen Wilmaan.
- Oppilas soittaa kotiin. Opettaja/rehtori aloittaa ja lopettaa puhelun. Mikäli huoltajaa ei tavoiteta, asian ilmoittamisesta huolehtii asian selvittelyssä mukana ollut opettaja tai rehtori.
- Mikäli väkivaltaisuus on toistuvaa, huoltajat ja oppilas kutsutaan koululle keskustelemaan tilanteesta. Keskustelun tavoitteena on oppilaan käyttäytymisen ja hyvinvoinnin parantaminen.
- Oppilas ohjataan oppilashuoltopalveluihin.
- Selvittelyssä mukana ollut opettaja tai rehtori kirjaa kasvatuskeskustelun Wilmaan.
- Oppilaalle määrätään rangaistus (jälki-istunto) tai kurinpidollinen toimenpide (kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen) teon vakavuus ja toistuvuus huomioon ottaen.
- Tapahtuneesta ollaan yhteydessä poliisiin ja lastensuojelun viranomaisiin, mikäli teon vakavuus tai toistuvuus sitä vaatii.

Perusopetuslaki 40 §, 5 mom.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Toiminta kiusaamisepäilytilanteessa

Opettaja selvittää tilanteen, jossa kiusaamisepäily on havaittu.

Selvittely tehdään yhdessä kiusaamisen kohteeksi epäillyn ja kiusaajaksi epäillyn/kiusaajiksi epäiltyjen kanssa.

Keskustelussa opettaja tekee oppilaille selväksi, että kiusaaminen on kielletty ja mitä seurauksia sillä voi olla.

Jos kiusaaminen jatkuu, opettaja vie asia koulun kiusaamisen vastaiseen ryhmään.

Koulun kiusaamisen vastainen ryhmä ryhtyy toimenpiteisiin lukuvuosisuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

SALASSA PIDETTÄVÄ

OHJAUS OPPILASHUOLLON PALVELUIHIN

Opettaja	Nimi	Koulu
Oppilas/Opiskelija	Nimi	Koulu, luokka
Tieto oppilaan huoltajalle ohjauksesta	Huoltajan nimi	Päivämäärä, jolloin huoltaja on saanut tiedon
Ohjaus tehty	☐ Kuraattoripalvelut Kuraattorin nimi	
	☐ Psykologipalvelut Psykologin nimi	
	☐ Kouluterveydenhoitajan palvelut Kouluterveydenhoitajan nimi	

Oppilas kieltäytyy oppilashuollon palveluista. Säilytetään oppilashuollon kertomuksille tarkoitettussa luokitussa paloturvallisessa kaapissa koulussa.

SUOSTUMUS OPPILAAAN ASIAN KÄSITTELYYN ASIANTUNTIJARYHMÄSSÄ

Oppilas	Nimi	Syntymäaika
Huoltaja	Huoltaja (äiti)	Huoltajan yhteystiedot
	Huoltaja (isä)	Huoltajan yhteystiedot
Asiantuntijaryhmän jäsenet (nimi ja ammatti)		
Asiantuntijaryhmän kokouksen päivämäärä		
Annan suostumukseni sille, että asiaani/lapseni asiaa käsitellään asiantuntijaryhmässä. ☐		
En anna suostumustani asiaani/lapseni asiaa käsitellään asiantuntijaryhmässä. ☐		
Oppilaan allekirjoitus ja nimenselvennys		
Paikka ja aika		
Huoltajan/huoltajien allekirjoitus ja nimenselvennys		
Paikka ja aika		